

7. ΒΙΒΛ. (Ε1)
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 378
Παρασκευή
15 Ιουλίου 1988
Δρχ. 150

- ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
- ΟΙ ΦΩΤΙΕΣ ΕΡΗΜΩΝΟΥΝ ΤΗ ΧΩΡΑ
- Η ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΟΦ
- Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΑΝΑΣΑ ΖΩΗΣ
- ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
- Η ΜΑΡΟΥΔΟΥΦΟΡΙΚΗ
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΟΣΚΩΤΑΣ-ΠΑΣΟΚ:
Η ΑΓΑΠΗ ΕΙΝΑΙ ΖΑΛΗ

τασούρα βερβευιώτη
ουραυία δαμνιτρίου
κούρα φραντζαί

... στα λύμειά σας

ύψιλον / βιβλία

Η χαρά, η κίνηση, το παιχνίδι, η ζωή μαζί με την καταπίεση, τη σιωπή, την πειθαρχία, την άρνηση της ζωής.

Η περιγραφή ενός συστήματος εκπαίδευσης των νέων, που περνά βαθεία κρίση μαζί με τον κόσμο που το γέννησε.

Καταγραφή και κατάθεση μιάς εμπειρίας από το σημερινό ελληνικό λύκειο.

Από την πλευρά των καθηγητριών

ύψιλον/βιβλία

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

Ζωοδόχου Πηγής 34

Αθήνα 106 81

τηλ. 3638257

ύψιλον/βιβλία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ
Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ρικάρντο Μπακέλι Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΣΤΟ ΠΟΝΤΕΛΟΥΝΓΚΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Το μυθιστόρημα μιας αποτυχημένης εξέγερσης
Αντόνιο Γκράμσι: «Το μυθιστόρημα του Μπακέλι είναι η μοναδική αντικειμενική παρουσίαση της περιπέτειας του Μπακούνιν στην Ιταλία».

ΤΟ ΑΛΛΟΘΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥΡΓΟΥ

ΣΤΙΣ ΣΟΒΑΡΟΤΕΡΕΣ ποινικές υποθέσεις και τα δικαστηριακά χρονικά έχει παρατηρηθεί ότι ο διαπράξας το αδίκημα φροντίζει με πολλήν επιμέλεια να εξασφαλίζει το άλλοθι του για το χρόνο τελέσεως του αδικήματος. Έχει επίσης παρατηρηθεί ότι, όσο πιο πολύπειρος είναι ο υπόλογος και αυτουργός, τόσο πιο περίτεχνα στήνει το άλλοθι των ανομημάτων του. Ανάλογα μάλιστα με τις ιδιοσυστασίες του χαρακτήρα του και τον κυνισμό του, φροντίζει, συν τοις άλλοις, να συνδυάζει την απομάκρυνσή του από την επικίνδυνη περιοχή, με ευχάριστες ενασχολήσεις σε ήρεμο και φιλικό περιβάλλον. Αρκετές κινηματογραφικές ταινίες «σερί νουάρ» μας έχουν περιγράψει τις ιντριγκες και το σασπένς τέτοιων ιστοριών. Όσοι έχουν γαλουχηθεί με την κουλτούρα αυτής της κινηματογραφίας —πενηντάρηδες και άνω— έχουν ενσωματώσει την ιδέα ότι στο τέλος κλείνει το στόρυ με χάπυ εντ.

ΟΤΑΝ ΠΡΙΝ από δεκαπέντε ημέρες ο πρόεδρος της κυβέρνησης αναχωρούσε για τα νησιά των Μακάρων δεν μπορούσε να γνωρίζει βεβαίως ούτε για τις πυρκαγιές ούτε για τη νέα έξαρση της τρομοκρατίας —αν και στατιστικά τίποτε δεν αποκλείεται να συμβεί στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας, ανά πάσα στιγμή. Το μόνο για το οποίο ήμασταν όλοι βέβαιοι —απλοί πολίτες και κορυφές της εξουσίας— ήταν ο θανατηφόρος καύσων. Έτσι κι αλλιώς, ο πρωθυπουργός, άνθρωπος είναι κι αυτός και δικαιούται να δραπετεύσει για λίγο από τον καύσωνα, όταν μάλιστα καταδιώκεται και από μια ζηλότυπο

σύζυγο (Το τελευταίο επεισόδιο είναι από άλλου τύπου κινηματογραφικά έργα).

ΤΙΣ ΗΜΕΡΕΣ εκείνες είχαν όμως δρομολογηθεί δυο άλλες ιστορίες —προβλεφθείσες από τον κ. Παπανδρέου— που δεν είχαν να κάνουν ούτε με πυρκαγιές ούτε με ένοπλη τρομοκρατία. Οι αντικαταστάσεις στην τηλεόραση και η υπόθεση Κοσκωτά. Έτσι, λοιπόν, σύμφωνα με τις επεξεργασθείσες, σε κάθε λεπτομέρεια, φάσεις των δυο παράλληλων ιστοριών, ο κινών τα νήματα και μόνος γνώστης της τελικής έκβασης σεναριογράφος, ήταν απών, ενώ στο πλατώ ιδρωκοπούσαν —κυριολεκτικά— όλοι οι συντελεστές του έργου. Αν κάποιες σκηνές δεν είχαν πετύχει στο γύρισμα θα έφταιγαν οι αδέξιοι βοηθοί σκηνοθέτη, οι κακοί ηλεκτρολόγοι και οι φάλτσοι μουσικοί της συνοδευτικής ορχήστρας.

Ο ΚΥΡΙΟΣ δράστης έλειπε από το προσκήνιο. Είναι δύσκολο όμως να μας πείσει ότι και αυτή τη φορά εκείνος «απλώς προήδρευε». Ούτε ο πιο καλόπιστος πολίτης αυτής της χώρας δεν φαντάστηκε ότι ο κ. Μαρούδας και ο κ. Χαλικιάς είναι πρωταγωνιστές και αποφασίζουν. Όμως ο μύθος δηλοί ότι ο πρωθυπουργός έχει πλήρη επίγνωση για τη σημασία των πρωτοβουλιών και των αποφάσεών του. Και προσπαθεί να φορτώνει τα στραβά και άνομα στην καμπούρα των απλών στρατιωτών της Αλλαγής. Οι οποίοι, κατά μόναν εκλαμβανόμενοι, αρχίζουν να γίνονται συμπαθείς για το μέγεθος της υπομονής και της καρτερικότητάς τους.

Υ.Γ. Και αφού λοιπόν κουράστηκε και παιδεύτηκε και βασανίστηκε με τόση προσπάθεια και αφού αναγκάστηκε να επιστρέψει για να συμπαρασταθεί στο... χειμαζόμενο λαό του, επανέκαμψε στις θαλασσινές σπηλιές, όχι πια για να παίζει κρυφτούλι πολιτικό αλλά για να παιχνιδίζει στα κύματα του ήρεμου Αιγαίου...

αντί

**ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ**

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 15ος
- Τεύχος 378
- Παρασκευή 15 Ιουλίου 1988
- δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΑΡΓ. ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ	
Ποιους συμφέρει η επίθεση στο κρουαζιερόπλοιο; Σ.Χ.	8
Στων Γραικών την ολόμαυρη ράχη	10
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Κοσκωτάς: Ο προφήτης του νεοσοσιαλισμού	12
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Την υπόθεση την κανόνισαν τα παιδιά (Συνέντευξη με τον υπουργό Αιγαίου Π. Βάλβη)	16
Χ.Γ.Π.	
Μας αφορά ο Κοσκωτάς;	19
ΠΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	
ΕΡΤ: Ιστορία χωρίς θύτες και θύματα	22
Β. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ	
Πετάει ψηλά ο κ. Ακριβάκης	25
ΣΑΧΙΝ ΦΑΡΑΧ	
Συνέντευξη του πρέσβη της Συρίας	26
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ	
Οι δάσκαλοι στο δρόμο της ΓΣΕΕ	28
Γ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ	
ΕΑΣ - ΜΑΝ: Ο καπνός των κινητήρων	29

Ο Ελαιώνας να γίνει ανάσα ζωής	30
ΚΩΣΤΑΣ ΔΕΔΕΣ	
Ο ΟΟΣΑ και η ΕΟΚ	34
Γ. ΠΕΤΡΩΦ	
Συνέντευξη του επικεφαλής της σοβιετικής αντιπροσωπείας της ΚΟΜΕΚΟΝ	35
Β. ΚΡΟΠΟΤΚΙΝ	
Η αφύπνιση του Ρώσου επαναστάτη	36
ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ	
Το Ιμπέρριουμ των ΗΠΑ διαπράττει λάθη	38
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ	
In memoriam	45
ΟΛΓΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ	
Χίλια χρόνια χριστιανισμού στη Ρωσία	46
ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΕΜΟΓΛΟΥ	
Η τέχνη της φωτογραφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών	51
Σ.Χ.	
Λαϊκά ιστορία	52

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Δολοφόνοι «εν πλω»...	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	9
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	24
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	
Εικαστικά, Κινηματογράφος, Τηλεόραση, Χορός, Αρχιτεκτονική, Θέατρο, Ειδήσει	40
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	54
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	56
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	58

Δολοφόνοι «εν πλω»...

ΠΟΙΟΣ θα μας σώσει από τις πυρκαγιές, τους «εν πλω δολοφόνους» (νέο είδος κακουργίας), το νέφος, τη ρύπανση και τα άλλα πλείστα δεινά; Και ποιος θα μας σώσει από τους λογής κυβερνητικούς κομπασμούς, αλλά και τις λογής «αναλύσεις» που επιμένουν ότι όλα όσα συμβαίνουν στον τόπο αυτό —τα δάση που καίγονται, η σφαγή στο «Σίτυ οφ Πόρος», οι διαπραγματεύσεις για τις βάσεις που δεν προχωρούν, οι αντιδράσεις στο Νταβός, η εμφάνιση του Κοσκωτά, οι γραφειοκράτες που «υπονομεύουν το κυβερνητικό έργο», κ.λπ. —έχουν ως στόχο την πολιτική αποσταθεροποίηση και κυρίως τον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου;

ΟΙ ΦΩΤΙΕΣ, βέβαια —αν πρέπει να ξεκινήσουμε με αυτές— τείνουν να αφανίσουν κάθε ίχνος ελληνικής χλωρίδας. Αλλά για την κυβέρνηση όλα πάνε πρίμα. Υπήρξε, μας διαβεβαίωσε ο πρωθυπουργός, και «ετοιμότητα» (για την αντιμετώπιση της συμφοράς) και «σχεδιασμός» και «πολλαπλότητα μέσων». Συνεπώς το μόνο που απομένει να κάνουν οι φιλότιμοι πολίτες είναι να «συμβάλουν ουσιαστικά στην πρόληψη των πυρκαγιών» και να βοηθήσουν στην καταστολή τους. Αλλά στα επτά χρόνια που βρίσκεται η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, έλειψαν, πρωτίστως, τα προληπτικά μέτρα. Και, φυσικά, έλειψε κάθε «σχεδιασμός» για την αντιμετώπιση μιας καταστροφής που επέρχεται —κάθε χρόνο— με την ακρίβεια νομοτελειακού φαινομένου.

ΦΥΣΙΚΑ, κανείς δεν αποκλείει τις «επιδόσεις» των λογής εμπρηστών, οικοπεδοφάγων, κ.λπ. (Το καλοκαίρι του 1981, ο Ευ. Αβέρωφ επέμενε ότι «οι φωτιές είναι έργο κάποιων αναρχικών - νιχιλιστών», ενώ την ίδια στιγμή, ο τότε υπουργός Γεωργίας Αθ. Κανελλόπουλος θεωρούσε «απίθανο να είναι οι φωτιές έργο εξτρεμιστών της άκρας Δεξιάς ή της άκρας Αριστεράς»...). Όμως κάθε κυβέρνηση θα

έχανε τη σοβαρότητά της αν φόρτωνε τα πάντα σε κάποιους εγκληματίες εμπρηστές, καθώς είναι κοινός πια τόπος ότι τις πυρκαγιές τροφοδοτούν και άλλα αίτια: καιρικές συνθήκες, ανθρώπινη αμέλεια, απροσεξία, ανευθυνότητα, κ.λπ. Από την πλευρά αυτή, οι ευθύνες της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ παραμένουν ακέραιες, αφού δεν πήρε μέτρα υποδομής (όπως λ.χ. οι αντιπυρικές ζώνες στις δασικές εκτάσεις), δεν φρόντισε για την εκπόνηση μιας νέας νομοθεσίας προστασίας του δάσους, δεν ενίσχυσε (με προσωπικό και τεχνικό εξοπλισμό) τις διάφορες δασικές υπηρεσίες και δεν ανέλαβε καμιά εκστρατεία για την περιβαλλοντολογική εκπαίδευση των πολιτών και κυρίως των αγροτών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Και αν υποτεθεί ότι υπάρχει, εν εξελίξει, κάποιο σχέδιο «αποσταθεροποίησης», τίποτε δεν δικαιολογεί την απουσία, από κυβερνητικής πλευράς, συγκεκριμένων προληπτικών μέτρων, για την προστασία του δάσους, της ζωής και του περιβάλλοντος. Ποιος είπε: «Αγαπώ ένα δέντρο όσο και έναν άνθρωπο»;

ΕΤΣΙ ΕΙΧΑΝ τα πράγματα, με τα μέτωπα της φωτιάς να καταστρέφουν δεκάδες χιλιάδες στρέμματα στην Κεφαλονιά, στην Κέρκυρα, στη Φθιώτιδα, στην Κοζάνη, στα Μέγαρα, όταν, στα γραφεία των εφημερίδων, έφθανε, τη Δευτέρα, η φοβερή είδηση της εν ψυχρώ δολοφονίας αθών τουριστών που επέβαιναν στο «Σίτυ οφ Πόρος».

Ποιο χέρι όπλισε τους φονιάδες αυτούς; Και αν υποτεθεί ότι η σφαγή έγινε σαν «αντεκδίκηση» για το «αιρμπάς» (που κατέρριψαν οι Αμερικανοί) ή στόχευε στην απαγωγή ομήρων (για την ανταλλαγή τους με τον Παλαιστίνιο Μωχάμετ Ρασίντ), κατά ποια «λογική» έπρεπε να πληρώσει το «αιρμπάς» η Ελλάδα και η όποια απαγωγή να καταλήξει σε αυτή την ασύλληπτη σε κακουργία ενέργεια;

Καταδικάζουν όλοι

— αλλά η προσέγγιση διαφέρει...

ΟΠΩΣ αναμενόταν, τόσο η κυβέρνηση (με δηλώσεις του πρωθυπουργού), όσο και τα πολιτικά κόμματα (ΠΑΣΟΚ, Νέα Δημοκρατία, ΚΚΕ, ΕΑΡ, ΔΗΑΝΑ, ΚΚΕ Εσωτ./Α.Α., ΕΣΚ, ΕΔΑ, Χριστιανική Δημοκρατία) έσπευσαν να καταδικάσουν την αποτρόπαιη αυτή δολοφονική επίθεση. Ο πρωθυπουργός διαβεβαίωσε ότι, ως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, θα εισηγηθεί σειρά από νέα μέτρα, «μια και η τρομοκρατία δεν είναι εθνικό φαινόμενο αλλά διεθνές». Σε συνέντευξή του, μάλιστα, στο αμερικανικό τηλεοπτικό δίκτυο NBC, αφού δήλωσε ότι «τώρα μοιραζόμαστε τη μοίρα των Ευρωπαίων εταίρων μας» —διότι, παλαιότερα, «ήμασταν σχεδόν η εξαίρεση»— εξέφρασε την ελπίδα ότι, τη φορά αυτή, δεν θα υπάρξει «ταξιδιωτική οδηγία» από πλευ-

ράς Στাইτ Ντηπάρτμεντ, που είχε «κάποιο κόστος για την Ελλάδα», στο παρελθόν.

ΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ, ωστόσο, των κομμάτων διαφέρουν. Η Νέα Δημοκρατία, επί παραδείγματι, πέρα από την απομάκρυνση των Βαλυράκη και Τσίμα, ζητεί την εκπόνηση νέου αντιτρομοκρατικού νόμου και τη «συγκρότηση ειδικής μονάδας κατά της τρομοκρατίας». Το ΚΚΕ περιορίζεται να διαδηλώσει την ανησυχία του για την κλιμάκωση της τρομοκρατίας στην ευρύτερη περιοχή μας, στην οποία «τον πρώτο ρόλο διαδραματίζει η επίσημη κρατική βία και ιμπεριαλιστική δράση των ΗΠΑ και των οργάνων τους», σε αντίθεση με την ΕΑΡ, η οποία υπογραμμίζει την αντίθεσή της σε «κάθε σκέψη έντασης του αυταρχισμού και λήψης αντιδημοκρατικών νομοθετικών και άλλων μέτρων για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας». Συμπέρασμα αρ. 2: Και αν υποτεθεί ότι υπάρχει «σχέδιο αποσταθεροποίησης» (την «πληροφορία» αυτή διοχετεύουν σε δικές τους εφημερίδες διάφοροι επώνυμοι κυβερνητικοί...) τίποτε δεν δικαιολογεί την σπασμωδικότητα με την οποία η κυβέρνηση αντιμετώπισε τη δολοφονική επίθεση των τρομοκρατών στο κρουαζιερόπλοιο. Η κυβέρνηση επιμένει να αγνοεί όρους, όπως είναι η πρόληψη, η πρόβλεψη, η συλλογή πληροφοριών, ο εκσυγχρονισμός και εκδημοκρατισμός των σωμάτων ασφαλείας και, φυσικά, η κατάργηση των κυκλωμάτων και των στεγανών μέσα στην αστυνομία. Πόσο «δημοκρατική» έγινε λ.χ. —επί ΠΑΣΟΚ— η ΚΥΠ; Και πόσο διαφέρει, ως δομή, από την ΚΥΠ επί εποχής «επαράτου»;...

Όσοι βλάπτουν τα «ελληνικά συμφέροντα» κατατομούνται...

ΠΕΡΑ, ωστόσο, από πυρκαγιές ή μαζικές δολοφονίες, η ζωή προχωρεί! Η Ελλάδα έχει αναλάβει την προεδρία της Κοινότητας και το γεγονός χαιρετίστηκε με τον αποκεφαλισμό του γενικού διευθυντή της ΕΤ-1 Νίκου Σηφουνάκη και του διευθυντή ειδήσεων Π. Κορόβηλα, οι οποίοι —σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις του αναπληρωτή υπουργού Δημ. Μαρούδα— «έβλαπταν τα ελληνικά συμφέροντα»!

Η ΘΛΙΒΕΡΗ —και εξοργιστική— αυτή ιστορία έχει, βέβαια, κατά κόρον σχολιασθεί από τον ημερήσιο Τύπο. Και, φυσικά, είχε ως αποτέλεσμα την παραίτηση ολόκληρου του διοικητικού συμβουλίου της ΕΡΤ. Πλην, η παραίτηση αυτή δεν χάλασε την αταραξία των αρμόδιων υπουργών και άλλων κυβερνητών, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν (την περασμένη Δευτέρα) στην Αγ. Παρασκευή για να «γιορτάσουν» την εγκατάσταση του νέου προέδρου του διοικητικού συμβουλίου Α. Κωβαίου. Παρών και ο «τέως πρόεδρος» Α. Χριστοδουλίδης, ο οποίος «προήχθη» (αφού παραιτήθηκε...) σε «γενικό γραμμα-

τέα» του δ.σ., ανταλλάσσοντας ασπασμούς, χαμόγελα και ανθοδέσμες με ανθρώπους που εξεβίασαν την παραίτησή του!

ΦΥΣΙΚΑ, πίσω από τους αποκεφαλισμούς και τις παραιτήσεις αυτές, θα πρέπει να αναζητηθεί η βούληση του «προέδρου του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργού» —υπ. αρ. 1 «ιδιοκτήτη» των κρατικών μέσων μαζικής επικοινωνίας —να καταστήσει τον κυβερνητικό έλεγχο ακόμα πιο «πλουραλιστικό», διάβαζε ακόμα πιο ασφυκτικό: «Το ΠΑΣΟΚ διανύει τον τελευταίο χρόνο της θητείας του. Και συ, Δημήτρη (Μαρούδα) ξέρεις... Όσο για τους διάφορους «ρομαντικούς» που αποχώρησαν από την ΕΡΤ «έχοντας, πολύ περισσότερο από τις προηγούμενες φορές, χάσει τις ελπίδες τους για κάτι καλύτερο» (αυτό διαμήνυε ο Ι. Καμπανέλλης στον υπουργό Προεδρίας Απ. Κακλαμάνη...), ε, δεν χάλασε δα και ο κό-

σμος! Άλλωστε, η ΕΡΤ δεν έχει σήμερα πια ανάγκη από την «εκτίμηση του κοινού» (αυτή την απώλεσε για πάντα...), αλλά από δειλούς και άβουλους «γιέσμεν», ικανούς για όλα!

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, μέσα στο δεκαπενθήμερο, η κυβέρνηση αισθάνθηκε την ανάγκη να παραπέμψει στις καλένδες το θέμα Κοσκωτά, ακριβέστερα το αν πρέπει ή δεν πρέπει να αρθεί το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων (που ισχύει ακόμα και για την Τράπεζα της Ελλάδος που εποπτεύει το τραπεζικό σύστημα...) και, ταυτόχρονα, να ανακοινώσει την επιβολή του «πόθεν έσχες» για όλους τους εκδότες. Όπως ήταν εύλογο, οι κυβερνητικές ανακοινώσεις ικανοποίησαν τις εφημερίδες της «Γραμμής» («24 Ώρες», «Καθημερινή», «Βραδυνή»), σε αντίθεση με τις εφημερίδες των «5», οι οποίες κινήθηκαν σε διάφορα επίπεδα —από στάση α-ναμονής ή διατύπωση αποριών, μέχρι

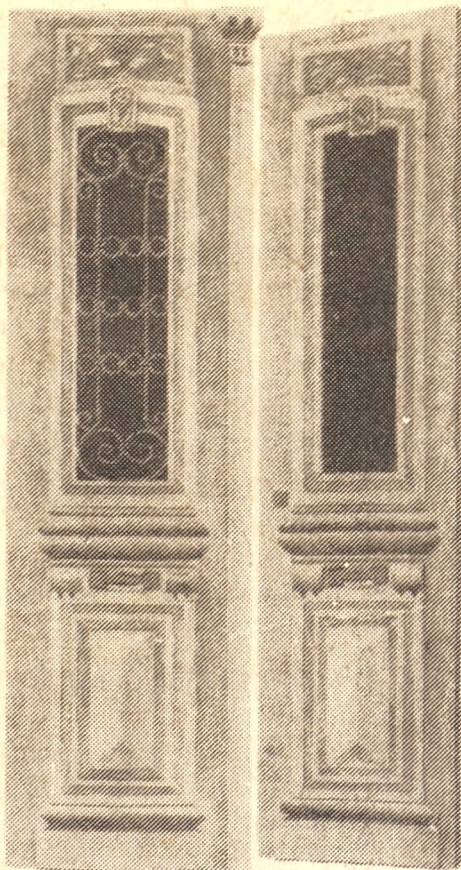
την έκφραση οργής. Κατά το «Ριζοσπάστη», πάντως, η κυβέρνηση εμφανίζεται να τηρεί ίσες αποστάσεις στη διαμάχη των εκδοτών, κάτι το οποίο, κατά την εφημερίδα του ΚΚΕ, είναι «λογικό, εν όψει εκλογών»...

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ, βέβαια, απέχουν ακόμα. Αλλά αυτό δεν είναι λόγος για να μην αφήνονται στον αέρα κάποιοι δοκιμαστικοί ασκοί: Τι θα λέγατε αγαπητέ κύριε, αν το πολίτευμα μας γινόταν «προεδρική δημοκρατία», αντί της «προεδρευομένης δημοκρατίας»; Και πώς θα βλέπατε μια «μεσοβασίλεια Αλευρά», μέχρις ότου τροποποιηθεί το Σύνταγμα και ο σημερινός «πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργός» μεταπηδήσει στην προεδρία της Δημοκρατίας;... Σεις, τι θα λέγατε, αγαπητέ αναγνώστη;

ANTHYNΩP

Κυκλοφορεί ο 24ος τόμος του ANTI

Λίτσας Καζέτση
Ο ΗΡΩΑΣ ΤΗΣ ΓΑΝΔΗΣ

ΣΤΙΓΜΕΣ

Θέμα του μήνα
Οι πιο τελευταίες
εκδόσεις

ΒΙΒΛΙΑ
Ελληνική & Ξένη
Λογοτεχνία
Εκδόσεις Τέχνης
Θέατρο-Κινηματογράφος
Χαλαχτικά-Αφιέρους

ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΝΔΟΡΑΣ

Βύρωνος 9 — Πλάκα
Τηλ. 3222394 — ΑΘΗΝΑ

Τώρα —

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΗΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ — ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

ΑΝΤΙ
ΔΕΣΕΙΣ

Πολιτειακά

Στο προηγούμενο τεύχος του «Αντί» δημοσιεύθηκε άρθρο του συνεργάτη μας Γ. Σκαρβελάκη για «σκέψεις και ιδέες» —από κύκλους του ΠΑΣΟΚ— αλλαγής του πολιτεύματος. Το δημοσίευμα, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Σ. Κωστόπουλος, όταν ρωτήθηκε, είπε ότι «δεν το σχολιάζει» και το χαρακτήρισε «αστείο», με τέτοιο τρόπο όμως, που επέτεινε τα ερωτήματα και δημιούργησε την εικόνα ότι μπορεί να είναι «μία σκέψη», «ένα ενδεχόμενο»...

Το θέμα, στη συνέχεια, πήρε δημοσιότητα σε όλο τον Τύπο, ενώ ορισμένες εφημερίδες αναφέρθηκαν σε ένα τέτοιο σενάριο και τόνισαν ότι είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί μια τέτοια αλλαγή με τις ισχύουσες συνταγματικές και νόμιμες διαδικασίες.

Πράγματι μια τέτοια αλλαγή **αποκλείεται** γιατί το Σύνταγμα δεν επιτρέπει, όπως άλλωστε επισημάνθηκε και στο ίδιο το κείμενο και όπως τονίζεται από συνταγματολόγους, μια αλλαγή ή τροποποίηση των θεμελιωδών αρχών του πολιτεύματος.

Το θέμα όμως είναι ότι ορισμένοι —έστω ολίγοι— στο ΠΑΣΟΚ ή σε υψηλά κλιμάκια του κυβερνητικού μηχανισμού έβαλαν το μυαλό τους να «δουλέψει» και προς μια τέτοια κατεύθυνση, ή οποία θέτει σε κίνηση διαδικασίες ανυπολόγιστης φθοράς στους θεσμούς που καθιερώθηκαν με τη νεαρή Δημοκρατία μας μετά τη μεταπολίτευση. Αλλά και το πώς ορισμένοι —οι ίδιοι, δυστυχώς— αντιμετωπίζουν το πολίτευμα σε σχέση με το σημερινό εκφραστή της εκτελεστικής εξουσίας και ποιες σκέψεις καθοδηγούν την πολιτική τους παρέμβαση και δραστηριότητα.

Θα πρέπει αυτοί οι «κύκλοι» να κατανοήσουν ότι ορισμένα πράγματα δεν είναι «παιχνίδι» για να μπορούν να αλλάζουν ή να τροποποιούν κανόνες, όπως αυτοί που αποτελούν θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος.

Η ύπαρξη τέτοιων «σκέψεων και ιδεών» θα πρέπει να προβληματίσει, να ανησυχεί και κυρίως να βάζει σε εγρήγορση τους πολίτες...

Ποιοι δεν θέλουν το «Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα»;

Είναι το λιγότερο απαράδεκτη η άρνηση της διοίκησης να εκδώσει το προεδρικό διάταγμα για την έγκριση της σύστασης του «Ίδρυματος Σάκη Καράγιωργα». Ο οργανισμός του υπό σύσταση Ίδρυματος εγκρίθηκε από όλους τους συναρμόδιους υπουργούς, οι οποίοι συνυπέγραψαν και υπέβαλαν στον πρόεδρο της δημοκρατίας προς κύρωση και δημοσίευση το σχέδιο του προεδρικού διατάγματος. Οι νομικές υπηρεσίες της προεδρίας, όμως, έκριναν ότι ο σκοπός του υπό σύσταση Ίδρυματος, όπως διαγράφεται στο άρθρο 2 του οργανισμού του, δεν είναι νόμιμος.

Κύριος σκοπός του Ίδρυματος σύμφωνα με το άρθρο 2. είναι *«η διεπιστημονική έρευνα θεμάτων που αφορούν την οικονομική πολιτική και κοινωνική διάσταση του κράτους στους σύγχρονους κοινωνικούς σχηματισμούς που αποτέλεσαν αντικείμενο της επιστημονικής αναζήτησης και διδασκαλίας του Σάκη Καράγιωργα».*

Όπως φαίνεται από τη σχετική αλληλογραφία όμως οι υπηρεσίες της προεδρίας στηρίχθηκαν σε σημείωμα του προϊσταμένου του νομικού γραφείου του πρωθυπουργού Γ. Κασσιμάτη, που αμφισβητεί τη νομιμότητα του σκοπού του Ίδρυματος με το σκεπτικό ότι *«όπως προκύπτει από το άρθρο 16 παρ. 1, 2 και 5 του Συντάγματος η ανάπτυξη και η προαγωγή της επιστημονικής έρευνας, καθώς και της διδασκαλίας σε επίπεδο ανώτατης παιδείας, αποτελεί υποχρέωση και βασική αποστολή αυτού τούτου του κράτους».* Επομένως, λέει το σημείωμα, *«η έρευνα για την οποία γίνεται λόγος παραπάνω (σ.σ. εννοεί το άρθρο 2 του οργανισμού του Ίδρυματος) δεν μπορεί να αναχθεί καθεαυτή σε αυτοτελή σκοπό κοινωφελούς ιδρύματος, αφού το τελευταίο ναι μεν, εξ ορισμού παρέχει συνδρομή προς τη δημόσια διοίκηση με την προσφορά υπηρεσιών που θεραπεύουν το κοινό συμφέρον, η συνδρομή όμως αυτή δεν μπορεί να πραγματώνεται μέσω αντιποίησης βασικών πολιτειακών λειτουργιών».*

Το σχετικό έγγραφο του Γ. Κασσιμάτη στάλθηκε στις 14-3-88 προς τον τότε υπουργό Παιδείας Αντ. Τρίτση και παρακαλούσε *«να αναμορφωθεί το άρθρο 2 του Π.Δ. που αφορά το σκοπό του ιδρύματος σύμφωνα με το επισυναπτόμενο σημείωμα»* που είχε ημερομηνία 23-2-88.

Οι συναρμόδιοι υπουργοί Α. Τρίτσης, Μελίνα Μερκούρη και Γ. Πέτσος υπέγραψαν όμως το Π.Δ. και στις 28-4-88 η Διεύθυνση Εκκαθάρισης Εθνικών Κληροδο-

τημάτων του υπουργείου Οικονομικών γνωστοποιεί στους ιδρυτές του Ίδρυματος ότι *«το Π.Δ. έχει επιστραφεί στην Υπηρεσία μας χωρίς να έχει υπογραφεί από τον Κύριο Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τις εξής παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν από το Νομικό Γραφείο του Πρωθυπουργού».*

Οι παρατηρήσεις είναι όλη η επιχειρηματολογία του Γ. Κασσιμάτη για την τροποποίηση του άρθρου 2 παρ. 1 του οργανισμού του Ίδρυματος, που αναφέραμε πριν.

Ήδη, οι ιδρυτές του Ίδρυματος έχουν κάνει αίτηση ακύρωσης της άρνησης της διοίκησης να εκδώσει το Π.Δ. στο Σ.Τ.Ε. Ταυτόχρονα γνωμοδότηση των καθηγητών του Συνταγματικού Δικαίου Αρ. Μάνεση, Γ. Παπαδημητρίου και Αντ. Μανιτάκη, υποστηρίζει τη νομιμότητα του υπό σύσταση Ίδρυματος και επίσης θεμελιώνει την υποχρέωση της Πολιτείας να προβεί στην έγκρισή του.

Το απαράδεκτο όμως στην όλη υπόθεση δεν είναι μόνο η άρνηση του προέδρου της δημοκρατίας να υπογράψει το Π.Δ., αλλά και η γνωμοδότηση του νομικού συμβούλου του πρωθυπουργού Γ. Κασσιμάτη, στην οποία στηρίχθηκαν οι νομικές υπηρεσίες της προεδρίας για να «τεκμηριώσουν» την άρνησή τους.

Και δεν είναι μόνο η προεδρία, αλλά και το νομικό γραφείο του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου που αρνούνται τη σύσταση του «Ίδρυματος Σάκη Καράγιωργα».

Τι να πρωτοθαυμάσουμε από τη διοίκηση; Τη «νομική εγρήγορση» του κ. Κασσιμάτη ή την «εγρήγορση» του κ. Σαρτζετάκη απέναντι στη «νομική εγρήγορση» του νομικού συμβούλου του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου; Και τι να υποθέσουμε; Αντιπαραθέσεις μόνο κομματικές, πολιτειακές ή και άλλες;

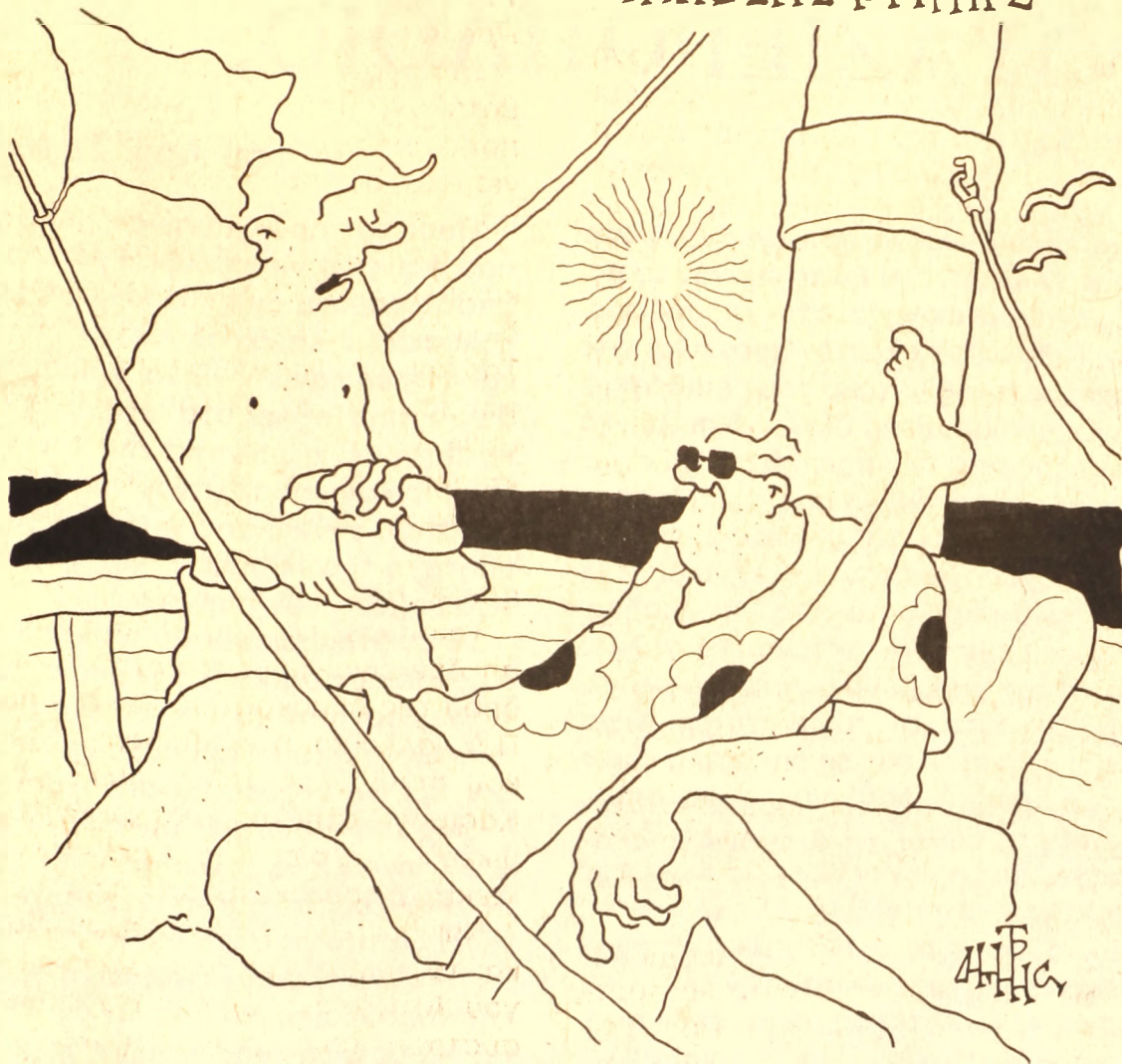
Σε ποιες αρχές στηρίζονται άραγε ορισμένοι για να εγκλωβίζουν την επιστημονική προσωπικότητα, το πολιτικό ήθος και τους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες του αξέχαστου δασκαλού Σάκη Καράγιωργα στη γραφειοκρατία της διοίκησης, αλλά και στις τρέχουσες σκοπιμότητες που υπηρετεί για όσους την ελέγχουν;

Έκκληση για ενότητα

Έκκληση για συνεργασία και διάλογο της Αριστεράς απευθύνουν ανέντακτοι, οπαδοί και μέλη κομμάτων της Αριστεράς. Μέχρι τώρα έχουν συγκεντρώσει 250 περίπου υπογραφές στην Αθήνα, ενώ το κείμενο της έκκλησης διακινείται και στην επαρχία. Η κίνηση δημιουργήθηκε το Μάιο του 1987 και η τελική έκκληση - διακήρυξη για ενότητα της Αριστεράς διαμορφώθηκε το Μάρτιο του 1988.

Οι συμμετέχοντες με το κείμενο που

Ο ΔΟΚΤΩΡ ΗΤΑΝ!...
ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ
ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΤΟ ΕΞΑΡΓΥΡΩΣΟΥΜΕ
ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΑ Σ' ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

διακινούν για υπογραφές υποστηρίζουν διαδικασίες διαλόγου, με στόχο να πραγματοποιηθεί αργότερα η ενότητα των αριστερών δυνάμεων. Αυτή σύμφωνα με τους ίδιους μπορεί να αρχίσει από τη συνεργασία των κομμάτων της Αριστεράς σε προβλήματα που απασχολούν σήμερα το λαό και από τη συνεργασία οργανώσεων και κινήσεων που θα μπορούσαν να είναι ενιαίες και να συνεργάζονται σε αυτές όλες τις δυνάμεις της Αριστεράς όπως π.χ. αντιστασιακές οργανώσεις, σύλλογοι πολιτικών προσφύγων κλπ.

Μία ακόμα πρωτοβουλία στις πολλές που υπάρχουν τελευταία για διάλογο, συνεργασία και ενότητα της Αριστεράς. Ίδωμεν ποια θα είναι τα αποτελέσματα πέραν των εκκλήσεων για διάλογο.

Η πόλη του καύσωνα

Ο πρώτος καύσωνας του Ιουλίου πέρασε. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι αποκλείεται να έχουμε και νέα άνοδο του θερμομέτρου στους 42 ή στους 45 βαθμούς. Η πρώτη εμπειρία έδειξε τις σοβαρές ελλείψεις στην υποδομή κυρίως των νοσοκομείων και την ανεπάρκεια των μέτρων πρόληψης. Αν ένας επόμενος καύσωνας συνδυασθεί με νέφος οι ελλείψεις αυτές

θα δώσουν εφιαλτικές διαστάσεις στις επιπτώσεις. Ενέργειες όπως το άνοιγμα του Σταδίου «Ειρήνης και Φιλίας» δεν σώζουν την κατάσταση, ούτε αρκούν να διαμορφώνουν αποτρεπτικές συνθήκες για θανάτους από θερμοπληξία. Είναι «μέτρα - ασφαλείας» περισσότερο, παρά μέτρα αποτροπής κινδύνων από τον καύσωνα.

Η περυσινή αλλά και η μέχρι τώρα φετινή εμπειρία από τον καύσωνα χρειάζεται να αξιοποιηθεί. Η πολιτεία όφειλε να έχει κάνει ήδη διαπιστώσεις και κάποιο προγραμματισμό που να μην περιλαμβάνει μόνο μέτρα έκτακτης ανάγκης. Ένας τέτοιος προγραμματισμός έπρεπε να έχει γίνει στα νοσοκομεία, σε χώρους εργασίας, στην αντιμετώπιση των αναγκών ύδρευσης των πόλεων (δεν είναι μόνον η Αθήνα) και στην κινητοποίηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Από την άλλη, όσο η Αθήνα κυρίως, μένει με το ίδιο ποσοστό κάλυψης σε πράσινο, ο καύσωνας και το νέφος σε συνδυασμό, θα κάνουν τη ζωή μας αφόρητη. Αυτό όμως, όπως και άλλα, που αναφέρονται σε μακροπρόθεσμα μέτρα φαίνεται ότι δεν πρόκειται να τα δούμε ούτε το 2010. Τουλάχιστον, όμως, οι βασικές ανάγκες πρέπει να προβλέπονται έγκαιρα, για να μπορούν να αντιμετωπισθούν. Δυστυχώς όμως ένας τέτοιος σχεδιασμός δεν έγινε ούτε για τους ανεμιστήρες...

Γενικές εξετάσεις

Με την ίδια και μεγαλύτερη αγωνία φέτος, εξαιτίας της καθυστέρησης και του καύσωνα, γίνονται οι γενικές εξετάσεις για μια θέση στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ. Από τους 135.037 υποψήφιους αυτοί που θα «διαβούν τις πύλες» θα είναι 42.170. Οι υπόλοιποι 92.867 θα μπουν στη «λίστα» για την εξεύρεση μιας θέσης εργασίας, ενώ αρκετοί θα προσπαθήσουν και πάλι του χρόνου.

Κάθε χρόνο το εκπαιδευτικό σύστημα «επιλέγει» με τη διαδικασία των εξετάσεων τους «εκλεκτούς». Κάθε χρόνο οι εξετάσεις ζουν, αλλάζοντας πιθανόν όνομα κόντρα στις ανεπάρκειες της Παιδείας και στο χαρακτήρα τους. Κάθε χρόνο, όμως, οι εξετάσεις ανανεώνονται από τους κρατικούς μηχανισμούς ως η κορυφαία εκπαιδευτική διαδικασία, ως το «άλλας» της Παιδείας και της εκπαίδευσης. Σε αυτή την «πύλη» σωρεύονται τα όνειρα παιδιών και γονιών, σε αυτή την «πύλη» θυσιάζονται οι στόχοι της Παιδείας, εκεί ενδυναμώνεται και αναβαπτίζεται ο σημερινός εκπαιδευτικός μηχανισμός.

Εκεί υποτίθεται ότι εφαρμόζεται η «καθαρή αξιοκρατία», η «καθαρή δημοκρατία», γι' αυτό και η «πρεμούρα» μήπως διαρρεύσουν θέματα, μήπως γίνει λάθος, μήπως κ.λπ. Όλη η υπόλοιπη εκπαιδευτική χρονιά, όλη η διαδικασία εκπαίδευσης, η μάθηση και η γνώση δεν υπάρχουν. Ή μάλλον υπάρχουν, αλλά δεν είναι αυτά που διαμορφώνουν το εκπαιδευτικό σύστημα. Απλώς υπάρχουν ως «Ηρακλείς» και στυλοβάτες των εξετάσεων. Εκεί δυστυχώς σοχίζει και τελειώνει το εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Ένας έντιμος φίλος

Πέθανε την περασμένη Τετάρτη από ανακοπή καρδιάς ο παλαιόμαχος δημοσιογράφος Χρ. Ν. Λαμπράκης. Ο εκλιπών γεννήθηκε στις Σκιαδάδες Βουλγαρελίου Άρτας. Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Γιος δασκάλου ασχολήθηκε από μικρός με τη δημοσιογραφία και στην κατοχή εντάχθηκε στην Εθνική Αντίσταση στις τάξεις του ΕΑΜ. Εργάστηκε κατά καιρούς στις εφημερίδες Ελεύθ. Λόγος, Αυγή και Μακεδονία και στα περιοδικά Κομμουνιστική Επιθεώρηση, Πολιτικά θέματα κ.ά. Τα τελευταία χρόνια μέχρι και τον ξαφνικό θάνατό του ήταν διευθυντής των γραφείων Αθηνών στις εφημερίδες Μακεδονία, της οποίας ήταν και πολιτικός αρθρογράφος.

Στην Εθνική Αντίσταση ήταν στο τμήμα διαφώτισης του ΕΑΜ Άρτας, ενώ μετά τον Εμφύλιο εργάστηκε στην επεξεργασία θεμάτων της Βουλής της ΕΔΑ. Η κηδεία του έγινε την Πέμπτη στις Σκιαδάδες Άρτας, όπως ήταν και η επιθυμία του.

ΠΟΙΟΥΣ ΣΥΜΦΕΡΕΙ Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΟ;

του Αργ. Σαρωνικού

Καμιά σοβαρή ένδειξη για τους δράστες της επίθεσης στο κρουαζιερόπλοιο «Σίτυ οφ Πόρος» δεν υπήρχε, μέχρι την ώρα που το ΑΝΤΙ πήγαινε στο τυπογραφείο. Αντίθετα, η ανακοίνωση της «Οργάνωσης των μαρτύρων της λαϊκής επανάστασης στην Παλαιστίνη», σύμφωνα με την οποία το αυτοκίνητο που ανατινάχθηκε στο Τροκαντερό του Φαλήρου προοριζόταν για το Ναυτικό Όμιλο, «φωλιά πρακτόρων» κατά την ανακοίνωση, ίσως να ανταποκρίνεται προς την αλήθεια.

Κι αυτό μόνο για ένα λόγο. Η «Οργάνωση των μαρτύρων» αναφέρει ότι το απόσπασμα που είχε αναλάβει την επίθεση του Φαλήρου είχε το όνομα του Αμπού Χασάν Κασέμ, ο οποίος ως γνωστόν σκοτώθηκε τον περασμένο Φεβρουάριο στη Λεμεσό, σε παρόμοιο επεισόδιο. Το παγιδευμένο αυτοκίνητο που προοριζόταν για την εκεί ισραηλινή πρεσβεία ανατινάχθηκε πρόωρα, όπως και αυτό του Τροκαντερό. Αν μη τι άλλο, τα μέλη της «Οργάνωσης των μαρτύρων» βρίσκουν μαρτυρικό θάνατο επειδή δεν έχουν μάθει ακόμα να χρησιμοποιούν τα εκρηκτικά.

Σύμφωνα με τα σενάρια που είδαν το φως της δημοσιότητας οι άγνωστοι τρομοκράτες σχεδίαζαν να καταλάβουν το κρουαζιερόπλοιο, με τη βοήθεια των επιβατών του αυτοκινήτου που ανατινάχθηκε λίγες ώρες νωρίτερα στο Τροκαντερό. Όταν όμως έμαθαν, από τις ειδήσεις, ότι οι σύντροφοί τους είχαν πεθάνει,... εξοργίστηκαν και άρχισαν να πυροβολούν τους τουρίστες εν ψυχρώ.

Όσον αφορά την επίθεση εναντίον του κρουαζιερόπλοιου, που στοίχισε τη ζωή σε εννέα ανθρώπους, ενώ τραυματίστηκαν 80, 12 από τους οποίους σοβαρά, οι δράστες παρέμεναν ακόμα άγνωστοι, εφόσον εκτός από την ανακοίνωση μιας άγνωστης οργάνωσης που διαψεύστηκε, καμιά άλλη δεν είχε αναλάβει την ευθύνη μέχρι την Τετάρτη το βράδυ.

Μπορεί να έγινε κι έτσι. Όμως η ανακοίνωση της «Οργάνωσης των μαρτύρων» μπερδεύει το σενάριο αυτό, εφόσον δεν μιλάει για επίθεση εναντίον του κρουαζιερόπλοιου. Άσε που η άποψη, σύμφωνα με την οποία οι άγνωστοι τρομοκράτες εξοργίστηκαν, θέλει να ξεχνά ότι οι τρομοκράτες είναι συνήθως άτομα

άψογα εκπαιδευμένα που ενεργούν σαν ρομπότ. Άλλωστε, τι θα το έκαναν το παγιδευμένο αυτοκίνητο στο κρουαζιερόπλοιο; Πιθανότατα λοιπόν πρόκειται είτε για ανεξάρτητες μεταξύ τους επιθέσεις, είτε για συνδυασμένο διπλό κτύπημα, το ένα σκέλος από το οποίο απέτυχε.

Γιατί, κατά τη γνώμη μας, η επίθεση εναντίον του κρουαζιερόπλοιου πέτυχε είτε ο στόχος της ήταν ο ελληνικός τουρισμός είτε κάποιος άλλος. Αν ακολουθήσουμε κι εμείς τον αστυνομικό συλλογισμό «ποιος μπορεί να ωφελείται από το έγκλημα», τότε οι πιθανότητες είναι τρεις. Οι οργανωτές της επίθεσης εναντίον του κρουαζιερόπλοιου αποσκοπούσαν είτε στη δυσφήμιση του ελληνικού τουρισμού με την καλλιέργεια κλίματος ανασφάλειας στους ξένους επισκέπτες της Ελλάδας, είτε στην αποκόμιση κάποιων ανταλλαγμάτων από την ελληνική κυβέρνηση, είτε, τέλος, στην εκδίκηση. Αν λοιπόν ο στόχος είναι ο τουρισμός, τότε ο μόνος που ωφελείται είναι η Τουρκία, ο τουρισμός της οποίας θα είναι ο μεγαλύτερος κερδισμένος στην περίπτωση που λόγω της επίθεσης υπάρξουν μαζικές ματαιώσεις επισκέψεων στην Ελλάδα. Έτσι η φράση «Έλληνες θα πληρώσετε που φέρατε τον Οζάλ» η οποία ακούστηκε λίγο πριν από την επίθεση στο «Κανάλι 9» και η οποία αποσκοπεί προφανώς στο θόλωμα των νερών, ίσως να αποτελεί το μοιραίο λάθος των δραστών.

Ο συλλογισμός αυτός ενισχύεται πιθανότατα από το γεγονός ότι η επίθεση εναντίον του «Σίτυ οφ Πόρος» πρέπει να έγινε από μέλη παραστρατιωτικής οργάνωσης που είναι εκπαιδευμένα σε παρόμοιες μορφές «πολέμου». Οι «αντάρτες των πόλεων» είναι εκπαιδευμένοι να δρουν μέσα στα στενά των πόλεων και όχι στις ανοικτές θάλασσες. Εξάλλου, η δράση σε ένα πλοίο προϋποθέτει ειδική εκπαίδευση για την εκμάθηση των «μυστικών» του, των αδύνατων σημείων, των οδών διαφυγής κ.λπ.

Τα σενάρια των ανταλλαγμάτων και του εκβιασμού συνδέονται μεταξύ τους και με την ανάμιξη των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών στις αντιτρομοκρατικές έρευνες στην Ελλάδα. Δεν θεωρείται έτσι απίθανο κάποια οργάνωση είτε να εκδικείται την ελληνική κυβέρνηση για τη συνεργασία της με το FBI και τη CIA, είτε να πιέζει για να μην υπάρξει αυτή η συνεργασία.

Προς το παρόν πάντως η μόνη πλευρά που φαίνεται να επιδιώκει κάποια ορατά αποτελέσματα από την έξαρση των τρομοκρατικών επιθέσεων στην Ελλάδα είναι η αμερικανική. «Είναι καιρός η Ελλάδα να επιστρέψει στο μαντρί», έσπευσε να δηλώσει ο υποτακτικός του «τισσάβνη» Ρήγκαν και αρχηγός της CIA κ. Γουέμπστερ, εννοώντας φυσικά την πλήρη υποταγή της ελληνικής κυβέρνησης στα κελεύσματα των συμμάχων.

Τα αντιτρομοκρατικά μέτρα είναι ίσως ο μοναδικός τομέας στον οποίο η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει εναρμονισθεί πλήρως με τους συμμάχους της. Έτσι δεν πρέπει να θεωρείται τυχαία η σύμπτωση του τόνου των αμερικανικών εφημερίδων και της εγχώριας συντηρητικής αντιπολίτευσης αυτές τις ημέρες. Αμφότεροι ζητούν από την ελληνική κυβέρνηση την υιοθέτηση μιας αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας, το ίδιο, αν όχι περισσότερο, αυστηρής και παράλογης με εκείνη π.χ. της Γαλλίας.

Αν και θεωρείται αρκετά απίθανη η εφαρμογή μιας νέας ταξιδιωτικής οδηγίας, όπως εκείνη του καλοκαιριού του 1985 και οι Αμερικανοί κράτησαν σε χαμηλό επίπεδο, μέχρι στιγμής, τις προειδοποιήσεις τους όσον αφορά το θέμα αυτό, η διαπίστωση των αμερικανικών εφημερίδων ότι «ο κ. Α. Παπανδρέου αδιαφορούσε για την τρομοκρατία, όσο οι στόχοι της δεν ήταν Έλληνες» είναι ενδεικτική του τρόπου με τον οποίο θα υποδεχθούν τον Έλληνα πρωθυπουργό στο «μαντρί».

Βέβαια, ο αποτροπιασμός για τη δολοφονική επίθεση δεν μπορεί παρά να είναι γενικός. Όπως και η αγανάκτηση από το γεγονός ότι κάποιοι πλήττουν τον τουρισμό, έναν τομέα δηλαδή ζωτικής σημασίας για την ελληνική οικονομία, από τον οποίο εξαρτάται η επιβίωση χιλιάδων ανθρώπων. Το ίδιο κοινή είναι και η ανησυχία από τη δημιουργία της εικόνας ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που πλήττεται από τη διεθνή τρομοκρατία.

Όμως, αυτές οι διαπιστώσεις δεν πρέπει να αποτελέσουν το πρόσχημα για να περάσουν μέτρα και ρυθμίσεις που κάθε άλλο παρά θα κατορθώσουν να περιορίσουν την τρομοκρατία, ενώ αντίθετα θα περιορίσουν την ελευθερία όλων μας και θα αυξήσουν την καταστολή, με αποτέλεσμα την τροφοδότηση ανάλογων ενεργειών.

ΑΦΕΙΣΤΕ ΜΕ
ΝΑ ΓΥΡΙΣΩ ΣΤΟ ΛΑΟ ΜΟΥ
ΠΟΥ ΥΠΟΦΕΡΕΙ
ΠΑΛΙΟΣΕΙΡΗΝΕΣ.

11.7.88

ΙΩΑΝΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

ΣΤΩΝ ΓΡΑΙΚΩΝ ΤΗΝ ΟΛΟΜΑ

Η καταστροφή των εθνικών δρυμών και εκτάσεων που θα μπορούσαν να αποχαρακτηριστούν στο εξής σύμφωνα με τις προβλέψεις του νόμου για βοσκότοπους, ήταν το χαρακτηριστικό των φετινών πυρκαγιών.

Και η διαπίστωση ότι καθ' όλη τη διάρκεια του περασμένου χειμώνα δεν πάρθηκε κανένα μέτρο για την προστασία των δασών από τους ασυνείδητους εμπρηστές ή τους επιπόλαιους περιηγητές του υπαίθρου δείχνει ότι η κυβέρνηση έχει το μεγάλο μέρος ευθύνης για την άνευ προηγουμένου φετινή καταστροφή.

Όλυμπος, Πρέσπες, Παρνασσός, Χίος, Κεφαλονιά είναι τα πεδία που δοκιμάστηκε η «εγρήγορση» των υπηρεσιών και καταργήθηκε η υπόστασή τους.

Οι πρώτες μεγάλες πυρκαγιές το φετινό καλοκαίρι ήδη κατέστρεψαν την Κεφαλονιά, μετατρέποντάς την σε έρημο τόπο, ενώ μέτριοι υπολογισμοί δείχνουν ότι κάηκαν στην υπόλοιπη χώρα πάνω από 50.000 στρέμματα δασικών εκτάσεων. Οι πληροφορίες, τουλάχιστον από την Κεφαλονιά, κάνουν λόγο για οργανωμένο σχέδιο εμπρηστών. Από όλες τις περιοχές όμως που κάηκαν ή καίγονται όλοι μιλούν για τρομακτική ανεπάρκεια των υπηρεσιών, έλλειψη μέσων πυρόσβεσης, αδυναμία προσπάθειας σε θέσεις που πρωτοεμφανίζονται εστίες φωτιάς ή σε όσες επεκτείνονται οι πυρκαγιές. Πρόκειται για μια τραγική κατάσταση στην οποία το έργο του εμπρησμού συμπληρώνεται από τις εγκληματικές αδυναμίες και το απροετοίμαστο του κρατικού μηχανισμού σε όλα τα επίπεδα και κυρίως στην κορυφή. Τις περισσότερες φορές μένουν μόνοι τους οι ίδιοι οι πολίτες, οι πυροσβέστες και το φιλότιμο όσων εμπλέκονται στην κατάσβεση για να κάνουν τα αδύνατα, δυνατά.

Και φέτος, παρά τις εμπειρίες των προηγούμενων χρόνων, η κατάσταση δεν άλλαξε. Οι σκηνές ήταν φοβερές: Πληθυσμοί εγκαταλείπουν τα χωριά και τα χωράφια τους, άνθρωποι και ζώα απανθρακώνονται, νοικοκυριά εξαερώνονται σε δευτερόλεπτα και τα ελάχιστα πια δάση, αυτός ο μοναδικός, τελευταίος και μη αναπληρούμενος πλούτος θυσιάζεται προς δόξαν της κρατικής ανεπάρκειας.

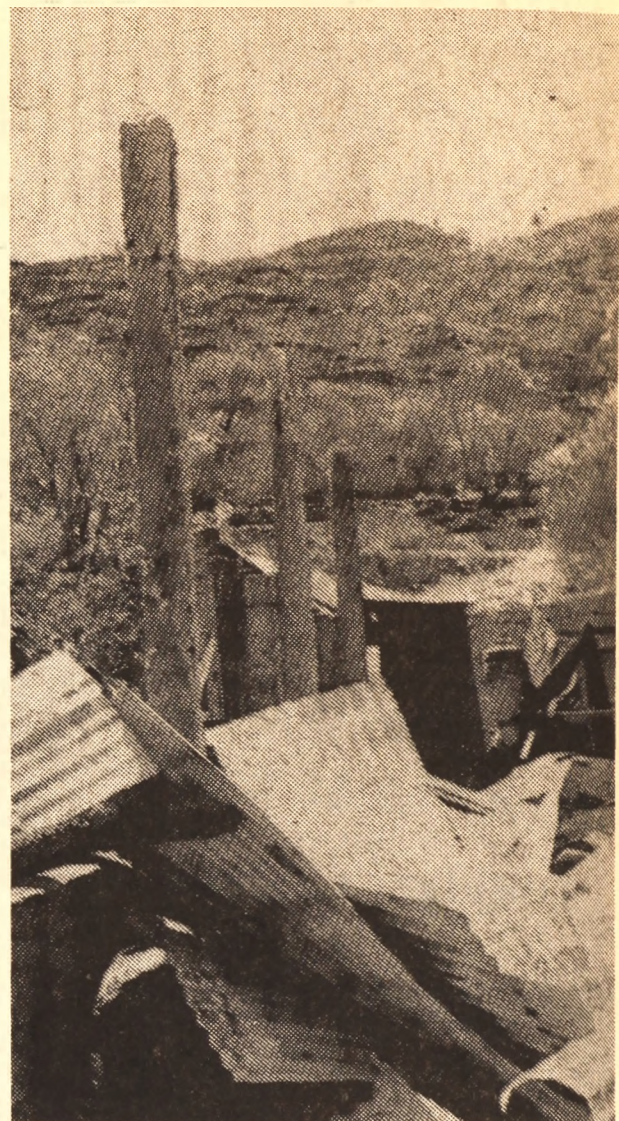
Έχει γίνει πλέον θεσμός κάθε χρόνο τέτοια εποχή να συγκαλούνται εκτάκτως οι θίασοι των «συντονιστών για την κατάσβεση της πυρκαγιάς». Έτσι βλέπουμε και ακούμε στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα ότι ο «κύριος υπουργός» ή ο «κύριος υφυ-

πουργός» ή ο «κύριος νομάρχης» «μετέβη επί τόπου και συντονίζει το έργο της κατάσβεσης».

Το να ασχοληθούμε μόνο με όλους αυτούς, να τους κατακρίνουμε, να βγάζουμε και το —δικαιολογημένο— άχτι μας και να τελειώνουμε, δεν αρκεί. Ας θυμίσουμε μόνον, τον δυστυχέ εκείνο υφυπουργό Γεωργίας Μόσχο Γικόνου που επεδείκνυε σχεδόν περήφανα τα καμένα του δάκτυλα, ύστερα από μια κατάσβεση στην οποία πήρε μέρος...

Τα πράγματα είναι περισσότερο σοβαρά και αφήνοντας, προς το παρόν στην άκρη, τις θεατρικές κινήσεις των ανευθυνού υπεύθυνων αρμοδίων που γεμίζουν την οθόνη της τηλεόρασης, θα πρέπει η κυβέρνηση και ο πρωθυπουργός να έχουν τουλάχιστον κάποια απάντηση για το αν είχαν ληφθεί ορισμένα **βασικά μέτρα πυροπροστασίας**. Σαν τα πολύ απλά —υπό μορφή ερωτημάτων:

- Δημιουργήθηκαν οι «οδοί καθαρισμού» κατά μήκος των γραμμών - πυλώνων της ΔΕΗ υψηλής τάσης;
- Έγινε το ίδιο κατά μήκος των σιδηροδρομικών γραμμών;
- Ανοίχτηκαν αντιπυρικές ζώνες και σε ποια βουνά;
- Δημιουργήθηκαν παρατηρητήρια —έστω και ένα— μετά από το 1985 και πού;
- Έγιναν ή γίνονται πτήσεις παρατηρήσης - επιτήρησης, από ποια μονάδα και ποιος είναι ο αριθμός τους;
- Αγοράστηκαν οχήματα πυρόσβεσης ειδικής ευελιξίας με ασυρμάτους για επαφή με τα παρατηρητήρια και πόσα;
- Τι μέσα παρέχονται —περισσότερα από πριν— στις στρατιωτικές μονάδες «επιφυλακής» για τις φωτιές;
- Πόσα δέντρα φυτεύθηκαν σε περιο-

χές που κάηκαν εδώ και 6 χρόνια; Και τι μέτρα πάρθηκαν, όπου φυτεύτηκαν, για την ανάπτυξή τους;

● Πόσα χρήματα δαπανήθηκαν για αγορά πυροσβεστικών αεροπλάνων — που είναι λιγότερα από πέρυσι κι ακόμα λιγότερα από πρόπερσι;

● Τώρα που οι «αρμόδιοι» μετά από 6 χρόνια κατάλαβαν ότι τα πολωνικά πυροσβεστικά δεν κάνουν ούτε για ψεκασμό, με τι τα αντικατέστησαν στις μονάδες πυρόσβεσης που ανήκαν;

ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ

Εφέτος, και μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές (12-7-88), για πρώτη φορά καίγονται σε τόση μεγάλη έκταση εθνικοί δρυμοί όπως:

- Αίνος 25.000 στρέμματα.
- Παρνασσός σε άγνωστη έκταση.
- Πρέσπες 15.000 στρέμματα.
- Όλυμπος 16.000 στρέμματα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι αυτοί οι εθνικοί δρυμοί (και οι υπόλοιποι) είναι τρομερά δύσκολο να προσπελαστούν, αλλά απλούστατη η οργανωμένη φύλαξή τους.

ΡΗ ΡΑΧΗ

Στη γραμμή πυρός

Όπως ίσως γνωρίζετε τα πυροσβεστικά αεροπλάνα της Πολεμικής Αεροπορίας δεν πετούν με τηλεκοντρόλ αλλά τα χειρίζονται πιλότοι.

Για όλο το διάστημα επιφυλακής με επίκεντρο τις μέρες του καύσωνα, μια ώρα πριν την ανατολή του ήλιου και μέχρι τη νύχτα οι πιλότοι αυτοί βρίσκονται στον αέρα, τη θάλασσα και πάνω από τις φωτιές. Η ραχοκοκκαλιά τους γίνεται «κάγκελο», τα σπλάχνα τους μετακινούνται στις προσθαλασσώσεις, οι σφυγμοί τους ξεπερνούν τους 150 σε κάθε «άφεση νερού» καθώς πολλές φορές οι φλόγες «γλείφουν» το παρμπρίζ του αεροπλάνου τους.

Η φόρμα τους τις περισσότερες νύ-

χτες δεν προλαβαίνει να στεγνώσει —αν δεν αποκοιμηθούν φορώντας την στο τζιπ που τους μεταφέρει στον κοιτώνα— και τα παιδιά τους κάθε καλοκαίρι ξεχνούν τον πατέρα τους.

Μήπως ο κ. αντιπρόεδρος και οι υπουργοί θα μπορούσαν να ρωτήσουν και να μάθουν αν οι αμοιβές αυτών των αεροπόρων είναι —έστω κατά μια δραχμή— μεγαλύτερες από άλλους —χειρώνακτες ή μη— εργαζόμενους;

Δεν αναφερόμαστε στους νεκρούς πιλότους των πυροσβεστικών που έπεσαν την στιγμή που έφερναν σε πέρας το αγωνιώδες έργο τους.

Υ.Γ. Η απάντηση —που δεν θα υπάρξει—ας μην κάνει μνεία «του πυροσβεστικού επιδόματος». Γιατί τότε θα γελάσει το χείλι κάθε πικραμένου.

● Σε ποιες ημερομηνίες του χειμώνα και της άνοιξης έγιναν «συσκέψεις» από τους «αρμόδιους φορείς» για την αντιμετώπιση των πιθανών επερχόμενων καταστροφών και τι αποφασίστηκε;

● Σε χωριά που επισκεφθήκαμε βρήκαμε ομάδες πυρασφαλείας —που οι κάτοικοι τις οργάνωσαν μόνοι τους φυσικά— με ψεκαστικά τρακτέρ που φυλάνε βάρδιες όλο το 24ωρο. Πήγε κανείς «αρμόδιος» από τις νομαρχίες να καταγράψει αυτές τις δυνάμεις και να τις συνδράμει;

● Στάλθηκε έστω και ένας αρμόδιος για ενημέρωση και εκπαίδευση σε χώρες με μεγάλες εκτάσεις δασών όπου οι πυρκαγιές αντιμετωπίζονται με μέσα και ευθύνη ανάλογα συμβατικού πολέμου (Καναδάς, Σουηδία, Σ. Ένωση κ.ά.);

● Τέλος, στο όνομα της υπεράσπισης ποιας «εθνικής υπερηφάνειας», υπήρξε άρνηση συνδρομής για την πυρόσβεση από το εξωτερικό; Οικολόγοι από την Αγγλία και την ΕΟΚ βομβάρδιζαν τις μέρες αυτές το υπουργείο Γεωργίας προσφέροντας τη συγκεκριμένη βοήθειά τους με την αποστολή πυροσβεστικών αεροπλάνων. Η απάντηση των αρμοδίων ότι «όλα είναι υπό έλεγχο» μήπως είχε απλώς το νόημα ότι ο πρωθυπουργός μπορεί να συνεχίζει ανενόχλητα τις κρουαζιέρες του;

Σε όλα αυτά θα μπορούσε να προστεθεί ένας ακόμη, αρκετά μακρύς κατάλογος ερωτημάτων. Από τις απαντήσεις, αν ποτέ δοθούν, θα μπορεί να καταλάβει ο καθένας ποια είναι και σε ποιο επίπεδο βρίσκεται η ετοιμότητα του κρατικού μηχανισμού για την πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών.

Υπάρχει όμως και ένα άλλο θέμα, το οποίο πέρασε απαρατήρητο. Σύμφωνα με τον περίφημο «νόμο για τους βοσκοτόπους» ο επόμενος μήνας —αν δεν κάνουμε λάθος— είναι ο μήνας καταγραφής των βοσκοτόπων και των δασικών εκτάσεων. Ποιος τώρα θα κάνει οριοθετήσεις, θα χαρακτηρίσει και θα μετρήσει περιοχές όταν νέες πυρκαγιές φουντώνουν η μία μετά την άλλη και όταν σε εκτάσεις που ήταν καμένες από τις προηγούμενες χρονιές προστίθενται τώρα και άλλες; Και ποιος μετά θα «κυνηγήσει» αυθαίρετα, ξενοδοχεία, δημιουργία οικισμών, ποιός θα δώσει αγώνα να ξαναφυτευθούν περιοχές για να γίνουν και πάλι δάση;

Σ.Χ.

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Την Τετάρτη, 13.7.88, ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων εξέδωσε την πολύ εύστοχη ανακοίνωση που δημοσιεύουμε αυτούσια, στις σελίδες αυτές:

«Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, έχοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη διαφύλαξη του ελληνικού χώρου, παρακολουθεί με έντονη ανησυχία και οδύνη τη βιβλική καταστροφή των δασών από πυρκαγιές κατά τα τελευταία εικοσιτετράωρα. Ήδη οι εθνικοί δρυμοί Πρεσπών και Ολύμπου έχουν καταστραφεί σε μεγάλο βαθμό, αλλά και ο Παρνασσός, οι πρόποδες του Αίνου και πάνω από πενήντα άλλες δασικές περιοχές.

Βέβαια η καλύτερη οργάνωση της εποπτείας των δασών και της κατάσβεσης πυρκαγιών από τις αρμόδιες υπηρεσίες, η διάθεση επαρκών πιστώσεων και μέσων, η άμεση αίτηση βοήθειας άλλων φιλικών χωρών, γειτόνων μας της Βαλκανικής και κοινοτικών εταίρων, θα είχε συντελέσει στον κάποιο περιορισμό της έκτασης των ζημιών.

Υπάρχουν δυο άλλες όμως παράμετροι με πολιτικές διαστάσεις, που συντελούν στην καταστροφή των ελληνικών δασών.

Πρώτον, ο διαβόητος νόμος 1734/87 για τους βοσκοτόπους, όχι μόνο με συγκεκριμένες ρυθμίσεις (το άρθρο 6 για παράδειγμα), που όπλισαν με ισχυρότατο κίνητρο το χέρι των εμπρηστών, αλλά και με το γενικότερο πνεύμα του, έδωσε στην κοινή γνώμη την εντύπωση ότι η πολιτεία είναι πρόθυμη να θυσιάσει τη συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία των δασών.

Εξάλλου η διατήρηση του «δασοκτόνου» Ν. 998/79, η έλλειψη οριοθέτησης δασών, δασικών εκτάσεων και βοσκοτόπων, η μη σύνταξη του εθνικού κτηματολογίου, η μη απόδοση της εκκλησιαστικής περιουσίας, δημιουργούν το πλαίσιο της συστηματικής καταστρο-

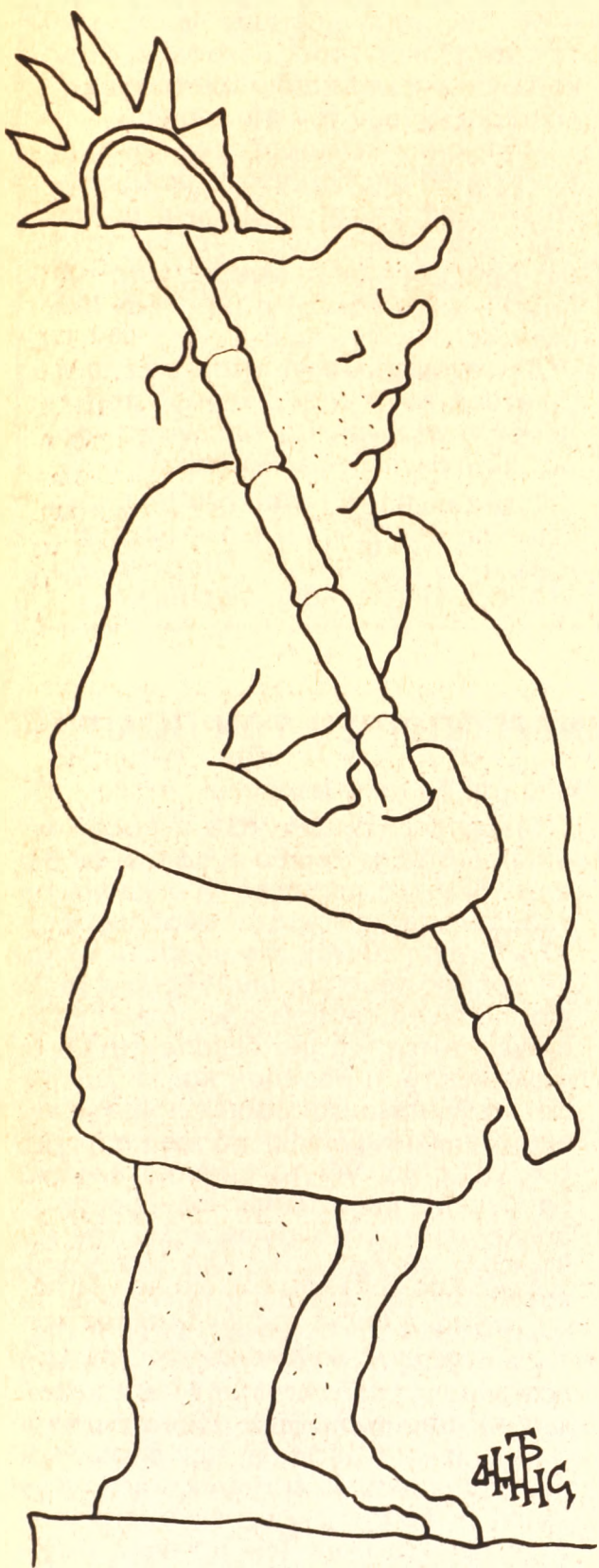
φής του δασικού πλούτου.

Γι' αυτό είναι αναγκαία η άμεση θέσπιση διάταξης που θα αναφέρει ότι δάση ή δασικές περιοχές που καίγονται κηρύσσονται αυτόματα αναδασωτέες. Ότι απαγορεύεται οποιαδήποτε αλλαγή χρήσης τους για οποιαδήποτε αιτία για μια εικοσιπενταετία και ότι στις περιοχές αυτές για μια δεκαπενταετία απαγορεύεται η βόσκηση και το κυνήγι. Και να θεσπίζονται βαριές ποινικές και οικονομικές κυρώσεις για τους παραβάτες, αλλά και για τα αρμόδια κρατικά όργανα σε περιπτώσεις ολιγωρίας. Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων καλεί την κυβέρνηση να δεσμευτεί για την άμεση κατάθεση της διάταξης αυτής και τα κόμματα για την ομόφωνη ψήφισή της.

Δεύτερον, η σχεδόν πλήρης έλλειψη οργάνωσης κινητοποίησης των κατοίκων της υπαίθρου. Είναι αδύνατη η αποτελεσματική διαφύλαξη των δασών και η έγκαιρη κατάσβεση των πυρκαγιών χωρίς τη δραστήρια και ενεργό συμμετοχή των κατοίκων των ορεινών περιοχών. Είναι λοιπόν ανάγκη η κυβέρνηση και η Τοπική Αυτοδιοίκηση (ΚΕΔΚΕ) να οργανώσουν την κινητοποίηση αυτή στο επίπεδο της κάθε κοινότητας, παρέχοντας τα αναγκαία μέσα, εξασφαλίζοντας τις τηλεπικοινωνίες και το συντονισμό, θεσπίζοντας σοβαρές αποζημιώσεις, αλλά και ποινές σε περίπτωση αδιαφορίας, κυρίως όμως δημιουργώντας εκείνο το κλίμα εμπιστοσύνης που είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

Από μέρος του ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων θα πάρει την πρωτοβουλία για συνεργασία ενός ευρέος φάσματος επιστημονικών και κοινωνικών φορέων για την υποστήριξη των θετικών προσπαθειών των δασολόγων και άλλων αρμόδιων για τη βελτίωση της διαφύλαξης των δασών και για την αποκατάσταση των ζημιών».

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟΝ

Διότι, φυσικά, περί αυτού πρόκειται. Η ουσία της υπόθεσης Κοσκωτά δεν βρίσκεται στην άρση του «τραπεζικού απορρήτου» —για να μελετηθούν δηλαδή οι λογαριασμοί του από ανθρώπους του κ. Α. Παπανδρέου— ούτε ακόμα στο διορισμό κυβερνητικού επιτρόπου στην Τράπεζα Κρήτης. Βρίσκεται στις σχέσεις του κ. Κοσκωτά —πρώην ελαιοχρωματιστή και ψευτοντόκτορα, μη προνομιούχου δηλαδή— με το Καστρί τον κ. Α. Παπανδρέου και τους συν αυτώ— οικογένεια και παρατρεχάμενους.

Ο κ. Κοσκωτάς έγινε αυτό που έγινε λόγω ακριβώς αυτών των σχέσεων με την οικογένεια Παπανδρέου, όπως επανειλημμένα έγραψε το ΑΝΤΙ, αναφέροντας τις σχέσεις του ιδιαίτερα με τον κ. Γ.Α. Παπανδρέου και τους «νέους επιχειρηματίες» φίλους του, οι οποίοι όλως τυχαίως έχουν εμπλακεί σε διάφορα σκάνδαλα. Το περίφημο «επιχειρηματικό δαιμόνιο» του κ. Κοσκωτά δεν είναι άλλωστε τίποτα άλλο από τις συνδυασμένες «ικανότητες» —και κυρίως επαφές— των κ. Γ. Παπανικολάου, Γ. Μαντζουράνη, Π. Βακάλη, Θ. Καλούδη, Γ. Χαραλαμπόπουλου και άλλων πολλών, όλων γνωστών παραγόντων του Καστριού και του ΠΑΣΟΚ.

Δεν μπορούσε λοιπόν να πέσει ο κ. Κοσκωτάς. Η πτώση του θα είχε ως άμεσο αποτέλεσμα και την πτώση του κ. Α. Παπανδρέου, όπως προειδοποίησε, σηματοδοτώντας ταυτόχρονα τις εξελίξεις της Δευτέρας, η κυριακάτικη «Αυριανή», γράφοντας ότι «ο Κοσκωτάς θα κάνει μεγάλη ζημιά στο ΠΑΣΟΚ». Εννοώντας φυσικά ότι οι αποκαλύψεις για τις σχέσεις του Κοσκωτά με το Καστρί θα κάνουν ζημιά στο ΠΑΣΟΚ. Οι εμφανείς σχέσεις του Κοσκωτά με την κυβέρνηση, περιορίζονται στον κ. Γ.Α. Παπανδρέου και τον άνευ σημασίας κ. Π. Βάλβη.

Τα άλλα μέλη της κυβέρνησης καλλιέργησαν επί χρόνια τις σχέσεις τους με τους άλλους εκδότες και, καθ' ότι συνεπείς, δεν είναι εύκολο να αλλάξουν στρατόπεδο. Έτσι υπέθαλψαν την επίθεση των «πέντε» εκδοτών και καλλιέργησαν σε όλους το κλίμα περί επικείμενης πτώσης του κ. Κοσκωτά. Αλλά, επίσης ως γνωστόν, ούτε αυτοί «μετρούν».

Αυτός που όπως φαίνεται «μετράει» τελικά στο ΠΑΣΟΚ είναι ο κ. Γ. Λούβαρης, ο άνθρωπος που προετοίμασε το έδαφος για τη συνάντηση Κοσκωτά - Παπανδρέου την Πέμπτη 28.6, στην οποία συμφωνήθηκαν οι εξελίξεις αυτής της εβδομάδας. Τι διαμείφθηκε στη συνάντηση Παπανδρέου - Κοσκωτά; Μα τι άλλο από το πώς θα σωθούν τα προσχήματα;

Στην αρχή της συνάντησης ο κ. Κοσκωτάς διαβεβαίωσε τον κ. Παπανδρέου ότι έχει φέρει και τα χρήματα που αμφισβητούν οι άλλοι εκδότες και όλα είναι εντάξει στις επιχειρήσεις του. Όχι βέβαια πως θα είχε καμιά σημασία αν τα πράγματα δεν ήταν έτσι, αλλά οι τύποι και τα προσχήματα πρέπει να τηρούνται πάντα στις συναντήσεις κορυφής. Τις λεπτομέρειες τις διακανονίζουν οι βοηθοί και τα «παιδιά», όπως μας είπε και ο κ. Βάλβης στη συνέντευξή του που δημοσιεύουμε σε άλλες σελίδες.

Ο κ. Παπανδρέου έδειξε φυσικά πως πείστηκε και διαβεβαίωσε τον κ. Κοσκωτά ότι «τον θεωρεί δικό του» και «δεν έχει να φοβηθεί τίποτα». Ακολούθησε η δημοσίευση της έκθεσης Χαλικιά που, όπως νόμισαν όλοι, δηλαδή οι «πέντε» εκδότες και οι εκτός Γ.Α. Παπανδρέου υπουργοί, σήμανε το «τέλος του Κοσκωτά». Χαρακτηριστικό της σύγχυσης που κατάφερε να σπείρει στις γραμμές του κ. Α. Παπανδρέου είναι ότι κορυφαίος παράγοντας, που είχε επικοινωνήσει πριν από λίγες μέρες μαζί του, μας έλεγε τη Δευτέρα το πρωί, δηλαδή λίγες ώρες πριν από την απαλλακτική δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου, ότι «πάει ο Κοσκωτάς, τελειώσε». Αυτό βέβαια του είχε πει ο κ. Α. Παπανδρέου, ο συνομιλητής μας όμως δεν σκέφθηκε ότι δεν μπορεί να «τελειώσει» έτσι εύκολα ένας άνθρωπος του Καστριού, όταν μάλιστα είναι τραπεζίτης και εκδότης.

Φτάνουμε έτσι στην παραμονή της δήλωσης Κωστόπουλου, την Κυριακή 10 Ιουλίου. Όλες οι φιλοκυβερνητικές εφημερίδες βομβαρδίζουν από τις πρώτες σελίδες τους το Καστρί και τον Κοσκωτά, ανεβάζοντας στα ύψη την ήδη υπερθερμανθείσα πολιτική ατμόσφαιρα. «Έξω οι κλέφτες», γράφει το «Βήμα». «Στην τελική ευθεία η υπόθεση Κοσκωτά», εκτιμά η «Ελευθεροτυπία». «Αν ο Κοσκωτάς είναι κομπιναδόρος, πολλοί μικροί και μεγάλοι πρέπει να πάνε μέσα», απειλεί, κάπως περίεργα είναι αλήθεια, η «Αυριανή», εφόσον είναι γνωστό ότι οι σχέσεις του Κοσκωτά φτάνουν μέχρι το Καστρί. «Επέμβαση Ανδρέα για Κοσκωτά», ζητεί τέλος το «Έθνος».

Ψάχνουμε να βρούμε την αλήθεια, στην «Αυγή», αλλά δεν βρίσκουμε παρά μόνο μια μικρή αναφορά στον Κοσκωτά. Λες και δεν συμβαίνει τίποτα μετά το δάνειο των 15 δισ. που πήρε το όργανο της Ε.ΑΡ. από την Τράπεζα Κρήτης. Το ίδιο και στην «Εξόρμηση». Το επίσημο όργανο του κ. Α. Παπανδρέου δεν γράφει ούτε λέξη για τον ψευτοντόκτορα, λες και όλα αυτά δεν συμβαίνουν στην Ελλάδα και όταν όλοι πιστεύουν —ή θέλουν να

Νάμαστε, λοιπόν, πάλι εδώ Αντρέα, στο σημείο που ξεκινήσαμε. Ύστερα από ένα μήνα σφοδρής πρωτοσέλιδης επίθεσης, με οκτάστηλα του τύπου «Έξω οι κλέφτες» και μάλιστα από το «σοβαρό» και «αξιόπιστο» ΒΗΜΑ και ενώ όλοι ήταν περισσότερο από βέβαιοι ότι «ο Κοσκωτάς τελειώσε», ο κ. Α. Παπανδρέου αποφάσισε αλλοιώς και έστειλε στις καλένδες τις αποδείξεις της εμπλοκής του.

ΟΦΗΤΗ ΤΟΥ ΝΕΟΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

πιστεύουν— ότι ο κ. Χαλικιάς άνοιξε με την έκθεσή του το δρόμο για την τελική εκκαθάριση της υπόθεσης. Το ίδιο ακριβώς είχε συμβεί και την εποχή της σύλληψης και του διασυρμού του πλαστογράφου Κοσκωτά, στην Αμερική: Η «Εξόρμηση» της 19/10/87 δεν αναφέρει λέξη για την υπόθεση: το Κίνημα «κρατά την ανάσα του» και περιμένει να ακούσει τις αποφάσεις του προέδρου του.

Στη φετινή «κρίση» έχουμε άλλο, νέο φιάσκο. Ενώ ο κ. Χαλικιάς συντάσσει την αμφίσημη έκθεσή του απευθυνόμενος προς τον περιοδεύοντα πολιτικό του προϊστάμενο κ. Ρουμελιώτη και όλοι αναμένουν τις ενδελεχείς σκέψεις του τελευταίου την Τετάρτη 13/7, δύο μέρες πριν, τη Δευτέρα 11/7, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος εκφωνεί τις ερμηνείες των νόμων, όπως ο ταξιδιώτης του Αιγαίου και προϊστάμενος όλων των κυβερνητικών έχει διατυπώσει. Ένα κυβερνητικό συμβούλιο την Τρίτη 12/7 θα έρθει να επικυρώσει όλα αυτά και οι διαπορούντες οπαδοί του Κινήματος που έτυχε να φυλλομετρήσουν την «Εξόρμηση» προκειμένου να πάρουν γραμμή πλεύσης, έπαυσαν πια να απορούν.

Η στάση της «Εξόρμησης», μας έκανε να ανοίξουμε κάπως τα μάτια και να αρχίσουμε να αντιλαμβανόμαστε ότι «ο Αντρέας κάπου θα τους τη φέρει των άλλων εκδοτών». Η ημέρα περνάει, κανείς δεν μπορεί να φτάσει στο κότερο που επιβαίνει ο πρωθυπουργός μήπως και μάθει τίποτα και, προς το βράδυ, ο κ. Κωστόπουλος υποβάλλει μια ερώτηση στον εαυτό του και απαντά ότι «αύριο» —δηλαδή τη Δευτέρα— «θα υπάρξει κυβερνητική ανακοίνωση». Παράλληλα, ο κ. Κωστόπουλος διαρρέει ότι ο κ. Α. Παπανδρέου αποφάσισε να άρει το απόρρητο των καταθέσεων στην Τράπεζα Κρήτης, ως προς την Τράπεζα Ελλάδας φυσικά, και να τοποθετήσει κυβερνητικό επίτροπο στην ίδια τράπεζα.

Σύμφωνα με το ίδιο σενάριο ο έλεγχος του επιτρόπου θα αποδεικνυε ότι η δανειοδότηση της ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΕ από την Τράπεζα Κρήτης θα υπερέβαινε ακόμα και τις πιο απαισιόδοξες εκτιμήσεις των άλλων εκδοτών και έτσι, η μεν τράπεζα θα περνούσε στο δημόσιο, η δε ΓΡΑΜΜΗ στις τάξεις των προβληματικών, μέχρις ότου αποφασιστεί η τελική τους τύχη.

Την Κυριακή, ο Γ. Κοσκωτάς με επιτελείο συνεργατών του με επικεφαλής τον κ. Π. Βακάλη, επεξεργάζεται το κείμενο απάντησης που δημοσιεύεται την επομένη στις 24 ΩΡΕΣ. Είχε συνταχθεί «άνωθεν» του κ. Γ. Κοσκωτά και των λοιπών παρισταμένων.

Τελικά, τη Δευτέρα το απόγευμα, ο κ. Κωστόπουλος ανακοινώνει τις αποφά-

σεις του πρωθυπουργού, σύμφωνα με τις οποίες για το αν θα αρθεί το απόρρητο θα αποφασίσει μια... «επιτροπή εκ προσωπικότητων» η οποία και θα εισηγηθεί τελικά —δηλαδή, τρέχα γύρευε— ενώ η κυβέρνηση αποφάσισε παράλληλα να επεκτείνει το «πόθεν έσχες» σε όλους τους εκδότες. Η υπόθεση δηλαδή Κοσκωτά πάει στις καλένδες.

Ένας προσωρινός απολογισμός

Τι έγινε λοιπόν; Ο κ. Α. Παπανδρέου την έφερε για πρώτη φορά στη ζωή τους στους εκδότες και τη στιγμή που αυτοί είχαν αφήσει ακάλυπτα τα νώτα τους αντεπιτέθηκε και πήρε το επάνω χέρι; Η άποψη αυτή, που κυκλοφορεί ευρύτατα στους δημοσιογραφικούς χώρους, όταν είναι λίαν διαδεδομένη η μυθοπλασία γύρω από τις ικανότητες του κ. Α. Παπανδρέου, είναι αφελής και εξιδανικεύει τα πράγματα.

Το παιχνίδι γύρω από τον κ. Κοσκωτά ήταν πολύ μεγάλο για να έχει άλλο τέλος από την παραπομπή στις καλένδες. Επειδή, απλούστατα, η αποκάλυψη όλης της αλήθειας για τον ψευτοντόκτορα προϋποθέτει την πλήρη αποκάλυψη των σχέσεων του με το Καστρί. Και σε ποιον από τους «πέντε», ευκαιριακά συνασπισμένους, εκδότες θα συνέφερε αυτή η αποκάλυψη, η διάλυση δηλαδή των μύθων, εκτός ίσως του νεοδημοκράτη κ. **Βουδούρη**; Η αλήθεια είναι και πολύ απλή και πολύ σκληρή, για όσους συνεχίζουν να έχουν αυταπάτες. Ο κ. Α. Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ, ως κόμμα εξουσίας, είναι προϊόν κυρίως της αποκάλυπτης προπαγάνδας που διεξάγουν οκτώ και πλέον χρόνια τώρα υπέρ τους τα έντυπα των κ. Λαμπράκη, Μπόμπολα, Τεγόπουλου και Κουρή. Πώς είναι λοιπόν δυνατόν οι τέσσερις αυτοί εκδότες να θέλουν την πλήρη αποκάλυψη μιας δυσσομίας, πράγμα που θα σήμαινε κατά ένα τρόπο και το δικό τους τέλος;

Το «ντηλ» λοιπόν ήταν προφανές από την αρχή. Στόχος των «πέντε» εκδοτών ήταν να στριμώξουν όσο μπορούσαν τον κ. Κοσκωτά, περιορίζοντας την επεκτατική μεγαλομανία του —αυτό ήταν τελικά το μόνο λάθος που του καταλόγισε το Καστρί μέσω της «Αυριανής»— και το κατάφεραν με τις αναφορές στην Τράπεζα Κρήτης και όχι την προέλευση των χρημάτων Κοσκωτά, όπως έκανε παλιότερα ο κ. Φιλιππόπουλος και έχασε τη μάχη.

Στις πληροφορίες του ημερήσιου Τύπου ότι ήδη απέσυραν τις καταθέσεις τους από την Τράπεζα ονόματα όπως ο κ. Νταϊφάς και οι αδελφές Αθανασιάδη, τη Δευτέρα το πρωί προστέθηκε μια άλλη πληροφορία, σύμφωνα με την οποία απέσυρε τις καταθέσεις του και ο ποδοσφαι-

ριστής Κωφίδης, που αγόρασε ο κ. Κοσκωτάς από τον «Ηρακλή».

Η πληροφορία για τον κ. Κωφίδη έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή εκτός από το κλίμα δυσπιστίας για την Τράπεζα Κρήτης, αποκαλύπτει έναν ακόμα μύθο για την προέλευση των χρημάτων του Κοσκωτά. Ο κ. Κωφίδης, όπως και οι άλλοι ποδοσφαιριστές και αθλητές που αγόρασε ο Κοσκωτάς δεν πήρε τα χρήματά του —150 εκατομμύρια— σε μετρητά, αλλά σε βιβλιάριο καταθέσεων στην Τράπεζα. Δηλαδή τα δισεκατομμύρια που δαπάνησε ο Κοσκωτάς για τις αθλητικές φιλοδοξίες του δεν έφυγαν στην πραγματικότητα από την Τράπεζά του, επειδή μέχρι να ξεσπάσει ο σάλος κανείς από αυτούς που τα εδικαιούντο δεν τα είχε αποσύρει.

Ο κ. Κοσκωτάς θα μπορούσε να συνεχίσει επ' άπειρον το «κόλπο» αυτό με το «λογιστικό χρήμα» —χρήμα δηλαδή που δεν υπάρχει στην πραγματικότητα, μέχρις ότου το ζητήσει ο δικαιούχος— αν οι «πέντε εκδότες» δεν καταλάβαιναν ότι η δύναμη και η αχίλλειος πτέρνα του κ. Κοσκωτά είναι η Τράπεζα. Κατόρθωσαν λοιπόν να τον κτυπήσουν εκεί που πονάει και, όπως φαίνεται, είχαν αποτελέσματα, αδιάφορο με το αν αρθεί το απόρρητο ή όχι.

Από εκεί και πέρα δεν τους ενδιέφερε, ακριβώς επειδή, όπως προαναφέραμε, δεν μπορούσαν να πάνε τα πράγματα μέχρι το τέλος. Δεν έχει ωστόσο και μεγάλη σημασία ποια θα είναι η έκβαση της υπόθεσης Κοσκωτά στο σημείο που έφτασε. Για μας, η ουσία της είναι αλλού και εκφράζεται ίσως καλύτερα από τον χαρακτηρισμό του ΒΗΜΑΤΟΣ (Κοσκωγκαίητ). Ένας χαρακτηρισμός που παραπέμπει κατευθείαν στο «Γουώτεργκαίητ» και αναφέρεται φυσικά στα ήθη και τις συνήθειες της σημερινής εξουσίας. Αν και το φιλοκυβερνητικό ΒΗΜΑ ανακάλυψε κάπως καθυστερημένα την πραγματική φύση της σημερινής εξουσίας, ο χαρακτηρισμός είναι ομολογουμένως αρκετά επιτυχημένος. Γιατί όμως «Κοσκωγκαίητ» και όχι «Καστριγκαίητ»; (που ίσως κάνει το ίδιο).

Μήπως δεν ήταν ο κ. Γιωργάκης Παπανδρέου ο θερμός υποστηρικτής του «δαιμόνιου επιχειρηματία» κ. Γ. Κοσκωτά; Μήπως δεν ήταν η μητέρα του αυτή που σύστηνε τον ψευτοντόκτορα στο σύζυγό της και πρωθυπουργό; Και μήπως δεν ήταν οι πρωθυπουργικοί σύμβουλοι που ανέλαβαν να προσφέρουν τα φώτα τους στον πρώην ελαιοχρωματιστή για να τον χαντακώσουν τελικά τον άνθρωπο με τη μεγαλομανία τους; Τώρα που η υπόθεση μπήκε στην τελική ευθεία, όλοι θέλουν να ξεχαστούν αυτές οι σχέσεις

του κ. Κοσκωτά. Έλα όμως που αυτή τη φορά δεν είναι και τόσο εύκολο και, όσο συνεχίζεται ο «ντόρος», τόσο περισσότερα βγαίνουν στη φόρα.

Παράδειγμα, η στενή σχέση του κ. Κοσκωτά με τον κ. Λούβαρη, όπως αποκάλυψε το ΑΝΤΙ στο προηγούμενο τεύχος του. Η σχέση αυτή, που επισημάνθηκε και από τον ημερήσιο Τύπο, παραπέμπει κατευθείαν στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων και δημιουργεί ένα ακόμα αναπάντητο ερώτημα για την προέλευση των καταθέσεων του κ. Κοσκωτά, αλλά και την άρνησή του να υποκύψει, στους καχύποπτους δημοσιογράφους.

Αλλά η σχέση αυτή προσφέρεται και

για μια άλλη προσέγγιση του θέματος. Ο κ. Λούβαρης συναντήθηκε με τον κ. Κοσκωτά στις 4 το απόγευμα της Τρίτης 28.6 για να ρυθμίσει την πραγματοποίηση της συνάντησης του δεύτερου με τον πρωθυπουργό. Η συνάντηση αυτή πραγματοποιήθηκε δυο ημέρες αργότερα, το απόγευμα της Πέμπτης 30.6.

Ο κ. Παπανδρέου, αφού αναφέρθηκε στην «ουσία» των πραγμάτων, δήλωσε στον κ. Κοσκωτά ότι η συνάντησή τους ήταν «μυστική» και του συνέστησε να μην πει τίποτα. Βγαίνοντας όμως έξω, έπεσε σε δυο δημοσιογράφους εφημερίδων που δεν ανήκουν στον ίδιο, οι οποίοι βρέθηκαν εκεί «τυχαία», και στα μέλη του Ε-

κτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ που συνεδρίαζε εκείνη την ώρα. Συναντήθηκε μάλιστα με τον κ. Κώστα Λαλιώτη που έφτασε πρώτος από τους συντρόφους του. Το «Κίνημα» ενημερώνεται στους διαδρόμους του Καστριού...

Επιτρέπονται όλα.

Τίποτα δεν είναι αληθινό

Όσον αφορά την έκθεση του κ. Χαλικιά, αυτή όχι μόνο συντάχθηκε «εν γνώσει» του κ. Παπανδρέου, όπως έγραψαν οι «πέντε» εκδότες, αλλά ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος την έγραψε «με έμπνευση του Αντρέα». Αν ήταν ποτέ δυνατόν να προχωρήσει ο κ. Χαλικιάς μόνος του στην υποβολή και δημοσίευση μιας παρόμοιας έκθεσης. Η στάση του κ. Α. Παπανδρέου στην υπόθεση Κοσκωτά αποδεικνύεται και από ένα άλλο στοιχείο που αποκαλύπτουμε σήμερα. Λίγο αργότερα από τη συνάντησή του με τον κ. Κοσκωτά, ο πρωθυπουργός συναντήθηκε με το νέο μέλος του κλαμπ των πέντε κατά Κοσκωτά, τον κ. Βαρδινογιάννη. Τι συζητήσαν; Μα φυσικά για επιχειρήσεις. Αλλά γι' αυτό όπως και την είσοδο του κ. Βαρδινογιάννη στον «αγωνιστικό χώρο» στη συνέχεια.

Χαρακτηριστικό στοιχείο πάντως του αμφίσημου χαρακτήρα της έκθεσης του κ. Χαλικιά είναι ότι αποφεύγει να αναφέρει πως ο κ. Κοσκωτάς είχε επιδείξει σε επιθεωρητές της Τράπεζας της Ελλάδος στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία είχε φέρει συνάλλαγμα 100 εκατομμυρίων δολαρίων. Έτσι, ο κ. Χαλικιάς επέτρεψε στον κ. Κοσκωτά να τον θέσει εν αμφιβόλω εφόσον του έδωσε την ευκαιρία να δημοσιεύσει την περασμένη Δευτέρα στα έντυπά του ότι επέδειξε στους επιθεωρητές της Τράπεζας της Ελλάδας στοιχεία που αποδεικνύουν ότι έφερε στην Ελλάδα 100 εκατομμύρια δολάρια. Ποιός έμεινε λοιπόν εκτεθειμένος στην κοινή γνώμη και κυρίως την «ολυμπιακή γνώμη»: ο κ. Χαλικιάς ή ο κ. Κοσκωτάς; Πολύ φοβούμεθα, ο πρώτος.

Όπως και κάθε ενέργεια του κ. Παπανδρέου έτσι και η έκθεση Χαλικιά είναι αμφίσημη και επαμφοτερίζουσα. Από τη μια κτυπάει τον Κοσκωτά και από την άλλη του προσφέρει γραμμές άμυνας. Να ένα ακόμα παράδειγμα. Γιατί ο κ. Χαλικιάς έδωσε στη δημοσιότητα την έκθεση για τον κ. Κοσκωτά που έστειλε στον πολιτικό προϊστάμενο του κ. Τάκη Ρουμελιώτη, τη στιγμή που η έκθεση αυτή αποτελεί *interna corporis* και η δημοσίευσή της δεν είναι υποχρεωτική; Ο κ. Χαλικιάς φρόντισε, όμως, με την άδεια φυσικά του κ. Α. Παπανδρέου, να τη δώσει στη δημοσιότητα, ενώ μάλιστα δεν υπάρχει ακόμα το πόρισμα του ελέγχου που διέταξε. Γιατί λοιπόν σπεύδει να βγάλει συμπεράσματα;

Σε άλλα σημεία επικρίνει μεν τον κ. Κοσκωτά ότι δεν διευκόλυνε τον έλεγχο, γράφει όμως ότι νομίμως ο κ. Κοσκωτάς

ΣΙΓΟΥΡΗ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Πραγματικά μοναδική! Γιατί σ' ελάχιστο χρονικό διάστημα η Αγροτική Ασφαλιστική καταφερε να ξεχωρίσει και να φτάσει πολύ ψηλά. Διατηρώντας πάντα τον ανθρώπινο χαρακτήρα της, σημείωσε εντυπωσιακά

αποτελέσματα και ενίσχυσε ακόμα περισσότερο την εικόνα της σίγουρης και δυναμικής εταιρίας. Αυτή είναι η Αγροτική Ασφαλιστική σήμερα.

**ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ**
ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΕΔΡΑ: Λεωφόρος Συγγρού 163, 171 21 Ν. Σμύρνη
ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Τ.Θ. 76 140, 171 10 Ν. Σμύρνη
ΤΗΛ. 935 8613, 935 8712, 935 8813, 935 8902
ΤΜΗΜΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ: ΤΗΛ. 932 4137
ΤΕΛΕΣ: 22 3004 AGRO GR ΤΕΛΕΦΑΞ: 935 8924

δεν είναι υποχρεωμένος λόγω του ισχύοντος «απορρήτου» των καταθέσεων να επιδείξει όλα τα στοιχεία που ζητούν οι άλλοι εκδότες. Διαπιστώνει παραβάσεις στη χρηματοδότηση της Χαλυβουργίας Αχαΐας ΑΕ, αλλά ταυτόχρονα δικαιώνει τη ΓΡΑΜΜΗ ΑΕ, με την έννοια ότι, όπως γράφει, η χρηματοδότησή της έγινε από τον προσωπικό λογαριασμό του κ. Κοσκωτά, τον οποίο φυσικά δεν μπορεί να ελέγξει με το σημερινό καθεστώς. Έτσι οι υπεραναλήψεις έγιναν, αν έγιναν, από το λογαριασμό του κ. Κοσκωτά και όχι από την Τράπεζα Κρήτης.

Άλλωστε η αποτελεσματικότητα της άρσης του απορρήτου των καταθέσεων ως εργαλείου για τη διαλεύκανση της υπόθεσης Κοσκωτά, αμφισβητείται, εφόσον δίνει τη δυνατότητα στον εκδότη της Παλλήνης να πανικοβάλλει τους άλλους επιχειρηματίες —αλλά και τους ίδιους τους εκδότες— διογκώνοντας τις συνέπειες της άρσης του απορρήτου για όλους. Πρόκειται λοιπόν για μια «κούφια βόμβα» και ένα σημείο όπου όλοι μπορούν να υποχωρήσουν και να συμβιβαστούν.

Αν ο κ. Χαλικιάς, και πίσω από αυτόν ο κ. Α. Παπανδρέου, ήθελαν να διαλευκάνουν πραγματικά την υπόθεση, θα όριζαν, όπως έχουν τη δυνατότητα, κυβερνητικό επίτροπο στην Τράπεζα Κρήτης, ο οποίος θα μπορούσε να ερευνήσει τους λογαριασμούς. Όμως μια τέτοια ενέργεια θα σήμαινε αυτόματα το τέλος του κ. Κοσκωτά, λόγω του δυσμενούς αντικτύπου που θα δημιουργούσε στην κοινή γνώμη. Γι' αυτό και οι άλλοι εκδότες κατάλαβαν καθυστερημένα ότι η αιχμή τους πρέπει να είναι ο διορισμός επιτρόπου κι όχι η άρση του απορρήτου. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο ότι ο κ. Χαλικιάς δημοσιοποίησε την έκθεση ύστερα από τις έντονες επιθέσεις που δέχτηκε στο πρόσωπό του από τους άλλους εκδότες.

Αν οι άλλοι εκδότες ήθελαν πραγματικά την αλήθεια για την υπόθεση Κοσκωτά θα επέμεναν στις σχέσεις του με το Καστρί. Αλλά τα σχετικά στοιχεία, όπως αυτά που χρησιμοποίησε επανειλημμένα το ΑΝΤΙ, τα αναπαρήγαγαν μόνο ως έμμεση απειλή· τίποτα άλλο.

Ο παράγων Βαρδινογιάννης

Αν πάτε τα ξημερώματα σε ένα γνωστό πατσατζίδικο της Αθήνας θα δείτε παρκαρισμένη στο πεζοδρόμιο μια κατ'λευκή «Ρολς - Ρόυς» και τον ιδιοκτήτη της, τον κ. Στηβ Κοσκωτά, να τρώει τον πατσά του. Σύμβολο της μεγαλομανίας των Κοσκωτάδων η «Ρολς Ρόυς» μας θυμίζει πώς την πάτησε με τον κ. Βαρδινογιάννη ο έτερος αδελφός, ο Γιώργος.

Στην αρχή, ο κ. Βαρδινογιάννης παρακολουθούσε αδιάφορος, μπορεί να πει κανείς, τη μάχη ανάμεσα στους άλλους «πέντε» εκδότες και το νεόκοπο κ. Κοσκωτά. Όταν όμως η μεγαλομανία του τελευταίου τον οδήγησε στο να αγορά-

σει τον παίκτη του «Παναθηναϊκού» κ. Αντωνίου, το θυμικό του κ. Βαρδινογιάννη εξεμάνη και, παρ' όλο που ο παίκτης είχε πάει με υποσχετική στον «Απόλλωνα», διαμήνυσε στον κ. Κοσκωτά «*κοντά τα χέρια*», διαφορετικά «*θα έχει να κάνει μαζί του*». Ο κ. Κοσκωτάς όμως, που είχε πάρει πολλή φόρα, δεν άκουσε.

Έτσι ο κ. Βαρδινογιάννης συμμετέχει σήμερα στο μέτωπο εναντίον του κοσκωταϊκού, αλλά ο φόβος υποχρεώνει τον ψευτοντόκτορα να καταφέρεται μόνον εναντίον «πέντε» και όχι «έξι» εκδοτών.

Η μεγαλομανία —και όχι μόνον αυτή— του κ. Κοσκωτά αποδεικνύεται και στην περίπτωση Ντέταρι, για τον οποίο προσφέρει 1,5 δισεκατομμύριο, τη στιγμή που είχε δημιουργηθεί σάλος για την δανειοδότησή του με 1,2 δισ. από την ΕΤΕΒΑ. Όμως, ίσως να πρόκειται πάλι για «λογιστικό χρήμα».

Τι θα ήθελε ο Αντρέας

Παρ' όλο που η τελευταία κίνηση του κ. Α. Παπανδρέου αιφνιδίασε τους «έξι» εκδότες —συμπεριλαμβάνεται δηλαδή και ο κ. Βαρδινογιάννης— το παιχνίδι δεν έχει τελειώσει ακόμα, επειδή ως ένα βαθμό έχει αποκτήσει τη δική του δυναμική, στην οποία έχουν συμπεριληφθεί όχι μόνο τα προσωπικά μίσση και πάθη, αλλά και εξωγενείς παράγοντες, όπως πιθανόν είναι ο εισαγγελέας κ. Τσεβάς, ο οποίος διέταξε την ποινική αξιολόγηση όχι μόνον των καταγγελιών κατά Κοσκωτά, αλλά και των σχετικών δημοσιευμάτων. «Μπούμεραγκ» δηλαδή η υπόθεση Κοσκωτά για όλους εφόσον αποφεύγουν, όπως προαναφέραμε, να επικεντρωθούν στην ουσία της.

Ο κ. Α. Παπανδρέου θα ήθελε λοιπόν να τελειώσει ο πόλεμος, κερδίζοντάς τον. Έτσι- κάποιιοι παράγοντες προτείνουν ήδη ένα «ντηλ», στο πλαίσιο του οποίου ο κ. Κοσκωτάς θα περιοριστεί κάπως, αλλά δεν θα πειραχθεί άλλο, παραμένοντας κυρίως στον τραπεζικό χώρο και μειώνοντας τις δραστηριότητές του στον Τύπο, ενώ παράλληλα θα γίνουν για τους άλλους εκδότες οι ρυθμίσεις που ζητούν από καιρό. Όσο για τον κ. Μητσοτάκη, αυτός έχασε το παιχνίδι για μια ακόμα φορά. Όπως είναι γνωστό, ο αρχηγός της ΝΔ απέφυγε επιμελώς να πάρει θέση στον πόλεμο και, παρ' όλο που την Κυριακή το πρωί το περιβάλλον του απείλησε ότι «ο αρχηγός θα μιλήσει», τελικά δεν είπε κουβέντα.

Η στάση αυτή του κ. Μητσοτάκη εξηγείται βέβαια με την πικρία που βαραίνει τις σχέσεις του με τον κ. Κοσκωτά, από τότε που ο τελευταίος τα χάλασε με τον γαμπρό του κ. Π. Μπακογιάννη. Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι. Ο κ. Κοσκωτάς διαμήνυσε πριν καιρό στον κ. Μητσοτάκη ότι θα επιθυμούσε να συνεργαστούν, κάτω από κάποιους όρους βέβαια, οι οποίοι όμως δεν έγιναν τελικά αποδεκτοί από τον κ. Μητσοτάκη.

Όταν λοιπόν ξέσπασε η επίθεση των άλλων εκδοτών, ο κ. Μητσοτάκης περίμενε να δει την έκβαση του πολέμου, ελπίζοντας ότι θα έβρισκε αποδυναμωμένο τον κ. Κοσκωτά για να μπορέσει έτσι να του επιβάλει τους δικούς του όρους, όπως για παράδειγμα την επιστροφή στη δική του πολιτική γραμμή της «Καθημερινής» και της «Βραδυνής». Διαψεύστηκε φυσικά και αυτός. Και παραμένει έτσι αδύναμος έναντι του «δρος» της Παλλήνης. Μια ζωή εξαρτημένος ο κ. Κ. Μητσοτάκης...

Το παιχνίδι ορίζεται από τον κ. Α. Παπανδρέου και αυτός έχει ρυθμίσει όλες τις φάσεις του. Έχει ορίσει τα κομμάτια της πίτας που θα δώσει και στους άλλους «πέντ' - έξι» —πλην Κοσκωτά. Άλλο συνεταιρισμός και άλλο συμμαχίες. Τώρα, κατά πόσον οι «πέντ' - έξι» θα συγκατανεύσουν είναι μια άλλη ιστορία, που θα φανεί τις επόμενες ημέρες. Οι πρώτες ενδείξεις είναι ότι καμώνονται πως δεν κατάλαβαν τίποτα. Κι ας ξέρουν πιο πολλά από όλους μας: Ο κ. Αντ. Λιβάνης που «έπαιξε» μαζί τους θα νιώθει χολωμένος και ότι ενεπαίχθη από τον πρόεδρο του Κινήματος. Κι αυτός έπρεπε κανονικά να ήξερε.

Το απονευρωμένο και αποδυναμωμένο αντι-κοσκωτικό λόμπυ του ΠΑΣΟΚ θα κάτσει ήσυχα - ήσυχα στη γωνία. Την Κυριακή που μας έρχεται θα πιεί τον πικρό καφέ του καθώς θα φυλλομετρά την «Εξόρμηση» και θα πάρει «γραμμή»: Επιτέλους, το κομματικό όργανο του ΠΑΣΟΚ θα τολμήσει να διατυπώσει την εμβριθή ανάλυσή του για τη «*λειτουργία του Τύπου στην Ελλάδα που μετασχηματίζεται σοσιαλιστικά κ.λπ. κ.λπ.*» Το ΠΑΣΟΚ σιγά-σιγά προσχωρεί και φανερά στο στρατόπεδο της Παλλήνης. Ο Γιώργος Παπανδρέου ήταν μόνον η αρχή. □

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ ΜΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

● Στο προηγούμενο τεύχος, αναφέραμε ότι επί διοικήσεως **Θ. Κατσανέβα**, στον ΟΑΕΔ (και ίσως στο ΙΚΑ) είχαν ανοιχτεί λογαριασμοί του Οργανισμού στην Τράπεζα Κρήτης. Το στοιχείο αυτό —το οποίο άλλωστε είχαμε αναφέρει με επιφυλάξεις— ελέγχεται ως ανακριβές. Μάλιστα, συνέβη κάτι όλως αντίθετο: Ο Θ. Κατσανέβας (διοικητής το 1981-1985) έκλεισε το λογαριασμό του Οργανισμού στην Τράπεζα Κρήτης. Τον λογαριασμό αυτό είχαν ανοίξει οι παλιοί (επί ΝΔ) διοικητές Μπουντουβής και Παπαϊωάννου, την εποχή που η Τράπεζα Κρήτης ανήκε στον Καρρά και κατά παράβαση των νόμιμων διαδικασιών που ορίζουν ότι η διακίνηση των χρημάτων του ΟΑΕΔ πρέπει να γίνεται μέσω κρατικών Τραπεζών.

Αν υπάρχει λοιπόν κάτι μεμπτό στο σημείο αυτό πρέπει να ερευνηθεί εκείνη η περίοδος. Ίσως είναι το ριζικό της Τράπεζας Κρήτης που ξεκίνησε αμαρτωλή από τη σύστασή της...

ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΝ ΚΑ

του Βασίλη Ζήση

Ο κ. Πέτρος Βάλβης, ένας άσημος και άγνωστος στο πλατύ κοινό υπουργός της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, «εξοριστός» μπορεί να πει κανείς μέχρι πριν λίγο καιρό στο Αιγαίο, ήρθε στο προσκήνιο της δημοσιότητας λόγω της εκχώρησης της συνιδιοκτησίας της εταιρείας για την «ανάπτυξη» του Αιγαίου στον αμφισβητούμενο κ. Γεώργιο Κοσκωτά.

Στο πλαίσιο της έρευνάς του για την αλήθεια που κρύβεται πίσω από τον πρώην ελαιοχρωματιστή και νυν τραπεζίτη, αλλά και κατηγορούμενο για σωρεία παραβάσεων κ. Κοσκωτά, το ΑΝΤΙ ζήτησε και πήρε από τον κ. Βάλβη μια αποκλειστική συνέντευξη, με θέμα το ιστορικό της διαβόητης πλέον εταιρείας Αιγαίου.

Αν και αγανακτισμένος από τον τίτλο του προηγούμενου δημοσιευμάτος μας για τον κ. Κοσκωτά —«Οι πειρατές του Αιγαίου»— επειδή θεώρησε ότι αφορούσε και τον ίδιο, ο υπουργός Αιγαίου δέχθηκε να μας μιλήσει και μας είπε και πολλά και ενδιαφέροντα.

Πριν προχωρήσουμε στη δημοσίευση της συνέντευξης του κ. Βάλβη, θεωρούμε σκόπιμο να επισημάνουμε τα κυριότερα σημεία της για το λόγο ότι προκύπτουν και αντίστοιχα ερωτήματα για την κυβέρνηση. Στη συνέντευξη του λοιπόν προς το ΑΝΤΙ ο κ. Βάλβης:

- Αποκαλύπτει ότι η κυβέρνηση εκχώρησε στον κ. Κοσκωτά το αποκλειστικό δικαίωμα συμμετοχής στην εταιρεία για την ανάπτυξη του Αιγαίου για να δώσει στο μεγαλοεπιχειρηματία το κύρος που του στέρησαν οι αποκαλύψεις για το πρόσωπό του. «Ο κ. Κοσκωτάς συμμετείχε στην εταιρεία όχι για να κερδοσκοπήσει, αλλά για λόγους κύρους», μας είπε επί λέξει ο κ. Βάλβης και αποκαλύπτει επίσης ότι, για τον ίδιο λόγο, ο κ. Κοσκωτάς πήρε πρόσφατα δάνειο ενός δισεκατομμυρίου από την ΕΤΕΒΑ.

- Παραδέχεται ότι γνώριζε σε τι κινδύνους εξέθετε τον εαυτό του, αφού δέχθηκε να συμπράξει το υπουργείο του με τον αμφισβητούμενο κ. Κοσκωτά και τονίζει ότι, παρ' όλα αυτά, προχώρησε, αν και τον είχε προειδοποιήσει και ο ίδιος ο κ. Κοσκωτάς. Να δεχθούμε ότι ο κ. Βάλβης είναι ένα σπάνιο είδος υπουργού κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ με μεγάλο προσωπικό θάρρος ή μήπως προχώρησε εν γνώσει του για το τι θα αντιμετώπιζε, έχοντας πίσω του κάποιες πολύ γερές πλάτες;

- Επιβεβαιώνει ότι το ενδιαφέρον του κ. Κοσκωτά για την εταιρεία Αιγαίου εκδηλώθηκε τον περασμένο Οκτώβριο, πριν συλληφθεί στις ΗΠΑ και όταν ακόμα κανείς επιχειρηματίας δεν τολμούσε να επενδύσει στο Αιγαίο, λόγω της ελληνοτουρκικής διένεξης. Το έκανε άραγε μόνο για να εξασφαλίσει κάποιο «κύρος», με αντάλλαγμα λίγα εκατομμύρια, ή επειδή είχε τις σωστές πληροφορίες για το τι θα συνέβαινε στο Νταβός;

- Διαψεύδει τον κ. Ματαφιά ο οποίος στο προηγούμενο ΑΝΤΙ δήλωνε ότι η σύλληψη του κ. Κοσκωτά στην Αμερική πανικόβαλε το υπουργείο Αιγαίου και αποφασίστηκε να ενημερωθεί πρώτα ο πρωθυπουργός. Έτσι, μετά την κάλυψη που του πρόσφερε ο κ. Α. Παπανδρέου, ο κ. Βάλβης, συνεπής προς τις υποχρεώσεις του, καλύπτει τώρα τον πρωθυπουργό του.

- Αντιφάσκει, επειδή ενώ στην αρχή της συνέντευξής του δηλώνει κατηγορηματικά ότι την πρωτοβουλία για την ίδρυση της εταιρείας Αιγαίου την είχε το υπουργείο του και όχι ο κ. Κοσκωτάς, ο οποίος δήλωσε το αντίθετο και είναι «αναληθής», στο τέλος της συνομιλίας μας μαζί του δηλώνει ότι ο κ. Κοσκωτάς του έκανε εντύπωση επειδή «είναι ειλικρινής». Πότε άραγε να πιστέψουμε τον κ. Βάλβη; Όταν αρχίζει να ομιλεί ή όταν τελειώνει;

- Και τελευταίο, αλλά ίσως σημαντικότερο, κατηγορεί το διευθυντή του πολιτικού του γραφείου και αρχιτέκτονα της σύμβασης με τον κ. Κοσκωτά ότι παρέβλεψε τις εντολές του και δεν ειδοποίησε όλες τις τράπεζες.

ΑΝΤΙ: Για πείτε μας κ. Βάλβη, ποιός είχε τελικά την πρωτοβουλία για την ίδρυση της εταιρείας του Αιγαίου, το υπουργείο ή ο κ. Κοσκωτάς;

Π.ΒΑΛΒΗΣ: Την πρωτοβουλία την είχε το υπουργείο Αιγαίου και είναι αναληθής ο ισχυρισμός του κ. Κοσκωτά ότι δήθεν εκείνος είχε την πρωτοβουλία. Την απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν τη δίνω εγώ, αλλά τα πράγματα τα ίδια, διότι ο σχεδιασμός για την ίδρυση της εταιρείας υπήρχε από την εποχή του προκατόχου μου, του κ. Κ. Σφυρίου και αναφέρεται μάλιστα στο πρόγραμμα δράσης του υπουργείου Αιγαίου.

ΕΡ: Πότε όμως ενεργοποιήθηκε αυτή η πρόβλεψη για την ίδρυση εταιρείας του Αιγαίου;

ΑΠ: Όταν είδα την ιδέα τη θεώρησα ως ένα καλό συμπλήρωμα στην προσπάθεια του υπουργείου μου για την ανάπτυξη των νησιών, διότι όσο και αν έχουν αυξηθεί τα κίνητρα που δίνει η κυβέρνηση για την εκδήλωση ιδιωτικών επενδύσεων στην περιοχή, δεν παρατηρήθηκε ανάλογο επενδυτικό ενδιαφέρον από την πλευρά των ιδιωτών, πριν από το Νταβός τουλάχιστον. Έτσι, με το πάντρεμα του ιδιωτικού τομέα και του κυβερνητικού, ήθελα να δώσω ένα επιπλέον εργαλείο ανάπτυξης στην ευαίσθητη αυτή περιοχή της πατρίδας μας.

ΕΡ: Μιλάμε όμως κ. υπουργέ για μια επένδυση της τάξης των λίγων δεκάδων εκατομμυρίων δραχμών. Άξιζε τελικά τον κόπο αυτή η κοινή επιχείρηση με τον κ. Κοσκωτά;

ΑΠ: Πρέπει να σημειώσω ότι η εταιρεία Αιγαίου θα έπαιρνε τη μορφή Holding Company και θα εδημιουργούντο και άλλες,

ΝΟΝΙΣΑΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ...

θυγατρικές εταιρείες. Εξάλλου, σας θυμίζω ότι οι «Μινωικές γραμμές» ξεκίνησαν με πολύ μικρό κεφάλαιο και σήμερα μιλάμε για δισεκατομμύρια. Άλλωστε, αν βάζαμε πολλά χρήματα σίγουρα θα μας κατηγορούσαν ότι διασπαθίζουμε το δημόσιο χρήμα.

ΕΡ: Ποιος θα σας κατηγορούσε, δεν το καταλαβαίνω αυτό.

ΑΠ: Η αντιπολίτευση, για προεκλογικούς λόγους, θα μας κατηγορούσε ότι κάνουμε την εταιρεία για προσλήψεις, ρουσφέτια κ.λ.π.

ΕΡ: Πότε αναλήφθηκε τελικά η πρωτοβουλία για την ίδρυση της εταιρείας.

ΑΠ: Στα τέλη του προηγούμενου έτους.

ΕΡ: Όμως, ο πρώην γενικός γραμματέας του υπουργείου Αιγαίου, ο στρατηγός Δημήτρης Ματαφιάς, δήλωσε στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ ότι η πρωτοβουλία προϋπήρξε του θορύβου που προκλήθηκε από τη σύλληψη του κ. Κοσκωτά στην Αμερική, μιλάμε για τον περασμένο Οκτώβριο.

ΑΠ: Ναι, όταν λέω «τέλος του χρόνου» εννοώ εκείνη την εποχή.

ΕΡ: Ο κ. Ματαφιάς μας δήλωσε επίσης ότι ο θόρυβος που προκλήθηκε από τη σύλληψη του κ. Κοσκωτά προκάλεσε αναστάτωση στο υπουργείο σας και αποφασίστηκε να ενημερωθεί πρώτα ο πρωθυπουργός πριν προχωρήσετε στη σύσταση της εταιρείας.

ΑΠ: Για τον επιμηθέα κ. Ματαφιά ο οποίος δήθεν επικρίνει τις ενέργειές μου...

ΕΡ: Τι εννοείτε λέγοντας «δήθεν»; Αληθεύουν όσα καταγγέλλει ο κ. Ματαφιάς ή όχι;

ΑΠ: Δεν έχω να πω τίποτα άλλο, παρά να επικαλεσθώ μια επιστολή που μου έστει-

λε την 23.12.87, μια μέρα μετά την υποβολή της παραίτησής του από τη θέση του γενικού γραμματέα του υπουργείου και στην οποία εκφράζει την εκτίμησή του προς το πρόσωπό μου και τις ευχαριστίες του για την αποδοτική συνεργασία μας. (Διαβάζει την επιστολή στην οποία πράγματι ο κ. Ματαφιάς εκφράζεται με τα θερμότερα λόγια για τον κ. Βάλβη).

ΕΡ: Τελικά τι έγινε, συμφωνήσατε να ενημερώσετε πρώτα τον πρωθυπουργό ή όχι;

ΑΠ: Δεν αληθεύουν αυτά που λέει ο κ. Ματαφιάς. Ο ίδιος έπλεε σε πελάγη ευτυχίας επειδή η εταιρεία θα συνέβαλε στην ανάπτυξη του Αιγαίου και συμεριζόταν τη χαρά μας (σ.σ. Ο κ. Ματαφιάς κατάγγειλε την ίδρυση της εταιρείας όχι μόνο στο ΑΝΤΙ αλλά και σε προηγούμενη συνέντευξή του στο ΕΘΝΟΣ).

ΕΡ: Για πέντε μας όμως κ. Βάλβη, δεν σας φόβισε ο θόρυβος που δημιουργήθηκε γύρω από το όνομα Κοσκωτά. Δεν ανησυχήσατε καθόλου από την πληθώρα των δημοσιευμάτων και μάλιστα του Τύπου της παράταξής σας, που τον θεωρούν συνεργάτη της Μαφίας, ύποπτο κ.λ.π.;

ΑΠ: Πρέπει να σας αποκαλύψω ότι την ίδια ερώτηση μου υπέβαλε και ο κ. Κοσκωτάς. Όταν συναντηθήκαμε μου είπε: «Έχε υπόψη σου ότι με κτυπούν, και κοντά σ' εμένα θα κτυπηθείς κι εσύ».

ΕΡ: Κι εσείς τι του απαντήσατε.

ΑΠ: Του είπα ότι αρχή της ζωής μου είναι ότι όταν πιστέψω πως κάτι εξυπηρετεί τα λαϊκά συμφέροντα, κανένας φόβος και καμιά αντίδραση δεν θα ήταν ικανή να με κάνει να ανακρούσω πρύμναν. Βεβαίως, δεν περίμενα τόσο λυσσαλέα επίθεση εναντίον μου, η οποία δεν αποσκοπεί απλά στη μείωση του πολιτικού μου κύρους, αλλά είναι μια επίθεση που αποπνέει μίσος και αποσκοπεί και στην ηθική μου εξόντωση —και αυτό φαίνεται στους υπαινιγμούς που γράφτηκαν εναντίον μου.

Στο σημείο αυτό, δηλώνω ότι επιφυλάσσομαι των νομίμων δικαιωμάτων μου γιατί τα αξιώματα έρχονται και παύουν, αλλά η ηθική υπόσταση του ανθρώπου είναι το οξυγόνο της ύπαρξής του. Και αυτό το οξυγόνο θέλησαν να μου αφαιρέσουν αλέθοντας με στις μυλόπετρες των ανταγωνισμών τους. Και, όπως είπα σε μια συνέντευξή μου στον «Δίαυλο 10», «όταν παλεύουν οι ελέφαντες, την πληρώνουν τα βατράχια».

ΕΡ: Δεν μου απαντήσατε όμως σαφώς στο προηγούμενο ερώτημά μου για το αν σας προβλημάτισαν οι κατηγορίες κατά του κ. Κοσκωτά, αν ως αρμόδιος υ-

πουργός θελήσατε να ερευνήσετε για τη φερεγγυότητά του.

ΑΠ: Όχι. Εγώ είχα απέναντί μου μια τράπεζα που προσφερόταν για βοήθεια. Τα άλλα είναι προσωπικό του πρόβλημα και πρόβλημα εκείνων που τα ισχυρίζονται. Εάν στη θέση της Τράπεζας Κρήτης ήταν μια άλλη τράπεζα, με τα ίδια δικαιώματα, αλλά και με την ίδια διαδικασία, θα άκουγα όσα άκουσα; Άρα το μοναδικό μου αμάρτημα είναι ότι βρέθηκα με περίσσια λεβεντιά στον πόλεμο που γινόταν με τον κ. Κοσκωτά.

ΕΡ: Πώς κρίνετε το γεγονός ότι ο διευθυντής του πολιτικού σας γραφείου, ο κ. Προβελέγγιος, ειδοποίησε μόνο ορισμένες τράπεζες, για να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους για την ίδρυση της εταιρείας Αιγαίου. Και μπορεί η παραίτησή του να καλύψει τις σοβαρές ευθύνες που έχει στο θέμα αυτό;

ΑΠ: Αυτή η ενέργεια του κ. Προβελέγγιου αποτελεί παραβίαση σαφούς και έγγραφης εντολής που είχα δώσει στο πολιτικό μου γραφείο για να ενημερωθούν όλες οι τράπεζες.

ΕΡ: Έχετε στοιχεία για αυτό που ισχυρίζεστε;

ΑΠ: Έχω ισχυρότερο στοιχείο που το αποκάλυψα στο ΕΘΝΟΣ, αλλά δυστυχώς θάφτηκε —αλλά γι' αυτό στη συνέχεια. Πράγματι, λοιπόν, ο κ. Προβελέγγιος διέπραξε αυτή την παράλειψη της εντολής μου και δεν ειδοποίησε όλες τις τράπεζες, χωρίς να πιστεύω ότι η ενέργειά του αυτή είχε κάποιο λόγο. Ειδοποίησε, όμως, αρκετές τράπεζες, που είναι η ΕΤΕΒΑ, η ΕΤΒΑ, η Τράπεζα Επενδύσεων, η Τράπεζα Πειραιώς, η Γενική Τράπεζα και, φυσικά, η Τράπεζα Κρήτης. Στην πραγματικότητα, οι τράπεζες που ειδοποιήθηκαν ήταν επτά, επειδή οι δυο πρώτες είναι οι θυγατρικές της Εθνικής και της Εμπορικής.

ΕΡ: Καλά, εσείς δεν διερωτηθήκατε γιατί ο κ. Προβελέγγιος ειδοποίησε μόνον αυτές τις τράπεζες;

ΑΠ: Όταν τον ρώτησα γιατί το έκανε αυτό, μου είπε ότι κατά την κρίση του δεν ήταν απαραίτητο να ειδοποιηθούν όλες οι τράπεζες, αλλά μόνο οι παραπάνω, επειδή αυτές είναι οι μόνες αναπτυξιακές. Αλλά, στο σημείο αυτό, έχω ένα σημαντικό στοιχείο που αποδεικνύει τη συνωμοσία που εξυφάνθη εναντίον μου. Έχω στα χέρια μου επιστολή της Τράπεζας Κρήτης, με ημερομηνία 10.12.87 και αριθμό πρωτοκόλλου 2.450, η οποία μου αναφέρει ότι οποτεδήποτε παρουσιαστεί ενδιαφέρον από οποιαδήποτε τράπεζα είναι διατεθειμένη να εκχωρήσει ποσοστά των μετοχών της κατά την κρίση μου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Τό υπόλοιπα σκόνη...
σίγουρο πιά κρυβόταν
στίς άντοχές τών
βράχων. Τό άβέθαιο,
σπαρταρούσε στό
θυμό τής θάλασσας...
Καί τά χρώματα πού
σηματίζαν τό
ένδιάμεσο στοιχείο,
μοσκοβολούσαν
ναφθαλίνη καί έκείνο
τό άφθονο άρωμα τής
καθαριότητας τών
άσπρόρουχων... 31
χρονών πιά, άνασταίνει
τό πεθαμένο μέ τή
βεβαιότητα πώς οί
νεκροί έμάς τούς
ζωντανούς μάς
βλέπουν από τότε πού
σθήσανε, χαμένους...
ένα πανί μιās θάρκας
πού ξέμεινε ή ένα
κουπί πού πρόλαβε νά
σώσει τή θύελλα στούς
άρμούς του...

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ
Κυκλοφορεί σε 3η έκδοση
το μυθιστόρημα
ΕΝ - ΔΥΟ - ΚΑΤΩ

ΕΡ: Γιατί έστειλε αυτή την επιστολή ο κ. Κοσκωτάς. Δεν είναι περίεργο ένας τραπεζίτης που επιτυγχάνει μια προνομιακή και αποκλειστική συμμετοχή σε μια κοινή με το κράτος επιχείρηση να δέχεται να εκχωρήσει μέρος των δικαιωμάτων του;

ΑΠ: Τη ζήτησα εγώ για να μην κλείσω την πόρτα σε περίπτωση που εκδηλωθεί και από αλλού ενδιαφέρον εκ των υστέρων.

ΕΡ: Επιμένω πάντως ότι και αυτή η ενέργεια του κ. Κοσκωτά ηχεί περίεργα. Πώς είναι δυνατόν ένας επιχειρηματίας να εκχωρεί τμήμα των δικαιωμάτων του προς όφελος κάποιων άλλων επιχειρήσεων.

ΑΠ: Στόχος του κ. Κοσκωτά δεν ήταν να κερδοσκοπήσει. Αυτό που ήθελε να κερδίσει αφορούσε το κύρος του. Δηλαδή, συνεργαζόμενος με το υπουργείο Αιγαίου έπαιρνε κάποιο κύρος. Άλλωστε αυτό είναι που ενόχλησε τους ανταγωνιστές του Κοσκωτά. Τους ενόχλησε δηλαδή το γεγονός ότι σε κάποια φάση που προσπαθούσαν να καταρρακώσουν το κύρος της Τράπεζας Κρήτης εγώ την εμπιστευόμουν. Άλλωστε, πρόσφατα, η ΕΤΕΒΑ, έδωσε στον κ. Κοσκωτά δάνειο 1,2 δισεκατομμυρίων, που σημαίνει ότι θεωρεί φερέγγυα την περίπτωση Κοσκωτά.

ΕΡ: Όλα αυτά που μου λέτε, κ. Βάλβη, σημαίνουν ότι θεωρείτε πως δεν διαπράξατε τίποτα το ύποπτο ή παράνομο. Τότε γιατί υποβάλατε παραίτηση;

ΑΠ: Εκείνη την ημέρα ήμουν έτοιμος να δώσω συνέντευξη Τύπου, όταν μου τηλεφώνησαν από το πολιτικό γραφείο του πρωθυπουργού να πάω εκεί για να διευκολύνω την κυβέρνηση, επειδή αντιμετώπιζε πρόβλημα με την ενορχηστρωμένη επίθεση εναντίον μου.

Πράγματι πήγα και εκεί μου προτάθηκε να αποσύρω το νομοσχέδιο εφόσον δεν ήταν δυνατόν κατά τη διάρκεια της συζήτησης στη Βουλή να συγκεκριμένοποιήσω το ποσοστό συμμετοχής του δημοσίου στο 51%. Μου προτάθηκε λοιπόν να το αποσύρω προς αναμόρφωση.

ΕΡ: Ποιος σας το ζήτησε αυτό;

ΑΠ: Ο κ. Λιβάνης. Εγώ του είπα ότι με βάση τις συμφωνίες που είχα κάνει τα συμφέροντα του δημοσίου είναι περισσότερα από 50%, αφού έχουμε στα χέρια μας το 57,7%. Εκείνος όμως μου είπε ότι επειδή η κυβέρνηση αντιμετώπιζε πρόβλημα έπρεπε το ζήτημα να ξεκαθαρίσει στο νομοσχέδιο για να μην υπάρξει δυνατότητα έστω και της παραμικρότερης επιφύλαξης.

Εγώ δεν αρνήθηκα, είπα όμως ότι εφόσον αμφισβητείται κατά κάποιον τρόπο, έστω και λίγο, η πρόνοια η δική μου όσον αφορά τη διασφάλιση των συμφερόντων του δημοσίου, ταυτόχρονα με τη δήλωσή μου για την απόσυρση του νομοσχεδίου θέλω να υποβάλω και την παραίτησή μου.

ΕΡ: Τι σας απάντησε ο κ. Λιβάνης;

ΑΠ: Μου είπε ότι είναι δικαίωμά μου να υποβάλω παραίτηση και ότι θα διαβίβαζε την επιθυμία μου στον πρωθυπουργό. Ακολούθησε η δήλωση του πρωθυπουργού για το πρόσωπό μου που είναι για μένα περγαμηνή και θα την κρατήσω σαν φυλακτό σε όλη μου τη ζωή.

ΕΡ: Ας περάσουμε, όμως, σε κάτι άλλο, κ. Βάλβη. Είναι γνωστό ότι όταν προετοιμάζατε την εταιρεία Αιγαίου επισκεφτήκατε τον κ. Κοσκωτά στο γραφείο του. Πώς είναι δυνατόν ένας υπουργός να επισκέπτεται έναν επιχειρηματία στο γραφείο του;

ΑΠ: Πράγματι, στο σημείο αυτό έχω δεχτεί πολλές επιθέσεις ότι δήθεν υποβάθμισα το κράτος επισκεπτόμενος τον κ. Κοσκωτά. Σας θυμίζω ότι έδρα του υπουργείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη, ενώ στην Αθήνα το υπουργείο δεν έχει δικά του γραφεία και στεγάζεται στα γραφεία του 3ου ορόφου ενός παραρτήματος του υπουργείου Συγκοινωνιών, τα οποία είναι σε πολύ κακή κατάσταση. Αν δεχόμουν τον κ. Κοσκωτά σε αυτά τα γραφεία θα υποβάθμιζα το κύρος του κράτους.

ΕΡ: Μπορούσατε όμως να τον δεχθείτε στα γραφεία της Βουλής ή του υπουργείου Προεδρίας για παράδειγμα.

ΑΠ: Ομολογώ ότι δεν το σκέφτηκα. Όμως, όποιος και αν με καλέσει πηγαίνω να τον επισκεφθώ στο σπίτι του ή στο κατάστημά του, εφόσον μου το επιτρέπει η εργασία μου.

ΕΡ: Πώς έγινε η συνάντηση, σας κάλεσε ή του ζητήσατε να συναντηθείτε.

ΑΠ: Οι σύμβουλοί μου είπαν ότι, εφόσον η Τράπεζα Κρήτης ξεδήλωσε ενδιαφέρον, καλό θα ήταν να συναντηθούμε. Πήρα ένα βιβλίο από τις καλές εκδόσεις που έχει κάνει το υπουργείο μας και πήγα να του κάνω μια επίσκεψη αβροφροσύνης και συνάμα εργασίας. Αυτό λοιπόν παρουσιάζεται τώρα ως έγκλημα. Αν όμως είναι αυτό το αμάρτημά του, τότε δέχομαι ότι αμάρτησα.

ΕΡ: Αλήθεια, τι εντύπωση σας έκανε ο κ. Κοσκωτάς.

ΑΠ: Θα σας απαντήσω με απόλυτη ειλικρίνεια. Δεν θα γίνω ο απολογητής του, ούτε με ενδιαφέρει ποιος ήταν ή θα αποδειχθεί ότι είναι. Αυτό που αποκόμισα είναι ότι είναι ένας άνθρωπος ειλικρινής και ένας άνθρωπος που έχει υψηλό δέκτη νοημοσύνης.

ΕΡ: Κύριε Βάλβη, έχουμε στα χέρια μας το καταστατικό της Εταιρείας Αιγαίου, όπου αναγράφεται ότι ο κ. Προβελέγγιος ενήργησε ως εκπρόσωπος και δικός σας και του κ. Κοσκωτά. Πώς το κρίνετε αυτό;

ΑΠ: Δεν τα γνωρίζω αυτά. Τις λεπτομέρειες τις χειρίστηκαν όλες τα «παιδιά».

ΕΡ: Ποια παιδιά;

ΑΠ: Ο Προβελέγγιος, ο Βακάλης και άλλοι.

ΜΑΣ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΟΣΚΩΤΑΣ;

Το γράμμα αυτό θα μπορούσε να είναι και φανταστικό. Θα μπορούσε να είναι η απάντηση κάποιου ενοχλημένου από τους τόσους «κοσκωτάνθρωπους» που κατά καιρούς έχουμε πειράξει ή ειρωνευτεί από τις στήλες του περιοδικού μας. (Το πραγματικό αυτό γράμμα περιέχει βέβαια και μερικές ανακρίβειες, αλλά αυτές δεν είναι αντικείμενο δημόσιου διαλόγου, αφού τώρα μας ενδιαφέρει μια ορισμένη στάση και συμπεριφορά και η απολογητική της, όπως εμφανίζονται στο δημοσιευόμενο κείμενο).

Αξίζει να ξανασυζητηθούν άραγε μερικά ερωτήματα από αφορμή το «φαινόμενο Κοσκωτά»; Αν επρόκειτο να βαθμολογήσουμε για το ηθικό τους, τους άλλους «πέντε εκδότες» ή τον Βαρδινογιάννη και τον Αναστασόπουλο και να τους παρεμβάλουμε στην συζήτηση για να αποφανθούμε ποιος είναι ο «αναμάρτητος», τότε θα μπορούσαμε να σταματήσουμε στο σημείο αυτό και ούτε γράμμα εν, αλλά τελεία μόνον και παύλα.

Όμως το «φαινόμενο Κοσκωτά» μας αφορά όλους και απ' την ηθική του πλευρά. Και μας αφορά γιατί εικονογράφησε με δραματικές φωτοσκιάσεις τον πλήρη εξευτελισμό του νεοέλληνα, το σάπισμα της πολιτικής εξουσίας και τη φενάκη του πολιτικού λόγου. Μας αφορά γιατί με την περίπτωση αυτή βεβαιώνεται η πλήρης αποσάρθρωση της κοινωνίας μας και η διάλυση που για μόνο άλλοθι και επιχείρημα επικαλείται την μνημειακή φράση του «έτσι κάνουν όλοι».

Ένας απατεώνας για αναρμόδιους

Επιβάλλεται όμως να αναφερθούμε στα δεδομένα του «προβλήματος»: Ο Γ. Κοσκωτάς εμφανίστηκε σαν μετεωρίτης και σιγά σιγά αναδείχθηκε σε εθνικό σταρ. Όμως είναι βέβαιο ότι πρόκειται για έναν κοινό απατεώνα. Καταγράφουμε:

- Κάποτε επικαλέστηκε τον τίτλο του πανεπιστημιακού δόκτορα ενώ δεν είναι βέβαιο αν έχει τελειώσει High School, δηλαδή το αμερικανικό Λύκειο (ας το ψάξουν τα λαγωνικά). Το τίτλο του «δρα», μετά τον εξευτελισμό του, έπαυσε να τον επικαλείται.

- Αποδεικνύεται κοινός πλαστογράφος και μάλιστα έχει διαπράξει το αδίκημα κατ' επανάληψιν. Διαγράφεται το αδίκημα του πρόσφατα και μόνο με βάση το αιτιολογικό ότι έχει περάσει χρόνος πολύς από την διάπραξη του και ότι η μη έγκαιρη δίωξη του είναι ευθύνη των αμερικανι-

Ο ταχυδρόμος έφτασε

Φίλτατε,

Ο χαρακτηρισμός μου ως «κοσκωτάνθρωπου» από σένα, κατά τη διάρκεια της πρόσφατης τηλεφωνικής μας επικοινωνίας, επειδή τυχαίνει να γράφω σε εφημερίδα του Κοσκωτά, με άφησε κυριολεκτικά άναυδο. Αντί να μου πεις τη γνώμη σου για τις απόψεις που αναπτύσσω στα γραφτά μου και για τα οποία δίνω μάχες να δημοσιεύονται (μία και πάνε αντίθετα στις Ιερές Αγγελίδες του ντόπιου πολιτικού-αριστερού και δεξιού-κατεστημένου) το μόνο που έχεις να μου πεις, είναι να μου αποδώσεις συλλογική ευθύνη για τις αμαρτίες του εκδότη!

Κρίμα, κρίμα, κρίμα! Και με εξοργίζει ιδιαίτερα η ελαφρότητα της στάσης σου επειδή — σε αντίθεση με πολλούς φίλους της «ανανεωτικής» Αριστεράς — τυχαίνει να είμαι από τους λίγους διανοούμενους που δεν έχει γλείψει τον κώλο είτε του ΠΑΣΟΚ είτε του Έμπερτ (είτε οποιουδήποτε άλλου...) προκειμένου να αναρριχηθεί επαγγελματικά και κοινωνικά σ' αυτή την μπουρδελοχωρά... Φιλικά (ακολουθεί ευανάγνωστη υπογραφή).

κών διωκτικών αρχών και, εν τω μεταξύ, μεσολάβησε εξαφάνιση αποδεικτικών στοιχείων.

- Μικρομεσαίος ελαιοχρωματιστής αυτός και βιοπαλαιστής σαν τόσους άλλους Έλληνες μετανάστες, εμφανίζεται αιφνης με αστείρευτα λεφτά και σε ποσά τέτοια που μπορεί να αγοράσει παν ό,τι προσφέρεται προς πώλησιν: τράπεζες, πολιτικούς, κονδυλοφόρους, ποδοσφαιριστές και φαστφουντάδικα — έτσι χύδην και αδιακρίτως όλα μαζί. Και όταν τίθεται ανοιχτά το νόμιμο ερώτημα «πού βρήκε τα λεφτά» οι αρμόδιοι για να το διερευνήσουν κάνουν πως δεν καταλαβαίνουν ή ισχυρίζονται ότι δεν μπορεί να τίθεται τέτοιο ερώτημα. Και όμως, όλοι έχουμε διαβάσει στο δικαστικό ρεπορτάζ των εφημερίδων ότι οι διωκτικές αρχές πονηρεύθηκαν για την έρευνα, την αποκάλυψη, τη σύλληψη και την εν συνεχεία καταδίκη ενός κλεφτρονιού ή ενός γραφιά της εφορίας και του υποθηκοφυλακείου επειδή «διήγε βίον σπάταλον» και ασυμβίβαστο με το εισόδημα που μπορούσε να του προσπορίσει το επάγγελμά του.

Και ποιοι είναι αυτοί οι αρμόδιοι; Μα είναι λ.χ. η κ. **Ελένη Βλάχου** που, ως λειτουργός του Τύπου, οφείλει να την απασχολεί το ερώτημα. Αντ' αυτού συναλλάσσεται μαζί του επειδή της προσέφερε ένα δισεκατομμύριο δραχμές και, μάλιστα, φτάνει στο σημείο να γράφει χαζοχαρούμενα στη στήλη της για το νεαρό και δραστήριο νεοέλληνα — περίπου πρότυπο ζωής γι' αυτήν την, κατ' εργολαβίαν, υπερασπιστριά του ήθους και των παραδόσεων.

Άλλος αρμόδιος; Μα φυσικά ο **πρωθυπουργικός υιός** και το περιβάλλον του που έχουν αλισβερίσι μαζί του. Αλλά και ο ίδιος ο **πρωθυπουργός** της χώρας που παίζει μαζί του παιχνίδια προς αποκατάσταση των ισορροπιών με άλλους εκδότες και άλλα οικονομικά συμφέροντα και με μεσάζοντα τον χρήσιμο για παρόμοιες δουλειές αξιότιμο κ. **Γεώργιο Λούβαρη**. Αλλά μήπως στο χώρο της αξιωματικής αντιπολίτευσης ο κ. **Παλαιοκρασάς** δεν είναι αυτός που κατ' εξοχήν ανήκει στην «ευρύτερη παράταξη Κοσκωτά» και τον βοηθά να γνωριστεί και με την άλλη πλευρά του λόφου για να πατήσει γερά και εκεί ποδάρι;

Όσο για την Αριστερά αυτή είτε δεν καταλαβαίνει είτε κάνει πως δεν καταλαβαίνει από τη στιγμή που εισέπραξε ένα ανακουφιστικό μικροδάνειο από την Τράπεζα Κρήτης.

Είναι όμως μόνον αυτά τα βεβαιωμένα; Σε άλλες στήλες αναφερόμαστε στην υπόθεση της ψευδορκίας του «δρος» Γ. Κοσκωτά. Όπου αποδεικνύεται ότι οι υπουργοί **Εξωτερικών** και **Δικαιοσύνης** (προφανώς ενεργώντας με την πλήρη κάλυψη του πρωθυπουργού, αφού είναι γνωστό τοις πάσι —ακόμα και στην αφέλη κ. Ελένη Βλάχου— ότι τίποτε δεν γίνεται από τους άβουλους υπουργούς μας όταν δεν υπάρχει η άνωθεν έγκριση) κάνουν ότι μπορούν για να γλιτώσει ο «δρ.» τη δίωξη και τη φυλάκιση που θα υφίστατο όμως το κλεφτρόνι ή ο εφοριακός ή ο υποθηκοφύλαξ που προαναφέραμε, αν διέπρατταν το αδίκημα της ψευδορκίας. Αρμόδιοι οι υπουργοί αυτοί για την προάσπιση των νόμων ή για την προστασία των παρανόμων;

Με την κ. Ελένη Βλάχου, πρώτη να σέρνει το χορό και στην άκρη τον Γιωργάκη Παπανδρέου, όλη η ηγέτιδα τάξη της χώρας, κλείνει τα μάτια στις ανομίες του συνεταιρίου και παίζει το κρυφτούλι πίσω από τα «απόρρητα» και τις «επενδυτικές» ή τις «αναπτυξιακές πολιτικές». Και την άλλη ώρα, ξεροβήχει, παίρνει πόζα, και στήνεται στις κάμερες να ρητορεύει για «εθνική υπερηφάνεια», «αρετή» και άλλα ηχηρά παρόμοια. Διαπληκτίζεται στα φανερά και αντιπολιτεύεται η μια πλευρά την άλλη, αλλά συναινεί στη συγκάλυψη του **εθνικού εξαγοραστή** και συνασπίζεται προκειμένου να κωλυσίεργήσει για την απόκρυψη των συναλλαγών.

Η κορυφή της εκτελεστικής εξουσίας καμώνεται πως αγνοεί τα πάντα, ζητεί «ενημέρωση» στο σαλόνι ενός κότερου και από άλλους δρόμους διαπραγματεύεται

με την αντίπαλη παράταξη τους όρους του μεγάλου συμβιβασμού.

Δεν έχουν αποσαφηνιστεί τα πάντα. Αλλά είναι φανερό ότι και οι αντίπαλοι του εθνικού εξαγοραστή διστάζουν να προχωρήσουν. Από τη μια αναλογίζονται το δέλεαρ των όρων του συμβιβασμού και από την άλλη τους κινδύνους της αναμέτρησης. Αλλά πόσο εύκολα θα μπορέσουν αύριο να αρθρογραφήσουν και με τι τρόπους θα αναδιπλωθούν από εκείνες τις μαχητικές εξάρσεις; Έχουν το σθένος να υπερασπιστούν επί τριάντα συνεχείς ημέρες τα ίδια πράγματα και τις ίδιες αρχές; Πώς θα μπορέσουν να ξεφύγουν και να μην τηρήσουν τη συνέπεια των λόγων χωρίς να κατηγορηθούν ότι όλο αυτό το διάστημα δεν υπεράσπιζαν αρχές αλλά τα ιδιοτελή συμφέροντά τους και επεδίδοντο απλώς σε λεονταρισμούς;

Και τα κόμματα —μικρά και μεγάλα— και το μέρος εκείνο της πολιτικής εξουσίας που δεν φαίνεται να έχει ανάμιξη με όλη αυτή την ιστορία, γιατί επιμένει να σιωπά; Μήπως πιστεύουν ότι, η περίπτωση Κοσκωτά δεν μας αφορά; Ας βγουν τότε προς τα έξω και να πουν ευθαρσώς: «Δεν χάλασε, *δα και ο κόσμος*. Έτσι κάνουν όλοι». Αλλά να αναλάβουν αυτή την ευθύνη και τις συνέπειές της. Γιατί οι κορυφές της εξουσίας χαρακτηρίζονται από τη σχέση της ρητορικής με την πράξη. Και έτσι θα βαθμολογηθούν. Όχι απλώς με την ανώδυνη ρητορική.

Ο Μίδας και το ραβδάκι του

Αλλά ας κατεβούμε στην κλίμακα. Πριν λίγες ημέρες είδε το φως της δημοσιότητας μια ανακοίνωση του συλλόγου των υπαλλήλων της Τράπεζας Κρήτης που μας πληροφορούσε —και ενώ ο έλεγχος της Τράπεζας της Ελλάδος ήταν σε εξέλιξη— ότι όλα βαίνουν καλώς στο «μαγαζί». Μήπως η εποπτεύουσα ΟΤΟΕ μπορεί να σχολιάσει τη στάση του πρωτοβάθμιου οργάνου; Και άλλη παρατήρηση: Στο Σύλλογο αυτόν έχει επιτευχθεί «εθνική ομοψυχία» ανάλογη με την περίπτωση **Κασσιδόκωστα**: είναι η μόνη περίπτωση όπου η ΠΑΣΚΕ έχει συμμαχήσει με τη ΔΑΚΕ κατά παράβαση της πάγιας τακτικής «*όχι στη συνεργασία με τη Δεξιά*». Τι έχει να σχολιάσει επ' αυτού η ΠΑΣΚΕ, μέλος του γενικού συμβουλίου της οποίας είναι ο πρόεδρος του συλλόγου υπαλλήλων της Τράπεζας Κρήτης κ. **Δημ. Κίσσας**;

Αλλά εκτός του ραγιαδισμού έχουμε και φαινόμενα γενιτσαρισμού: Ο κ. Θ. Καλούδης —των λοιπών κοσκωτικών δυνάμεων— πέρυσι, είχε απολύσει από το ΕΝΑ, με σκαίο τρόπο, τον εξαιρετο σε ήθος συνάδελφο Τάκη Ψαράκη, επειδή είχε ασχοληθεί με τη διοργάνωση μιας συνέντευξης Τύπου για λογαριασμό του **ΑΝΤΙ** —ξεπληρώνοντας με τον τρόπο αυτό μια βεντέτα του με το περιοδικό μας.

Ο πάλαι ποτέ διευθυντής του ΕΝΑ και

των 24 ΩΡΩΝ σήμερα, περιλαμβάνεται στους υψηλόμισθους του συγκροτήματος Κοσκωτά. Όλοι αυτοί οι υψηλόμισθοι δεν έχουν λόγο να αισθάνονται ιδιαιτέρως δυστυχείς, εκτός ίσως από τις στιγμές που πληροφορούνται και αυτοί ότι τα πόδια του **Ντέταρι** αποτιμώνται από τον «δρα» στο συνολικό ποσό του 1,5 δισεκατομμυρίου δραχμών. Όμως οι εκατοντάδες των λοιπών εργαζομένων στην ΓΡΑΜΜΗ Α.Ε. έχουν κάθε λόγο να αισθάνονται αλλοτριωμένοι και δυστυχείς, στη διάρκεια των 24 ωρών. Με ποιο μέτρο άραγε ορίζεται το ημερομίσθιο των λοιπών —πλην Ντέταρι— εργαζομένων;

Η πρώτη εντύπωση για την ενέργεια του Κοσκωτά να αγοράσει τον Ντέταρι είναι ότι πρόκειται για πρωτοφανούς ηλιθιότητας ενέργεια: δεν προκαλείς το δημόσιο αίσθημα τόσο πολύ όταν καθημερινά δέχεσαι βολές. Αλλά ο Κοσκωτάς επιβεβαιώνει να αποκτήσει ερείσματα. Ο «λαός» του Ολυμπιακού θα αποτελέσει το μεγάλο ατού στην αναμέτρησή του. Όπως οι άλλοι εκδότες απειλούν έτσι κι αυτός, με την Παλλήνη των πέντε περιοδικών και των δυο εφημερίδων, χρειάζεται και το ανώνυμο πλήθος. Ένας και δυο και τρεις Ντέταρι θα στήσουν μια ανήττητη ομάδα, το πλήθος θα λατρεύει το χορηγό και θα ισχυροποιήσει τη φωνή του απέναντι στον Ανδρέα, που είναι ικανός να μην κρατά τον λόγο του ακόμα και στον Κοσκωτά. Ο Κοσκωτάς θέλει κι αυτός να αυτονομηθεί κάποτε. Άνθρωπος είναι. Δεν μπορεί να χωνέψει ότι αυτός που πουλά και αγοράζει οτιδήποτε θα προσφωνείται εσαεί front man. Στο κάτω κάτω για τη διατήρηση του ρόλου του front man χρειάζεται «κύρος». Αν δεν πρόλαβε να του προσδώσει αυτό το κύρος ο κ. **Βάλβης**, ο Ολυμπιακός έχει απλούστερες διαδικασίες.

Στην Ελλάδα, σήμερα έχει καταργηθεί η πολιτική των κομμάτων και έχει αντικατασταθεί από λόμπυ συμφερόντων. Αν όμως το λόμπυ Κοσκωτά μέσα στο ΠΑΣΟΚ πάρει την κάτω βόλτα, ο Ντέταρι είναι πολύ χρήσιμος —πολύ πιο χρήσιμος από διανοούμενος σαν τον επιστολογράφο μας τον οποίο στενοχωρήσαμε όταν μας τηλεφώνησε από το ξενοδοχείο του ακριτικού νησιού. Πολύ πιο χρήσιμος από τον κ. **Γιάννη Ματζουράνη** ή τον κ. **Πάνο Βακόλη**.

Στη σημερινή Ελλάδα, ο «δρ.» δίνει τη μάχη του με τον δικό του τρόπο. Η επιτυχής συναλλαγή του με τα πασοκικά κύκλωμα και την κ. Βλάχου του απέδειξε ότι έχει πολλά περιθώρια να φέρει σε αίσιο πέρας το έργο του. Ο Μίδας ό,τι άγγιζε το μετέτρεπε σε χρυσάφι με τελικό αποτέλεσμα να σκορπά τη δυστυχία. Ο «δρ. της Παλλήνης» άλλοτε σκορπά χρυσάφι κι άλλοτε ψιχία σύμφωνα με τις πιο επεξεργασμένες συνταγές του καπιταλιστικού προτύπου. Έτσι κι αλλιώς δοκιμάζει, υποχωρεί για λίγο, ξαποσταίνει, επανέρχεται. Αλλά η Ελλάδα του έχει παρα-

δοθεί: «διανοούμενη» ή «φιλαθλη», αδιάφορο. Η μια Ελλάδα προσφέρει τις ντελικάτες αναλύσεις για τους άλλους «κακούς πέντε» και η άλλη Ελλάδα συμβάλει με τις στεντόρειες κραυγές για το «θρύλο» της Παλλήνης.

Υπενθύμιση μιας ιστορίας

Ένας γέροντας φίλος από την Κρήτη μας έλεγε τις προάλλες ότι ο Βενιζέλος δημιούργησε την Ελλάδα των «πέντε θαλασσών και των δυο ηπείρων», ενώ ο Ανδρέας έφτιαξε τον Κοσκωτά της Παλλήνης «των πέντε περιοδικών και των δυο εφημερίδων». Παρατηρήσεις παρωχημένων, γραφικών τύπων, που είναι χρήσιμοι μόνο για προεκλογικές φιέστες...

Στις τελευταίες σελίδες του τεύχους της 23/10/87 και με την ευκαιρία της περιπέτειας του «δρος» στην Αμερική είχαμε αφηγηθεί μια πραγματική ιστορία που δεν είναι τόσο παλιά, όσο οι βενιζελικές παραβολές του γέροντα από την Κρήτη. Την αναδημοσιεύουμε:

«Προχθές συνάντησα τον παλιό φίλο και συνάδελφο Ντίνο Θ. που μου θύμιζε μια ιστορία, που νομίζω ότι είναι πολύ επίκαιρη. Είχαμε βρεθεί, φθινόπωρο του '57, στη Σκύρο για μελέτη και μείναμε στο σπίτι της κυρα-Ανεζίνας. Ευγενική αυτή, νοικοκυρεμένο και καθαρό το σπίτι της. Άσπρα, καθαρά σεντόνια, προσόψια και κάθε πρωί καφεδάκι και σπιτικό γλυκό του κουταλιού. Καταλαβαίνετε: νησιά στο Αιγαίο τη δεκαετία του '50. Με κάτι τέτοια μας πήρε στο λαιμό του και ο Ελύτης. Η ιστορία όμως είναι αλλού.

Μας είπαν τότε πως πριν από τρία χρόνια, είχε πέσει μεγάλο κακό στο νησί με τον κυρ-Διονύση τον Αλεξαντρινό και με τη λίρα τη χρυσή. Αξίζει να ξαναθυμηθούμε την ιστορία.

Ένα πρωινό, καταφθάνει στη χώρα —την Άνω Σκύρο— ένας καλοντυμένος και καλοσιδερωμένος κύριος με κοστούμι και γραβάτα, πάρα πολύ ευγενικός. Ζήτησε κάπου να μείνει: κάπου καθαρά και ήσυχα. Του υπέδειξαν τότε το σπίτι της κυρα-Ανεζίνας. Τον καλοδέχθηκε, συμφώνησαν την τιμή, και ο καλός σου, ξεπότησε για την πλατεία. Πήγε στον κουρέα να ξυριστεί. Τον κουρέα που, όπως παντού κούρεις και κομμωτές, διακρίνεται για τη φλυαρία του. Φλυαρία που για την περίπτωση του ήρωά μας ήταν χρήσιμη —ήταν απαραίτητη. Πάνω στις σαπουνάδες και τις κόντρες, ο κουρέας έμαθε τα καθέκαστα. Ο κύριος ήταν από την Αλεξάνδρεια και είχε φτάσει στον Πειραιά πριν λίγες μέρες περιμένοντας το έμβασμα της κληρονομιάς του θείου που είχε πεθάνει στη μακρινή Αίγυπτο. Βαρέθηκε όμως και κάποιοι φίλοι του συνέστησαν το πιο ωραίο νησάκι της πατρίδας - μητέρας Ελλάδας, τη Σκύρο. Αποφάσισε κι αυτός να μετακομίσει, για όσες μέρες θα έκανε να φτάσει η ειδοποίηση από τον δικηγόρο και να επιστρέψει μετά στην Αθήνα για την παραλαβή της πλούσιας κληρονομιάς. Και από ό,τι κατάλαβε, έτσι όπως τον συνεπήρε η Σκύρος από την πρώτη στιγμή, μάλλον θα ξαναγύριζε και μάλιστα θα αγόραζε και κάποιο κτήμα για να μένει τον πιο πολύ καιρό εδώ, μακριά από τη φασαρία της Αθήνας. Με τούτα και με τ' άλλα και τις σαπουνάδες και τις πολλές κόντρες, πέρασε η ώρα και καθώς ο κουρέας τον βούρτσιζε, έβγαλε από την τσέπη του να πληρώσει με μια ολοστρόγγυλη, γυαλιστερή, χρυσή λίρα.

— Δεν έχω ψιλά δυστυχώς, είπε. Δώσε μου τα ρέστα...

— Μα τι λέτε! Πού να βρεθούν τόσα ρέστα. Δεν πειράζει. Μιαν άλλη μέρα με πληρώνετε κύριέ μου...

Ήρθε και η ώρα του φαγητού. Υπήρχε τότε στη Σκύρο το περίφημο εστιατόριο του Εδουάρδου.

Η σκηνή με τη χρυσή λίρα επαναλήφθηκε και εδώ, την ώρα της πληρωμής, μετά το ντερλίκωμα του κυρ-Διονύση.

Όλη η Σκύρος είχε μάθει τα καθέκαστα και όλοι έδωσαν πίστωση στον ξένο. Όχι βέβαια ακριβώς πίστωση γιατί οι αγαθοί νησιώτες θεωρούσαν τιμή τους ότι ένας τόσο απλοχέρης και ευγενικός κύριος τίμησε το νησί τους και μάλιστα πρόκειται να εγκατασταθεί μόνιμως εκεί.

Όλοι έτρεχαν να τον καλοκαρδίσουν και να τον περιποιηθούν. Και η χρυσή λίρα κάθε τόσο έβγαινε από την τσέπη, τόσο, όσο για να θαμπώσει τους αγαθούς νησιώτες.

Πέρασαν καμιά δεκαπενταριά μέρες και κάποτε στο ταχυδρομείο φθάνει το τηλεγράφημα: «Ελθέ αμέσως εις Αθήνας προς παραλαβήν κληρονομιάς θείου σου».

Ο κυρ-Διονύσης ετοιμάζεται, λέει πως το μήνυμα είναι ξαφνικό και βιαστικό και πως σε δυο μέρες επιστρέφει πίσω.

— Κυρά - Ανεζίνα μην νοικιάσεις πουθενά το δωμάτιό μου. Μεθαύριο επιστρέφω.

Πέρασαν μέρες πολλές. Αρχισαν να τρώνε οι ψύλλοι τους Σκυριανούς. Και άρχισαν να μετρούν, πόσα τους χρωστά ο κυρ-Διονύσης, ο Αλεξαντρινός: ο κουρέας, ο Εδουάρδος, ο καφετζής, ο ψαράς, η κυρα-Ανεζίνα. Μόνο ο επιτροπος της εκκλησίας είχε γλιτώσει.

Ο κυρ-Διονύσης δεν ξαναφάνηκε. Όμως και σήμερα αν ρωτήσετε για την ιστορία αυτή, νομίζω πως θα την θυμούνται ακόμα στη Σκύρο. Δεν έχω παραλλάξει ούτε μια λεπτομέρεια στην αφήγησή μου.

Θυμήθηκα τις μέρες αυτές την πολύ διδακτική ιστορία με τον απατεώνα κυρ-Διονύση, ύστερα από τα καμώματα του Κοσκωτά. Μια λίρα είχε κι αυτός και την έπαιζε στα μάτια της Ελλάδας ολάκερης και κατάφερε να ξεγελάσει συνειδήσεις τόσων και τόσων ανθρώπων που όμως —όπως και οι Σκυριανοί— λογαριάζονται για έξυπνοι άνθρωποι.

Τώρα τι μπορεί να καταλογίσει κανείς στους αγαθούς, αφελείς νησιώτες της δεκαετίας του '50; Τη χροιά που πέρασε από τη Σκύρο ο απατεώνας εκείνος πρέπει να γεννήθηκε ο Γιώργος Κοσκωτάς. Ήταν στα 1954».

Και ένα επιμύθιο

• διδακτικό σε άλλους καιρούς

Η πραγματική αυτή ιστορία είχε και μια πραγματική συνέχεια. Θα σας την πούμε σήμερα: Στο αστυνομικό δελτίο των εφημερίδων της εποχής γράφτηκε η είδηση ότι ο κυρ-Διονύσης ο Αλεξανδρινός αφού επανέλαβε δυο τρεις φορές το «κόλπο» του, στο τέλος πιάστηκε μόνος του στη φάκα. Συνελήφθη κ.λπ. κ.λπ. Άγνωστο το τέλος του. Έτσι τελειωναν καμιά φορά, στο παρελθόν οι ιστορίες με τους κυρ-Διονύσηδες. Αλλά τότε οι αρμόδιοι είχαν φαίνεται ακόμα μια φυσική περιέργεια και οι πολίτες της Σκύρου έλεγαν ανοιχτά και ανυπόκριτα τα παθήματά τους που τους γίνονταν μαθήματα.

Χ.Γ.Π.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

● Στο τχ. 358 της 23/10/87, σημειώναμε:

«Με τις σπασμωδικές ενέργειες του Κοσκωτά προέκυψε ένα ακόμα ποινικό αδίκημα για το οποίο θα πρέπει να αναμένεται —φυσιολογικά— κάποια δικαστική ενέργεια στην Αθήνα. Βέβαια προϊστάμενος της Δικαιοσύνης —μην το ξεχνάμε— είναι ο Μένιος.

Όταν ο Γ. Κοσκωτάς δήλωνε ότι «έχασε» το διαβατήριό του και αποσπούσε το ταξιδιωτικό έγγραφο από το ελληνικό προξενείο με απατηλή παράσταση ψευδών περιστατικών ως αληθινών, δημιούργησε έννομες συνέπειες σε βάρος των ΗΠΑ γιατί προφανώς επεδίωκε να μην εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του στην Αμερική. Επιπλέον είχε έννομες συνέπειες και για την Ελλάδα αφού θα είχε και δεύτερο διαβατήριό: κάτι που τιμωρείται και από την αμερικανική νομοθεσία και από τον ελληνικό ποινικό κώδικα.

Την αξιόποινη αυτή συμπεριφορά του Κοσκωτά πληροφορήθηκε η Εισαγγελία από τα δημοσιεύματα του Τύπου. Πρέπει λοιπόν να περιμένει κανείς επίσημη ενημέρωσή της από την ελληνική πρεσβεία στην Ουάσιγκτον.

Η εισαγγελική σιωπή θα σημαίνει κάτι. Και η σιωπή αυτή θα υποχρεώσει αναγκαστικά και τα έντυπα της «Γραμμής Α.Ε.» σε σιωπή. Είναι όμως δύσκολο να αποφύγει την κριτική από τον υπόλοιπο Τύπο».

Το ερώτημα αυτό —τι θα πράξει η Δικαιοσύνη για το αδίκημα ψευδορκίας που διέπραττε πριν ένα χρόνο περίπου ο Γ. Κοσκωτάς— τέθηκε, πρόσφατα μόνον, από μερίδα του Τύπου. Προσθέτουμε μερικά στοιχεία — και παραλείψεις των αρμοδίων:

Οι προξενικές αρχές της Νέας Υόρκης εξέδωσαν το 495/9/10/87 ταξιδιωτικό έγγραφο που πήρε τότε ο «δρ» δηλώνοντας —σύμφωνα με πληροφορίες, σε έντυπη δήλωση του Α.Ν. 105— ότι είχε χάσει το διαβατήριό του (το οποίο πάντως δεν έχει εκδοθεί στην Ελλάδα). Το έγγραφο αυτό, όταν το FBI επέστρεψε το «χαμένο» διαβατήριό στον Γ. Κοσκωτά, παραδόθηκε στο ελληνικό προξενείο και ακυρώθηκε.

Όμως:

● Το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών δεν ερεύνησε ποτέ τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εξεδόθη

● Το υπουργείο Δικαιοσύνης —διά των εισαγγελικών αρχών— «δεν πληροφορήθηκε ποτέ» τα διατρέξαντα και δεν κινήθηκε για δίωξη του «δρος».

Άσχετα από το αν ισχύει ή όχι, σήμερα η δήλωση του Α.Ν. 105 (καταργήθηκε με το Ν. 1599/86) ο εισαγγελέας θα πρέπει να κινηθεί εναντίον του Γ. Κοσκωτά γιατί εδώ έχουμε κραυγαλέα διάπραξη του αδικήματος της ψευδορκίας

Ο κ. Τσεβάς που ευαισθητοποιήθηκε ξαφνικά, μήπως και πάλι δεν θα προσέξει αυτό το σημειώμά μας;

Και οι αρμόδιοι υπουργοί Εξωτερικών και Δικαιοσύνης δεν έχουν τίποτε να σχολιάσουν;

ΕΡΤ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΘΥΤΕΣ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΑ

του Πάνου Βασιλείου

Η δίκην «ταύρου σε υαλοπωλείο» επέμβαση του κ. Δημήτρη Μαρούδα στην ΕΤ1, με αποτέλεσμα την απόλυση του γενικού διευθυντή κ. Σηφουνάκη και του διευθυντή ειδήσεων κ. Κορόβηλα και την παραίτηση του κ. Χριστοδουλίδη και του υπόλοιπου διοικητικού συμβουλίου της ΕΤ1 ήταν το δεύτερο κατά σειρά προτεραιότητας, μετά τον Κοσκωτά, θέμα που απασχόλησε τις τελευταίες ημέρες τον ημερήσιο Τύπο και τον πρωθυπουργό.

Παρ' όλη όμως τη σπουδαιότητα του θέματος δεν μπορούμε να πούμε ότι ο Τύπος πρωτοτύπησε την κάλυψή του. Το σκεπτικό, σύμφωνα με το οποίο καλύφθηκε τόσο η πρωτοφανής ενέργεια του κ. Μαρούδα, όσο και η ανάλογα πρωτοφανής αντίδραση των υποτιθέμενων «θυμάτων» της υπόθεσης, δεν ξεφεύγει από το καθιερωμένο σενάριο «Ο Ανδρέας και τα θύματά του».

Αυτή τη φορά πρωταγωνιστές του τετριμμένου σεναρίου είναι «ο χωρίς καμιά δημοκρατική ευαισθησία και καταχθόνιος Μαρούδας» ο οποίος εξουσιοδοτήθηκε να δημιουργήσει το κατάλληλο εκλογικό κλίμα στα Κρατικά Μέσα Ενημέρωσης και ο κ. Χριστοδουλίδης, ο οποίος, όπως και ο κ. Ρουμπάτης, υποτίθεται ότι είναι αρκούντως ευαίσθητοι και συνεπείς ως προς κάποιες «αρχές» ώστε να αποτελούν εμπόδιο στα σχέδια του κ. Παπανδρέου για τις εκλογές. Γι' αυτό και ο κ. Μαρούδας ανέλαβε την αντικατάστασή τους.

Εκτός του ότι δεν μπορούμε να βρούμε ένα λόγο για τον οποίο οι κ. Ρουμπάτης και Χριστοδουλίδης θα ήθελαν να χάσει τις εκλογές το ΠΑΣΟΚ, η άποψη η οποία θέλει τους μεν πιο ήπιους και συνε-

πείς σε «αρχές» και τους άλλους πιο αδιστακτους και καταχθόνιους, μόνον αφέλης μπορεί να χαρακτηριστεί, αν δεν είναι κατευθυνόμενη.

Επειδή έφτασε ο καιρός να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους και να επιμετρηθούν στον καθένα οι ευθύνες που του αναλογούν, όχι μόνο για το πού κατάντησε ο δημόσιος βίος σε αυτή τη χώρα αλλά και για την καταρράκωση της έννοιας που λέγεται «αξιοπρέπεια των δημόσιων ανδρών», πρέπει ακόμα να πούμε ότι η άποψη αυτή είναι στην πραγματικότητα επικίνδυνη αυταπάτη, επειδή θέλει να αγνοεί τις ευθύνες όλων όσων υπηρέτησαν τυφλά τις κυβερνήσεις του κ. Α. Παπανδρέου. Το γεγονός ότι μερικοί απομακρύνθηκαν σαν στημένες λεμονόκουπες δεν τους απαλλάσσει από ευθύνες.

Για παράδειγμα, ο κ. Ρουμπάτης είναι ο αρχιτέκτονας της υπόθεσης με το «ανφαίαρ» του κ. Μητσοτάκη — ήταν αυτός που συνέλαβε πρώτος πόσο εκμεταλλεύσιμο ήταν το ατόπημα του κ. Μητσοτάκη για το βασιλικό δημοψήφισμα — και ως εκ τούτου οι ικανότητές του είναι συγκρίσιμες με εκείνες του κ. Κωστόπουλου. Άλλωστε ο κ. Ρουμπάτης ήταν αυτός που στήριξε τον κ. Κοσκωτά, υπηρετώντας πιστά τις άνωθεν εντολές. Βέβαια, στη θητεία του ως κυβερνητικός εκπρόσωπος ήταν πιο ευπρεπής και κομψός, όμως δεν επέφερε καμιά σημαντική αλλαγή στον τρόπο της ενημέρωσης και δεν καταλαβαίνουμε γιατί οι αντιπαλότητές του με το οικογενειακό περιβάλλον του Καστριού πρέπει να τον «ηρωοποιούν». Απλώς πολίτης η Μαργαρίτα, απλός εκπρόσωπος αυτός.

Όσον αφορά τον κ. Χριστοδουλίδη δεν νομίζουμε σε καμιά περίπτωση ότι είναι το θύμα του κ. Μαρούδα. Ο κ. Χριστοδουλίδης είναι αποκλειστικά θύμα των προσωπικών επιλογών του και της αδυναμίας του να επιβιώσει έξω από το ΠΑΣΟΚ, γεγονός που τον κάνει να υποδύεται άλλοτε το ρόλο του «δημοκρατικού» προσώπου του άλλου Ανδρέα — όπως

στην περίπτωση που αναλάμβανε πρόεδρος του Ενιαίου Φορέα — και άλλοτε το ρόλο του «θύματος».

Είναι καιρός όμως να διαλυθούν, οι μύθοι. Τα μοναδικά θύματα στην υπόθεση της ΕΡΤ είναι η πληροφόρηση και η αξιοπιστία και αξιοπρέπεια των λειτουργών της. Η τύχη όλων των άλλων, που κατά καιρούς υποδύονται είτε τα θύματα είτε τους θύτες, μας αφήνει για μια ακόμα φορά αδιάφορους, εφόσον η εποχή της αθωότητας έχει περάσει ανεπιστρεπτί.

Ας δούμε όμως τα πραγματικά περιστατικά: Δεν είναι αλήθεια ότι ο πρωθυπουργός διέταξε εκείνη την ημέρα την απόλυση κανενός. Γνώριζε βέβαια ότι ο κ. Μαρούδας ήθελε να «φάει» τον κ. Χριστοδουλίδη και τον κ. Σηφουνάκη, αλλά η συμφωνία ήταν οι αλλαγές να γίνουν το φθινόπωρο, ταυτόχρονα με την έναρξη της προεκλογικής περιόδου. Η μόνη παρατήρηση που έκανε ο κ. Α. Παπανδρέου με αφορμή το επίμαχο απόσπασμα της ομιλίας του για την ΕΟΚ ήταν: «Καλά, δεν μπορούσαν να βάλουν άλλο απόσπασμα;».

Αν ο κ. Παπανδρέου ήθελε να ζητήσει τα κεφάλια κάποιων στο πιάτο του, αυτά θα ήταν και των κ. Μαρούδα και Κωστόπουλου, επειδή ο κ. Τσαλακός, πριν μεταδώσει το επίμαχο απόσπασμα, ρώτησε σχετικά τον κ. Γενικό και πήρε το οκεί, όπως άλλωστε γινόταν κάθε βράδυ.

Ο κ. Μαρούδας όμως εκμεταλλεύτηκε το τηλεφώνημα του κ. Παπανδρέου για να ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς του με τους κ. Σηφουνάκη και Χριστοδουλίδη, επειδή η ευκαιρία που του δινόταν ήταν μοναδική και, αν περίμενε μέχρι τη Δευτέρα, η «οικογένεια» και ιδιαίτερα οι κ. Γιώργος και Νίκος Παπανδρέου θα προλάβαιναν να επέμβουν υπέρ του εκλεκτού τους Νίκου Σηφουνάκη. Επειδή όμως ο κ. Σηφουνάκης θα γινόταν ούτως ή άλλως νομάρχης ή κάτι άλλο, κύριος στόχος του κ. Μαρούδα ήταν ο εξαναγκασμός σε παραίτηση του κ. Χριστοδουλίδη. Ο τελευταίος θεωρεί τον κ. Μαρούδα συνυπεύθυνο της συκοφαντικής εκστρατείας που εξαπέλυσαν εναντίον του πριν από λίγα χρόνια οι κ. Κουτσόγιωργας και Κωστόπουλος. Πώς λοιπόν μπορούσαν να συνυπάρξουν, για να μην πούμε ότι ο κ. Χριστοδουλίδης έπρεπε να παραιτηθεί από τη στιγμή που το «δίδυμο»

Μαρούδα - Κωστόπουλου ανέλαβε την ευθύνη του χώρου του;

Ο κ. Χριστοδουλίδης γνώριζε από την πρώτη στιγμή που ανέλαβε ο κ. Μαρούδας ότι θα ήταν ο πρώτος στόχος. Τι έκανε όμως όταν ο κ. Μαρούδας του πέταξε το γάντι και απέλυσε ερήμην του, Σηφουνάκη και Κορόβηλα ταυτοχρόνως; Αντί να παραιτηθεί αμέσως, άρχισε να παζαρεύει μίαν άλλη θέση στον κυβερνητικό μηχανισμό με βασικό όπλο την παραίτησή του.

Ο κ. Μαρούδας ήθελε την παραίτηση του κ. Χριστοδουλίδη για να συμπαρασύρει σε παραίτηση και το υπόλοιπο διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΤ, για να το αντικαταστήσει με άλλο, χωρίς εκπροσώπους της ΕΑΡ και του ΚΚΕ αυτή τη φορά. Είπαμε, εκλογές γαρ. Έτσι ο πρώην πρόεδρος του «Ενιαίου Φορέα» κρατούσε έστω για μια φορά στο χέρι τον κ. Μαρούδα. Στην αρχή ο κ. Χριστοδουλίδης παζάρεψε ως αντάλλαγμα την επιστροφή του στο ΑΠΕ και ύστερα τη θέση του επικεφαλής στο γραφείο Τύπου του Λονδίνου. Και οι δυο λύσεις άπορριφθηκαν επειδή η πρώτη θα ήταν υποβιβασμός και η δεύτερη θα έδινε λαβή για σχόλια ότι τον απομακρύνει ο κ. Μαρούδας. Έτσι, έμεινε η διακοσμητική θέση του επικεφαλής της Γραμματείας Οπτικοακουστικών Μέσων του υπουργείου Προεδρίας, η οποία εξυπηρετεί τα προσχήματα αμφοτέρων.

Μένει φυσικά η απαράδεκτη στάση προς τον κ. Π. Κορόβηλα, τον μόνο ίσως που δεν ευθύνεται για τη μετάδοση του αποσπάσματος. «Υπεύθυνος» —αν υπάρχει— είναι μόνο ο αρχισυντάκτης του δελτίου ειδήσεων της ΕΤ1 κ. Γ. Τσαλακός, ο οποίος όμως είχε ενημερώσει τον κ. Κωστόπουλο, υπό την έγκριση του οποίου περνάει πρώτα κάθε είδηση που μεταδίδεται.

Στην πραγματικότητα, όμως, δεν μπορεί να τεθεί θέμα δημοσιογραφικής ευθύνης και για το μόνο που μπορεί να κατηγορηθούν ο κ. Τσαλακός και όσοι άλλοι «ενέχονται» στη μετάδοση του αποσπάσματος είναι ότι δεν αντιλαμβάνονται πλήρως τη γραμμή του αρχηγού τους. Πήραν οι άνθρωποι την ομιλία του κ. Α. Παπανδρέου, που τους την είχε φέρει η κ. Έλλη Στάη, τη διάβασαν μια φορά, τη διάβασαν δεύτερη και φυσικά αποφάσισαν να προβάλουν το πιο «αριστε-

ρό» απόσπασμα, εφόσον έτσι γινόταν η αποπληροφόρηση μέχρι σήμερα. Την πάτησαν φυσικά και αν πρέπει να κατηγορηθούν για κάτι είναι ότι δεν κατανοούν —και ως εκ τούτου δεν περνούν σωστά— την κομματική γραμμή, που έχει γίνει από καιρό δεξιόστροφη.

Αλλά ας συνεχίσουμε το ρόλο του «συνηγόρου του διαβόλου». Ένα χρόνο ή πολύ λιγότερο πριν από τις εκλογές, η κυβέρνηση αποφάσισε να αλλάξει για μια ακόμα φορά την πολιτική της στην τηλεόραση και, αντί του ποθητού ανοιγματος, η εποχή της υπαγόρευσης των δελτίων ειδήσεων από τη Ζαλοκώστα επέστρεψε πάλι. Όχι ότι τα δελτία ειδήσεων ήταν καλύτερα προηγουμένως, αλλά τουλάχιστον τηρούσαν τα προσχήματα και όλοι αισθάνονταν πολύ πιο αντικειμενικοί και αεράτοι υπό τον κ. Χριστοδουλίδη.

Η αντιπολίτευση ισχυρίζεται φυσικά ότι η αλλαγή έγινε προς όφελος της κυβέρνησης. Πόσο όμως αληθεύει αυτό; Εμείς πιστεύουμε, αντίθετα, ότι μακροπρόθεσμα μόνο η κυβέρνηση θα βγει ζημιωμένη από την πολιτική Μαρούδα, επειδή θα αυξήσει και άλλο την αναξιοπιστία της. Πολύ περισσότερο, όταν οι επιτελικές θέσεις της ραδιοτηλεόρασης είναι σήμερα στελεχωμένες από «άσχετους» οι οποίοι για να επιβιώσουν γίνονται «παπανδρεϊκότεροι του Παπανδρέου» και φυσικά χάνουν όλοι μαζί.

Η κατάσταση λοιπόν στην ελληνική ραδιοτηλεόραση δεν εξαρτάται μόνο από την εκάστοτε πολιτική γραμμή, αλλά και από τους ανθρώπους που την στελεχώνουν και ίσως κυρίως αυτούς. Ας πάρουμε το παράδειγμα της ΕΤ2, για να μην κατηγορηθούμε ότι ασχολούμεθα μόνο με την ΕΤ1. Διευθυντής ειδήσεων της ΕΤ2 είναι ο κ. Κονταξής με τον οποίο έχει ασχοληθεί επανειλημμένως ο Τύπος. Δεν ιδρώνει το αυτί κανενός. Οι σχέσεις του κ. Κονταξή με τον κ. Κουτσόγιωργα, το «Δημοκρατικό Λόγο» και τον κ. Βαρδινογιάννη τον κάνουν αναντικατάστατο.

Έτσι το δελτίο ειδήσεων της ΕΤ2 εξακολουθεί να διαμορφώνεται από ανθρώπους που επιλέχτηκαν όχι με βάση τα προσόντα τους, αλλά επειδή ξέρουν καλά το ρόλο της ορντινάντσας, είναι ανιψιοί, δουλεύουν στο συγκρότημα Κουρή ή είναι απλώς ωραίες. Αυτό βέβαια το τελευταίο ενδιαφέρει μόνο τους υπεύθυνους διαφήμισης των μπουάτ και των ντισκοτέκ και όχι τους θεατές ή την κυβέρνηση, αλλά ποιος ενδιαφέρεται; Όπως, ποιος ενδιαφέρεται αν στενός συνεργάτης του κ. Κονταξή είναι ταυτόχρονα πολιτικός συντάκτης στην ΕΤ2, στο «Δημοκρατικό Λόγο», στο σταθμό «Αντέννα» και υπεύθυνος γραφείου Τύπου; Κανένας φυσικά, φτάνει να επικοινωνεί πριν από το δελτίο ειδήσεων με τον κ. Κωστόπουλο.

Άσε τα σκάνδαλα και τις προμήθειες. Πρόσφατα κάποιοι της ΕΤ2 προσπάθησαν να επανεγκαταστήσουν έναν... ήδη εγκατεστημένο πομπό. Όμως ο κ. Παλαιोधωρος κάτι μυρίστηκε και η υπόθεση σταμάτησε. Δεν πήγε όμως στον εισαγγελέα κι αυτό μετράει για το ήθος, αλλά και το ύφος, των τηλεοπτικών παραγόντων του ΠΑΣΟΚ. Αλλά γι' αυτό, όπως και για τις σχέσεις κάποιων συνδικαλιστικών στελεχών της ΕΤ2 με ορισμένη εταιρεία, σε επόμενο τεύχος.

Περιμένουμε λοιπόν να δούμε πώς ο κ. Μαρούδας θα κατορθώσει να προσφέρει στον πρωθυπουργό την «άφογη» προεκλογική τηλεόραση που του υποσχέθηκε και όχι μόνο πώς, αλλά κυρίως με ποιους. Με τον «Μαρκούζε» και τους άλλους ανυποψίαστους —ακόμα και περί την κυβερνητική προπαγάνδα; Ή μήπως θεωρείται καλός προπαγανδιστής κάποιος μόνο και μόνο επειδή έβγαλε βουλευτή κάποιον άλλο χρησιμοποιώντας συνεχώς τη φωτογραφία του;

Αλλά θα μέναμε ευχαριστημένοι αν όλα αυτά τα διέπρατταν χωρίς τυμπανοκρουσίες και βαρυγδούπες ανακοινώσεις και δεν τα μαθαίναμε καθόλου. Τι μας ενδιαφέρει άραγε αν το δελτίο ειδήσεων το υπαγορεύει ο κ. Ρουμπάτης ή ο κ. Κωστόπουλος; Ας μιλούσαν τουλάχιστον σωστά ελληνικά για να καταλαβαίνουμε τις ειδήσεις τους. □

ΑΝΤΙ ΛΟΓΟΙ

■ ■ ■ **ΦΑΚΕΛΟΣ 2:** Αλλά στα χέρια του πρωθυπουργού βρίσκεται ένας ακόμη, ογκωδέστερος, φάκελος. Που αφορά τα έργα και τις δραστηριότητες της «17 Νοέμβρη».

Μετά την τελευταία επίθεση κατά του Αμερικανού πλοίαρχου Νορντίν, ο πρωθυπουργός ζήτησε και πήρε από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης και την ΕΥΠ (πρώην ΚΥΠ), ολόκληρο το φάκελο με τις δραστηριότητες της «οργάνωσης φάντασμα».

Ποσο κοντά θα βρεθεί κι αυτός από τη μελέτη και ανάλυση των στοιχείων, ο χρόνος θα δείξει.

■ ■ ■ **ΦΑΚΕΛΟΣ 1:** Στοιχεία για τα «έργα και τις ημέρες» της Τράπεζας Κρήτης και τις δραστηριότητες του ιδιοκτήτη της, μεγαλοεκδότη κ. Γ. Κοσκωτά βρίσκονται ήδη σε ογκώδη φάκελο στα χέρια του πρωθυπουργού.

Τα στοιχεία του φακέλου είχαν συλλεγεί κατά καιρούς α-

πό πρώην στέλεχος της Τράπεζας Κρήτης που στο μεταξύ απολύθηκε.

Εκείνοι που γνωρίζουν την ύπαρξη του φακέλου και ορισμένα, τουλάχιστον, από τα στοιχεία του, διατείνονται πως υπάρχουν τεκμήρια για «ατασθαλίες, παραλείψεις και υπερβολές» στις εργασίες της Τράπεζας Κρήτης και στις δραστηριότητες του ιδιοκτήτη της.

Ορισμένοι υποστηρίζουν, εξάλλου, ότι γύρω από αυτό το θέμα κύλησε το μεγαλύτερο μέρος της συζήτησης Παπανδρέου - Κοσκωτά κατά τη διάρκεια της πρόσφατης συνάντησής τους στο Καστρί.

Στην ύπαρξη αυτών των στοιχείων επίσης πρέπει να αναζητηθεί και η γνωστή «κίνηση Χαλικιά» που ζήτησε, ως γνωστόν, μερική άρση του τραπεζικού απορρήτου, προκειμένου να ελεγχθεί η Τράπεζα Κρήτης.

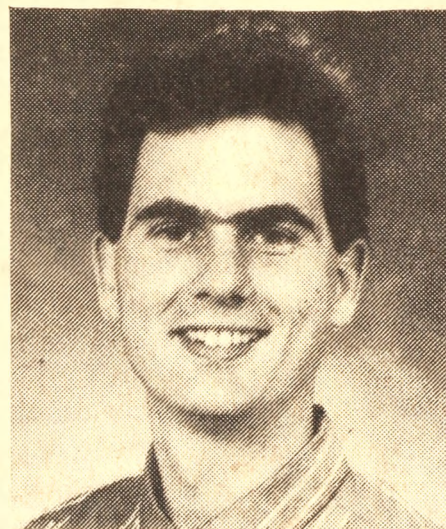
(Περισσότερα για το θέμα, σε άλλες στήλες του περιοδικού).

■ ■ ■ **ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ:** Και τρίτος Παπανδρέου θα συμμετάσχει στην επόμενη Βουλή; Σύμφωνα με πληροφορίες, από πηγές που είναι σε θέση να γνωρίζουν, υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ στις επόμενες εκλογές στην Αχαΐα ή στη Θεσσαλονίκη θα είναι και ο δεύτερος γιος του πρωθυπουργού, **Νίκος Α. Παπανδρέου**.

Εάν θα είναι υποψήφιος στην Αχαΐα, τότε ο σημερινός

υπουργός Παιδείας θα μετατεθεί στην Α' ή Β' Αθήνας. Μέχρι σήμερα, τα ενδιαφέροντα του κ. Νίκου Παπανδρέου εστιάζονται στην εξωτερική πολιτική και στις επενδύσεις, ιδιαίτερα τις στρατιωτικές.

● **Αντρίκος**, ο μικρότερος γιος του πρωθυπουργού, που βρίσκεται εκτός Ελλάδας για σπουδές, ασχολείται ακόμα με «τα δικά του» και δεν ενδιαφέρεται γι' αυτό που λέγεται «δημόσιος βίος της χώρας».

■ ■ ■ **ΑΓΩΝΙΑ:** Το ΠΑΣΟΚ πασχίζει από γυναίκες κοινοβουλευτικούς. Μετά το οριστικό «διαζύγιο» του κόμματος με την ΕΓΕ και την τοποθέτηση της κ. Β. Παπανδρέου από το νέο έτος στην ΕΟΚ, στο κυβερνητικό κόμμα απέμειναν ουσιαστικά τρεις γυναίκες βουλευτινές.

Η **Ρένα Λαμπράκη**, μέλος του Ε.Γ., η **Ρούλα Κακλαμανάκη**, υφυπουργός Παιδείας, και

η **Σύλβα Ακρίτα**, πρώην υφυπουργός Υγείας, που δεν συγκαταλέγονται στο «λόμπυ» της ΕΓΕ.

Όλες οι άλλες, βουλευτινές και μη, μέλη ή φίλες της ΕΓΕ, θεωρούνται ξοφλημένες.

Το ΠΑΣΟΚ ψάχνει εναγωνίως γυναίκες υποψήφιες για τις επόμενες εκλογές.

Όσες πιστές προσέλθετε!

■ ■ ■ **ΕΡΩΤΗΜΑ:** Στην τελευταία δημοσκόπηση της «Ευρωδὴμ» που μετέδωσε ο ραδιοφωνικός σταθμός «Αθήνα 9.84 FM» για την απήχηση των κομμάτων στην Αθήνα λέγεται ότι υπήρχε και ερώτημα για το ποσοστό που θα συγκέντρωνε μια «Συνασπισμένη Δεξιά» υπό τον Κ. Καραμανλή. Ούτε η ερώτηση όμως αναφέρθηκε, ούτε το ποσοστό δόθηκε στη δημοσιότητα. Είναι αλήθεια; Και αν είναι, ποιοι λόγοι οδήγησαν τους υπεύθυνους της εκπομπής «Η κοινή γνώμη στα Ραδιοκύματα» να το αποσιωπήσουν;

Ντράγκοσλαβ Μιχαϊλοβιτς ΟΤΑΝ ΑΝΘΙΖΑΝ ΤΑ ΚΟΛΟΚΥΘΙΑ

Ο Ντράγκοσλαβ Μιχαϊλοβιτς έγραψε ένα Μυθιστόρημα στά όρια του ρεαλισμού γεμάτο πικρία και τρυφερότητα για την άδυσώπητη μάχη ανάμεσα στο άτομο και τους απρόσωπους μηχανισμούς που κυβερνούν μιά γειτονιά, μιά χώρα, έναν κόσμο — το δικό μας.

Μπράνιμιρ Στεπάνοβιτς ΣΤΟΜΑ ΓΕΜΑΤΟ ΧΩΜΑ

“Ας τό ποῦμε άμέσως: αὐτή ή ήστορία τενωμένη σάν κραυγή δέ μοιάζει μέ τίποτε γνωστό. Είναι ένα άσυνήθιστο μοναχικό ποίημα — ίσως μοναδικό στή σύγχρονη παγκόσμια λογοτεχνία.

1988 Έκδόσεις Παρασκήνιο Σόλωνος 116 ΆΑθήνα τηλ. 36.08.348

«ΔΗΜ. ΛΟΓΟΣ» Παρασκευή 8 Ιουλίου 1988

ΣΕΛΙΔΑ ΕΠΤΑ

Δημοκρατικά

ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΗΚΕ το «ΑΝΤΙ», σε βαριά ποινή για συκοφαντική δυσφήμιση Ποιο «Αντί» Αυτό που βλέπετε κάθε τόσο στα περιπτερα. Κάποτε είχε κι αναγνώστες ήταν ένα «πρόβρο» περιοδικό. Αλλά τώρα το ξεφυλλίζουν εισαγγελέεις και δημοσιογράφοι. Οι πρώτοι για να διασταυρώσουν τα στοιχεία των μηνυτών. Κι εμείς φυσικά για την «λαδική συμπαράσταση». Είναι όταν καταδικαστεί πρόφατος για κάποια ψευδοκατακρίματα. Ακόμα κι ο δικός μας «Αντίλογος» διαμαρτυρήθηκε (αν και φιλοκυβερνητικός!) για την σκληρή καταδική υπογραμμίζοντας και την ανάγκη της ενίσχυσης του περιοδικού. Και τελικά — όλα πήγαν καλά. Το «Αντί» δεν εκλείει! Το «Αντί» που βλέπετε κρεμασμένο στα περιπτερα κυκλοφόρησε την Παρασκευή πρωτομηνία, με τεσσαερίσ σελίδες διαφημίσεις (κυβερνητικές!) και δεκατέσσερις σελίδες — συκοφαντικές δυσφημισεις (αντικυβερνητικές!).

ΕΙΝΑΙ κι αυτό από τις ιδιορρυθμίες της Αλλαγής. Η Δημοκρατία ζητά «ελευθερία στον εχθρικό κονδυλοφόρο». Αλλά εμείς προσφερούμε — ενίσχυση στους εχθρικούς κονδυλοφόρους. Τι είναι λοιπόν, το ΑΝΤΙ! Τιποτά! Τι μπορεί να προσφέρει στον — τουρισμό, την εργατική απασχόληση, τον ηλεκτροφωτισμό ή στην αγροτική αφοσίωση. Τιποτά! Κι όμως ο ΕΟΤ, η ΔΕΗ, η Αγροτική Τράπεζα και ο ΟΑΕΔ έδωσαν εγκάρδια τις διαφημίσεις τους στο περιοδικό. Όχι — φυσικά — για να προβάλουν το

έργο τους στο — ανυπαρκτό κοινό (στο κενό!), αλλά για να στηρίξουν ένα έντυπο, για να ακουστεί μια ακόμα φωνή, για να στεριώσει η πολυφωνία της δημοκρατικής αλλαγής. Είναι αντιλαμβάνεται το ΠΑΣΟΚ τις ευθύνες του στην άσκηση της εξουσίας, τις δημοκρατικές ευθύνες του. Και ποια είναι η ανταπόκριση που βρίσκει. Τι γράφουν οι εχθρικοί αυτοί κονδυλοφόροι που ενισχύονται με ποιά ευθύνη για την αποστολή τους. Η περίπτωση του «Αντί» είναι χαρακτηριστική. Ψάχνετε για τον αντι-λογο και την αντι-θέση. Και βρίσκετε τη χυδαίότητα που ξεχειλίζει σ' όλες τις σελίδες του. Γιατί αρρωστα παιδεία του «αριστερού» περιοδικού, δεν υπάρχει. Ελλάδα δεν υπάρχουν θεσμοί κι αξίες. Βουλή, Τύπος, Κομμάτα Κυβέρνηση. Υπάρχει μόνο ένα — Καστρί, όπου ο Ανδρέας (με το γιο του) κι ο — Κοσκωτάς (με τον αδελφό του) τρώνε και πίνουν το σώμα και το αίμα του Λαού!

ΟΛΑ ήταν — δημοκρατικά πριν από τον Οκτώβρη του 81 — πριν από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Ηρθε, όμως, το ΠΑΣΟΚ και φασιστικοποίησε τα πάντα! Είχε τα παιδιά της η Δεξιά με δύο θέσεις στην ΕΡΤ — 1 και την ΕΡΤ — 2 και μ' άλλες τρεις οργανώσεις στα κυβερνητικά Γραφεία Τύπου. Αλλά ήρθε το — ληστοκρατικό ΠΑΣΟΚ με τη μονοθεσία του, και είπε στους δημοσιογράφους «Οποίος δουλεύει στην ΕΡΤ, δεν έχει δικαίωμα να δουλέψει αλλού!». Είχε φέουδο την ΕΡΤ — 2 ο Αβερωφ (ούτε ο Ράλλης πλησίαζε!). Κι εξόρισε τους αιθέρους με τους διαφωτιστές του, για να μάθουμε κι εμείς γιατί ανηκούμε στη Δύση, γιατί είναι εθνικώς αναγκαία τα πυρηνικά και γιατί ο εμφύλιος πόλεμος πρέπει να λεγεται «συμμετα-

πόλεμος!». Αλλά τώρα κι ο «Ριζοσπάστης» θα σας πει ότι καλύτερη και δημοκρατικότερη ήταν η τηλεόραση της Δεξιάς, κι ότι ο πρώτος και μέγιστος κίνδυνος είναι η αλαζονεία, ο αυταρχισμός και η μονοκομματική νοοτροπία του ΠΑΣΟΚ (ο μονοκομματισμός τους μάρανε!).

ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ να πούμε, δυστυχώς, ότι είμαστε ευχαριστημένοι από την ΕΡΤ. Και είναι διπλή η δυσάρεσκειά μας για το θεσμό της «ελευθέρης ραδιοφωνίας». Γιατί βγήκε «προφητικός» ο Γιώργο Παπανδρέου, πριν από το νόμο. Κι έλυσε τα χέρια του Εβέρτ, έφερε νομοθέτη τον Εβέρτ με τον παράνομο ραδιοσταθμό του. Αλλά, φυσικά, μισοί είναι και τα λάθη. Και τ' αναγνωρίζουμε και τα μνημονεύουμε, για να μην ξαναπείσουμε στους ίδιους λάκκους. Φαίνεται όμως πως κάπου εδώ παρεξηγήθηκε. Γιατί έχουμε την «πλουραλιστική» ΕΡΤ, που μεταδίδει κάθε μέρα τις ανακοινώσεις της Νου — Δούλας «περί φασιστικής τηλεόρασης του ΠΑΣΟΚ». Κι έχουμε, παράλληλα, στον θεσμό της ελευθέρης ραδιοφωνίας, τους ραδιοσταθμούς του Εβέρτ και του Ανδριανόπουλου, που υβρίζουν καθημερινά σ' όλους τους τόνους, το ΠΑΣΟΚ!... Τι κερδίσαμε εμείς, λοιπόν, με τον εκδημοκρατισμό και την πολυφωνία που υπερασπίσαμε και υπηρέτησαμε στην ΕΡΤ. Και ποιά το κέρδος μας απ' αυτήν την «ελευθέρη ραδιοφωνία» που ελευθέρωσε το υβρεολόγιο κατά του ΠΑΣΟΚ, που έδωσε το δικαίωμα σε κάθε τενεκέ να παίρνει το μικρόφωνο και να βρίζει χυδαίωτα τον Σαρτζετάκη, τον Ανδρέα, την κυβέρνηση και το Κίνημα.

ΕΙΝΑΙ πολλά που έχουμε να πούμε. Αλλά κάποτε πρέπει να σκεφτούμε ότι δίνουμε πολλά στους αντιπάλους μας για να μας χτυπούν. Και πρέπει, ασφαλώς, τώρα να καταλάβουμε, ότι ο λαός μας έχει την κυβέρνηση του και θέλει να την ακούει και να την βλέπει, θέλει την προβολή της από την ΕΡΤ!

Ο φασισμός έχει κουράγιο — ποτέ δεν πεθαίνει. Χρειείτε μαζί μας τον κ. Ν. Μακρίδη, καθ' υποβολήν γραφέα του «Δημοκρατικού Λόγου». Και ηθικόν δίδαγμα έχει το κείμενο και στοιχεία ρεπορτάζ περιέχει.

Ο «οίνος ευφραίνει καρδίαν ανθρώπου» και ο Ν. Μακρίδης «ευφραίνει το πνεύμα» των θεματοφυλάκων της Αλλαγής. Ερρωσθε...

ΠΕΤΑΕΙ ΨΗΛΑ Ο Κ. ΑΚΡΙΒΑΚΗΣ

του Β. Ολυμπιακού

Στις σελίδες για την υπόθεση Κοσκωτά, αναφερόμαστε εκτεταμένα στον επαμφοτερίζοντα και αμφίσημο λόγο του κ. Α. Παπανδρέου. Κανείς δεν γνωρίζει ποτέ ποια είναι η πραγματική σημασία των λόγων και των δηλώσεών του, κανείς δεν μπορεί να διαβεβαιώσει με τη σιγουριά ότι δεν θα διαψευσθεί την επομένη πως «αυτό εννοεί ο πρόεδρος και αυτό προτίθεται να κάνει».

Οι δηλώσεις του κ. Α. Παπανδρέου ταιριάζουν σε όλες τις καταστάσεις και αυτή είναι ίσως η μοναδική τους αξία. Ένα ακόμα παράδειγμα, η προσωπική επιστολή που έστειλε στις 4 Ιουλίου στον πρόεδρο της Ολυμπιακής κ. **Αλ. Ακριβάκη**. Δημοσιεύουμε σήμερα, κατ' αποκλειστικότητα, την επιστολή αυτή, όχι μόνο επειδή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον όσον αφορά τις προθέσεις του πρωθυπουργού για την τύχη του εθνικού αερομεταφορέα, αλλά κυρίως επειδή αποτελεί ένα ακόμα «μνημείο» του επαμφοτερίζοντος πρωθυπουργικού λόγου. Η Ο.Α. θα ενταχθεί μεν στο υπουργείο Τουρισμού, αλλά «αυτοτελώς» και με «φρουδαρχή» τον κ. Ακριβάκη.

Στον τελευταίο ανασχηματισμό ο κ. **Νίκος Σκουλάς** ανέλαβε αναπληρωτής υπουργός αρμόδιος για τον Τουρισμό και ταυτόχρονα ανακοινώθηκε ότι η Ολυμπιακή θα υπαχθεί σ' αυτόν. Παρά τη δυσανεξία του κ. Ακριβάκη και του υπόλοιπου διευθυντικού κατεστημένου της εταιρείας, που θεωρούν —όχι χωρίς να έχουν άδικο, ανεξάρτητα με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, βλέπε π.χ. αγορά νέων αεροσκαφών— ότι η υπαγωγή της Ο.Α. στον Τουρισμό θα οδηγήσει στην εξαφάνισή της, επειδή δεν είναι «τουριστικός», αλλά «εθνικός» αερομεταφορέας, ο κ. Σκουλάς ήταν απόλυτα σίγουρος για την εγγυρότητα των πρωθυπουργικών δηλώσεων και αρχίζει να ενεργοποιείται για τις νέες ευθύνες του.

Ο κ. Ακριβάκης δεν καθίση φυσικά με σταυρωμένα τα χέρια και εκμεταλλευόμενος απόλυτα το γεγονός των διακοπών του κ. Α. Παπανδρέου —τα ισχυρότερα ατού του κ. Ακριβάκη είναι, ως γνω-

στόν, θερινά και συνοδεύουν τον πρωθυπουργό στο κότερο— φτάσαμε πριν από λίγες ημέρες να διαβάσουμε στον ημερήσιο Τύπο ότι η Ολυμπιακή θα μείνει στον κ. Πέτσο μέχρι το νέο έτος, οπότε και θα περάσει στο νέο υπουργείο Τουρισμού. Στο διάστημα αυτό όμως, θα έχουν γίνει οι προμήθειες των νέων αεροσκαφών και για τέτοια ο κ. Πέτσος έχει δοκιμασμένα ταλέντα.

Ο κ. Πέτσος άρχισε να τρίβει με τη σειρά του τα χέρια του πιστεύοντας συντοίς άλλους ότι «ουδέν μονιμώτερον του προσωρινού». Δεν γνώριζε φυσικά ότι δεν ήταν ο τελευταίος συνομιλητής του κ. Α. Παπανδρέου, αυτός δηλαδή που θα τον επηρέαζε καθοριστικά στην τελική απόφασή του.

Ο τελευταίος συνομιλητής ήταν φυσικά ο κ. Ακριβάκης ο οποίος απέσπασε την επιστολή που δημοσιεύουμε. Στην ε-

πιστολή του λοιπόν ο κ. Παπανδρέου διαβεβαιώνει τον κ. Ακριβάκη ότι και με το νέο νομοσχέδιο η Ολυμπιακή θα παραμείνει στο δημόσιο —δηλαδή δεν θα ιδιωτικοποιηθεί— θα λειτουργεί όμως με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια (όπως επιθυμεί ο κ. Ακριβάκης), ενώ θα κατοχυρώνεται η διοικητική της αυτοτέλεια (θα συνεχίσει, δηλαδή, να είναι προσωπικό φέουδο του εκάστοτε πρωθυπουργικού εκλεκτού), «εποπτευόμενη» από το υπουργείο Τουρισμού.

Δεν ξέρουμε αν πρέπει να τα πιστέψουμε όλα αυτά. Σημειώνουμε μόνο ότι ο κ. Α. Παπανδρέου αποφεύγει να κάνει την παραμικρή νύξη για την αγορά των νέων αεροσκαφών, ένα θέμα - κλειδί για το μέλλον της Ο.Α. Το είπαμε, είναι πολύ προσεκτικός και πώς να γράψει κάτι για το θέμα αυτό όταν έχουν δημοσιευτεί τόσα και τόσα;

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ

Κύριο

Αλέξανδρο Ακριβάκη

Πρόεδρο του Δ.Σ. της Ολυμπιακής Αεροπορίας

4 Ιουλίου 1988

Αγαπητέ Αλέκο,

Η πρόσφατη απόφασή μου, για την ίδρυση του νέου Υπουργείου Τουρισμού και Αερομεταφορών, έχει ιδιαίτερη και βαρύνουσα σημασία για την Ολυμπιακή Αεροπορία. Στην απόφαση αυτή και για το μέρος που αφορά την Ολυμπιακή Αεροπορία, οδηγήθηκα μετά τη διαπίστωση της ανάγκης ότι πρέπει να δημιουργηθούν για το Εθνικό μας Αερομεταφορέα οι απαραίτητες συνθήκες και οι προϋποθέσεις που θα τον καταστήσουν ικανό να ανταποκριθεί στο σκληρό ανταγωνισμό που πρόκειται να αντιμετωπίσουμε όταν φθάσει η πρόκληση του 1992.

Οι λεπτομέρειες της καινούργιας ρύθμισης θα καθορισθούν με το νομοσχέδιο που θα κατατεθεί σύντομα στη Βουλή. Θέλω όμως από τώρα να επισημάνω τις βασικές αρχές που θα διέπουν τη λειτουργία της Ολυμπιακής Αεροπορίας, μέσα στα πλαίσια της Διοικητικής της αυτοτέλειας και της αρμονικής συνεργασίας της με την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας και τις υπηρεσίες του Τουρισμού.

Οι μέχρι τώρα εμπειρίες, αλλά και οι αναμενόμενες εξελίξεις, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η Εταιρεία, με το σημερινό ιδιοκτησιακό καθεστώς της (Δημόσια Επιχείρηση) που θα παραμείνει αναλλοίωτο, πρέπει να μπορεί να εφαρμόζει με την επιβαλλόμενη ευελιξία ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια στη λειτουργία της, για χάρη του Δημόσιου συμφέροντος, μέσα στα πλαίσια της γενικότερης κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής που προσδιορίζονται από την Κυβέρνηση.

Τούτο σημαίνει ότι στην άσκηση και τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων της η Ολυμπιακή Αεροπορία, εποπτευόμενη από το υπουργείο Τουρισμού και Αερομεταφορών, θα έχει διοικητική αυτοτέλεια και δικαιοπρακτική αυτονομία, όπως άλλωστε προβλέπεται από το Νομικό καθεστώς που ισχύει γι' αυτήν. Οι ενέργειες και οι αποφάσεις της, που θα υπόκεινται στους Νόμους και τις διεθνείς συνθήκες που δεσμεύουν το Κράτος, θα εκφράζουν την Κυβερνητική Πολιτική στον τομέα της βελτίωσης των Αερομεταφορών και της Τουριστικής Ανάπτυξης της χώρας.

Μέσα στο γενικό αυτό πλαίσιο που προσδιορίζει την αποστολή και το μέλλον της Ολυμπιακής Αεροπορίας και των θυγατρικών της, είναι αυτονόητο ότι δεν συμβιβάζεται προς την αναγκαία αυτονομία της, η χρονοβόρα γραφειοκρατική εξάρτησή από τις Κεντρικές Υπηρεσίες. Αντίθετα επιβάλλεται η λήψη και η υλοποίηση των αποφάσεων να γίνονται στο δυνατό μικρότερο χρόνο.

Σ' αυτή την προσπάθεια, που βασικός της σκοπός είναι η ανάπτυξη του Εθνικού μας Αερομεταφορέα θα πρέπει να συμπαραταχθούν οι εργαζόμενοι. Οι νέες μορφές Εργασιακών Σχέσεων που προωθεί η Κυβέρνηση, δίνουν τη δυνατότητα στη Διοίκηση της Ολυμπιακής Αεροπορίας και τους εργαζόμενους να σχεδιάσουν το δυναμικό αναπτυξιακό πρόγραμμά της με στόχο να καταστήσουν την Εταιρεία ιδιαίτερα ανταγωνιστική στην Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Αγορά των Αερομεταφορών και υπόδειγμα εξυπηρέτησης του επιβατικού κοινού.

Μ' αυτές τις ελπίδες εύχομαι επιτυχία στο δύσκολο έργο σου.

Θεωρώ σκόπιμο οι θέσεις μου αυτές να γνωστοποιηθούν στους εργαζόμενους της Ολυμπιακής Αεροπορίας και των θυγατρικών της.

Με θερμούς χαιρετισμούς
Ανδρέας Γ. Παπανδρέου

Η Συρία είναι μια από τις περισσότερο σταθερές αραβικές χώρες λαμβάνοντας φυσικά υπ' όψη τη σχετικότητα του όρου για την ταραγμένη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Οι σχέσεις της Ελλάδας με τη Συρία ήταν σε όλη την ιστορική διαδρομή, ειρηνικές και ανέφελες. Τα τελευταία χρόνια, έγιναν προσπάθειες οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες, από ανενεργές και ουδέτερες να αναπτυχθούν και να ενεργοποιηθούν. Υπάρχουν πολλοί λόγοι που συνηγορούν γι' αυτό.

Το «ΑΝΤΙ», εισάγοντας μια έρευνα για τη σημερινή Συρία, ζήτησε από το νεοτοποθετηθέντα πρέσβη της φίλης αραβικής χώρας, να μας πληροφορήσει για μερικά από τα θέματα που ενδιαφέρουν τις δύο χώρες.

Ο κ. Σαχίν Φαράχ ανταποκρίθηκε θετικά και μας παραχώρησε τη συνέντευξη που ακολουθεί.

ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΗ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ, ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

ΕΡ: Κύριε πρέσβη θα ήθελα να κάνετε μια προσωπική εκτίμηση για το επίπεδο των πολιτικών σχέσεων ανάμεσα στις χώρες μας.

ΑΠ: Ζώντας σε δυο ακτές της Μεσογείου έχουμε αναπτύξει μια παραδοσιακή φιλία. Εξαιτίας αυτής της γειτνίασης ζήσαμε από κοινού τα γεγονότα της περιοχής. Αν ανατρέξουμε στο παρελθόν θα δούμε ότι υπήρξε μια βαθιά πνευματική και πολιτιστική σχέση ανάμεσα στους λαούς μας. Ο μεγάλος μας φιλόσοφος, ο Φαράπι, λογάριαζε σαν τον πρώτο φιλόσοφο και σαν δάσκαλό του τον Σωκράτη. Αυτά τα δυο λόγια ήθελα να σας πω προλογικά για τις πνευματικές και πολιτιστικές μας σχέσεις. Για το παρόν τώρα και για τις πολιτικές σχέσεις ανάμεσα στις χώρες μας: Οι πολιτικές σχέσεις ανάμεσα στη Συρία και την Ελλάδα είναι άριστες και συνεχώς βελτιώνονται. Εκτιμούμε θετικά τη στάση της Ελλάδας που υποστηρίζει τις υποθέσεις μας και ειδικά την υπόθεση της Παλαιστίνης. Εκτιμούμε και σεβόμαστε τον ελληνικό λαό και την ελληνική ηγεσία. Η επίσκεψη του προέδρου μας Χαφεζ Αλ Ασσάντ, τον Μάιο του 1986, βοήθησε πάρα πολύ στην πρόοδο των φιλικών σχέσεων ανάμεσα στις χώρες μας και συγχρόνως αποτέλεσε το σύμβολο της ειλικρινούς φιλίας Συρίας και Ελλάδας.

ΕΡ: Θέλω να μου διευκρινίσετε όσα είπατε για σχέση καλής γειτονίας. Πράγματι, οι σχέσεις ανάμεσα στις χώρες μας χαρακτηρίζονται ως άριστες. Αλλά η γειτνίαση δεν αποτελεί και προϋπόθεση αγαθών σχέσεων, αλλά αντίθετα κάποτε δημιουργεί προστριβές.

ΑΠ: Η χώρα μας υποστηρίζει όλες τις προσπάθειες, ώστε η Μεσόγειος να γίνει

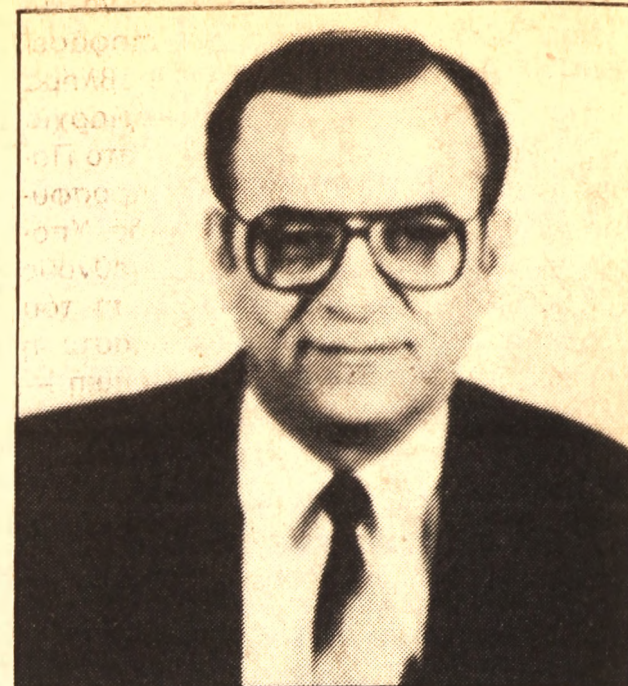
μια θάλασσα ειρήνης. Πιστεύω ότι στην ιστορική διαδρομή, η συνεννόηση είναι πιο εύκολη ανάμεσα σε δυο χώρες, όταν δεν μεσολαβεί η ανάμειξη άλλων δυνάμεων. Εμείς υποστηρίζουμε όλες τις προσπάθειες για ειρηνική συνεννόηση ανάμεσα στις μεσογειακές χώρες. Ζητούμε να αποχωρήσουν όλοι οι στόλοι και να γίνει η Μεσόγειος μια ειρηνική θάλασσα. Συγχρόνως, αισθανόμαστε την ανάγκη ώστε να εγκαθιδρυθεί ένα καθεστώς που θα στηρίζεται στο δίκαιο και θα εξασφαλίζει το δικαίωμα των λαών να αξιοποιεί τα φυσικά πλούτη της χώρας τους προς όφελος της προόδου και της οικονομικής ανάπτυξης κάθε χώρας.

Οι κίνδυνοι που απειλούν τον πολιτισμό μας απαιτούν μεγάλες προσπάθειες ώστε να επιτευχθεί ο αφοπλισμός και να σταματήσει ο εξοπλισμός του διαστήματος. Από την άποψη αυτή βλέπουμε με ικανοποίηση τις συναντήσεις που έγιναν μεταξύ ΕΣΣΔ και ΗΠΑ και σκοπεύουν στον αφοπλισμό.

ΕΡ: Πώς κρίνετε την προσέγγιση που επιχειρήθηκε ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία στη συνάντηση του Νταβός και όσα επακολούθησαν;

ΑΠ: Πριν σχολιάσω αυτή την προσέγγιση επιθυμώ να σχολιάσω την υπόθεση της Κύπρου. Το Κυπριακό είναι πρόβλημα που απασχολεί την κυπριακή κοινότητα και συγχρόνως έχει αντανάκλαση στην περιοχή. Η δίκαιη λύση του θα επιτευχθεί με την εφαρμογή των αποφάσεων του ΟΗΕ για την αποχώρηση των ξένων δυνάμεων και την επίτευξη της κρατικής ενότητας, ώστε η Κύπρος να γίνει και πάλι μια χώρα ελεύθερη, ενωμένη και ανεξάρτητη. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω συνομιλιών ανάμεσα στις δυο κοινότητες.

Όσον αφορά την ελληνοτουρκική

Ο νέος πρέσβης της Συρίας στην Αθήνα κ. Σαχίν Φαράχ σπούδασε νομικά στη Δαμασκό και πήρε το διδακτορικό του στην Ανατ. Γερμανία, σε θέματα του Διεθνούς Δικαίου. Μπήκε στο διπλωματικό κλάδο το 1965 και έχει υπηρετήσει στο Πεκίνο, το Βερολίνο και τη Βόννη απ' όπου και μετατέθηκε στην πρεσβεία της Αθήνας.

Ο ηλικίας 49 χρόνων κ. Φαράχ είναι παντρεμένος και έχει τρία παιδιά.

προσέγγιση, ευχομαστε η ελληνική κυβέρνηση να καταφέρει ώστε να φτάσει στη λύση των διαφορών Ελλάδας - Τουρκίας με ειρηνικά μέσα. Υποστηρίζουμε κάθε βήμα που κάνει η ελληνική κυβέρνηση και ο ελληνικός λαός.

ΕΡ: Προηγουμένως αναφέρατε κύριε πρέσβη, ότι η λύση του Κυπριακού θα επιτευχθεί με συζητήσεις ανάμεσα στις δυο κοινότητες. Φτάνει άραγε αυτό; Μια αντιστοιχία θα ήταν αν αναζητούσαμε τη λύση του Παλαιστινιακού με συνομιλίες ανάμεσα στο ΡΛΟ και το κράτος του Ισραήλ.

ΑΠ: Θα σας διευκρινίσω. Πρέπει να εφαρμοστούν οι αποφάσεις του ΟΗΕ, κατ' αρχήν. Και μάλιστα στο σύνολό τους: αποχώρηση ξένων στρατευμάτων, ενιαίο και αδέσμευτο κράτος. Δεν απομονώνουμε ένα άρθρο από αυτά. Εμείς υποστηρίζουμε τις αποφάσεις του ΟΗΕ και όσον αφορά την Κύπρο και όσον αφορά το Παλαιστινιακό και αυτό είναι το πλαίσιο και μιας διεθνούς διάσκεψης για την ειρήνη στην περιοχή. Μια τέτοια διάσκεψη θα είναι υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και θα διασφαλίζει τα δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού.

ΕΡ: Πιστεύετε ότι το Κυπριακό και το Παλαιστινιακό είναι προβλήματα σχέσεων μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων ή έχουν και διαπλοκές που σχετίζονται με υπερτοπικά συμφέροντα;

ΑΠ: Το Παλαιστινιακό προέκυψε από την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ στο έδαφος της Παλαιστίνης. Και το κράτος αυτό υποστηρίζουν οι ΗΠΑ με όλες τους τις δυνάμεις. Παρακολουθείτε το δράμα των Παλαιστινίων στα κατεχόμενα και πόσα ο λαός αυτός υποφέρει με την ανοχή των ΗΠΑ. Το Κυπριακό πάντως θεωρώ ότι εί-

ναί πιο εύκολο θέμα γιατί μπορεί να λυθεί με την απλή εφαρμογή των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών —το πρόβλημα συνίσταται στην ενότητα και κυριαρχία ενός υφισταμένου κράτους. Ενώ στο Παλαιστινιακό υπάρχει ένας λαός προσφύγων που ζητεί τη δική του πατρίδα. Υποστηρίζουμε τη σύγκληση μιας διεθνούς διάσκεψης για την ειρηνική λύση του προβλήματος. Αλλά δεν δεχόμαστε η διάσκεψη αυτή να παραμείνει τυπική —πρέπει να μπορέσει να ασκήσει δικαιώματα ώστε να εξασφαλιστεί η αποχώρηση των Ισραηλινών από όλα τα κατεχόμενα εδάφη και να μπορέσει επιτέλους ο παλαιστινιακός λαός να συστήσει το δικό του κράτος. Με το σκεπτικό αυτό εμείς δεν δεχτήκαμε την πρωτοβουλία Σουλτς.

ΕΡ: Σχετικά με τα ζητήματα αυτά πώς εκτιμάτε τις ενδείξεις και τα θρυλούμενα για ενδεχόμενη αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ από την Ελλάδα;

ΑΠ: Εμείς ευχόμαστε, η φίλη ελληνική δημοκρατία να παραμείνει στην αρχική της θέση, όπως εξάλλου δήλωσε και ο Έλληνας υπουργός, ότι δεν πρόκειται δηλαδή να αναβαθμιστούν οι σχέσεις Ελλάδας - Ισραήλ. Ευχόμαστε, η Ελλάδα ως πρόεδρος της ΕΟΚ, να παίξει ένα θετικό ρόλο για την διασφάλιση των δικαιωμάτων του αραβικού παλαιστινιακού λαού. Προσωπικά εκτιμώ ότι δεν πρόκειται να γίνει η αναγνώριση και μάλιστα στις σημερινές συνθήκες, σε μια εποχή που συντελείται αυτή η βίαιη καταστολή στα κατεχόμενα. Οπωσδήποτε αισθανόμαστε ότι ασκούνται αμερικανικές και σιωνιστικές πιέσεις προκειμένου να αναβαθμιστούν οι σχέσεις ανάμεσα στα δυο κράτη. Όπως επίσης ασκούνται πιέσεις και από μερικά αντιπολιτευόμενα κόμματα στην Ελλάδα, ώστε να γίνουν στενότερες οι διπλωματικές σχέσεις της χώρας σας με το Ισραήλ. Ευχόμαστε να τηρηθεί αυτό που δήλωσε το ΠΑΣΟΚ ότι πρώτη προϋπόθεση για την αναγνώριση του Ισραήλ είναι να κατοχυρωθούν και να αναγνωριστούν τα δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού.

ΕΡ: Ποια είναι η θέση σας σχετικά με το ρόλο που μπορεί να παίξει η ΕΟΚ στην λύση του Παλαιστινιακού;

ΑΠ: Μέσα στην ΕΟΚ υπάρχουν κράτη που υποστηρίζουν τη διεθνή διάσκεψη, όπως π.χ. η Ελλάδα και η Γερμανία, που συμφωνούν σε αυτό με την ΕΣΣΔ και άλλα κράτη. Οι μόνοι που διαφωνούν είναι οι ΗΠΑ και το Ισραήλ. Επειδή ακριβώς η ιδέα για τη σύγκληση μιας διεθνούς διάσκεψης κατέκτησε έδαφος, οι ΗΠΑ για αντιπερισπασμό, επινόησαν την πρωτοβουλία Σουλτς. Όμως εμείς δεν την δεχτήκαμε γιατί στην ουσία πρόκειται για συζητήσεις ξεχωριστές ανάμεσα σε δυο κράτη.

ΕΡ: Για να επανέλθουμε στις ελληνοισραηλικές σχέσεις: Ποιο είναι

σήμερα το επίπεδο των εμπορικών, οικονομικών και πολιτιστικών ανταλλαγών και ποιες προοπτικές διανοίγονται; Θα ήθελα επίσης τη δική σας ερμηνεία για τη διακοπή της θαλάσσιας επικοινωνίας ανάμεσα στις δυο χώρες.

ΑΠ: Για τη γραμμή του Βόλου πρώτα. Πριν γίνει η διακοπή της γραμμής έπρεπε να μεταβεί μια ελληνική αντιπροσωπεία στη Συρία. Δεν γνωρίζουμε τους λόγους που δεν έγινε αυτή η μετάβαση, αλλά μας ειδοποίησαν ξαφνικά ότι η γραμμή διακόπτεται. Ευχόμαστε να αποκατασταθεί το συντομότερο. Να μεταβεί η ελληνική τεχνική ομάδα στη Συρία ή να προσκληθεί εδώ μια συριακή αντιπροσωπεία. Ξεκινώντας από τις φιλικές σχέσεις ελπίζουμε ότι θα ανοίξει και πάλι η γραμμή, αφού οι λόγοι που έκλεισε ήταν τεχνικοί και η λύση τους είναι εύκολη.

ΕΡ: Για τα άλλα προβλήματα στις σχέσεις ανάμεσα στις χώρες μας;

ΑΠ: Υπάρχουν διάφορες συμφωνίες. Οικονομικές, τουριστικές, μορφωτικές. Από την άποψη των παραγομένων ειδών —βιομηχανικών και αγροτικών— οι χώρες μας μοιάζουν. Από την πλευρά μας είμαστε έτοιμοι να εισάγουμε διάφορα προϊόντα, π.χ. φάρμακα, αλλά απαιτείται η συνάντηση αντιπροσωπειών και ο συντονισμός των ενεργειών, ώστε όλα αυτά να υλοποιηθούν. Πρέπει να γίνουν όλες εκείνες οι ενέργειες που θα ξεπεράσουν τα εμπόδια για την ανάπτυξη των ανταλλαγών και την εκτέλεση των συμφωνιών. Π.χ. από την τουριστική συμφωνία εμείς μπορούμε να κερδίσουμε αξιοποιώντας τη μεγάλη πείρα που έχει η χώρα σας στον τομέα αυτόν.

Στο μορφωτικό τομέα, υπάρχει ένα πρωτόκολλο για το 1988-89. Πριν από δυο εβδομάδες επισκέφτηκε την Ελλάδα αντιπροσωπεία για αγροτικά θέματα. Όλα αυτά, οικονομικά, μορφωτικά, εμπορικά, συνδέονται μεταξύ τους και πρέπει με κάθε τρόπο να επιδιώξουμε την ανάπτυξη των σχέσεων ανάμεσα στις χώρες επ' ωφελεία και των δυο λαών. Οι εντολές του προέδρου Άσσαντ με την ανάληψη των καθηκόντων μου είναι να κάνω τα πάντα για την αμοιβαία φιλία και το καλό των χωρών μας.

ΕΡ: Κλείνοντας, θέλω να σας ρωτήσω αν διακρίνατε την καλή θέληση της ελληνικής κυβέρνησης;

ΑΠ: Έχουμε πολλές ελπίδες ξεκινώντας από τις καλές σχέσεις ανάμεσα στους δυο λαούς. Ακριβώς επειδή είμαστε φίλοι λαοί, πιστεύουμε ότι δεν υπάρχουν προβλήματα που δεν θα λυθούν. Έχουμε κοινή ιστορία από χιλιάδες χρόνια τώρα και πρέπει να κάνουμε κάθε προσπάθεια για να βαδίσουν οι σχέσεις μας τον ορθό δρόμο. Η κοινή μας ιστορία αυτό διδάσκει. Μην ξεχνάτε ότι ο Απόστολος Παύλος ξεκίνησε από τη Δαμασκό και πορεύτηκε προς τους Έλληνες.

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Η αραβωνιαστικιά

του Αχιλλέα

60.000 αντίτυπα σ' ένα χρόνο

Θυμηθείτε εκείνες τις
ιπποτικές μυθιστορίες με τους
μεγάλους έρωτες, τις
περιπέτειες, όταν οι εραστές
χάνονται και αναζητούνται
διασχίζοντας τον κόσμο.
Έτσι, βέβαια, και η Ελένη
φτάνει στα πέρατα της γης
για να ξανασμίξει με το
μυθικό αραβωνιαστικό.
Μονάχα που οι σημερινοί
ήρωες δεν έχουν να παλέψουν
με δράκοντες και με
καστρόπυργους, αλλά με τις
συμπληγάδες της Ιστορίας.
Ανασύροντας τις μνήμες της,
πετράδι το πετράδι, η
αραβωνιαστικιά του Αχιλλέα
ξαναζωντανεύει μια αλλόκοτη
προσωπική περιπέτεια και μια
συγκλονιστική εποχή.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΠΟΥ ΧΑΡΑΞΕ Η ΓΣΕΕ

του Μενέλαου Παπαχρήστου

Η Διδασκαλική Ομοσπονδία στην τελευταία συνέλευσή της οδηγήθηκε σε διχασμό. Τελικά η διάσπαση δεν έγινε. Οι αντιθέσεις των συνδικαλιστικών παρατάξεων καταγράφονται στο κείμενο που ακολουθεί. Ταυτόχρονα διαφαίνεται η κατάσταση που επικρατεί σήμερα σε ένα τραυματισμένο συνδικαλιστικό κίνημα, αλλά και οι αντιφάσεις του. Ο Μ. Παπαχρήστος είναι πρώην πρόεδρος και μέλος τώρα του δ.σ. της ΔΟΕ. Ανήκει στην Αυτόνομη Κίνηση των εργαζομένων στο δημόσιο (ΣΕΑΚ).

Στις 22-25 Ιουνίου έγινε η 57η γενική συνέλευση των 398 αντιπροσώπων των συλλόγων - μελών της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας (ΔΟΕ) που εκπροσωπεί το σύνολο των περίπου 45.000 δασκάλων και νηπιαγωγών της δημόσιας εκπαίδευσης. Η επωνυμία του χώρου «Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας», όπου πραγματοποιήθηκε η συνέλευση, καθόλου δεν συνέβαλε στη δημιουργία του απαραίτητου κλίματος για τη συζήτηση και λήψη αποφάσεων για τα πιο καυτά και επίκαιρα προβλήματα που απασχολούν τον κλάδο: οικονομικά, εκπαιδευτικά, θεσμικά. Ο κυβερνητικός συνδικαλισμός και οι υπήρτες του στη ΔΟΕ (ΠΑΣΚ) μπλόκαραν τις εργασίες της γ.σ., δημιούργησαν καταστάσεις που δεν αρμόζουν σε εκπαιδευτικούς και επιδίωξαν να διχάσουν τον κλάδο. Αν αποφεύχθηκε η διάσπαση είναι γιατί όλες οι άλλες δυνάμεις, που είχαν και την πλειοψηφία στη γ.σ. (ΔΑΚΕ, ΔΕΕ, ΣΕΑΚ, ΑΣΚΕ και ΣΕΑΜ), ξεπερνώντας μικροπαράταξιακές και άλλες σκοπιμότητες κράτησαν υπεύθυνη, ενιαία και ενωτική γραμμή και αχρήστευσαν τα σχέδια των μηχανισμών της κυβέρνησης και του κυβερνώντος κόμματος. Έτσι, και η πρόταση μομφής κατά του δ.σ. της ΔΟΕ συζητήθηκε με μυστική ψηφοφορία και νέα, εκλογική, γ.σ. ορίστηκε τελικά για την 1η Σεπτεμβρίου, παρά την αντίδραση των υπηρέτων των παραπάνω μηχανισμών.

Για να κατατοπιστεί ο αναγνώστης, υπενθυμίζουμε ότι το αίτημα για έκτακτη γ.σ. με θέμα «μομφή κατά του δ.σ. και εκλογή νέας διοίκησης στη ΔΟΕ» είχε τεθεί από τις 18 Μαΐου απ' τη συντριπτική πλειοψηφία των 155 συλλόγων - μελών της ΔΟΕ. Κι αυτό γιατί στις 9 Μαΐου, ο μετα 3 μέρες «ανεξαρτητοποιηθείς» από την παράταξή του (ΔΑΚΕ) κ. Μπλάνας, μέλος του 11μελούς δ.σ. της ΔΟΕ, προστέθηκε στα 5 μέλη της φιλοκυβερνητικής παράταξης στη ΔΟΕ (ΠΑΣΚ) και έτσι δημιουργήθηκε νέος, ευνοϊκός για τα κυβερνητικά σχέδια, συσχετισμός. Οι «6» χωρίς δισταγμό ανέλαβαν:

- Να στρέψουν τους δασκάλους κατά του αγώνα των καθηγητών και
- Να χτυπήσουν τον ίδιο τον αγώνα της ΔΟΕ που είχε κηρυχτεί για τις 23-27 Μαΐου (στάσεις εργασίας και 24ωρη) σύμφωνα με απόφαση της έκτακτης γ.σ. τον

Φεβρουάριο 1988, στην οποία η ΠΑΣΚ είχε μειοψηφήσει.

Στον πρώτο στόχο απέτυχαν οι υπήρτες του κυβερνητικού συνδικαλισμού. Στο δεύτερο είχαν σημαντικές επιτυχίες: ματαιώσαν τον κηρυγμένο αγώνα και σκόρπισαν, προσωρινά βέβαια, σύγχυση και αποπροσανατολισμό στον κλάδο.

Χωρίς να έχει καταστατικό δικαίωμα, η πλειοψηφία των «6» αρνήθηκε τη σύγκληση έκτακτης γ.σ. σύμφωνα με την αίτηση των συλλόγων, όπως αρνήθηκε και την πρόταση των 5 της μειοψηφίας (3 ΔΑΚΕ, 1 ΔΕΕ, 1 ΣΕΑΚ) να θέσει τα ίδια θέματα στην ημερήσια διάταξη της 57ης τακτικής γ.σ. της ΔΟΕ που θα γινόταν στις 22-25 Ιουνίου. Όμως η γ.σ. αυτή, εκφράζοντας τη συντριπτική πλειοψηφία των συλλόγων, έθεσε και συζήτησε πριν την ημερήσια διάταξη θέμα «μομφής κατά του δ.σ. και εκλογής νέας διοίκησης στη ΔΟΕ». Η ΠΑΣΚ, ενώ αποχώρησε απ' την αίθουσα «καταγγέλλοντας ως αντικαταστατική τη συζήτηση του θέματος» επανήλθε και συμμετείχε στη μυστική ψηφοφορία ελπίζοντας σε κάποιο θαύμα. Διέδιδε μάλιστα ότι η μομφή δεν θα πάρει πλειοψηφία. Όμως, ακόμα και 20 αντιπρόσωποι, φίλοι της ΠΑΣΚ, δεν πειθάρχησαν στη γραμμή της και δεν πήραν μέρος στη μυστική ψηφοφορία. Η μομφή πέρασε με 199 υπέρ, 164 κατά.

Κι όμως οι «6» δήλωσαν ότι δεν παραιτούνται κι ας πέρασε η μομφή. Αρνήθηκαν να υπογράψουν, παρά την εντολή της γ.σ., την αίτηση προς το πρωτοδικείο για τον ορισμό δικαστικού αντιπροσώπου για τη διενέργεια εκλογής νέου δ.σ. την Κυριακή 26 Ιουνίου, όπως είχε αποφασίσει η γ.σ.

Ήταν φανερό πια ότι οι μηχανισμοί της ΠΑΣΚ είχαν κάνει την επιλογή τους: Ήθελαν να διασπάσουν τη ΔΟΕ εξαναγκάζοντας τις άλλες δυνάμεις που έχουν την πλειοψηφία στη γ.σ. και στον κλάδο να προσφύγουν στα δικαστήρια κατά της διοίκησης των «6» στη ΔΟΕ. Απ' το αδιέξοδο έβγαλε τη γ.σ. η «μειοψηφία» των 5 στο δ.σ., που δήλωσαν ότι πειθαρχούν στην απόφαση της γ.σ. και «παραιτούνται από ένα όργανο που δεν εκπροσωπεί τίποτε». Αυτή η κίνηση των 5 οδήγησε την ηγεσία της ΠΑΣΚ σε δεινή πολιτική

θέση: Πώς θα κρατούσε τη διοίκηση της ΔΟΕ στα χέρια της χωρίς τη συμμετοχή των άλλων δυνάμεων; Κι αν την κρατούσε τι θα εκπροσωπούσε, αφού όλες οι αποφάσεις, θέσεις κ.λπ. θα παίρνονταν στη γ.σ. από διαφορετική πλειοψηφία (ΔΑΚΕ, ΔΕΕ, ΣΕΑΚ, ΑΣΚΕ, ΣΕΑΜ) με αντίθεση της ΠΑΣΚ, που όμως, έχοντας τη διοίκηση, θα έπρεπε να τις υλοποιήσει;

Έμεναν ακόμα 2 μέρες εργασιών της γ.σ. (24 και 25 Ιουνίου). Σ' αυτές ταλανίστηκε, είναι αλήθεια, το σώμα της γ.σ. γιατί αντιμετώπισε σειρά από κωλυσιεργίες και εμπόδια που σκόπιμα έθετε η ηγεσία της ΠΑΣΚ στις εργασίες της: επανειλημμένες ενστάσεις, καταμετρήσεις ψήφων, ατέρμονες διαδικαστικές παρεμβάσεις, δημιουργία τεχνητής έλλειψης απαρτίας, μη πειθαρχία στο προεδρείο της γ.σ., φωνασκίες, υβριστικά συνθήματα, αποχωρήσεις των συνέδρων της ΠΑΣΚ κ.λπ.

Τελικά με δήλωση «μετανόιας» επέστρεψε η ΠΑΣΚ την 4η και τελευταία ημέρα της γ.σ. (25 Ιουνίου).

Όπως είχαν εξελιχθεί τα πράγματα για την κυβερνητική παράταξη, ένας μόνο δρόμος της έμενε. Να δεχτεί τη διενέργεια νέων αρχαιρεσιών. Με αμοιβαίες υποχωρήσεις από όλες τις πλευρές η γ.σ. ομόφωνα αποφάσισε, η έκτακτη εκλογική γ.σ. να γίνει την 1η Σεπτεμβρίου, ενώ οι 5 παραιτηθέντες απ' το δ.σ. της ΔΟΕ, υπακούοντας στο ομόφωνο κάλεσμα των αντιπροσώπων, επέστρεψαν στο όργανο για να συνδράμουν στη διαδικασία υλοποίησης της ομόφωνης απόφασης, η οποία πάλι ομόφωνα απ' τη γ.σ. ανατέθηκε στο παυθέν δ.σ. Αυτό ήταν μια νίκη του συνδικαλιστικού κινήματος και μια ελπίδα ότι οι δάσκαλοι και νηπιαγωγοί μπορούν να συνεννοηθούν, και πάντως δεν θα επιτρέψουν να μετατραπεί η ΔΟΕ σε ΓΣΕΕ.

Όμως τα προβλήματα στην εκπαιδευτικό χώρο παραμένουν. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η προσχολική αγωγή, η διοίκηση των σχολείων, το περιεχόμενο της μόρφωσης, το μισθολογικό καθεστώς των δασκάλων εξακολουθούν να αποτελούν αιτήματα του κλάδου και να απασχολούν τους δασκάλους. Για όλα αυτά δεν αρκούν μόνο ο διάλογος που υποσχεται ο νέος υπουργός Παιδείας Γ. Παπανδρέου, όπως και οι προκάτοχοί του, ούτε οι «ολονύκτιες γονυκλίσεις»...

Οι εργαζόμενοι δεν πρέπει να 'χουν ψευδαισθήσεις. Πρέπει να πάρουν τα προβλήματά τους στα χέρια τους. Καμιά εμπιστοσύνη δεν πρέπει να 'χουν στη διαμεσολαβητική παρέμβαση των οποιωνδήποτε προστατών και «σωτήρων». Αν έτσι κάνουν τότε είναι βέβαιο πως θα λυθούν πολλά τους προβλήματα. Το μάθημα που έδωσαν οι καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης δεν πρέπει να πάει χαμένο. Αυτό επιτάσσουν οι καιροί. ■

ΕΑΣ - MAN: Ο ΚΑΠΝΟΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΗΡΩΝ

Είναι γνωστό ότι μια από τις πηγές του καπνού που συμμετέχει στη δημιουργία του νέφους της Αθήνας είναι τα αυτοκίνητα. Μια από τις κατηγορίες των αυτοκινήτων που έχουν μεγάλο ποσοστό συμμετοχής στις εκπομπές καπνού είναι τα λεωφορεία των μέσων μαζικής μεταφοράς. Η ΕΑΣ, μετά την αναγγελία των μέτρων κατά του νέφους τον περασμένο Ιανουάριο, έχει προγραμματίσει την αλλαγή των καυσίμων και τη μετατροπή των κινητήρων των 1.800 λεωφορείων «I-KARUS» που διαθέτει, σε μια προσπάθεια, όπως ανακοινώθηκε, βελτίωσης των κυκλοφοριακών μέσων και περιορισμού των ρύπων που εκπέμπουν τα λεωφορεία.

Για τη μετατροπή των κινητήρων των λεωφορείων η ΕΑΣ απευθύνθηκε στη δυτικογερμανική εταιρεία MAN. Έστειλε μάλιστα ένα λεωφορείο στην έδρα της εταιρείας για να γίνει η μελέτη της μετατροπής. Σύμφωνα με την προσφορά της MAN, το κόστος της μετατροπής κάθε κινητήρα ανέρχεται σε 35.000 μάρκα. Αν υπολογισθεί ότι θα γίνουν μετατροπές κινητήρων σε 500 λεωφορεία το συνολικό κόστος για τη μετατροπή ανέρχεται σε 1,5 δισ. δραχμές.

Η μετατροπή όμως έχει και άλλες διαστάσεις, οι οποίες προκαλούν ερωτηματικά για τη σκοπιμότητα των ενεργειών της ΕΑΣ. Κατ' αρχήν τα 1800 λεωφορεία I-KARUS (προέρχονται από την Ουγγαρία) έχουν τις κυλινδροκεφαλές προς τα αριστερά και έχουν προς τα δεξιά τρεις πόρτες για την άνοδο και κάθοδο των επιβατών. Ο προσφερόμενος από την MAN κινητήρας είναι δεξιός και συνεπώς απαιτείται και τροποποίηση στο δικτυωτό πλαίσιο του αναφερόμενου λεωφορείου για να προσαρμοσθεί ο νέος κινητήρας. Τα λεωφορεία στη Δ. Γερμανία δεν έχουν μεσαία πόρτα και ο δεξιός κινητήρας είναι σε αυτό το ύψος. Εάν μπει στα

Η ΕΑΣ προσανατολίζεται να μετατρέψει τους κινητήρες των λεωφορείων για να περιορίσει τον καπνό. Μαζί θα χρειασθεί και μετατροπή του πλαισίου των λεωφορείων. Πολλοί αμφισβητούν την επιλογή, ενώ εκφράζονται υπόνοιες για σκανδαλώδη ανάθεση στη MAN με άλλες σκοπιμότητες, πέραν του στόχου της καταπολέμησης της ρύπανσης. Τι συμβαίνει και ποιοι θα απαντήσουν στα ερωτηματικά;

του Γ. Φιλίππου

λεωφορεία της ΕΑΣ στο ύψος της μεσαίας πόρτας με τις τροποποιήσεις στα λεωφορεία που θα γίνουν τότε δυσκολεύονται και δεν μπορούν να γίνουν εργασίες συντηρήσεως, π.χ. μέτρηση συμπίεσεως, ρύθμιση βαλβίδων κ.λπ. γιατί στα λεωφορεία που έχει η ΕΑΣ υπάρχει μεσαία πόρτα που δεν υπάρχει στα λεωφορεία της Δ. Γερμανίας τα οποία χρησιμοποιούν δεξιούς κινητήρες MAN.

Πέρα όμως από αυτές τις δυσκολίες και το κόστος των κινητήρων προστίθενται και οι δυσκολίες της μετατροπής του πλαισίου του λεωφορείου για την οποία εκφράζονται από τεχνικούς φόβοι για την ασφάλειά του, αλλά και το επιπλέον κόστος που θα έχει η μετατροπή και του πλαισίου, που θα προστεθεί στο 1,5 δισ. των κινητήρων.

Υπενθυμίζουμε ότι οι κινητήρες είναι

κατασκευασμένοι στην Ουγγαρία, έχει όμως εκπνεύσει η άδεια της MAN. Η εταιρεία έχει σταματήσει να κατασκευάζει εδώ και 6 περίπου χρόνια αυτόν τον κινητήρα και τον έχει αντικαταστήσει με νεότερο τον οποίο προτείνει τώρα στην ΕΑΣ.

Όλα τα προηγούμενα προκαλούν ερωτηματικά γιατί, όπως προκύπτει, δεν πρόκειται μόνο για μετατροπές κινητήρων, αλλά και για το πλαίσιο του λεωφορείου.

- Πρώτα απ' όλα, αν υπηρετείται με αυτή τη μετατροπή ο στόχος καταπολέμησης του νέφους και αν έχει γίνει μελέτη σκοπιμότητας γι' αυτή την εργασία.

- Δεύτερο, αν συγκρίθηκε η λύση αυτή με την εναλλακτική λύση της σταδιακής αντικατάστασης των λεωφορείων (μέσα π.χ. στην επόμενη πενταετία) σε σχέση και με τις επιπτώσεις στην εκπομπή ρύπων. Τα λεωφορεία είναι από δέκα ετών και κάτω. Τα πρώτα 300, από τα 1800, αγοράστηκαν το 1978.

- Γιατί ανατέθηκε στη MAN και με ποια κριτήρια η εργασία;

- Γιατί δεν έχει υπογραφεί σύμβαση για να είναι δεσμευμένα τα δυο μέρη σε υποχρεώσεις και δικαιώματα;

Θέτουμε τα ερωτήματα αυτά γιατί από ορισμένους εκφράζονται υπόνοιες ότι πρόκειται για μια σκανδαλώδη ανάθεση εργασίας με δυσανάλογο κόστος (μετατροπή κινητήρων - πλαισίου) σε σχέση με το στόχο που εξυπηρετεί. Ορισμένοι μάλιστα συνδέουν την έλλειψη διαγωνισμού με παρεμβάσεις μεσαζόντων και αντίστοιχες προμήθειες, που, αν ισχύουν, αποτελούν σκάνδαλο. Ακόμη αμφισβητείται η επίτευξη του στόχου περιορισμού του καπνού που εκπέμπουν τα λεωφορεία, στο βαθμό που τα καύσιμα παραμένουν στο ίδιο επίπεδο.

Μήπως για όλα αυτά η διοίκηση της ΕΑΣ και το αρμόδιο υπουργείο θα έπρεπε να δώσουν κάποιες απαντήσεις;

Ο καπνός και τα καύσιμα

Μετά την ανακοίνωση των μέτρων για το νέφος κρίθηκε απαραίτητο να δοθεί ελαφρύτερο καύσιμο στα λεωφορεία της ΕΑΣ. Το καύσιμο είναι σχεδόν grade 1 ενώ μέχρι τότε χρησιμοποιούσαν το grade 2. Αυτό το καύσιμο δόθηκε όμως μόνο στα λεωφορεία και όχι σε άλλα πετρελαιοκίνητα, που έχουν ανάγκη για καλύτερα καύσιμα. Τα άλλα δεν εκπέμπουν μήπως καπνό;

Για να υπάρχει μια εικόνα της πραγματικότητας αρκεί να αναφέρουμε ότι δεν υπήρχαν δεξαμενές να αποθηκευθεί το καύσιμο και βρέθηκε μια

την τελευταία στιγμή. Το καύσιμο μάλιστα μεταφέρεται με караβάκι γιατί δεν υπάρχουν αγωγοί από τα διυλιστήρια στην αποθήκη!

Τα πετρελαιοκίνητα καίνε ντήζελ grade 2 που είναι ρυπαρότερο από το 1 σε καπνό κ.λπ. Και να γιατί: Μετά την κρίση του πετρελαίου το 1972-73 και την αύξηση της τιμής του αργού πετρελαίου τα διυλιστήρια άρχισαν μια προσπάθεια παραγωγής ελαφρών πολυτιμών καυσίμων (όπως κηροζίνη, βενζίνη σούπερ κλπ. που έχουν μεγάλη εμπορική αξία και διασφαλίζουν κέρδη στις πολυεθνικές) και πίεσης των χρηστών πετρελαίου

να καίνε βαρύτερα κλάσματα για να εξασφαλίζουν και μεγαλύτερα κέρδη. Η τάση αυτή οδήγησε στην ανάπτυξη ολόκληρης τεχνολογίας διύλισης, ένα τμήμα της οποίας είναι και το cracking.

Το πρακτικό αποτέλεσμα ήταν ότι τα πετρελαιοκίνητα οχήματα καίνε πετρέλαιο ντήζελ grade 2 που είναι βαρύτερο και πολύ ρυπαρότερο από το 1 σε καπνό και άλλους ρύπους.

Είναι μια ένδειξη για το ποια είναι η χρήση της τεχνολογίας και το πώς μετά, οι ίδιες εταιρείες που δημιουργούν ρύπους, πουλάνε τεχνολογία αντιρρύπανσης...

Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΑΝΑΣΑ ΖΩΗΣ

Ο Ελαιώνας να γίνει ανάσα ζωής. Αυτό το σύνθημα ήταν η πρόκληση για τη συζήτηση που έγινε την Κυριακή 3 Ιουλίου στο κέντρο της περιοχής με πρωτοβουλία του ΑΝΤΙ. Στόχος, όπως σημειώναμε και στο περασμένο τεύχος - αφιέρωμα στην περιοχή, η ανάδειξη του προβλήματος και η ευαισθητοποίηση των πολιτών και των αρμόδιων φορέων για να μετατραπεί η περιοχή από εστία ρύπων και μόλυνσης σε ζώνη πρασίνου.

Κυριακή στις 7 το απόγευμα, πρώτη μέρα της εβδομάδας του καύσωνα για την Αθήνα, και η πρόκληση ήταν διπλή. Από τη μια η ίδια η περιοχή, που, παρά τις βιομηχανίες, τις βιοτεχνίες, τα βυρσοδεψεία, τις αποθήκες, τους χώρους-αλάνες στάθμευσης και γκαράζ και άλλες ρυπογόνες εστίες προσπαθεί να αναπνεύσει μέσα από την αγωνία της εγκατάλειψης και των υποσχέσεων. Από την άλλη η ιστορική διαδικασία μετατροπής της περιοχής σε «σκουπιδότοπο» της πόλης και η «αδυναμία» —όχι βέβαια μόνο— ανατροπής αυτής της διαδικασίας. Την ανατροπή —«ουτοπία» τη χαρακτήρισε ο κ. Κουλουμπής— αυτής της κατάστασης που έχει βαθιά τις ρίζες της στο μοντέλο ανάπτυξης περιείχε μεταξύ των

Φωτογραφίες: Μαν. Πατακάκη

άλλων το σύνθημα «Να ξαναπρασινίσει ο Ελαιώνας».

Μπορεί λοιπόν η συνάντηση στον Ελαιώνα να μείνει ως η αρχή μιας πρωτοβουλίας, που θα έχει όμως μια διαφορετική συνέχεια για την αντιμετώπιση του περιβάλλοντος από την τύχη που επιφύλαξαν στον Ελαιώνα μετά τον πόλεμο οι συντελεστές της νεφόπληκτης και θερμόπληκτης τώρα Αθήνας.

Η συζήτηση

Πάνω στην πλατφόρμα μιας νταλίκας που μεταφέρθηκε για την περίπτωση στην αλάνα της οδού Αγίας Άννης 43, το πρόχειρα στημένο τραπέζι και με τη βοήθεια της μεγαφωνικής εγκατάστασης, άρχισε η συζήτηση. Το ακροατήριο ενεργητικό και με ενδιαφέρον παρακολουθούσε τις τοποθετήσεις αρμοδίων και μη. Σιγά-σιγά το σουρούπο έπεφτε και πίσω από τους ομιλητές, μέσα στο σύθαμπο του νέφους, διακρίνονταν η φιγούρα της Ακρόπολης, φωτιζόμενη από τις πολύχρωμες μεταμορφώσεις άλλης μιας παράστασης με Ήχο και Φως.

Τους μετέχοντες στη συνάντηση παρουσίασε ο εκδότης του «ΑΝΤΙ» **Χρ. Παπουτσάκης**, ο οποίος άνοιξε και τη συζήτηση εκθέτοντας τη θέση του περιοδικού.

Η αρχιτέκτων - πολεοδόμος **Ράνια Κλουτσινιώτη**, αφού εξήγησε τους λόγους που το ΑΝΤΙ προχώρησε στην έρευνα για τον Ελαιώνα, αναφέρθηκε στην ιστορία της περιοχής, στην αρχή εγκατάστασης βιομηχανικών μονάδων και στο άλμα που έγινε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, περίοδο κατά την οποία άρχισε και ολοκληρώθηκε η οικολογική καταστροφή της περιοχής. Τώρα λειτουργούν, συνέχισε, 1.850 μονάδες με βιομηχανικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες. Το 70% των εγκαταστάσεων που φιλοξενούν παντός είδους δραστηριότητες λειτουργούν σε ενοικιαζόμενα οικοπέδα και, άρα, κανείς δεν φροντίζει να εκσυγχρονίζει και να ανανεώνει τις εγκαταστάσεις. Στη συνέχεια, αναφέρθηκε στην έρευνα που δημοσιεύθηκε στο ΑΝΤΙ παρουσιάζοντας όλα τα στοιχεία για την περιοχή. Το αφιέρωμα στο περιοδικό —κατέληγε— και η εκδήλωση, αποσκοπούν στο να ευαισθητοποιηθεί το κοινό και να αφαιρεθεί το άλλοθι και η πίστωση χρόνου από την εξουσία, που έχει περιπέσει σε αδράνεια και αποδεικνύεται αδιάφορη απέναντι σε αποφασιστικούς, για την καθημερινή επιβίωση, τομείς.

Ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ **Ευάγγελος Κουλουμπής** χαρακτήρισε «συμπαθητική, αλλά ανεφάρμοστη» την πρόταση του ΑΝΤΙ. Βρήκαμε, είπε, μια πραγματικότητα που κύριο χαρακτηριστικό της είναι η έλλειψη οποιουδήποτε σχεδιασμού και προγραμματισμού, με μια Αθήνα διχα-

Ο Ελαιώνας να ξαναγίνει ανάσα ζωής. Δεν είναι σύνθημα, αλλά μια επιλογή που οφείλουμε να την αποφασίσουμε αν πραγματικά μας ενδιαφέρει να αλλάξουμε τους όρους της μιζέριας και της πτώχευσης, που αθόρυβα, έχουν κυριαρχήσει παντού.

σμένη σε δυτική «υποβαθμισμένη οικιστικά» —χώρο εγκατάστασης της βιομηχανίας και βιοτεχνίας και σε βορειοανατολική «αναβαθμισμένη»— χώρο εγκατάστασης κατοικίας και εξυπηρέτησεων. Αντιμετωπίσαμε την περιοχή του Ελαιώνα, συνέχισε ο κ. Κουλουμπής, σαν μια ενιαία περιοχή. Απαγορεύουμε την εγκατάσταση νέων βιομηχανιών και το ποσοστό του πράσινου και των ελεύθερων χώρων που εξασφαλίζεται στα ΒΙΟΠΑ (Βιομηχανικά Πάρκα) είναι μεγαλύτερο από αυτό που εξασφαλίζεται στην εντός σχεδίου περιοχή κατοικίας με την αναθεώρηση. Απομακρύνονται από την περιοχή οι οχλούσες χρήσεις χυτηρίων, βυρσοδεφείων και των επιμεταλλωτηρίων.

Μια πόλη, τόνισε, με 3,5 εκ. κατοίκους δεν μπορεί να διώξει όλες τις βιομηχανίες που την τροφοδοτούν με τρόφιμα, ενδύματα κ.λπ. Υποστήριζε, τέλος, ότι οι μελέτες των ΒΙΟΠΑ θα πρέπει όχι μόνο να προχωρήσουν γρήγορα, αλλά και να υλοποιηθούν άμεσα. Σήμερα, κατέληξε, εκείνο που χρειάζεται επιτακτικά είναι η κατοχύρωση του σχεδιασμού της περιοχής και η εξασφάλιση και άμεση υλοποίηση των χώρων του πράσινου.

Ο γενικός γραμματέας του ΥΠΕΧΩΔΕ **Αλ. Πανταζής**, αφού αναφέρθηκε στο γιατί η περιοχή του «Ελαιώνα» από πολύ παλιά ήταν πάντα «εκτός των τειχών», τόνισε ότι τώρα η επιλογή αυτή αμφισβητείται και αλλάζει με το Ρυθμιστικό Σχέδιο του '85. Στη συνέχεια υπογράμμισε τις ενέργειες της κυβέρνησης για την ανάπτυξη της περιοχής (αναστολή εξάπλωσης βιομηχανιών, επιβολή αναστολών οικοδομικών αδειών, δέσμες μέτρων για κοινόχρηστους χώρους, κοινωφελείς εγκαταστάσεις, διατάγματα για χρήση γης κατά μήκος της Ιεράς Οδού και της οδού Πειραιώς, αναμόρφωση χώρων κ.λπ.), ανέλυσε την παρέμβαση για την

οργάνωση, εξυγίανση και εκσυγχρονισμό των χώρων παραγωγής και παρουσίασε τους στόχους για τα Π.Δ. των ΒΙΠΑ - ΒΙΟΠΑ. Αναφέρθηκε ακόμη στις χρηματοδοτήσεις για χώρους πράσινου και αναψυχής στην περιοχή υπογραμμίζοντας ότι τα τελευταία 7 χρόνια δόθηκαν μόνο από το ΥΧΟΠ 750 εκ. δρχ. (έναντι 18,5 την περίοδο '75-'81) στους πέντε δήμους (πλην της Αθήνας) στους οποίους ανήκουν τμήματα της περιοχής του Ελαιώνα.

Ο βουλευτής της ΝΔ και πρώην υπουργός ΠΕΧΩΔΕ **Στ. Μάνος**, αφού αναφέρθηκε στο τι έκανε η ΝΔ ως κυβέρνηση υποστήριξε την ανάγκη εφαρμογής του νόμου 1337/83. Το 50%, είπε, της εκτάσεως των 9.000 στρεμμάτων θα περιερχόταν σε κοινή χρήση. Θα είχαμε έτσι 4.500 στρέμματα κοινόχρηστα χωρίς αντάλλαγμα από τα οποία τα 1.500 θα μπορούσαν να αφιερωθούν στη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών και τα υπόλοιπα 3.000 να γίνουν πάρκο. Θα υπάρχουν δηλαδή 20 «Εθνικοί κήποι» χωρίς λεφτά. Τέλος, τόνισε ότι δεν είναι δυνατό στην Αθήνα των 3,5 εκ. κατοίκων, να μην υπάρχουν μεταποιητικές δραστηριότητες —κάτι που υποστήριξε και ο κ. Κουλουμπής— πρέπει όμως να λειτουργούν κάτω από αυστηρά ελεγχόμενες συνθήκες. Αυτό είναι πιο εύκολο να γίνει, κατέληξε, σε κάτι που είναι γεωγραφικά συγκεντρωμένο από κάτι που είναι διάσπαρτο και υποστήριξε την εγκατάσταση στην περιοχή πολεοδομικής και περιβαλλοντικής αστυνομίας.

Ο υφυπουργός Υγείας - Πρόνοιας **Μ. Σκουλάκης** τόνισε ότι η παρουσία στη συζήτηση δείχνει την ευαισθησία της κυβέρνησης για τις υποβαθμισμένες περιοχές, ενώ ο αναπληρωτής υπουργός Τουρισμού **Ν. Σκουλάς** επισήμανε ότι κάθε προσπάθεια αναδιάρθρωσης σε οποιαδήποτε περιοχή μας αφορά όλους και τόνισε ότι βρίσκει και αυτός την πρόταση που διατυπώνει το ΑΝΤΙ ανεφάρμοστη.

Αντίθετα, ο πρόεδρος της Γεωπονικής Σχολής κ. **Πουλοβασίλης** υποστήριξε ότι η λύση για τον Ελαιώνα χρειάζεται να είναι πλέον ριζική απ' αυτήν του «ΑΝΤΙ» και αναφέρθηκε στα ρυθμιστικά σχέδια που έχουν την τάση να παγιώνουν πραγματικότητες που είναι απαράδεκτες.

Ο καθηγητής **Πάυλος Λουκάκης** εκ μέρους του ΤΕΕ επισήμανε ότι το πρόβλημα του Ελαιώνα είναι ένα θέμα που χρειάζεται συνολική ρύθμιση ενταγμένη σε ένα σχέδιο για ολόκληρο το Λεκανοπέδιο. Ο ν. 1337/83 τόνισε ότι δεν έχει φτιαχτεί για περιοχές βιομηχανίας, και μάλιστα τόσο ευαίσθητες όσο ο Ελαιώνας, γιατί δημιουργεί νησίδες πράσινου στην περιοχή, ενώ εμείς υποστηρίζουμε ότι τα εργοστάσια που θα μείνουν θα πρέπει να είναι νησίδες μέσα στο πράσινο. Για το

λόγο αυτό υποστήριξε ότι πρέπει να αποφασιστεί σε πολιτικό επίπεδο η εφαρμογή του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, πριν προχωρήσει η Πολιτεία σε ένταξη της περιοχής στο Σχέδιο Πόλεως. Μόνον έτσι θα διασφαλιστεί στοιχειώδης δίκτυο πρασίνου, αναγκαίο για την έναρξη αναβάθμισης της περιοχής.

Η εκπρόσωπος του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Ελένη Δεσούλλα δήλωσε ότι θα συνεχιστεί η πρωτοβουλία του ΑΝΤΙ, με οργάνωση ημερίδας από τον Σύλλογο.

Από τους έξι δήμους (Αθήνας, Αγίου Ιωάννη Ρέντη, Αιγάλεω, Περιστερίου, Μοσχάτου και Ταύρου) τμήματα των οποίων περιλαμβάνει η περιοχή του «Ελαιώνα» ο δήμαρχος του Αγίου Ιωάννη Ρέντη Γ. Γρύλλης, στην ομιλία του, αφού αναφέρθηκε στην παρουσία των βιομηχανιών και βιοτεχνιών στην περιοχή, τόνισε ότι χρειάζεται η δημιουργία βιομηχανικών πάρκων και υποστήριξε την ανάγκη άμεσης δενδροφύτευσης ελεύθερων εκτάσεων γης 20 περίπου στρεμμάτων. Θα ήμασταν παράλογοι, είπε, να υποστηρίζουμε να φύγουν οι βιομηχανίες όταν έχουμε χιλιάδες στην περιοχή και χαρακτήρισε «ιδεαλιστική» την πρόταση του «ΑΝΤΙ».

Ο εκπρόσωπος του δήμου Αιγάλεω κ. Γκοιμήσης είπε ότι συμφωνεί με την πρόταση του ΑΝΤΙ, ότι δηλαδή σε πρώτη φάση απαιτείται άμεση δενδροφύτευση των ελεύθερων χώρων και όσων μπορούν να αποδεσμευθούν και στη συνέχεια να οργανωθεί η υπόλοιπη περιοχή με δημιουργία χώρων κοινωνικής υποστήριξης. Αναλυτικά αναφέρθηκε στα θεσμικά πλαίσια και πως αυτά αποτελούν τροχοπέδη για κάθε λύση, αντίθετα με όσα υποστήριξαν ο υπουργός και ο Γενικός Γραμματέας του Υ.ΠΕ.ΧΟ.ΔΕ.

Στη συζήτηση ήταν εκπρόσωπος του δήμου Μοσχάτου ο κ. Ε. Κώνστας και η αντιδήμαρχος Ταύρου Πολυξένη Βαλαλάκη. Η εκπρόσωπος του Δήμου Ταύρου είπε ότι έχουν κατ' αρχήν δεχτεί την οργάνωση βιοτεχνικών και βιομηχανικών πάρκων στην περιοχή, αλλά με ορισμένες και συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Την πρώτη πάντως αποτελεί η δημιουργία εκτεταμένων χώρων πρασίνου. Απουσίαζαν οι δήμαρχοι Αθηναίων Μ. Έβερετ και Περιστερίου Δ. Φωλόπουλος, ο δεύτερος για λόγους υγείας και ο πρώτος λόγω υπεραπασχόλησης με την «Ολυμπιάδα του 1966» και συνεργασιών με τον Γιώργο Παπανδρέου και την Μελίνα Μερκούρη.

Παρεμβάσεις έκαναν εκπρόσωπος της Εναλλακτικής Κίνησης Οικολόγων, εκπρόσωποι των κομμάτων, βουλευτές και κάτοικοι της περιοχής.

Ο Φ. Προβατάς (ΕΑΡ) υποστήριξε ότι απαιτείται συνολικός σχεδιασμός, συμφώνησε με τις προτάσεις του ΤΕΕ και τόνισε ότι εγγύηση για τη λύση των προβλημά-

των του Ελαιώνα είναι να περιέλθει στη δικαιοδοσία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Υποστήριξε πάντως την πρόταση του ΑΝΤΙ για άμεση απόκτηση γης και δημιουργία μεγάλων πάρκων πρασίνου.

Η Θεανώ Γιαλύρη (ΚΚΕ) υποστήριξε ότι στόχος της ανάπτυξης της περιοχής πρέπει να είναι «η περιβαλλοντική αναβάθμιση και παραγωγική εξυγίανση της περιοχής, με δημιουργία εκτεταμένων ζωνών πρασίνου και κοινωνικών λειτουργιών». Πρότεινε τη δημιουργία δημοτικού φορέα ανάπτυξης και διαχείρισης με αρμοδιότητες για συνολική επέμβαση, τη χρηματοδότηση έργων, την απομάκρυνση των βιομηχανιών υψηλής όχλησης και την υποχρέωση των υπολοίπων να πάρουν μέτρα αντιρρύπανσης κ.λπ.

Υπογράμμισε τέλος ότι απαιτούνται μέτρα ριζοσπαστικού χαρακτήρα σε μια διαφορετική κατεύθυνση από αυτή των κυβερνήσεων της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ που να θίγουν τις αιτίες που δημιουργούν τα προβλήματα και απαιτούν αγώνες και συγκρούσεις με τα μεγάλα συμφέροντα.

Μίλησαν επίσης οι βουλευτές Στ. Τζουμάκας (ΠΑΣΟΚ), Απ. Κράτσας (ΝΔ) και εκπρόσωποι του ΚΟΔΗΣΟ (Λυκούδης), της ΕΣΠΕ (Αν. Πάλλης), του ΕΣΚ (Θεοχάρης) και της Χριστιανικής Δημοκρατίας (Γ. Ζερβός).

Η τύχη του Ελαιώνα βέβαια δεν κρίθηκε από αυτή τη συζήτηση. Ελπίζουμε όμως ότι η πρωτοβουλία αυτή θα έχει συνέχεια και θα ευαισθητοποιήσει τους κοινωνικούς, τους πολιτικούς φορείς και την κυβέρνηση και, κυρίως, όλους μας για να διεκδικήσουμε και να απαιτήσουμε την εφικτή «ουτοπία».

★ ★ ★

Η πρωτοβουλία που πήραμε για την οργάνωση της συνάντησης στον Ελαιώνα την προπερασμένη Κυριακή με αφορμή τη δημοσίευση της έρευνας για την κρίσιμη αυτή περιοχή στο προηγούμενο τεύχος, είχε μια απροσδόκητη επιτυχία. (Ο όρος επιτυχία για την περίπτωση ηχεί κάπως παράδοξα και είναι ελαφρώς οξύμωρος: το να διεκτραγωδείς τα χάλια της Αθήνας δεν είναι επιτυχία. Καταφεύγουμε στον όρο αυτό για να σημειώσουμε απλώς ότι η πρωτοβουλία του περιοδικού είχε μια ευρύτατη απήχηση).

Οι σύντομες παρεμβάσεις και οι αναλυτικές παρουσιάσεις ήταν ουσιαστικές. Η παρουσία διακοσίων ατόμων και η παραμονή τους για ένα τετράωρο σε αυτόν τον άξενο και εχθρικό χώρο, καθώς και η εκτενής και διαφωτιστική παρουσίαση του γεγονότος από τον Τύπο, τους ραδιοσταθμούς και την τηλεόραση ήταν για μας η καλύτερη ανταμοιβή για όσους κόπους και προσπάθειες χρειάστηκε να καταβάλουμε. Το νέφος και ο καύσωνας έκανε τους κατοίκους του Λεκανοπεδίου να ασφυκτιούν δεκαπέντε μέρες ως τώρα και να αναμένουν τα ίδια και ίσως χειρότερα για τον υπόλοιπο χρόνο του καλοκαιριού. Αρκεί να σταθεί κανείς στα πρωτοσέλιδα όλων των εφημερίδων που μας υπενθύμιζαν τη δυστυχία μας για να γίνει κατανοητό ότι το θέμα που απασχολεί με απόλυτη προτεραιότητα τους Αθηναίους —αλλά και τους Θεσσαλονικείς και τους Λαρισαίους και τους Ηρακλειώτες και τους κατοίκους όλων γενικά των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων— είναι η υποβάθμιση της ζωής σε όρια που δεν είναι πια ανεκτά.

Στη λύση του προβλήματος του Ελαιώνα —αλλά και άλλων κρίσιμων προβλημάτων— πιστεύουμε ότι πρέπει να πρωτανεύσουν τελικά άλλα από εκείνα τα χιλιομασημένα δήθεν αναπτυξιακά κριτήρια. Η υγεία των κατοίκων και η ποιότητα των λειτουργιών στην πόλη, που θα εξασφαλίσει μίαν άνετη και ανθρώπινη ζωή, δεν υποκαθίστανται με κανένα πλαστό και ψευδές καταναλωτικό πρότυπο. Η πραγματική πτώχευση και η υποβάθμιση της ζωής μας προκύπτει από τις δυσπραγίες και τις δυσλειτουργίες της καθημερινότητας και ο πραγματικός εμπλουτισμός της ζωής μας θα προκύψει από το πόσες ανάσες ελευθερίας θα μας εξασφαλίσει το περιβάλλον που ζούμε. Ο Ελαιώνας να ξαναγίνει ανάσα ζωής. Δεν είναι σύνθημα, αλλά μια επιλογή που οφείλουμε να την αποφασίσουμε αν πραγματικά μας ενδιαφέρει να αλλάξουμε τους όρους της μιζερίας και της πτώχευσης, που αθόρυβα, έχουν κυριαρχήσει παντού.

Όσο για την ουτοπία, για την οποία μας κατηγορήσαν, αναρωτιόμαστε αν υπάρχει μεγαλύτερη από αυτήν που μας παρουσιάζουν τα σχέδια του κ. Ευ. Κουλουμπή και Στ. Μάνου.

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ

Στα χρήματά σας ΔΙΠΛΗ ΔΥΝΑΜΗ

Σας συμφέρει να ανοίξετε και σεις ένα λογαριασμό καταθέσεων στο Στεγαστικό Ταμειυτήριο της Κτηματικής Τράπεζας. Έχετε επιτόκιο 14,5%, ίσο δηλαδή με το επιτόκιο των Ταμειυτηρίων των άλλων Τραπεζών και επιπλέον:

☐ Δικαίωμα να πάρετε, μετά από δύο χρόνια, ένα χαμηλότοκο 15ετές στεγαστικό δάνειο*, ίσο τουλάχιστο με τις καταθέσεις σας συν τους τόκους. Έτσι διπλασιάζετε τα χρήματά σας και αποκτάτε δικό σας σπίτι στην πόλη ή την εξοχή ή επαγγελματική στέγη.

☐ Ελευθερία στις καταθέσεις και αναλήψεις για να αντιμετωπίζετε τις προσωπικές σας ανάγκες.

☐ Κρατική επιδότηση στο επιτόκιο του δανείου (2,5-5%) για το πρώτο σας σπίτι ή την πρώτη επαγγελματική στέγη, που κάνει το δάνειο ακόμη πιο χαμηλότοκο.

☐ Έκπτωση των τόκων του δανείου από το φορολογητέο σας εισόδημα, που μειώνει ακόμη περισσότερο το επιτόκιο του δανείου.

Επωφεληθείτε και σεις. Ανοίξτε ένα λογαριασμό καταθέσεων στο Στεγαστικό Ταμειυτήριο της Κτηματικής Τράπεζας και δώστε στα χρήματά σας διπλή δύναμη. Επισκεφθείτε αμέσως τα καταστήματά μας και ζητήστε πληροφορίες.

* Για το πρόγραμμα μακρόχρονης αποταμίευσης του Στεγαστικού Ταμειυτηρίου ισχύουν διαφορετικοί όροι.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

κτίζει το αύριο σήμερα

Τα υψηλά επιτόκια...

Πολύ κακές είναι οι εξελίξεις στο εμπορικό ισοζύγιο, το έλλειμμα του οποίου, στο πρώτο πεντάμηνο του 1988 είναι αυξημένο σε σχέση με αυτό της αντίστοιχης περυσινής περιόδου κατά 19,7%.

Η διεύρυνση του ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο προδίδει τη σοβαρότητα των διαρθρωτικών αδυναμιών της ελληνικής οικονομίας. Και αυτό γιατί καταδεικνύει ότι τα ελληνικά προϊόντα δεν είναι ανταγωνιστικά (σε ποιότητα και τιμές) και επιπλέον δεν μπορούν να καλύψουν τις εγχώριες ανάγκες (καταναλωτικές, επενδυτικές).

Αν, συνεπώς, η κυβέρνηση, στις σχετικές της ανακοινώσεις για τις εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (εμπορικό ισοζύγιο συν ισοζύγιο αδήλων συναλλαγών), τις οποίες χαρακτηρίζει θετικές, αναφερόταν με περισσότερη ειλικρίνεια στο εμπορικό έλλειμμα, τότε η αισιοδοξία της και οι χαρακτηρισμοί της θα ήταν σημαντικά περιορισμένοι για να μην πούμε ανύπαρκτοι.

Πού όμως στηρίζεται η κυβερνητική ικανοποίηση, για το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών;

Απλώς, στην αύξηση του πλεονάσματος κατά 30% του ισοζυγίου αδήλων συναλλαγών. Και το οποίο πλεόνασμα, κάλυψε πάνω από τα τέσσερα πέμπτα της διόγκωσης του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Στηρίζεται, επίσης, και στις αυξημένες εισροές επιχειρηματικών κεφαλαίων χάρη στις οποίες καλύπτεται κατά ένα σημαντικό βαθμό (51%) το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, περιοριζόμενου, έτσι, του εξωτερικού δανεισμού.

Φυσικά, η εισροή ιδιωτικών και μη δανειακών κεφαλαίων (πολλά από τα οποία είναι επαναπατριζόμενα) οφείλεται και στα υψηλά επιτόκια των ελληνικών τραπεζών, για τα οποία υπάρχει πρόθεση να μειωθούν. (Ήδη, μειώθηκαν κατά μισή μονάδα τα επιτόκια καταθέσεων και άρχισε και η μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων). Η πτώση των επιτοκίων θα περιορίσει στο μέλλον την είσοδο επιχειρηματικών κεφαλαίων, οπότε θα υπάρξει πρόβλημα νέου εξωτερικού δανεισμού, για την κάλυψη του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Θα επιτρέψει όμως στο δημόσιο και στις επιχειρήσεις να δανειζονται από την ελληνική αγορά με πιο συμφέροντες όρους,

Διεθνείς εξελίξεις προβλέπουν ο ΟΟΣΑ και η ΕΟΚ

Τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα ανησυχούν σοβαρά την κυβέρνηση και προσωπικά τον ίδιο τον πρωθυπουργό κ. Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος εξετάζοντας τις προειδοποιήσεις του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και της ΕΟΚ, που προβλέπουν επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης για το 1989, συγκάλεσε πριν από περίπου 15 μέρες το ΚΥΣΥΜ.

Η έκθεση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επιβεβαιώνει κατά τον πιο κατηγορηματικό τρόπο τις διατυπούμενες εκτιμήσεις από τους ειδικούς πολιτικούς και οικονομικούς παρατηρητές, ότι οι εξελίξεις στην οικονομία δεν διαγράφονται τόσο ενθαρρυντικές όσο θέλει να τις παρουσιάζει η ελληνική κυβέρνηση. Ανάλογες διατυπώσεις γίνονται και από τον ΟΟΣΑ, η έκθεση του οποίου δημοσιεύθηκε περίπου πριν από ένα μήνα.

Φυσικά, η πολιτική ηγεσία και αρμόδιοι παράγοντες του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας δεν είδαν καθόλου με «καλό μάτι» τις δυο εκθέσεις και ο κ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης «επιτέθηκε» εναντίον της έκθεσης της ΕΟΚ, που τονίζει ότι ο πληθωρισμός και η κυριότερη πηγή του, τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα, θα αυξηθούν σημαντικά για το 1988 και το 1989, ξεπερνώντας τα 2 τρις. δρχ.

Ο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας δικαιολόγησε την επικριτική του στάση, σχετικά με την έκθεση της Επιτροπής, με τον ισχυρισμό ότι η Κοινότητα δεν είχε υπόψη της τις θετικές εξελίξεις που παρατηρούνται στα μεγέθη και τους δείκτες της ελληνικής οικονομίας το 1988 και ότι οι εκτιμήσεις της είναι επηρεασμένες από το ότι το 1989 είναι έτος εκλογών.

Επειδή είναι κάπως δύσκολο να πιστέψουμε ότι ο αρμόδιος υπηρεσίες της ΕΟΚ και του ΟΟΣΑ είναι επιπόλαιες και ότι στους υπολογισμούς τους δεν λαμβάνουν υπόψη τις τρέχουσες οικονομικές εξελίξεις (ανεξάρτητα αν αυτές συνεργάζονται ή όχι με τις ελληνικές, που ωραιοποιούν, κατά πάγια τακτική, την κατάσταση), αναφέρουμε τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το προεκλογικό έτος 1989. Χρονιά η οποία —διόλου απίθανο— μπορεί να είναι και μετεκλογική αν, ο κ. Παπανδρέου κρίνει ότι τον συμφέρει καλύτερα να διενεργήσει πολύ πριν τον Ιούνιο του 1989 (ενδεχομένως τον Νοέμβριο) τις βουλευτικές εκλογές.

Η ΕΟΚ προβλέπει αύξηση του πληθωρισμού κατά 15,25% το 1989 από 14% το 1988. Επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του Ακαθορίστου Εγχωρίου Προϊόντος (ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας) από 1,5% το 1988 σε 1,25% το 1989. Διόγκωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε 3,5%, ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, σε σχέση με 2,5% το 1988. Προβλέπεται επίσης άνοδος των χρηματοδοτικών αναγκών του δημόσιου τομέα της οικονομίας, για την κάλυψη των ελλειμμάτων από 11,75% το 1988 σε 13,15% το 1989, ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Για την ανεργία εκτιμάται ότι θα παραμείνει αμετάβλητη στο 7% —ο ΟΟΣΑ προβλέπει αύξηση το 1989— ενώ υπολογίζει ότι μικρή θα είναι (2% το 1989 από 1,25% το 1988) η πραγματική βελτίωση της αμοιβής των εργαζομένων.

Η εικόνα της οικονομίας κατά την ΕΟΚ και για το 1988 και για το 1989 θα είναι ζοφερή. Και είναι απόλυτα βέβαιο ότι τα προβλήματα της οικονομίας για το τρέχον έτος θα μεταφερθούν στο 1989 και «πάει λέγοντας»...

Σύμφωνα με έγκυρες πηγές, ο πρωθυπουργός κ. Παπανδρέου ζήτησε από το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης να του ετοιμάσουν, μέχρι τις αρχές φθινοπώρου, έκθεση για τα δημοσιονομικά θέματα και ιδιαίτερα για τα ελλείμματα του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Και να υποδειχθεί πού μπορεί να γίνουν «διορθωτικές παρεμβάσεις», που θα αποτελέσουν τη βάση για μια νέα δημοσιονομική πολιτική, που, φυσικά, θα λαμβάνει υπόψη και τις εκλογικές σκοπιμότητες...

αφού το επιτόκιο δανεισμού θα είναι μικρότερο...

Τιμάριθμος

Μέχρι στιγμής, ο τιμάριθμος εξελίσσεται ικανοποιητικά. Δηλαδή, μειώνεται, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι γινόμαστε ανταγωνιστικοί. Και αυτό γιατί αν συγκρίνουμε τον ελληνικό πληθωρισμό με αυτό των ανταγωνιστριών, με μας, χωρίς να δούμε ότι η διαφορά είναι μεγάλη.

Παρά τη βελτίωση, στο πρώτο εξάμηνο στο οποίο ο τιμάριθμος έτρεχε στα μέσα με ρυθμό 13%, έναντι 17% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι, εκφράζονται φό-

βοι ότι ο πληθωρισμός θα ξεπεράσει το 15% για ολόκληρο το χρόνο. Φόβοι, που δικαιολογούνται από το ότι τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα —τα οποία αποτελούν σημαντική πηγή πληθωριστικών πιέσεων— συνεχώς διευρύνονται. Και θα διευρυνθούν ακόμα περισσότερο όσο θα πλησιάζουμε προς τις εκλογές. Θα επιδράσουν, επίσης, κατά μικρό όμως ποσοστό, και οι αναπροσαρμογές των αποδοχών των εργαζομένων που έγιναν φέτος και, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, οι τραπεζικές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων (χρηματοοικονομικά έξοδα) καθώς και η παραοικονομία...

Κώστας Δέδες

ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ ΜΙΑΣ ΜΑΚΡΙΝΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

ΕΟΚ - ΚΟΜΕΚΟΝ

Συνέντευξη με τον επικεφαλής της σοβιετικής αντιπροσωπείας της ΚΟΜΕΚΟΝ G. PETROV

ΑΝΤΙ: Τι σημαίνει για την ΚΟΜΕΚΟΝ και ειδικότερα για τη Σοβιετική Ένωση η πρόσφατη υπογραφή της κοινής δήλωσης για αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ της Κοινότητας και του Συμβουλίου Αμοιβαίας Οικονομικής Βοήθειας; Τι προσδοκάτε από την πράξη αυτή;

ΠΕΤΡΩΦ: Κατ' αρχήν θα έλεγα ότι, με την υπογραφή της κοινής δήλωσης στο Λουξεμβούργο, πιστοποιείται η σύναψη επίσημων σχέσεων μεταξύ δυο οργανισμών. Η Σοβιετική Ένωση είναι ένα από τα δέκα κράτη μέλη της ΚΟΜΕΚΟΝ, το οποίο και συνεργάστηκε πολύ στενά, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με την Κοινότητα, με τους υπόλοιπους εταίρους του Οργανισμού. Πρέπει να ομολογήσω ότι είμαστε ιδιαίτερα ευτυχείς που τελικά υπογράφηκε η κοινή δήλωση, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι αποτελεί το πρώτο μόνο βήμα σε μια μακρινή διαδρομή.

Το βήμα, αυτό είναι, πρώτα απ' όλα, γεγονός μεγάλης πολιτικής σημασίας, διότι δυο μεγάλοι οργανισμοί, οι οποίοι στο παρελθόν βρίσκονταν σε αντιπαράθεση μεταξύ τους, κατέληξαν σε μια σχέση συνεργασίας.

Αλλά βέβαια για την οικοδόμηση μιας σχέσεως θα έπρεπε να ακολουθήσουν και άλλα βήματα. Το ερώτημα που τίθεται λοιπόν είναι, προς ποία κατεύθυνση θα βαδίσουμε, σε ποια πεδία θα αναπτύξουμε τη συνεργασία αυτή. Εμείς από την πλευρά μας πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να λάβει χώρα μια συνάντηση των ειδημόνων των δυο οργανισμών, όπου και θα συζητηθούν τα αναφερθέντα ερωτήματα και θα βγουν κάποια πορίσματα. Η Σοβιετική Ένωση σκοπεύει να πάρει, ως κράτος - μέλος της ΚΟΜΕΚΟΝ, ενεργά μέρος σ' αυτές τις συζητήσεις.

ΕΡ: Στις αγορεύσεις των περισσότερων ομιλητών της ΚΟΜΕΚΟΝ τονίσθηκε το γεγονός της μη ισότιμης αντιμετώπισης των χωρών - μελών του οργανισμού αυτού από την Κοινότητα στο παρελθόν. Πιστεύετε ότι αυτό μπορεί να αλλάξει στο άμεσο μέλλον;
ΑΠ: Μια συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί μόνο μεταξύ ισότιμων εταίρων και στηριζόμενη πάνω στη βάση αμοιβαίας εξυπηρέτησης συμφερόντων. Εμείς αναγνωρίζουμε την αναγκαιότητα περαιτέρω ανάπτυξης της οικονομίας των χωρών - μελών της ΚΟΜΕΚΟΝ καθώς και της επιβολής ενός μεγάλου αριθμού μεταρρυθμίσεων στην πολιτική του εξωτερικού εμπορίου.

Εδώ πρέπει να πω, ότι ήδη έχει αρχίσει η διαδικασία της αναδιάρθρωσης της

«Περιμένουμε από την ΕΟΚ να αντιληφθεί ότι η Σοβιετική Ένωση είναι μια χώρα με μεγάλη αγορά και ένα τεράστιο αναπτυξιακό δυναμικό, τόσο στην οικονομία, όσο και στην τεχνολογία»

πολιτικής του εξωτερικού εμπορίου και θα μπορούσα να αναφέρω πολλά παραδείγματα, όπως τα μέτρα που έχει λάβει η Σοβιετική Ένωση με τελικό σκοπό την καθιέρωση ενός δασμολογίου ή άλλες ριζικές αλλαγές στον σύστημα οργάνωσης του εξωτερικού εμπορίου. Όλες αυτές οι αλλαγές που λύνονται αυτή τη στιγμή στη χώρα μου θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια στέρεη βάση για μια διεθνή συνεργασία.

ΕΡ: Τι περιμένετε από την Κοινότητα;
ΑΠ: Κατ' αρχήν, περιμένουμε από την Ε.Ο.Κ. να αντιληφθεί ότι η Σοβιετική Ένωση είναι μια χώρα με μεγάλη αγορά και ένα τεράστιο αναπτυξιακό δυναμικό, τόσο στην οικονομία όσο και στην τεχνολογία. Πιστεύουμε ότι εάν η Κοινότητα εκτιμήσει σωστά την πραγματικά θα μπορούσε

να δημιουργηθεί η βάση για μια καλή συνεργασία.

ΕΡ: Ο Έλληνας πρωθυπουργός ανέφερε στην ομιλία του ότι ο διαφορετικός τρόπος λειτουργίας της οικονομίας των χωρών - μελών της ΚΟΜΕΚΟΝ και της Κοινότητας αντιμετωπίζεται από πολλούς ως ανυπέρβλητο εμπόδιο για μια ουσιαστικότερη συνεργασία στο σύνολο του ευρωπαϊκού χώρου. Ο κ. Παπανδρέου πρότεινε ευελιξία. Εσείς από την πλευρά σας πώς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να ξεπεραστούν παρόμοιες δυσκολίες;

ΑΠ: Μόλις πριν από τρία χρόνια ήταν πολύ δύσκολο να φαντασθεί κανείς ότι θα ήταν ποτέ δυνατόν να υπογραφεί στο Λουξεμβούργο μια πολύ απλή δήλωση. Για τους ανθρώπους είναι συχνά πιο εύκολο να βρίσκονται σε αντιπαράθεση μεταξύ τους, παρά σε μια σχέση συνεργασίας. Διότι αν θέλει κανείς να συνεργασθεί με κάποιον πρέπει να θέσει σε λειτουργία τις πνευματικές του ικανότητες και αυτό είναι κουραστικό, πρέπει να είναι συμβιβασίμος και αυτό δεν είναι τόσο εύκολο. Μέσα σ' αυτά τα τρία χρόνια των διαπραγματεύσεων καταφέραμε να κάνουμε ήδη το πρώτο βήμα.

Αν εξετάσει κανείς τις υπάρχουσες σχέσεις μεταξύ κρατών του δυτικού και του ανατολικού κόσμου, ανεξάρτητα από το αν ανήκουν στην ΕΟΚ και την ΚΟΜΕΚΟΝ, θα συναντήσει πολλά παραδείγματα συνεργασίας. Για το λόγο αυτό πιστεύω ότι οι διαφορές στα οικονομικά συστήματα δυο χωρών δεν αποτελούν απαραίτητα εμπόδιο στη συνεργασία τους.

Στη Δύση οι περισσότερες χώρες κατευθύνονται σε γενικές γραμμές από τους ίδιους μηχανισμούς λειτουργίας των οικονομιών τους. Παρ' όλα αυτά, με ορισμένες από τις χώρες αυτές διατηρούμε πολύ καλές σχέσεις συνεργασίας και έχουμε εκτεταμένες εμπορικές ανταλλαγές με άλλες πάλι πολύ περιορισμένες. Πού οφείλεται αυτή η διαφορά; Σίγουρα όχι μόνο στους μηχανισμούς λειτουργίας της οικονομίας.

Είναι κοινός τόπος πλέον ότι υπάρχει αλληλεξάρτηση. Πιστεύω ότι η δική μας οικονομία και η οικονομία της Δύσης μπορούν να συμπληρώσουν θαυμάσια η μια την άλλη. Πάνω σε αυτή τη βάση θα ήταν δυνατόν να οικοδομηθεί μια πολύ καλή συνεργασία. ■

Η ΑΦΥΠΝΙΣΗ ΤΟΥ ΡΩΣΟ

Πιστεύω, σύντροφοι, ότι δεν θα αποκλίνουμε από την αλήθεια αν λέγαμε ότι δεν έχουμε δει τίποτα παρόμοιο εδώ και εξήντα χρόνια, φώναξε ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ μέσα σε μια θύελλα χειροκροτημάτων από 10.000 χέρια, μιλώντας στο «κλείσιμο» των εργασιών της 19ης Πανερωσιακής Συνδιάσκεψης του ΚΚΣΕ.

Είχε φυσικά δίκιο. Η ελευθερία έκφρασης που επικράτησε κατά τη διάρκεια των εργασιών της διάσκεψης (Μόσχα, Μέγαρο των Συνεδρίων, 28.6-1.7), η ζωντάνια των ομιλητών, η διαφοροποίηση των απόψεων που εκφράστηκαν, η ένταση των συγκρούσεων, το γεγονός, τέλος, ότι οι αποφάσεις εγκρίθηκαν με απλή πλειοψηφία και όχι ομόφωνα, ανακηρύσσουν δίκαια το σώμα αυτό, σαν τη «Συνδιάσκεψη της περεστρόικα».

Ήταν επίσης ένας προσωπικός θρίαμβος του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ. Ύστερα από την αποτυχημένη ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής του Ιανουαρίου 1987 —οι αποφάσεις της οποίας σήμαναν την έναρξη της «περεστρόικα», έμειναν, όμως, στα χαρτιά— ύστερα από μια πολύμηνη περίοδο αμφισβήτησης της αξιοπιστίας τόσο του ίδιου, όσο και της πολιτικής του, ο Μ. Γκορμπατσόφ έμαθε καλά το μάθημά του και κατόρθωσε να περάσει όχι μόνο τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις που έχει ανάγκη για να εφαρμόσει την πολιτική του, αλλά και να επιβάλει ένα αυστηρό χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή αυτών των μεταρρυθμίσεων.

Έτσι, εκτός απροόπτου, οι συνταγματικές αλλαγές που πρότεινε ο γενικός γραμματέας του ΚΚΣΕ, την προηγούμενη Τρίτη, θα έχουν γίνει πραγματικότητα τον Απρίλιο του 1989 και οι θεσμοί του σοβιετικού κράτους θα έχουν προσαρμοσθεί στις ανάγκες της πολιτικής του Γκορμπατσόφ.

Κράτος Δικαίου

Το πιο θεαματικό αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών θα είναι φυσικά η εκλογή του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ στη θέση του αρχηγού του σοβιετικού κράτους από το Κοινοβούλιο. Ένα γεγονός που θα κάνει την Κεντρική Επιτροπή να σκεφθεί δυο φορές πριν απολύσει το γενικό γραμματέα της.

Η σύμπτωση των λειτουργιών του αρχηγού του κράτους και του γενικού γραμματέα του κόμματος σε ένα και το αυτό πρόσωπο —δηλαδή του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ— από το προσεχές έτος, εγγράφεται στην επιθυμία αναβίωσης ενός κράτους που η παντοδυναμία του κόμματος το κατέστησε ανύπαρκτο.

Με άλλα λόγια, ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ δεν θέλει τίποτα άλλο από το να κάνει την ΕΣΣΔ ένα Κράτος Δικαίου. Ένας στόχος «όχι και τόσο επαναστατικός», όπως ομολόγησε ο ίδιος. Όμως αυτό είναι το βασικό νόημα αλλά και ο απώτερος στόχος των αποφάσεων της 19ης συνδιάσκεψης του ΚΚΣΕ, τα βασικά σημεία των οποίων δημοσιεύουμε σε πλαίσιας στήλες.

Η δημιουργία όμως ενός κράτους Δικαίου σημαίνει πρώτα απ' όλα επαναπροσδιορισμό του ρόλου του κόμματος, σημαίνει, για να πούμε τα πράγματα με το όνομά τους, περιορισμό του κόμματος προς όφελος των κρατικών θεσμών.

Αν σκεφτεί κανείς ότι εδώ και χίλια χρόνια οι Ρώσοι κυβερνώνται από ανθρώπους και όχι από νόμους, η δυσκολία του εγχειρήματος είναι προφανής. Είναι βέβαια αλήθεια ότι η Οκτωβριανή Επανάσταση προσπάθησε να επιβάλει κάποιους κανόνες που περιόριζαν την αυθαιρεσία των εκάστοτε κρατούντων, αλλά η αυταπάτη τελείωσε σύντομα και οι ισχυροί άντρες της εποχής του Τσάρου αντικαταστάθηκαν από άλλους ισχυρούς άντρες που μερικές φορές, όπως την δεκαετία του '30, ήταν πιο τυραννικοί.

Θα μπορέσει ο Γκορμπατσόφ να υπερνικήσει τις αντιστάσεις των ισχυρών αντρών της εποχής του; Που δεν είναι μόνο ο Γ. Λιγκατσόφ και η ομάδα του, όπως πιστεύουν πολλοί, αλλά οι δεκάδες χιλιάδες τοπικοί γραμματείς και φαρισαίοι που μετρούν πιο πολύ από όσο μετρούσαν οι παλιοί φεουδάρχες. Επειδή στις απομακρυσμένες στέπες της ΕΣΣΔ μετράνε μόνον αυτοί και το κράτος Δικαίου μπορεί να μην φτάσει ποτέ μέχρις εκεί.

Αυτοί οι άνθρωποι, έχοντας πίσω τους το κόμμα ως πειθηνίο όργανο και δικαιολογία, είναι η μόνη πραγματική κρατική δομή που υφίσταται σήμερα στην ΕΣΣΔ. Κυβερνούν με απολυταρχικό τρόπο και την τελευταία κοινότητα, ελέγχουν τις επιχειρήσεις και τα κολχόζ, αποφασίζουν ποιός θα προαχθεί και ποιος θα μείνει για πάντα υπόλογος, επηρεάζουν τους δικαστές, καθοδηγούν τους νομοθέτες και ελέγχουν την αστυνομία. Πρέπει συνεπώς να αντικατασταθούν μέχρις ενός πριν ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ εγκαθιδρύσει για πρώτη φορά στην ΕΣΣΔ το κράτος Δικαίου.

Αλλά υπάρχει και μια άλλη, εξίσου ανυπέρβλητη, δυσκολία. Στην ΕΣΣΔ δεν υπάρχει η ιστορική εμπειρία του κράτους Δικαίου. Αυτό που για τις δημοκρατίες της Δύσης αποτελεί το κοινό παρελθόν, για τη Σοβιετική Ένωση τώρα —και για την υπόλοιπη Ανατολική Ευρώπη αργό-

τερα— αποτελεί ένα άγνωστο μέλλον. Συνεπώς, το ΚΚΣΕ πρέπει να επαναπροσδιορισθεί μόνο του, να αναδιοργανωθεί μόνο του και στο τέλος να αυτοαναιρεθεί.

Ο στόχος αυτός όσο και αν φαίνεται διαλεκτικός είναι σχεδόν ανυπέρβλητος όχι μόνο λόγω της διστακτικότητας που επιδεικνύει κάθε θεσμός, όπως και κάθε άτομο, στο να εγκαταλείψει με τη δική του θέληση το κομμάτι της εξουσίας που κατέχει, αλλά και επειδή άνθρωποι που μέχρι σήμερα συμπεριφέρονταν σαν απόλυτοι μονάρχες πρέπει τώρα να αποκτήσουν τις συνήθειες τουλάχιστον συνταγματικών αρχόντων. Και πώς είναι δυνατόν από «Στάλιν» να γίνει κανείς «Οκέτο»;

Η πραγματικότητα αυτή δεν μπορεί παρά να εκφράζεται στις αποφάσεις της 19ης Συνδιάσκεψης. Για παράδειγμα, αν ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ μπορούσε να αποκαταστήσει στο ορατό μέλλον το Κράτος Δικαίου, διαχωρίζοντας το κράτος από το κόμμα, θα έβαζε άλλο πρόσωπο στην κορυφή του πρώτου και άλλο στην ηγεσία του δεύτερου.

Διαδική εξουσία

Για τον Γκορμπατσόφ και τους φίλους του ο μόνος τρόπος για να ελεγχθεί η αυθαιρεσία των κομματικών οργάνων και να υποχρεωθούν οι υπεύθυνοι του κόμματος να παίρνουν υπόψη τους τη λαϊκή θέληση είναι να εκλέγονται όχι μόνο από τα άλλα μέλη του κόμματος, αλλά και από τους πολίτες. Ως εκ τούτου οι πρώτοι γραμματείς των Δημοκρατιών, των περιοχών ή των πόλεων θα εκλέγονται τώρα από το αντίστοιχο σοβιέτ. Θα τα λαμβάνουν συνεπώς πολύ σοβαρά υπόψιν τους.

Από όλα αυτά συνεπάγεται ότι η «επιχείρηση περεστρόικα» έχει δυο άξονες. Μετακίνηση του κέντρου βάρους της εξουσίας από το κόμμα προς τα σοβιέτ, αναγκάζοντας τους γραμματείς να υπολογίζουν το βασικό θεσμό της σοβιετικής δημοκρατίας από τη μια και από την άλλη εξαναγκασμός του κόμματος να εκλέγει «πολιτικούς» και όχι γραφειοκράτες για να μπορεί να επηρεάζει τα σοβιέτ.

Αυτή είναι λοιπόν η πιο ουσιαστική πολιτική εξέλιξη που επέτυχε ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ. Όλη η εξουσία όχι μόνο στα σοβιέτ ούτε μόνο στο κόμμα, αλλά και στο κόμμα και στα σοβιέτ.

Τα επόμενα στάδια της επιχείρησης θα είναι η ανανέωση των τοπικών γραμματέων του κόμματος και γενικότερα του κομματικού μηχανισμού, για να απαλλαγεί το ΚΚΣΕ από εκείνα τα στελέχη του που αμφισβητούν το ρόλο των πολιτικών

αρχών. Από πρώτη άποψη το στάδιο αυτό της επιχείρησης Γκορμπατσόφ μοιάζει δευτερεύουσας ή τριτεύουσας σημασίας, αν πετύχει όμως θα αποτελέσει ένα αποφασιστικό βήμα προς τη δημιουργία του κράτους Δικαίου.

Με τη σειρά του το Ανώτατο Σοβιέτ θα αρχίσει να ψηφίζει από τον προσεχή Νοέμβριο μια σειρά συνταγματικές τροπολογίες που θα το οδηγήσουν να δώσει τη θέση του σε ένα νέο ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο, το Συνέδριο των Αντιπροσώπων, η εκλογή του οποίου θα γίνει στα τέλη του επόμενου χειμώνα. Το όργανο αυτό θα εκλέξει από τα μέλη του ένα νέο Ανώτατο Σοβιέτ, το προεδρείο αυτού του Σοβιέτ και έναν πρόεδρο του προεδρείου που θα είναι και ο αρχηγός του κράτους.

Το ξύπνημα της τίγρης

Κατά τα άλλα η ΕΣΣΔ έχει για μια ακόμα φορά και ύστερα από δεκάδες χρόνια υψηλό πυρετό. Οι πόρτες άνοιξαν διάπλατες, ο κόσμος άρχισε πάλι να ελπίζει και να προσδοκά, να δημιουργεί και να ονειρεύεται. Σε κάθε γωνιά της σοβιετικής γης γίνονται συγκεντρώσεις και διαλέξεις, ιδρύονται πολιτιστικοί και πολιτικοί όμιλοι που ενδέχεται να οδηγήσουν στην δημιουργία νέων κομμάτων, ο ρόλος του Κόμματος αμφισβητείται από τα ίδια τα μέλη του, οι συντηρητικοί και οι ανανεωτές συγκρούονται μπροστά στο φιλοθεάμον κοινό.

Παλιές θρησκευτικές και άλλες οργανώσεις αναβιώνουν από τις στάχτες τους, οι διαταγές του κόμματος συζητούνται και απορρίπτονται και η ανάμνηση των διαδηλώσεων γίνεται σιγά - σιγά πραγματικότητα, όπως στο Εριβάν της Αρμενίας και στο Αζερμπαϊτζάν. Και ίσως σε λίγο καιρό να διαβάσουμε στην «Πράβντα» και για εργατικές διαδηλώσεις. Η ΕΣΣΔ φαίνεται να ζει το δικό της '68.

Αυτός ο νέος άνεμος που φυσάει σε κάθε γωνιά της πρώτης χώρας του σοσιαλισμού είναι και ο σοβαρότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει ο Γκορμπατσόφ. Ο Γκορμπατσόφ, που φαίνεται ότι δεν απειλείται τόσο πολύ από τους αντιπάλους του μέσα στο κόμμα, όσο από τα γεγονότα που ο ίδιος συνέβαλε να εκδηλωθούν και των οποίων κινδυνεύει να χάσει τον έλεγχο.

Το πρόβλημά του λοιπόν είναι πως θα καβαλήσει την τίγρη, όταν αυτή ξυπνήσει εντελώς. Για την ώρα ιππεύει σε λιγότερο άγρια ζώα, όπως λύκους, νυφίτσες, διάφορα τρωκτικά και αρπακτικά. Τι θα γίνει όμως αν η τίγρης, δηλαδή ο σοβιετικός λαός, ξυπνήσει;

ΕΞΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Η 19η Πανερωσιακή Συνδιάσκεψη του ΚΚΣΕ, στην οποία πήραν μέρος 5.000 αντιπρόσωποι, άρχισε στις 28 Ιουνίου και τελείωσε την 1η Ιουλίου με την έγκριση έξι αποφάσεων, τα κυριότερα σημεία των οποίων είναι τα εξής:

- Η απόφαση για την **πολιτική μεταρρύθμιση** προβλέπει ότι θα δημιουργηθεί ένα «Συνέδριο των Αντιπροσώπων του Λαού» το οποίο θα αποτελεί το ανώτατο όργανο του σοβιετικού κράτους και θα εκλέγει με μυστική ψηφοφορία των προεδρο-αρχηγό του κράτους. Η ίδια απόφαση περιορίζει κάθε θητεία σε θέσεις του κόμματος στα πέντε χρόνια και προβλέπει ότι κανένα στέλεχος, συμπεριλαμβανομένου του γενικού γραμματέα, δεν θα εκλέγεται για περισσότερες από δυο συνεχόμενες θητείες. Τα μέλη των επιτροπών του κόμματος και των άλλων καθοδηγητικών οργάνων θα εκλέγονται πλέον όχι με ανάταση της χειρός, αλλά με μυστική ψηφοφορία, από μια λίστα πολλαπλών υποψηφιοτήτων. Η Κεντρική Επιτροπή και οι άλλες επιτροπές του κόμματος μπορούν να ανανεώνονται μέχρι το 20% των μελών τους, από συνδιασκέψεις που θα συγκαλούνται κάθε δυο ή τρία χρόνια.

Η θητεία στα σοβιέτ θα είναι επίσης πέντε χρόνια. Τα σοβιέτ θα εκλέγουν, επίσης με μυστική ψηφοφορία, ένα μόνιμο προεδρείο το οποίο θα έχει πρόεδρο. Επεκτείνεται επίσης η αρχή της μυστικής ψηφοφορίας στην εκλογή όλων των οργάνων του κράτους.

- Η απόφαση για την **«γκλάσνοστ»** καλεί για την εγκαθίδρυση νομικών εγγυήσεων της «διαφάνειας» και εγγράφει στο Σύνταγμα το δικαίωμα των Σοβιετικών πολιτών στην πληροφόρηση, υπογραμμίζοντας παράλληλα την ανάγκη να τηρείται ο πληθυσμός ενήμερος για τις δραστηριότητες των διευθυντικών οργάνων του κόμματος. Τα μέλη του κόμματος που ανήκουν σε εκλεγμένες οργανώσεις θα έχουν ελεύθερη πρόσβαση στις συνεδριάσεις των επιτροπών του κόμματος, συμπεριλαμβανομένου του Πολιτικού Γραφείου. Θα έχουν επίσης το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τα ντοκουμέντα, που κατέχουν οι επιτροπές του κόμματος και το υπόλοιπο στελεχικό aparát. Εκτός από τα μυστικά του κράτους και του στρατού, η απόφαση αποκλείει από την «γκλάσνοστ» καθετί «που θα προκαλούσε βλάβη στα συμφέροντα του κράτους και της κοινωνίας και στα δικαιώματα των ατόμων».

- Η απόφαση για τις **εθνότητες** επικρίνει τις πολιτικές του παρελθόντος που προκάλεσαν «τον εθνικό εγωισμό και τον παρασιτισμό» και, χωρίς να αναφερθεί σε μια συγκεκριμένη εθνότητα, υποδεικνύει ότι αποτελεί πρωταρχικό στόχο «η δημιουργία συνθηκών μεγαλύτερης αυτονομίας των περιοχών». Συνιστά επίσης τον εκσυγχρονισμό των συνταγμάτων των Δημοκρατιών και των αυτόνομων περιοχών με στόχο την καλύτερη υλοποίηση της αρχής της αυτοδιάθεσης και την πληρέστερη αντιπροσώπευση όλων των μειονοτήτων στα διευθυντικά όργανα.

- Η απόφαση για τη **δικαστική μεταρρύθμιση** δίνει έμφαση στην προστασία του ατόμου, στην ενίσχυση των εγγυήσεων που αφορούν τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα και τις ελευθερίες του σοβιετικού λαού. Προτείνει επίσης τη δημιουργία ενός Συνταγματικού Συμβουλίου που θα έχει καθήκον να ελέγχει τη νομιμότητα των αποφάσεων των κρατικών οργάνων ως προς το Σύνταγμα.

- Η απόφαση για τον αγώνα **εναντίον της γραφειοκρατίας** τονίζει ότι τα μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και των άλλων τομέων της σοβιετικής ζωής παρέλυσαν με γραφειοκρατικές αποφάσεις των υπουργείων και την παθητικότητα πολυάριθμων οργανώσεων του κόμματος. Προβλέπει επίσης την εγκαθίδρυση ενός ενιαίου συστήματος ελέγχου του κράτους και του λαού, που θα τελεί υπό την ευθύνη των οργάνων της εξουσίας.

- Η απόφαση τέλος για την **«περεστρόικα»**, αφού διαπιστώνει ότι καμιά δραστητική αλλαγή δεν σημειώθηκε ακόμα στην οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή της χώρας διαβεβαιώνει ότι «το ΚΚΣΕ δεν θα επιτρέψει ποτέ την επανάληψη αυτών που συνέβησαν στις περιόδους της λατρείας της προσωπικότητας (Στάλιν) και της «στασιμότητας» (Μπρέζνιεφ), με αποτέλεσμα βαθιές παραποιήσεις της σοσιαλιστικής κοινωνίας, καθυστέρηση της ανάπτυξης της επί δεκαετίες ολόκληρες και τεράστιες ανθρώπινες απώλειες...».

ΤΟ ΙΜΠΕΡΙΟΥΜ ΤΩΝ ΗΠΑ ΔΙΑΠ

του Χρύσανθου Λαζαρίδη

Το τι ακριβώς συνέβη το πρωινό της 3ης Ιουλίου, στην είσοδο του Περσικού Κόλπου, λίγο - πολύ το γνωρίζουμε πλέον. Μετά τις πρώτες αντιφατικές πληροφορίες, το «παζλ» συμπληρώθηκε: Το αμερικανικό καταδρομικό «Βίνσενς», πιστεύοντας ότι δέχεται επίθεση από περσικό πολεμικό αεροσκάφος τύπου F-14, κατέρριψε επιβατικό αιρμπάς της «Ιραναίρ», που βρισκόταν καθ' οδόν προς το Ντουμπάι...

Οι 298 επιβαίνοντες του αιρμπάς σκοτώθηκαν και οι ΗΠΑ βρέθηκαν στο επίκεντρο της διεθνούς κατακραυγής, την παραμονή της εθνικής τους επετείου!

Αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίστηκαν αρχικά οι αμερικανικές αρχές, το αεροσκάφος της «Ιραναίρ» ΔΕΝ βρισκόταν εκτός πορείας! Ήταν μέσα στον κανονικό αεροδιάδρομο που προβλέπεται από τον διεθνή κανονισμό της I.A.T.A.

Είχε όμως την ατυχία (;) να εμφανισθεί στα ραντάρ του «Βίνσενς» λίγη ώρα μετά από μια ναυμιαία που είχε γίνει στην περιοχή. Στη ναυμαχία εκείνη πήραν μέρος, από αμερικανικής πλευράς, το καταδρομικό «Βίνσενς» και η φρεγάτα «Μονγκόμερι», και από περσικής πλευράς, δυο μικρές κανονιοφόροι, οι οποίες και καταβυθίστηκαν. Όταν εμφανίστηκε το μοιραίο αιρμπάς στις οθόνες των ραντάρ, το «Βίνσενς» νόμισε ότι υφίσταται επίθεση από περσικό αεροσκάφος, ως αντίποινα για τη βύθιση των κανονιοφόρων...

Από τα είκοσι μίλια απόσταση το «Βίνσενς» άρχισε να στέλνει προειδοποιητικά σήματα στο αιρμπάς που πλησίαζε, όπως βεβαιώνουν και εμπορικά πλοία διαφόρων εθνικοτήτων που βρίσκονταν κοντά. Το αιρμπάς δεν απάντησε στις εφτά, συνολικά προειδοποιήσεις που του έγιναν. Ύστερα, και εντελώς ξαφνικά, ενώ βρισκόταν σε εννιά μίλια απόσταση από το «Βίνσενς» το αιρμπάς άρχισε να χαμηλώνει. Επρόκειτο για τον χειρισμό ακριβώς που θα έκανε (και από την απόσταση που έπρεπε), ο πιλότος πολεμικού αεροσκάφους, που ετοιμαζόταν να εξαπολύσει πυραύλους αέρος επιφανείας. Τότε ο πλοίαρχος Γουίλιαμ, Ρότζερς, αποφάσισε να το καταρρίψει...

Αμερικανική πανωλεθρία!

Αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίζονται οι Ιρανοί, η κατέρριψη του περσικού αεροσκάφους ούτε ήταν, ούτε μπορούσε να είναι σκόπιμη!

Οι ΗΠΑ έχασαν από την ενέργεια αυτή: Έχασαν, πρώτα - πρώτα, από τη διεθνή κατακραυγή που επακολούθησε. Ύστερα, έχασαν διότι δημιουργήθηκαν σοβαρά ερωτηματικά —εντός και εκτός ΗΠΑ— για το ρόλο του στόλου τους στον Περσικό. Τα αμερικανικά πλοία επρόκειτο —υποτίθεται— να προστατεύουν τη

διεθνή ναυσιπλοΐα στην περιοχή. Και, αντί αυτού, δημιουργούν θανάσιμους κινδύνους για τη διεθνή αεροπλοΐα...

Έχασαν, ακόμα, διότι τους αμέσως προηγούμενους μήνες είχε σημειωθεί μια διακριτική προσέγγιση Ουάσινγκτον - Τεχεράνης. Ας μην ξεχνάμε ότι ο Χομεϊνί πεθαίνει, κι ότι οι ΗΠΑ, εξακολουθούν να έχουν ζωηρό ενδιαφέρον για τη μεταχομεινική περίοδο, επιδιώκοντας να «προσεταιριστούν» μια μετριοπαθή πτέρυγα στην περσική ηγεσία, και ελπίζοντας ότι αυτή η μερίδα θα κερδίσει τη μάχη της διαδοχής.

Τέλος είναι γνωστό πλέον ότι ο πόλεμος δεν πάει και τόσο καλά για το Ιράν, και πληθαίνουν οι φωνές μέσα στην Περσία —ακόμα και στα ηγετικά κλιμάκια— για μια ειρηνική λύση. Όλες αυτές οι εξελίξεις, τις οποίες η Ουάσινγκτον παρακολουθούσε με ελπίδα, ενθάρρυνε διακριτικά και ευχόταν διακαώς να προχωρήσουν, τινάχθηκαν —κυριολεκτικά— στον αέρα, μετά την κατέρριψη του μοιραίου αιρμπάς...

Ολόκληρη η Περσία σαρώθηκε, όπως ήταν φυσικό, από μια οργισμένη αγανάκτηση κατά των Αμερικανών. Οι «σκληροί» κατόρθωσαν να επιβληθούν και πάλι, έστω και προσωρινά. Και οι μετριοπαθείς δυνάμεις του ιρανικού καθεστώτος, προς τις οποίες προσέβλεπαν οι ΗΠΑ, αναγκάστηκαν σε αναδιπλώση...

Η Αμερική έχασε από την ιστορία αυτή. Έχασε και στον παγκόσμιο στίβο γενικά, και στις εξελίξεις του Κόλπου, ειδικότερα. Και η εθνική επέτειος της χώρας αμαυρώθηκε, γεγονός που αποστέρησε από την κυβέρνηση Ρήγκαν την ευκαιρία να πλειοδοτήσει στο γνώριμο στίβο εθνικιστικής ρητορείας, πράγμα εξαιρετικά σημαντικό, αν αναλογιστεί κανείς ότι σε τέσσερις μήνες έχουμε προεδρικές εκλογές. Εκλογές, μάλιστα, πολύ δύσκολες για τον Ρεπουμπλικανό υποψήφιο Τζορτζ Μπους, όπως δείχνουν οι σφυγμομετρήσεις...

Από την «προληπτική άμυνα» στα επιθετικά αδιέξοδα!

Η αεροπορική τραγωδία της 3ης Ιου-

λίου ήταν ένα λάθος. Ήταν λάθος, γιατί δεν μπορούσε να είναι οτιδήποτε άλλο. Ένα λάθος, όμως *διόλου τυχαίο!* Γιατί εδώ και λίγους μήνες —από τον καιρό που χτυπήθηκε από πυραύλο η αμερικανική φρεγάτα «Σταλτ» με αποτέλεσμα να σκοτωθούν 32 Αμερικανοί ναύτες —οι εντολές του Πενταγώνου προς τους πλοίαρχους που βρίσκονταν στον Κόλπο ήταν αυστηρές και σαφείς: Εφαρμόστε την «προληπτική άμυνα»: Χτυπάτε κάθε άγνωστο πλοίο ή αεροσκάφος που νομίζετε ότι σας απειλεί, πριν σας χτυπήσει εκείνο...

Υπό τις συνθήκες αυτές, ένα ατύχημα σαν κι αυτό που συνέβη στις 3 Ιουλίου, ήταν σχεδόν *αναπόφευκτο* να συμβεί, σε μια περιοχή όπου διασταυρώνονται καθημερινά εκατοντάδες επιβατικά αεροπλάνα και εμπορικά πλοία. Κι όσο εξακολουθούν να ισχύουν οι παραπάνω οδηγίες «προληπτικής άμυνας», ένα τέτοιο ατύχημα μπορεί, ανά πάσα στιγμή, να ξανασυμβεί!

Το χειρότερο όμως, είναι ότι οι οδηγίες αυτές είναι πλέον, εξαιρετικά δύσκολο να αναθεωρηθούν! Γιατί αν το Πεντάγωνο καταστήσει τους Αμερικανούς πλοίαρχους πιο προσεκτικούς και επιφυλακτικούς στη χρήση των όπλων που έχουν στη διάθεσή τους, τότε ο αμερικανικός στόλος στον Περσικό μπορεί να γίνει εύκολος στόχος αληθινών ιρανικών επιθέσεων...

Κι αυτό είναι το αδιέξοδο στο οποίο έχει οδηγηθεί σήμερα η αμερικανική πολιτική στην περιοχή αυτή:

- Αν συνεχιστεί η τακτική της «προληπτικής άμυνας», νέα ατυχήματα μπορεί να υπάρξουν με εκατοντάδες αθώα θύματα. Στην περίπτωση αυτή, οι ΗΠΑ θα αναγκασθούν, τελικά, να αποσυρθούν από τον Περσικό ντροπιασμένες...

- Αν, πάλι, αναθεωρηθεί η τρέχουσα τακτική και γίνουν πιο «διστακτικοί» οι Αμερικανοί πλοίαρχοι, τότε δεν πρέπει να αποκλείονται σκληρά πλήγματα σε βάρος τους, εκ μέρους της περσικής αεροπορίας. Σε αυτή την περίπτωση, το «σύνδρομο του Βιετνάμ» θα αφυπνισθεί στις ΗΠΑ, υποχρεώνοντάς τες να αποσύρουν τις δυνάμεις τους ταπεινωμένες και ηττημένες...

Το σημερινό αυτό αδιέξοδο δίνει για μια ακόμα φορά την ευκαιρία στην Αμερική να κατανοήσει αυτό που αρνήθηκε να καταλάβει μετά το Βιετνάμ: Ότι άλλο πράγμα η δύναμη πυρός κι άλλο πράγμα η πολιτική της χρησιμότητας. Άλλο πράγμα η στρατιωτική παρουσία σε μια περιοχή, κι άλλο πράγμα η πολιτική ηγε-

ΡΑΤΤΕΙ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΕΙ

μονία στις εξελίξεις της περιοχής αυτής. Κι ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου η ισχυρή στρατιωτική παρουσία υπονομεύει την πολιτική ηγεμονία! Ιδιαίτερα όταν βρίσκεται αντιμέτωπη —όπως συνέβη και το 1983, στο Λίβανο— με τοπικούς αντιπάλους, όχι ιδιαίτερα ισχυρούς, αλλά εξαιρετικά αποφασισμένους...

Με τις ξιφολόγχες, άλλωστε (όπως και με τα αεροπλανοφόρα), μπορεί κανείς να επιτύχει πολλά πράγματα σε περίοδο πολέμου. Αλλά, σε περίοδο ειρήνης, είναι ελάχιστα φρόνιμο να στηρίζεται μόνο στις ξιφολόγχες. Γιατί κινδυνεύει να... καθήσει επάνω τους!

Το ρέκβιεμ μιας εξωτερικής πολιτικής...

Αυτό ακριβώς έπαθε η κυβέρνηση Ρήγκαν με το στόλο της στον Περσικό Κόλπο. Κι από την οδυνηρή αυτή εμπειρία, το Δημοκρατικό Κόμμα έχει ήδη βγάλει τα απαραίτητα συμπεράσματα...

Όπως χαρακτηριστικά είπε ο Τζέσι Τζάκσον, την επαύριο της 3ης Ιουλίου, «η

χώρα μας μπορεί να διαθέσει κατευθυνόμενους πυραύλους στον Περσικό, αλλά δεν διαθέτει κατευθύνσεις εξωτερικής πολιτικής».

Με το ίδιο ακριβώς πνεύμα μίλησε και ο, σίγουρος πλέον, προεδρικός υποψήφιος του κόμματος Μάικ Δουκάκης: «Μέχρι τώρα κάναμε το λάθος να δώσουμε έμφαση στη διατήρηση της κατάστασης "υπό έλεγχο", μάλλον, παρά στην επίλυση του προβλήματος. Δώσαμε μεγαλύτερη έμφαση στη στρατιωτική μας παρουσία, παρά στη διπλωματική μας παρέμβαση...».

Και στις απόψεις αυτές συγκλίνουν τις πολλές άλλες επιφανείς προσωπικότητες της Αμερικής, από το Δημοκρατικό γερουσιαστή της Τζόρτζια, Σαμ Ναν, ως τον υποναύαρχο Γιουτζίν Λαρόκ...

Το τραγικό ατύχημα στον Περσικό επέσπευσε απλά μια διαδικασία που από καιρό ωριμάζει. Την ανατροπή της παραδοσιακής αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής!

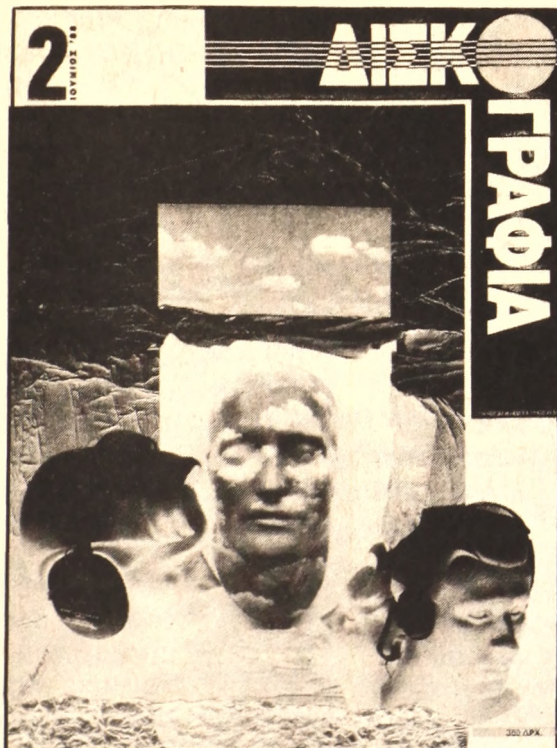
Το Δημοκρατικό Κόμμα ετοιμάζεται φέτος να αμφισβητήσει πλήρως αυτή την

πολιτική που υπερεκτιμά τις δυνατότητες διεθνούς στρατιωτικής παρουσίας των ΗΠΑ, ενώ, αντίστοιχα, υποτιμά τις δυνατότητες ενεργού διπλωματικής παρέμβασης για βιώσιμες λύσεις στις εστίες τοπικών συγκρούσεων. Μόνο που την πολιτική αυτή, οι Δημοκρατικοί δεν την αμφισβητούν πλέον, ως «ανήθικη» και «ανάξια των ιδεωδών του αμερικανικού Συντάγματος», όπως έκανε ο Κάρτερ. Την αμφισβητούν ως ασύμφορη οικονομικά (δεδομένων και των τεράστιων ελλειμμάτων του αμερικανικού προϋπολογισμού) και ατελέσφορη πρακτικά (δεδομένων των αδιεξόδων που δημιουργεί και των κινδύνων που εγκυμονεί).

Οι Δημοκρατικοί αμφισβητούν σήμερα την παραδοσιακή εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, όχι στο όνομα της Ηθικής και του Δικαίου, αλλά επικαλούμενοι την Πρακτική και το Συμφέρον. Γι' αυτό και είναι εξαιρετικά πιθανόν να καταφέρουν να την ανατρέψουν. Κι αυτό, βέβαια, δίνει μια εντελώς νέα διάσταση στην επικαιρότητα των προσεχών αμερικανικών εκλογών...

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Αν αγαπάτε τον Μπραμς... τη Ροκ, το Ελληνικό Τραγούδι, τη Τζαζ... αν αγαπάτε την ΚΑΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ!...

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ! ... Το νέο περιοδικό παρουσίασης, ανάλυσης, κριτικού λόγου και ειδήσεων μουσικής.

... Διακεκριμένοι συνεργάτες, ή πιο συγκεκριμένα ΟΛΟΙ ΟΙ ΕΠΩΝΥΜΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟ - ΚΡΙΤΙΚΟΙ της χώρας, παρουσιάζουν τώρα και αναλύουν με τον πιο έγκυρο τρόπο, τα μουσικά πράγματα στον σημερινό κόσμο και στην Ελλάδα.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ! Κυκλοφορεί τώρα!... μ' ένα τεράστιο όγκο πληροφοριών, με αναφορά ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΙΔΗ και έχει ένα στόχο: Να αποτελέσει ένα απόλυτα έγκυρο μέσο αναφοράς για κάθε μουσικόφιλο.

από τις εκδόσεις «γνώση»

Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα, τηλ.: 3620941 - 3621194 Γρηγ. Αυξεντίου 26, 157 71 Ζωγράφου, τηλ.: 7794879 - 7786441

ΕΠΙ σημαί νουμε

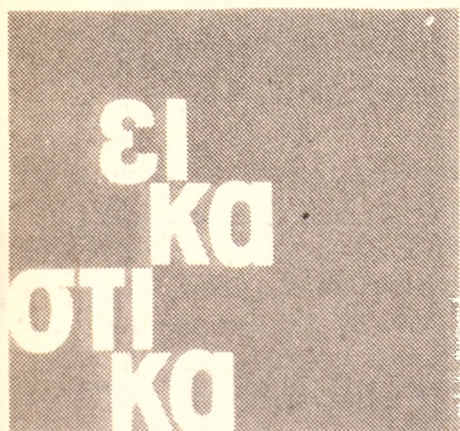
Πολιτιστικό καλοκαίρι: Ρουτίνα, επανάληψη, υποβάθμιση...

Καλοκαίρι 1988. Ως είθισται τα τελευταία χρόνια όλη η Ελλάδα ...φεστιβαλίζεται. Από τον ΕΟΤ και το ΥΠΠΟ μέχρι μικρές κοινότητες, πολλοί οργανώνουν φεστιβάλ και δίνουν χώρο έκφρασης σε λογίων καλλιτεχνικές προτάσεις.

Παρ' όλα αυτά, η ρουτίνα και η επανάληψη φαίνεται πως αφαιρούν το ενδιαφέρον από τις περισσότερες εκδηλώσεις. Τα φεστιβάλ υποδηλώνουν έλλειψη ταυτότητας, τα καλλιτεχνικά σχήματα που συμμετέχουν —ιδιαίτερα τα εγχώρια— είναι ευκαιριακά στημένα και η πρότασή τους πρόχειρη, ανολοκλήρωτη. Όσο για τους καλλιτεχνικούς οργανισμούς που έρχονται απ' έξω, ο διαφημιστικός θόρυβος που συνοδεύει τον ερχομό τους υποβαθμίζει τις παραστάσεις τους σε εκδηλώσεις συγκέντρωσης κοσμικών («Ήμουν κι εγώ εκεί») και αναιρεί τη συμμετοχή και τη μέθεξη.

Η παρακμή των μεγάλων σχημάτων και των ηχηρών προτάσεων φαίνεται να συμπαρασύρει σε μια μηδενιστική προοπτική και όσες διαφορετικές, συνεκτικές και παθιασμένες προτάσεις, επιχειρούσαν άλλοτε, δύσκολα αλλά και πεισματικά, να δώσουν ένα άλλο στίγμα. Όσο περνάει ο καιρός μένουν πιο μόνες, πιο αποσπασματικές, πιο περιθωριακές εν τέλει. Υποκύπτουν στην αδιαφορία για τα πάντα από τους πάντες (όπως, π.χ., η αξιολογή Διεθνής Θεατρική Συνάντηση, που κάθε χρόνο οργανωνόταν στο θέατρο Αβέρωφ από τη Θεατρική Συντεχνία, που δεν αξιώθηκε μιας ασημαντής επιχορήγησης από το ΥΠΠΟ για να μπορέσει να διοργανωθεί και φέτος).

Όταν όμως η πολιτιστική μας ταυτότητα χαρακτηρίζεται από το γιγαντισμό της «μαζικής» αποδοχής και κάθε δημιουργικό αίτημα που προτάσσει την πνευματικότητα αγνοείται, τότε έχει σημασία η εμμονή στις αντιστάσεις απέναντι στην ιδιωτεία της ισοπέδωσης όσων σύρονται πίσω από τις μόδες και το προσκήνιο, που επιβάλλουν οι μηχανισμοί της δημοσιότητας.

Στην Άνδρο Μatis Στην Αθήνα τέλος εικαστικής περιόδου

«Μatis» Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Άνδρος ως 30.9.
«Νίκη Καραγάτση»
Αρχαιολογικό Μουσείο,
Άνδρος ως 31.8.

Από χρόνο σε χρόνο η Άνδρος εξελίσσεται σε σημαντικό για την Ελλάδα κέντρο σύγχρονης τέχνης, κυρίως

ξένης. Πέρσι, χάρη στο Ίδρυμα Ε. και Β. Γουλανδρή, μπορέσαμε να δούμε από τον Ιούλη ως το Σεπτέμβρη, πίνακες του Πικάσο και φωτογραφίες του Καρτιέ - Μπρεσσόν. Φέτος έργα του Μatis, ως το τέλος του Σεπτέμβρη. Και δεν πρόκειται για συλλογές - πακέτο από κρατικές υπηρεσίες για «επίσημες» περιοδείες σε πινακοθήκες του εξωτερικού, αλλά για επιλογές φτιαγμένες με γνώση και αγάπη από φωτισμένους συλλέκτες, όπως ο Ελβετός Μπέγκελερ για τον Πικάσο, όπως ο ίδιος ο Καρτιέ - Μπρεσσόν με την προσωπική συλλογή φωτογραφιών του.

Φέτος η παρουσίαση του Μatis είναι συνθεμένη από την διοίκηση του Ιδρύματος Γουλανδρή και αντλημένη από 7 ιδιωτικές συλλογές —ανάμεσά τους και της οικογένειας Μatis—, καθώς και από τα Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης Παρισιού, Βέρνης, Γκρενόμπλ κ.τ.λ. Περιλαμβάνει 97 έργα «ελαφράς ύλης» (43 σχέ-

ρο και το άσπρο σε όλες τις αποχρώσεις τους). Στα τέλη του περασμένου αιώνα ο δάσκαλός του Γκουστάβ Μορώ του πρόλεγε: «Σεις θ' απλοποιήσετε τη ζωγραφική». Τις δοκιμές και τις επιτεύξεις αυτής της απλοποιητικής λειτουργίας που βάστηξε όσο έζησε ο Μatis, 86 ολόκληρα χρόνια —καλύπτονται σχεδόν όλα στην έκθεση— πρέπει να δουν όσοι ενδιαφέρονται για την «καλή» τέχνη (όχι απαραίτητα τις Καλές Τέχνες), οι δάσκαλοι κι οι σπουδαστές της τέχνης, οι μελετητές, καθώς και οι απλοί απολαυστές της σωστά τραβηγμένης γραμμής, της σοφά βαλμένης σκιάς, της οικονομίας στα «εφέ», που δίνει την πιο μεγάλη έκφραση στις καμπύλες ενός γυμνού γυναικείου ή σε ένα τυχαίο βάζο με λουλούδια.

Το Ίδρυμα Γουλανδρή έχει επίσης οργανώσει στο ειδικά διαρρυθμισμένο υπόγειο του Αρχαιολογικού Μουσείου μια αναδρομική έκθεση της Αν-

Henri Matisse: «Οδάλισκ με μονολία» 1923

δια με μελάνη, μολύβι, κάρβουνο, χρώματα, 47 χαρακτηριστικά και λιθογραφίες, 3 «ψαλιδίσματα» με χρωματιστά χαρτιά (decoupages), 4 βιβλία με πρωτότυπη εικονογράφηση του Μatis, και ανάμεσά τους το θαυμάσιο «Τζαζ» σε έκδοση Τεριάντ. «Ελαφράς ύλης» όλα, αλλά μεγίστου ειδικού βάρους για τη σύγχρονη τέχνη, αφού προσφέρουν νύξεις για τους τρόπους δουλειάς του μεγαλύτερου, με τον Πικάσο, σχεδιαστή και προπαντός χρωματιστή (κολορίστα) του 20ού αιώνα. Ας είναι μερικά μόνο συνοπτικές γοργές σημειώσεις για πίνακες στο λάδι, έχουν όλα τα χαρακτηριστικά τελειωμένων έργων που τους λείπουν μόνο τα χρώματα (πέρα από το μαύ-

δριώτισσας Νίκης Καραγάτση (1914-1986). Έπρεπε να πεθάνει η τόσο σεμνή και, συνεπώς, τόσο άγνωστη ζωγράφος, για να έχει επαφή το ευρύτερο κοινό με το έργο της. Θα μπορέσει να εκτιμήσει σε όλη της την έκταση τη συνεπή ποιότητα της ζωγραφικής της, την ευαισθησία και τη θερμή κι άμεση ανταπόκρισή της στα απλά καθημερινά αντικείμενα και γεγονότα της δικιάς της ζωής, και την αληθινά παρθενική ματιά της. Καλή της τύχη να βρίσκεται κοντά στον Μatis. Δεν ζημιώνει η δουλειά της από τη γειτνίαση.

* * *

Η αθηναϊκή «σαιζόν» 1987-88 θα έκλεινε σε ήσωνα μάλλον τόνο αν δεν γίνονταν δυο

ομαδικές εκθέσεις για να αναταράξουν νερά που ετοιμάζονταν για το καλοκαιρινό λίμνασμα.

«Υπέρ - Προϊόν» οργάνωση Σποτ-Τόμπσον, Βουλιαγμένης 22, 7-21.6.88

Η πολυεθνική διαφημιστική εταιρεία Σποτ-Τόμπσον κάλεσε 10 καλλιτέχνες από τους νεότερους —μερικοί εμφανίστηκαν πρώτη φορά στη λήγουσα σαιζόν— άλλοι είναι δραστήριοι και γνωστοί από 20 τουλάχιστον χρόνια μέσα κι έξω από την Ελλάδα. Από όλους ζητήθηκε να φτιάξουν έργο ειδικό για την έκθεση στο οποίο θα υπήρχε κάπως πρωτότυπα αναφορά σε γνωστό βιομηχανικό προϊόν. Οι πιο πολλοί έφτιαξαν πραγματικά τα έργα τους «επί τούτω». Ξεχώρισα του Τζιώτη, της Παπασπύρου, του Φωτόπουλου που υποβάλανε με το διακριτικό στιγμιαίο τρόπο του «σποτ» συγκεκριμένα προϊόντα. Του Παύλου έδειχναν όλη την παλιά του κατασκευαστική δεξιότητα στην υπηρεσία της ωμά διαφημιστικής και κάπως ξεπερασμένης μεθόδου της επανάληψης. Τα δυο κείμενα του τεχνοκρίτη Χάρη Καμπουρίδη στον οποίο «ανήκει η θεωρητική επιμέλεια της έκθεσης» περιέχουν σκέψεις τολμηρές ίσως για το ελληνικό κοινό, στηριγμένες σε ένα πλούσιο δειγματολόγιο διάσημων ονομάτων, τσιτάτων και βιβλιογραφίας, με τις οποίες μπορεί κανείς να συμφωνήσει ή όχι, και πάντως προκαλούν μια συζήτηση που δεν χωράει στις σελίδες τούτες.

Εδώ θα ήθελα μόνο να αμφισβητήσω τις κάπως βιαστικές, ας μου επιτρέψει την κρίση, διαπιστώσεις «που έρχονται να δέσουν τον κόσμο της τέχνης με τον κόσμο των επιχειρήσεων ακόμη περισσότερο. Ιδιαίτερα σε εμάς (σ. Α.Ξ. στην Ελλάδα,) όπου έγινε κατανόηση ότι μόνο έτσι μπορούμε να επιταχύνουμε τον αναπτυξιακό μας ρυθμό και να συγχρονισθούμε με τον υπόλοιπο δυτικό κόσμο...». Δεν γνωρίζω η τέχνη, μεγάλη ή μικρή, να είχε ποτέ ανάγκη επιχειρήσεων για να την ξεγεννήσουν, εκτός αν νοήσουμε τον Παρθενώνα ως υπερπροϊόν της επιχείρησης «Αλκμεωνίδης» και το Σαν Λορέντζο της Φλωρεντίας της επιχείρησης «Μέντισσι». Φοβούμαι ότι ο συνάδελφος Καμπουρίδης έπεσε στην παγίδα των θεωρητικών που υπεραπλουστεύουν για να δογματίσουν πιο εύκολα κι εντυπω-

σιακά, συνάγοντας αβασίμα συμπεράσματα από αδύναμες προϋποθέσεις. Αφού μιλάει για τον «απρόβλεπτο παράγοντα που είναι κυρίαρχος στο έργο του καλλιτέχνη» γιατί να αναρωτιέται ρητορικά «δεν είναι λοιπόν ένα έμπρακτο υπόδειγμα μάνατζμεντ;». Και γιατί πρέπει σώνει και καλά να ενταχθεί η τέχνη στον «αναπτυξιακό μας ρυθμό και να συγχρονισθούμε με τον υπόλοιπο δυτικό κόσμο»; Από ό,τι ξέρω, η σύγχρονη ελληνική τέχνη, δεν έχει «αποσυγχρονισθεί» ξαφνικά από τη «δυτική τέχνη» στις δυο τελευταίες δεκαετίες. Όχι μόνο έχει καλύψει όλες τις «καθυστερήσεις» της, αν έτσι μπορούν να αποκληθούν οι φυσιολογικές αποκλίσεις στην εξέλιξη της τέχνης στην Ελλάδα των 150 χρόνων καλλιτεχνικής ιστορίας και των 2.000 χρόνων «προϊστορίας» από μίαν Ευρώπη αδιάσπαστης καλλιτεχνικής ιστορίας. Ούτε φρονώ ότι χρειάζεται να φορέσει η ελληνική τέχνη τον στραγγαλιστικό βρόχο του 1992, προθεσμία, που ορίστηκε για οικονομικές και κοινωνικο-πολιτικές δραστηριότητες, πολύ λιγότερο προηγμένες από την τέχνη, με σκοπό «να τη φέρει στη σημερινή λογική κάθε κοινωνικής δραστηριότητας... στη λογική της επιχειρησιακής δραστηριότητας». Οι ελάχιστες αυτές επισημάνσεις από ένα κείμενο προκλητικό με όλες τις σημασίες της λέξης δείχνουν πόσο αναγκαία είναι μια δημόσια συζήτηση για όλα τα θέματα που θίγει ο συνάδελφος.

«Συναντήσεις - Επισημάνσεις - Αντιπαραθέσεις» - Έκθεση 33 καλλιτεχνών - Δημοτική Πινακοθήκη ως 31 Ιουλίου

Η έκθεση τούτη συμπτωματικά μόνο μνημονεύεται τελευταία, όχι γιατί είναι λιγότερο σημαντική. Η ιδέα του συνάδελφου Κ. Σταυρόπουλου βρήκε ανταπόκριση στις ανησυχίες για παιδευσιακή δραστηριότητα του Δήμου της Αθήνας του οποίου αποτελεί ως σήμερα, με την έκθεση Χαλεπά (ΑΝΤΙ τχ. 375), την πιο πετυχημένη εκδήλωση, ίσως γιατί κι αυτή οργανώθηκε από υπεύθυνο επαγγελματία τεχνοκρίτη. Ο Κ. Σταυρόπουλος έχει συγκεντρώσει έργα 33 καλλιτεχνών από τις νεότερες γενιές —οι 27 είναι κάτω των 40 χρόνων— που εμφανίστηκαν στο εκθεσιακό προσκήνιο, ομαδικά ή ατομικά, τα τελευταία τρία χρόνια. Δεν θα σταματήσω σε χτυπητές αδυναμίες, προπαντός (και πάλι) της γλυπτικής, ούτε

θα αναφερθώ σε αρκετούς που τους έχω κιόλας ξεχωρίσει στα τεχνοκριτικά σημειώματά μου των τελευταίων τριών ετών. Θα υπογραμμίσω απλώς την εικόνα μιας σφριγώσας ζωγραφικής που, στην εποχή όπου υποβαθμίζονται τα μεγάλα διεθνή καλλιτεχνικά κέντρα και φθίνουν τα διεθνή κινήματα, οι τάσεις κι οι σχολές, έχει όλες τις τύχες ανοιχτές, πολλά γερὰ χαρτιά στα χέρια της, όχι τόσο για διεθνή εμπορική επιτυχία —κι αυτή επιθυμητή βέβαια— όσο για την παραγωγή μερικών έργων που θα ενισχύσουν τις στροφές της τέχνης περί τον εαυτό της σε στενή συνάρτηση με τα εκάστοτε κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα, ή σε πρωτοποριακή πρόληψη των κοινωνικών εξελίξεων. Οι θεωρητικές θέσεις του Κ. Σταυρόπουλου που τον οδήγησαν, όπως εξηγεί, σε τούτη τη συγκεκριμένη επιλογή κι όχι σε άλλη, όπως κι εκείνες του Χ. Καμπουρίδη, αξίζουν πλατύτερη συζήτηση που θα έπρεπε να γίνει τον ερχόμενο χειμώνα.

Αλέξανδρος Ξύδης

Ο συνεργάτης μας στα εικαστικά Αλέξανδρος Ξύδης θα απουσιάσει από τις σελίδες μας στο επόμενο τεύχος του Ιουλίου και στα δυο του Αυγούστου (αρ. 379, 380, 381).

● Η Πάτρα και το φεστιβάλ της συγκεντρώνουν, αυτή την περίοδο, το ενδιαφέρον πολλών φιλότεχνων.

Μερίδιο σε ό,τι συμβαίνει στην πόλη έχουν, βέβαια, και οι εικαστικοί καλλιτέχνες. Ανάμεσά τους ο Κώστας Πανιάρας ο οποίος συμμετέχει στο φεστιβάλ εκθέτοντας στην παλιά αγγλικανική εκκλησία των μεγάλων διαστάσεων έργο του *Η επιφοίτηση*. Το έργο επιχειρεί —σύμφωνα με το δημιουργό του— την αναβίωση της μυστηριακής θεατρικότητας ξεχασμένων λατρευτικών ιεροτελεστιών. Θα εκτίθεται ως τις αρχές Σεπτεμβρίου.

Εξάλλου, στις 23.7 θα εγκαίνιασθεί έκθεση με έργα του Κώστα Τσόκλη, στις σταφιδαποθήκες Μπάρρου.

● Έκθεση Βαλκανικής Γελοιογραφίας με συμμετοχή ενός πλήθους Ελλήνων και Βαλκάνιων γελοιογράφων εγκαίνιαζεται σήμερα στο Πνευματικό Κέντρο του δήμου Καλλιθέας (Ελ. Βενιζέλου 156).

● Την Κυριακή 7 Αυγούστου 1988 εγκαίνιαζεται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο που διαθέτει «Το ΜΠΑΡΑΚΙ στο Ρέμα», στις Μηλιές Πηλίου έκθεση του Ορέστη Κανέλλη. Η έκθεση περιλαμβάνει σχέδια και ακουαρέλλες και γίνεται την ίδια περίοδο που το Μουσείο Τέρριαντ (Μυτιλήνης) οργανώνει τιμητική έκθεση για τον ζωγράφο.

Φιξ - καρρέ*

Μια απεργία αλλιώςτική από τις άλλες τραβάει σε διάρκεια αυτές τις μέρες. Τα σωματεία των κινηματογραφιστών —σκηνοθέτες, τεχνικοί, κριτικοί— καταφέρονται εναντίον του κράτους, το κατηγορούν για το ζοφερό παρόν του κινηματογράφου μας και αρνούνται να συμμετάσχουν με εκπροσώπους τους στα αποφασιστικά όργανα του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου (ΕΚΚ) και του ΥΠΠΟ. Αποτέλεσμα: Πλήρης αδράνεια στα κινηματογραφικά μας πράγματα. Οι διαδικασίες για διάβασμα και έγκριση σεναρίων έχουν παγώσει, ταινίες καινούργιες που ήταν ν' αρχίσουν γυρίσματα αναβάλλονται ελλείψει ρευστού, τα εργαστήρια υπολειπονται πάλι για τον ίδιο λόγο... Δεν κουνιέτε φύλλο πουθενά.

Οι περιβόητες δημοκρατικές διαδικασίες, για τη θεσμοθέτηση των οποίων είχαν δοθεί μάχες μετά τη μεταπολίτευση, έπαψαν ξαφνικά να είναι το πρότυπο λειτουργίας των θεσμών του «κρατικού» κινηματογράφου μας, για τα συνδικαλιστικά όργανα των κινηματογραφικών σωματείων; Όχι, βέβαια. Απλά, αποδεικνύεται πια στην πράξη, ότι δεν αρκεί η συνδικαλιστική εκπροσώπηση των κινηματογραφιστών στα αποφασιστικά όργανα για να φανεί έμπρακτο το ενδιαφέρον του κράτους για τον κινηματογράφο.

Μια που το κράτος δεν δίνει λεφτά, οι κινηματογραφιστές βάζουν το πάγωμα στην παραγωγή, αποποιούμενοι την ίδια στιγμή τις δικές τους ευθύνες για ένα σωρό άλλες παραμέτρους: την υποβάθμιση της αισθητικής, το πάθος για δημιουργία, τη διάσταση κινηματογραφικής ταινίας και κοινού.

Δείτε το οξύμωρο σχήμα που διαμορφώνει η τελευταία

* Φιξ - καρρέ: το «πάγωμα» της εικόνας

αυτή παράμετρος: να γίνεται μια απεργία από ένα καλλιτεχνικό κλάδο ο οποίος αγνόησε επιδεικτικά το κοινό κι ωστόσο το μόνο της έρεισμα να βρίσκεται ακριβώς στην ευαισθητοποίηση του κοινού αυτού. Άτοπο. Αντικειμενικά, λοιπόν, τι συμβαίνει; Αντικειμενικά η απεργία τους μόνους κλάδους που μπορεί να πλήξει είναι οι κινηματογραφιστές: οι σκηνοθέτες και οι τεχνικοί (όχι, όμως, κι οι κριτικοί, μια που οι τελευταίοι, το πολύ πολύ να αναγκασθούν να γράφουν μόνο για ξένες ταινίες).

Και, πάντα αντικειμενικά, ποιον ευνοεί; Μα, το κράτος που συμπεριφέρεται σαν... δεκαροφονιάς όταν πρόκειται για την πολιτιστική παραγωγή. Αν δεν είχαμε μακρά εμπειρία των κλειστών οριζόντων που χαρακτηρίζουν πολλές απεργιακές κινητοποιήσεις, τότε τη συγκεκριμένη, με ό,τι στην πράξη νομιμοποιεί θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε συμπαιγνία κινηματογραφιστών - κράτους.

Δεν θα επε-αθούμε σε πολλά επιμέρους των αιτημάτων των κινηματογραφιστών — πολλά από τα οποία, οικονομικής φύσης, είναι ασφαλώς δίκαια. (Όχι πάντως εκείνο το μαξιμαλιστικό, που απαιτεί εφάπαξ επιχορήγηση του ΕΚΚ με ποσό της τάξης του 1 δις. Μήπως υπερεκτιμούν οι κινηματογραφιστές την προσφορά τους στον πολιτισμό ομφαλοσκοπώντας — γιατί δεν ενδιαφέρονται για τα ποσά που διατίθενται π.χ. για την πολιτική βιβλίου, για την εικαστική πολιτική κ.λπ.). Θα τονίσουμε, ωστόσο, ότι η απεργία που τροφοδοτεί με τρέχον υλικό τα ρεπορτάζ των εφημερίδων, σκεπάζει το πραγματικό αίτημα της δημιουργίας. Το οποίο, για μια ακόμη φορά, θυσιάζεται προς δόξαν μιας λογικής εμποράκων.

Και θυσιάζεται γιατί αφενός δεκαπέντε περίπου κινηματογραφιστές αναστέλλουν την παραγωγή των ταινιών τους — που η χρηματοδότησή τους είχε εγκριθεί πρόσφατα από το ΕΚΚ — επειδή η μη συμμετοχή των κινηματογραφιστών στις θεσμισμένες επιτροπές δεν νομιμοποιεί το δ.σ. του ΕΚΚ να είναι συνεπές στις οικονομικές του υποχρεώσεις. Και, αφετέρου, γιατί εκκρεμούν ακόμη ένα πλήθος ζωτικά θέματα για τον κινηματογράφο μας. Ενδεικτικά, δείτε τι γίνεται με τα σενάρια που περιμένουν να κριθούν

και να εγκριθούν. Αν με ομαλή λειτουργία του ΕΚΚ, τα σενάρια που κατατέθηκαν μέχρι αρχές Ιουνίου θα κρίνονταν γύρω στο καλοκαίρι 1989, φανταστείτε πότε θα κριθούν τώρα, που τίποτα δεν λειτουργεί.

Πρόκειται αληθινά για μια παράξενη διελκυστίνδα που έχει εμπλέξει το σύνολο όσων ασχολούνται με τον κινηματογράφο. Βέβαια, οι προσωπικές περιπτώσεις ανθρώπων που θα επιχειρήσουν μόνοι τους να βγουν από αυτό τον ασφυκτικό κλοιό που τους έχουν εμπλέξει κράτος και συνδικαλιστές, θα υπάρξουν. Είναι περιπτώσεις μετρημένες στα δάχτυλα, που έχουν το κουράγιο, επειδή τους συνεπαίρνει η δημιουργία και μόνο, να βάλουν «το κεφάλι τους στον ντορβά». Κι όσο για τους κινηματογραφιστές - συνδικαλιστές ας διαλέξουν. Κινηματογραφιστές ή συνδικαλιστές; Πρέπει να πείσουν το κοινό ως κινηματογραφιστές για να νομιμοποιηθούν να ζητούν συμπάρασταση απ' αυτό, όταν αποφασίζουν κινητοποιήσεις ως συνδικαλιστές.

Ηλίας Κανέλλης

Το μπάσκετ στην τηλεόραση

Η τηλεόραση των αέναα αποκεφαλιζόμενων διευθυντών και της ανίας, κι αυτό το καλοκαίρι, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη μετάδοση αθλητικών εκδηλώσεων. Το μπάσκετ, έτσι, έχει την τιμητική του και, επειδή στους αγώνες που μεταδίδονται η Εθνική Ελλάδος παίζει έναν πρωταγωνιστικό ρόλο, το ενδιαφέρον των Ελλήνων θεατών είναι αυξημένο.

Όχι άδικα. Η μετάδοση του αθλήματος από την τηλεόραση μπορεί να κρύβει μεγάλες συγκινήσεις. Πρώτα απ' όλα πρόκειται για μια εκπομπή, που θεληματικά κανείς αποφασίζει να δει — όπως όταν

Η επιτυχία

αποφασίζει να δει μια κινηματογραφική ταινία. Και — πράγμα σπάνιο για τον τηλεοπτικό λόγο — είναι πιθανόν να κρατηθεί το ενδιαφέρον του και ο χρόνος να μην κυλήσει μες στην ανία. Αυτό, βέβαια, καθορίζεται από το κατά πόσον το παιχνίδι θα είναι ποιοτικό και κατά πόσον οι διακυμάνσεις του θα συντηρούν την αβεβαιότητα για την έκβασή του. Κάτι που γίνεται ερμήνη της τηλεοπτικής κάμερας. Στο γήπεδο. Ας δούμε, όμως, πώς η τηλεόραση αποδίδει ένα παιχνίδι καλαθόσφαιρας, ποιους κώδικες χρησιμοποιεί, σε τι διαφέρει τελικά η παρακολούθηση του ματς στον τηλεοπτικό δέκτη από την παρακολούθησή του στο γήπεδο.

Δεν είναι δυνατόν, βέβαια, να επιχειρηθεί μια σωστή προσέγγιση, χωρίς να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία του τηλεοπτικού λόγου.

Πρώτο απ' αυτά τα στοιχεία είναι ο χρόνος. Όταν μιλάμε για μια απευθείας τηλεοπτική μετάδοση, ο τηλεοπτικός χρόνος και ο πραγματικός χρόνος συμπίπτουν. Όλα γίνονται σε ένα διαρκές παρόν — το αντίθετο π.χ. από μια κινηματογραφική ταινία, όπου ο χρόνος επιμηκύνεται είτε συντομεύεται, μια που αποτελεί αφηγηματικό μέγεθος. Στην οθόνη βλέπουμε την ίδια στιγμή που συμβαίνει, ό,τι συμβαίνει στο χώρο ενός κλειστού γηπέδου. Ο χώρος, λοιπόν, και ό,τι δραματίζεται σε αυτόν ενδιαφέρει. Χώρος που αρχικά, συνηθίζεται να δείχνεται ολόκληρος με γενικό πλάνο, ενώ, στη διάρκεια του ματς, απο-

μονώνονται τα τμήματα εκείνα στα οποία γίνεται το παιχνίδι — και η κάμερα τα παρακολουθεί με κοντινότερες λήψεις.

Σημασία, για μια καλή λήψη, έχει η διαρκής παρακολούθηση της δράσης. Γι' αυτό η μηχανή παρακολουθεί διαρκώς την μπάλα. Το εκτός πεδίου, συνήθως, δεν παίζει ουσιαστικό ρόλο σε μια τηλεοπτική μετάδοση, όμως, διαρκώς, κάνει αισθητή την παρουσία του και σημαίνεται από την εξέδρα, οι παροτρύνσεις της οποίας προς τις αντίπαλες ομάδες δηλώνονται με το ηχητικό μπαγκράουντ.

Όσο για τη λειτουργικότητα, που μπορεί να αποκτήσει ο χώρος ενός γηπέδου μπάσκετ, αυτή δεν νοείται ξεκομμένη από τους παίκτες και την μπάλα. Παίκτες και μπάλα δίνουν νόημα σε μια τηλεοπτική μετάδοση. Οι ενέργειες των παικτών, που στόχο έχουν τη διεκδίκηση, την κατοχή της μπάλας, και το εύστοχο ριξίμό της στο αντίπαλο καλάθι ενδιαφέρουν κατ' αρχήν τον τηλεοπτικό φακό. Οι διαιτητές, οι προπονητές, οι φίλαθλοι, η γραμματεία ενδιαφέρουν μόνον όταν η στάση τους γίνεται αποφασιστική στην τροπή του παιχνιδιού (π.χ. όταν ο διαιτητής υποδεικνύει μια απόφαση, όταν η γραμματεία εφαρμόζει έναν κανονισμό σε μια φάση αμφισβητούμενη, όταν ο προπονητής υποδεικνύει μια στρατηγική κίνηση, δίνει μια οδηγία, κάνει μια αλλαγή κ.ο.κ.) είτε στα χρονικά κενά, όταν το παιχνίδι δεν διεξάγεται.

Η λογική της τηλεοπτικής μετάδοσης ενός αγώνα μπά-

σκετ έχει τις αναγωγές της στην κλισέ λογική μιας παραδοσιακής μυθοπλασίας: η πάλη καλού - κακού που ορίζει τις μυθοπλασίες ορίζει και την αντιπαλότητα των ομάδων. Εξηγεί όμως γιατί ο τηλεθεατής-φίλαθλος δεν μπορεί να απορροφηθεί από ό,τι βλέπει αν δεν επιδιώξει να ταυτιστεί με μια ομάδα—στην περίπτωση του προολυμπιακού τουρνουά ο Έλληνας τηλεθεατής δεν είχε, βέβαια, προβλήματα ταύτισης. Η ταύτιση του τηλεθεατή με την ομάδα της επιλογής του είναι ανάλογη της ταύτισης του με τις δυνάμεις του καλού, στις μυθοπλασίες. Μοναδική διαφορά: στο μπάσκετ, ο «καλός» δεν ορίζεται από έναν γενικά αποδεκτό ηθικό κώδικα, αλλά από τη σύμβαση του τηλεθεατή με την ομάδα που υποστηρίζει. Γι' αυτό και το τέλος βρίσκει μια μη ομογενοποιημένη ομάδα τηλεθεατών με ανάμικτα συναισθήματα: το παραδοσιακό «χάμπυ-εντ» δεν ισχύει για όλους, όπως γίνεται στις μυθοπλασίες (και το αντίστροφο, βέβαια, μια που οι μυθοπλασίες προβλέπουν και το μη ευχάριστο τέλος).

Επειδή, πάντως, ένα ματς ορίζει βάσει της εξέλιξής του το βαθμό ενδιαφέροντός του, ο βαθμός αυτός τόσο γίνεται μεγαλύτερος όσο πιο πολύ διάστημα διατηρείται η εκκρεμότητα, όσο πιο πολύ το ισοδύναμο των ομάδων, οι μεταπτώσεις του σκορ, η αβεβαιότητα για την έκβαση παρατείνεται. Η διαρκής αναίρεση, η διαρκής αβεβαιότητα, η παράταση της εκκρεμότητας είναι, στην κινηματογραφική γλώσσα, στοιχεία δημιουργίας σασπένς. Τα ίδια ακριβώς στοιχεία συντηρούν την αγωνία του τηλεθεατή σε έναν αγώνα μπάσκετ. Μολονότι, δεν συμβάλλει για να αναδειχθούν ούτε η ποικιλία λήψεων (π.χ. λήψη από πάνω—πλονζέ— που επιτείνει το φόβο ή από κάτω—κοντρ πλονζέ— που επιβάλλει ένα δέος, σύμφωνα με τους κώδικες της κινηματογραφικής γραφής, δεν χρησιμοποιούνται σε μια τηλεοπτική μετάδοση ενός αγώνα μπάσκετ), ούτε η χρήση του χρόνου (τα χρονικά κενά πολλές φορές είναι εκνευριστικά), ούτε το εκτός πεδίου, ούτε το πλάσιμο χαρακτήρων (οι μπασκετμπωλίστες θα φόρτιζαν πιο πολύ τις εντάσεις αν γινόταν κατορθωτό να δειχθούν τα συναισθήματά τους, η αγωνία τους κ.λπ.).

Ένα ακόμη από τα χαρα-

κτηριστικά μιας τηλεοπτικής μετάδοσης, αγώνα μπάσκετ, είναι το σπικάζ. Ο «οφ-λόγος» του εκφωνητή πρέπει να αποκαταστήσει την έλλειψη ενιαίας αντίληψης του γηπέδου—που δεν ενδεικνύεται σε μια τηλεοπτική μετάδοση—την έλλειψη της ζωντάνιας του εκεί—που—συμβαίνει που δεν είναι δυνατή σε μια τηλεοπτική μετάδοση—και την έλλειψη ενός πλήθους πληροφοριών που συμπαραδηλώνουν είτε όσα συμβαίνουν επί του πεδίου είτε όσα ο εκφωνητής αντιλαμβάνεται εκτός πεδίου. Ο τηλεθεατής χρειάζεται αυτές τις πληροφορίες προκειμένου να συναρμολογήσει την εικόνα του παιχνιδιού.

Μια εικόνα που θα είναι τόσο περισσότερο αντικειμενική όσο πιο πολύ ακριβής και καίρια είναι η πληροφορία η οποία την συνοδεύει.

Ο τηλεβόας

Μπαλέτο της Όπερας της Βιέννης: «Ντροπαλά» βήματα ανανέωσης

Το μπαλέτο της Όπερας της Βιέννης που «άνοιξε» τις παραστάσεις του Ιουλίου στο Ηρώδειο είναι γνωστό στο ελληνικό κοινό από παλαιότερες εμφανίσεις του στην Αθήνα (1981) και έχει ταυτισθεί στη μνήμη του με την κλασική μορφή του χορού, στην οποία τότε πρωτοστατούσε ο Ρ. Νουρέγιεφ.

Ήταν λοιπόν φυσικό να μην περιμένει κανείς ριζοσπαστικές αλλαγές παρά τις σχετικές δημοσιεύσεις του καθημερινού και κυριακάτικου Τύπου.

Ο ίδιος ο διευθυντής του, ο κ. Μπρούνερ, μας είχε άλλωστε προϊδεάσει για το αποτέλεσμα δηλώνοντας στην πρόσφατη συνέντευξη Τύπου ότι «οι μοντέρνες χορογραφίες δεν αποκλείονται» μεν στο πρόγραμμά του, «αρκεί να μην είναι ακραίες και πειραματικές».

Οι 2 χορογραφίες του γνωστού Τσέχου Γίρι Κύλιαν «Το τραγούδι της Κούνιας» σε μουσική Άλμαν Μπεργκ και η «Νύχτα Μεταμόρφωσης» σε μουσική Άρνολντ Σένμπεργκ (Schönberg) δεν κατάφεραν να ξεφύγουν από τη συντηρητική κλασική απόδοση των κινήσεων. Παρ' ότι το δραματικό στοιχείο εμφανίζεται έντονο, κυρίως λόγω του θέματος το οποίο παρουσιάζουν, τη δραματική ζωή της κόρης της Alma Mahlen και του Manon Gropius, που πέθανε από παραλυσία σε ηλικία 19 ετών και την ερωτική ιστορία μιας γυναίκας με τον αγαπημένο της, η οποία έχει μείνει έγκυος με άλλον άνδρα, αντίστοιχα, ο Γίρι Κύλιαν φαίνεται να παραμένει εγκλωβισμένος μέσα στην αισθητική του κλασικού χορού και οι χορευτές μέσα στην ίδια την, πραγματικά εκπληκτική, δεξιότητά τους.

Παρά τη φανερή προσπάθεια πρόσδοσης έκφρασης στην κίνηση ο Τσέχος χορογράφος δεν φαίνεται να τολμά να επιτρέψει στους χορευτές του συγκροτήματος να

προχωρήσουν πέραν κάποιων δειλών αγγιγμάτων.

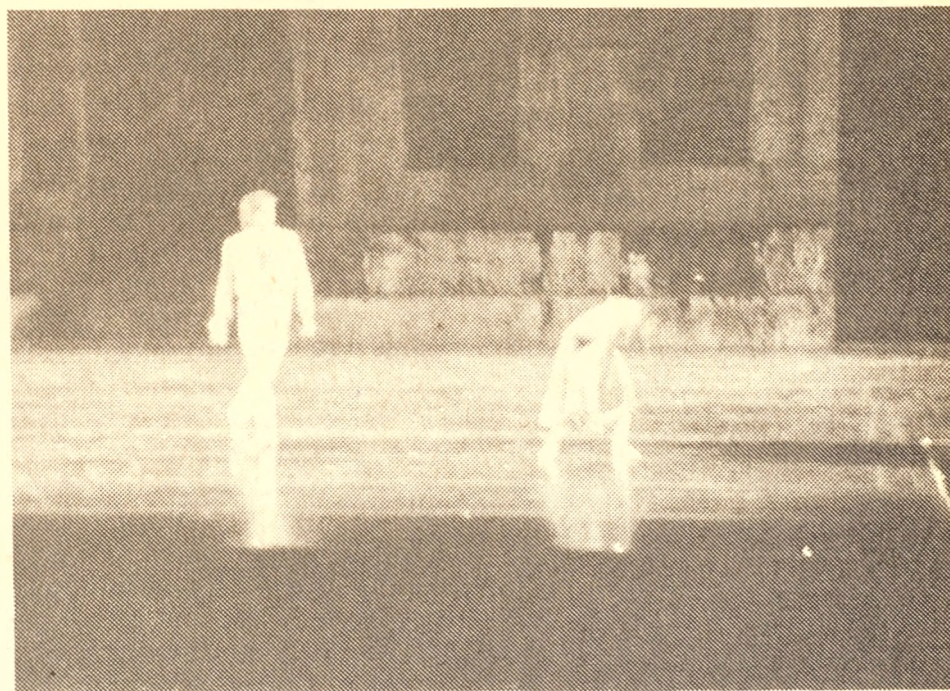
Όσον αφορά το τρίτο τμήμα, τη «Συμφωνία σε Ρε» σε μουσική Γιόζεφ Χάυντν, η παρωδία του κλασικού μπαλέτου παίρνει μια τραγική μορφή καθώς μεταβάλλεται στην ίδια την παρωδία των χορευτών και του χώρου που εκπροσωπούν.

«Το βαλς του Δουνάβεως» με το οποίο κλείνει το πρόγραμμα της 4ης και 5ης Ιουλίου, μόνον σαν δείγμα της αναπόλησης χαμένων μεγαλείων θα μπορούσε, ευμενώς, να γίνει αποδεκτό.

Όπως συνηθίζουν να λένε οι γερμανόφωνοι λαοί, όταν θέλουν να περιγράψουν κάποιον που προσπαθεί χωρίς αποτέλεσμα να ξεπεράσει τα όριά του, το Μπαλέτο της Κρατικής Όπερας της Βιέννης δεν κατόρθωσε να «υπερπηδήσει τη σκιά του».

Φαίνεται ότι παραμένει ακόμα κάτω από την αυστηρή σκιά των ιδρυτών της Κρατικής Όπερας, των Αψβούργων του 17ου αι.

Λήδα Καζαντζάκη

Μπαλέτο της Όπερας της Βιέννης, Ιούλιος 1988

Τέρμα η απομόνωση

Φαίνεται ότι το να αγνοείται η αρχιτεκτονική από το ευρύτε-

ρο κοινό δεν είναι αποκλειστικότητα ελληνική. Τα ίδια συμβαίνουν και στις Ευρώπες. Για να αποκατασταθεί η δικαιοσύνη, καθιερώνεται, με πρωτοβουλία της Κομισιόν της ΕΟΚ, ένα ευρωπαϊκό βραβείο αρχιτεκτονικής που θα απονέμεται κάθε δυο χρόνια. Η επιτροπή κρίσης αποτελείται από γνωστές διασημότητες του είδους, που θα λαβαίνουν υπόψη τους προτάσεις αντιπροσώπων από κάθε χώρα της Κοινότητας. Για την Ελλάδα ορίστηκε αντιπρόσωπος ο Ο. Δουμάνης, που ασταμάτητα ασχολείται με την ελληνική αρχιτεκτονική εδώ και τρεις δεκαετίες. Η συμβολή

της Ελλάδας στην επιλογή του έργου-«μανιφέστου» για τη σύγχρονη ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική δεν μπορεί βέβαια να ανταγωνιστεί τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων— αλλά φέρνει ακόμα πιο κοντά, και με τρόπο αθόρυβο, το 1992.

Ο αρχιτέκτονας στην εξουσία

Πόσες φορές δεν διαβάζουμε για τα λαμπρά έργα που ανέλαβε ο ένας ή ο άλλος φορέας ή κάποιος ξένος επενδυτής. Την είδηση συνήθως συνοδεύουν πληροφορίες για το μέγεθος του έργου, τον τρόπο χρηματοδότησης, τη σημασία που έχει για την ελληνική ανάπτυξη κτλ. Συχνά μας δείχνουν φωτογραφίες από μακέτες ή προοπτικά (αν τώρα μπαίνει μπροστά) και από τα εγκαίνια (αν έχει τελειώσει) μαζί με τις δηλώσεις διαφόρων επισήμων. Αλλά, αλήθεια, πόσο σπάνια μπαίνει στα ψιλά το όνομα εκείνου που σχεδίασε το έργο· ή του συνέλαβε με τη φαντασία του και το παρακολούθησε από κοντά σε μια επίπονη πορεία από τα θεμέλια ως την κορδέλα των εγκαινίων. Είναι ο αφανής ήρωας, που μπορεί να χαμογελάει κάπως αμήχανα, κρυμμένος πίσω από τους επίσημους, αλλά δεν θα σταθεί ποτέ μπροστά στις κάμερες και να τον πολιορκούν οι δημοσιογράφοι. Αυτός δεν μετράει.

Αφορμή για αυτό το σχόλιο μου έδωσε ένα ολοσέλιδο δημοσίευμα στο *Βήμα*, πριν λίγες εβδομάδες, για το Παλάτι των Μαγίστρων στη Ρόδο. Το όνομα του υπεύθυνου αρχιτέκτονα για όλα τα έργα μετατροπών και εξοπλισμού του κτιρίου, για να στεγάσει τις συνόδους και διασκέψεις της ΕΟΚ, απουσίαζε. Αφορμή και μόνο αφορμή, γιατί το φαινόμενο έχει πάρει διαστάσεις εθνικού εθίμου. Σε μια εποχή όπου όλοι διαφημίζουν ασύστολα εαυτούς και αλλήλους, μόνο οι αρχιτέκτονες οφείλουν να κρατούν σεμνότυφα

την παρθενία τους; Φταίει μετά το κοινό που δεν ξέρει καν τι σημαίνει η λέξη «αρχιτέκτονας»;

Νομίζω ότι ήρθε η ώρα να ξεχάσουμε τους παρωχημένους κώδικες επαγγελματικής συμπεριφοράς και να εγκαινιάσουμε μια επιθετική καμπάνια καθιέρωσης της αρχιτεκτονικής και των αρχιτεκτόνων στο κοινό. Διαφημιστικά σποτ στην τηλεόραση, γιγαντοαφίσες στην εθνική οδό, τεράστιες ταμπέλες με φωτάκια να αναβοσβήνουν πάνω σε κάθε γιαπί, οργάνωση χάπενινγκ και απαντών δεξιώσεων — όπως κάνουν οι «άλλοι». Όσοι περιμένουμε να δούμε φως με επιστημονικά συνέδρια, «σοβαρές» εκδόσεις, σεμινάρια και ψηφίσματα — σωθήκαμε. Για να μπορέσει η αρχιτεκτονική να επηρεάσει το χτισμένο περιβάλλον (ας ξεχάσουμε καλύτερα την κοινωνία), πρέπει πρώτα να αποδείξει την αξία της. Μια και δεν διαθέτει άλλα μέσα, ας κάνει τουλάχιστον ό,τι κάνουν οι εταιρείες απορρυπαντικών: διαφήμιση μέχρι θανάτου!

Η Europa Nostra και εμείς

Στις 5 Ιουλίου έγινε η τελετή απονομής των βραβείων της Europa Nostra για την Ελλάδα στο κτίριο Βάιλερ. Αποδέκτες ήταν ο Κ. Μυλωνάς για την αποκατάσταση διάκοσμου του Γερμανικού Ινστιτούτου, οι Κ. Ζάμπας και Α. Παπανικολάου για την πρόσφατη αναστήλωση του Ερέχθειου, ο Ν. Χατζηκυριάκος - Γκίκας για τη διαμόρφωση της αυλής του στην Κέρκυρα και ο Μ. Καρέλλης, δήμαρχος Ηρακλείου, για την αποκατάσταση της εκεί βενετσιάνικης λότητας. Η σκοπιμότητα αυτών των διακρίσεων, ειδικά για την Ελλάδα, είναι προφανής: με τον παραδειγματισμό ελπίζεται να δημιουργηθεί κάποτε ένα αντιστάθμισμα στις εντυπωσιακές καταστροφές της αρχιτεκτονικής κλη-

ρονομιάς, για τις οποίες πρέπει να κατέχουμε ήδη το ρεκόρ Γκίνες. Άραγε, όμως, ιδρώνει ποτέ έτσι κανένα αυτί ή ματαιοπονούν όσοι πιστεύουν ότι θα αναχαιτίσουν τη θυελλώδη ελληνική «πρόοδο» με νουθεσίες;

Δ. Φιλιππίδης

Σαν τον λίβα που καίει τα σπαρτά

Στα καλλιτεχνικά απογευματινής εφημερίδας, καμάρωνε τις προάλλες ο τίτλος: «πολιτιστικός καύσων, φέτος», με την έννοια του πολιτιστικού οργασμού. Εκούσια ή ακούσια, ο συντάκτης είπε την πάσα αλήθεια. Αυτό, που επικρατεί κάθε καλοκαίρι γύρω μας είναι πολύ περισσότερο «πολιτιστικός καύσων» παρά οργασμός. Γιατί από τον οργασμό, όλο και κάτι θα αναπαρχθεί, όλο και κάτι θα γονιμοποιηθεί. Ενώ από τον καύσωνα, συνήθως ελάχιστα επιβιώνουν. Μεταξύ αυτών οι άνθρωποι, και τα φεστιβάλ. Όλα τα άλλα, όπως είναι το όραμα, η πραγμάτωσή του, η καλλιτεχνική και πνευματική σύλληψη, το ξάφνιασμα, η πρωτοπόρα σπίθα, η ολοκληρωμένη πρόταση είτε καίγονται ως βλαστάρια στη γέννησή τους είτε μαραίνονται στο δρόμο είτε πάλι καταφέρνουν να σηκώσουν κεφάλι αλλά κανείς δεν τα ποτίζει και ελάχιστοι τα ξεχωρίζουν μέσα σε μια περιοχή μηδαμινή, όπου φυτρώνουν σε μηδέν χρονικό διάστημα τα πλείστα όσα.

Σε μια χώρα, όπου το να διανύσεις την απόσταση Σύνταγμα - Ομόνοια είναι ήδη προβληματικό (και μάλιστα με υψηλές θερμοκρασίες) το να διανύεις τις αποστάσεις Πεντέλη - Πάτρα - Επίδαυρο - Χίο - Ηρώδειο - Ρεματιά Χαλανδρίου - Κρήτη - Θάσο - Φιλίππους - Βράχους Πετρούπολης - θέατρα περιφέρειας - Λυκαβηττό και τ' ανάπαλιν είναι ένας άθλος ακατόρθωτος.

Όχι μόνο για τους θεατές, το κοινό, τους ενδιαφερόμενους, αλλά και για το ίδιο το καλλιτεχνικό και πνευματικό προϊόν. Μοιραία, θα υποστεί τις συνέπειες ενός «καύσωνα» που διαρκεί δυο μήνες.

Το μόνο θετικό είναι πως, ό,τι επιβιώνει από «τον λίβα που καίει τα σπαρτά», έχει σημασία και είναι για το χώρο αποφασιστικό. Είτε το λένε Βουγιουκλάκη στη θυμέλη, είτε το λένε Μάγια Λυμπεροπούλου στην ακρογυαλιά της Πάτρας.

Α.Θ.Κ.

● Πρεμιέρα, δίνει, απόψε, στην Επίδαυρο ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου με την *Εκάβη* του Ευριπίδη. Η σκηνοθεσία είναι του **Νίκου Χαλαλάμπους**, η μετάφραση του Κ. Κολώτα, τα σκηνικά-κοστούμια του Στ. Αντωνόπουλου, η μουσική του Μ. Χριστοδουλίδη και παίζουν οι **Δέσποινα Μπεμπεδέλη**, **Αλκ. Παυλίδου**, **Τζ. Γαϊτανόπουλου**, **Β. Κυριαζής**, **Ν. Χαλαλάμπους** κ.ά.

● Σήμερα και αύριο το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, στο πλαίσιο των *Γιορτών Ανοικτού Θεάτρου* ανεβάζει τον *Κύκλωπα* του Ευριπίδη, σε σκηνοθεσία **Γιώργου Αρμένη** στο Θέατρο του Δάσους της Θεσσαλονίκης.

● Και στη Λάρισα, αρχίζει από αύριο παραστάσεις το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο της πόλης, με την *Ηλέκτρα* του Ευριπίδη σε σκηνοθεσία **Κώστα Τσιάνου**.

● Η *σχεδία του Οδυσσέα* είναι η 5η Ραψωδία της Οδύσσειας του Ομήρου. Θα την διαβάσει στο κοινό του φεστιβάλ της Πάτρας ο **Δημήτρης Μαρωνίτης** στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Θεατρικό Αναλόγιο», στις 26.7. Μια μέρα μετά, 27.7., θα ανεβεί, στο πλαίσιο του ίδιου φεστιβάλ ο *Ζορμπάς* του Ν. Καζαντζάκη σε σκηνοθεσία **Γ. Ρεμούνδου**.

● Οργανώθηκε από το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών και το Τμήμα Γαλλικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με την Εταιρεία «Ζεράρ ντε Νερβάλ» της Γαλλίας και το Επιστημονικό και Μορφωτικό Ίδρυμα Κυκλάδων, διεθνές συμπόσιο στη Σύρο από 3 ως 7 Ιουλίου.

Έλαβαν μέρος περίπου 60 συνέδριοι κι έγιναν 40 ανακοινώσεις από τις οποίες ένα μέρος αναφερόταν στον Ζεράρ ντε Νερβάλ και στο ταξίδι του στην Ανατολή και το άλλο στον

περιηγητισμό κατά τον 18ο και 19ο αιώνα.

Από ελληνικής πλευράς έκαναν ανακοινώσεις, μεταξύ των άλλων και οι: **Λουκία Δρούλια**, **Ροζέ Μιλλιέξ**, **Αικατερίνη Κουμαριανού**, **Τατιάνα Μηλιώνη**, **Κατερίνα Σπετσιέρη**, **Βάσω Μέντζιου** κ.ά. Από γαλλικής πλευράς σημειώνουμε την παρουσία του καθηγητή της Γαλλικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νίκαιας και κορυφαίου μελετητή του Νερβάλ, του **Zan Ρισέ**.

● Αύριο και μεθαύριο βράδυ διοργανώνονται δυο μεγάλες συναυλίες στον Άλιμο, στην ακτή του ΕΟΤ. Θα συμμετέχουν οι **Joe Higgs**, **Culture Linton**, **Kwesi Johnson**, **Yellowman**, **Abdullah Ibrahim**, **Salif Keita**, **King Sunny Ade** κ.ά.

Θα παίξουν στους ρυθμούς της αφρο-ρέγγε και υπόσχονται δράσι. Για να δούμε οι υποσχέσεις δυο ξέφρενων βραδιών ελευθεριότητας, ενάντια σε μια καθημερινότητα ζοφερή θα υλοποιηθούν.

ΜΝΗΜΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ Ν. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ

Στις 3 Ιουλίου έκλεισε ένας χρόνος από το θάνατο του Στέφανου Ν. Κουμανούδη. Υπήρξε εξέχων πνευματικός άνθρωπος και ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες αρχαιολόγους. Το ΑΝΤΙ τιμώντας τη μνήμη του δημοσιεύει δυο αποσπάσματα από το βιβλίο του Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ, τυπογραφείο ΚΕΙΜΕΝΑ, Αθήνα 1984. Στο πρώτο ο Σ.Ν. Κουμανούδης αναφέρεται στην ελληνική αρχαιολογία του 19ου αιώνα. Στο δεύτερο στην Αρχαιολογική Εταιρεία καταδικάζει το είδος της έρευνας που αυτή καλλιεργεί, στο οποίο και αποδίδει τη μακροχρόνια και σοβαρή κρίση της, θέματα ιδιαίτερα επίκαιρα λόγω των προσφάτων περιπετειών της.

Η πρώτη εποχή της αρχαιολογίας

Ένας Έλληνας, ο Κ. Πιττάκης, στα 1821 έδωσε μολύβι στους Τούρκους πολιορκημένους της Ακροπόλεως, για να μη γκρεμίσουν τα μνημεία και πάρουν το μολύβι, για να φτιάξουν τις σφαίρες, που θα 'ριχναν εναντίον των Ελλήνων. Οι Τούρκοι πήραν το μολύβι, δεν γκρέμισαν τα μνημεία και σκότωσαν Έλληνες. Το ελληνικό κράτος όμως δεν του έστησε καμιά στήλη.

Έτσι ξεκίνησε η «ηρωική εποχή της αρχαιολογίας», όπως την αποκαλούν ειρωνικά —εγώ σεβαστικά— διάφορα αντράκια, που είναι «επιστήμονες», γιατί φτιάχνουν δελτία και πιπιλίζουν ηχηρά ονόματα, ξένα φυσικά, αλλά δεν ξέρουν τι πάει να πει πέλεθος. Αυτή η «ηρωική εποχή της αρχαιολογίας» ήταν όντως επική, είχε σπονδυλική στήλη και νεύρα, είχε κάποιο «πιστεύω», είχε ένα λόγο υπάρξεως: προσπαθούσε να ξαναβρεί τις ρίζες, την Ελληνικότητα του τόπου. Πίστευε πως ο Αριστοτέλης άξιζε περισσότερο από το Montesquieu, ότι ήταν προτιμότερο, αντί να γλείφεις τους απόπατους της Γαλλικής πρεσβείας, για να πάρεις το παράσημο της Λεγεώνας της Τιμής, να διαβάζεις καμιά σελίδα Θουκυδίδη, για να ξεστραβωθείς. Ήταν η εποχή που ο Πιττάκης δημοσίευε «προϊκα και αμισθεί» 4158 επιγραφές που η «Αρχαιολογική Εταιρεία» έκανε τον απολογισμό του έργου της στην Ακρόπολη, γιατί είχε και ιδεολογία και στόχους ελληνικούς και οι αρχαιολόγοι είχαν κάτι να πουν που δεν ήταν ντροπή να ξέρεις πού θα βάλεις βαρεία και πού υπογεγραμμένη που οι αρχαιολόγοι ήξεραν ελληνικά και πίστευαν ότι δεν γίνεται σκορδαλιά χωρίς σκόρδο και αρχαιολογία χωρίς Αρχαία που αρχαιολόγος δεν ήταν ο αρχαιολογικός υπάλληλος. Η σημερινή αρχαιολογική μαστοράντζα, εκτός από λίγες φωτεινές εξαιρέσεις, τους κατηγορεί ότι δεν ήταν «επιστήμονες», γιατί δεν πολυμετρούσαν, γιατί δεν πολυσχεδίαζαν, γιατί τέλος πάντων δεν είχαν την τεχνική του 20ού αιώνα, σάματος να 'χε κώλο ένα σημερινό γιατρούδακι να κατηγορήσει τον Ιπποκράτη, πως δεν ήξερε τα μικρόβια. Αυτά όμως τα παραλλάματα δεν έχουν κουβαλήσει μάρμαρο στην πλάτη, κι οι σφαίρες να πέφτουν, ούτε τους έχουν πετροβολήσει στην Πλάκα «οι Αλβανόπαιδες», όπως εκείνους, όταν έψαχναν για επιγραφές.

Όλη τους η δραστηριότητα είχε σκοπό να αποκαλύψει «την προγονικήν κληρονομίαν», να μορφώσει και να φρονηματίσει το λαό, για να μπορέσει να «ανακτήσει την αρχαίαν δόξαν». Έτσι μπορούμε να καταλάβουμε ότι η αρχαιολογία κυνήγησε τον ίδιο στόχο, που ακολούθησε η ιστοριογραφία και η λαογραφία: να αποδείξει την «πολλαχόθεν βαλλομένην ελληνικότητα της Ελλάδος».

Αρχαιολόγοι δεν σημαίνει σκαφτιάδες

Τα πάντα στην αρχαιολογία θυμίζουν τους παλιούς εκείνους ιδιότυπους μαγείρους στην παλιά αγορά: Ένα καζάνι με κόκκαλα βοδινά και πετσιά να βράζει, και ο μάγειρας με μια πιρούνα στα χέρια να φωνάζει «πέντε στο μπουρμπουλα και δέκα στην απολαδία» κι οι φτωχοί με μια πεντάρα να βουτούν με την πιρούνα ένα κομμάτι ψωμί στα μπουρμπουλα, ή με μια δεκάρα, στην απολαδία.

Η Αρχαιολογική Εταιρεία δεν έχει κανένα πρόγραμμα, κανένα στόχο, καμιάν ιδεολογία· δίνει καμπόσα χιλιάρικά κι οι αρχαιολόγοι σκάβουν σε τόπους της αρεσκείας τους και φυσικά τα ευρήματά τους, όσο σπουδαία κι αν είναι, έχουν περιορισμένη αξία, εφ' όσον δεν υπάρχει ευρύτερη ένταξη της έρευνάς τους στο πολιτισμικό πλαίσιο της περιοχής, όπου διεξάγεται η ανασκαφή τους.

Αυτό που παρατηρεί κανείς είναι ότι τα αποτελέσματα πολλών ανασκαφικών ερευνών δεν δημοσιεύθηκαν ποτέ, κι απ' ότι, μπορεί να καταλάβει κανείς, δεν πρόκειται να δημοσιευθούν. Αυτά που βλέπουν το φως είναι κατά κανόνα μικρές ανασκαφικές εκθέσεις, που τις υποβάλλουν οι ανασκαφείς από υποχρέωση, για να μπορέσουν να εισπράξουν τα χρήματα της επομένης χρονιάς (...). Παράλληλα μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι πολύ λίγες πιστώσεις δίνει η Εταιρεία για την συντήρηση των κινητών ευρημάτων και των μνημείων των ανασκαφών της, για περιφράξεις, διαμορφώσεις χώρων.

Η θεραπεία της συμφοράς αυτής πρέπει να είναι ριζική και κατά συνέπεια οδυνηρή για κείνους που βουτούν τα ξεροκόμματα τους πότε στο μπουρμπουλα και πότε στην απολαδία. Να απαγορευθούν για μια εικοσαετία τουλάχιστον με νόμο, μια και δεν είναι εύκολο να γίνει συνταγματική διάταξη, όλες ανεξαιρέτως οι ανασκαφές Ελλήνων και ξένων, εκτός α) από τις σωστικές β) από τις εκπαιδευτικές φοιτητών Ελλήνων και ξένων που γνωρίζουν ελληνικά, μέσα σε ελληνικό πρόγραμμα, που δεν θα ξεπερνούν τον αριθμό των εκάστοτε Φιλοσοφικών Σχολών της Ελλάδος, και όλες οι δυνάμεις, άνθρωποι και τεχνικά μέσα, να ριφθούν στον αγώνα της συντηρήσεως, αναστηλώσεως, αναδείξεως και αξιοποίησε των ευρημάτων κινητών και ακινήτων που διαλύονται, και στην απαλλοτρίωση γης με αρχαιολογικό ενδιαφέρον, προτού γίνει απρόσιτη με την αστικοποίησή της.

Σκέφτομαι τις αποθήκες, που φιλοξενούν χιλιάδες διδακτορικές διατριβές και μελέτες, και τους αρχαιολόγους μας που ανοίγουν καινούργιες τρύπες, και ο φαύλος κύκλος να συνεχίζεται.

ΕΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗ ΡΑΒΕΝΝΑ

Η πριγκίπισσα Όλγα στον θρόνο

της Όλγας Αλεξανδροπούλου

ΧΙΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΧΡΙΣΤ

Στα «χίλια χρόνια χριστιανισμού στην Ουκρανική Ρωσία» ήταν αφιερωμένο το Διεθνές Συνέδριο που οργάνωσε στα τέλη Απριλίου το Ινστιτούτο Ουκρανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Harvard στη Ραβέννα με συμμετοχή ιταλικής επιτροπής υπό την προεδρία του καθ. Α. Carile (Πανεπιστήμιο της Bologna). Είναι φυσικό ότι η πρωτοβουλία του Ουκρανικού Ινστιτούτου προσδιόρισε σε ένα μεγάλο βαθμό το χαρακτήρα του Συνεδρίου, όπως δηλώθηκε άλλωστε και στην ίδια την ονομασία του: «Millenium Rus - Ukrainae Sacrum».

Η πριγκίπισσα Όλγα θρηνεί τον νεκρό

Μια τέτοια τοποθέτηση νομιμοποιείται, δίχως άλλο, από το γεγονός έστω ότι ο εκχριστιανισμός των ανατολικών σλάβων, μιας συμπαγούς τότε εθνικής κοινότητας, έλαβε χώρα στο έδαφος ακριβώς της σημερινής Ουκρανίας. Εκεί, τον ένατο αιώνα, διαμορφώνεται η κρατική υπόσταση των σλάβων της Ανατολής («Ρωσία του Κιέβου»), εκεί επίσης σχηματίζεται και η κοινή τους γλώσσα. Οι φυγόκεντρες τάσεις σημειώθηκαν πολύ νωρίς και, περνώντας από διάφορες φάσεις επιβράδυνσης ή επιτάχυνσης, οδήγησαν στη διάλυση της ενιαίας κεντρικής εξουσίας, κατά το δεύτερο ήμισυ του 12ου αιώνα. Το Κίεβο θα είναι πια πρωτεύουσα ψιλώ ονόματι. Ωστόσο ο εθνικός διαχωρισμός στις τρεις μεταγενέστερες σλαβικές οντότητες άργησε να πραγματοποιηθεί. Στη γλώσσα τα πρώτα έκδηλα σημάδια διαμόρφωσης τριών καινούριων κλάδων (ρωσική, ουκρανική, λευκορωσική) εντοπίζονται στον 14ο αιώνα ενώ η όλη διαδικασία συμπληρώνεται τον 16ο αιώνα παράλληλα με την πολιτική διαίρεση: Μεγάλη, Μικρή και

του Harvard, από τις κύριες φυσιογνωμίες στον χώρο της σύγχρονης βυζαντινολογίας και σλαβολογίας, με μια διεξοδική ανασκόπηση της ιστορίας του βυζαντινού προσηλυτισμού («Οι ιεραποστολές από βυζαντινή άποψη»). Είναι σαφές ότι η προσπάθεια εκχριστιανισμού νέων λαών και προσάρτησής τους στη σφαίρα της βυζαντινής εκκλησιαστικής επιρροής απέβλεπε και στην επέκταση της επικράτειας του Βυζαντίου. Με την έννοια αυτή η ιεραποστολική δραστηριότητα εξέφραζε την κοινή πολιτική της εκκλησιαστικής και κρατικής ηγεσίας της αυτοκρατορίας και, παρά τις ποικίλες μορφές της (ο Ι. Shevchenko ξεχωρίζει τρεις βασικές παραλλαγές), είχε ως βάση ένα γενικό πρότυπο, ένα σύνολο κοινών χαρακτηριστικών, που μπορούμε να αναγνωρίσουμε σε κάθε μια περίπτωση. Ολοκληρώνοντας την ιστορική και θεωρητική του επισκόπηση ο ομιλητής τόνισε την ιδιαίτερη σημασία που έχει η μελέτη του βασικού αυτού προτύπου (μοντέλου) για να αποσαφηνιστούν οι ιδιομορφίες της ρωσικής «εκδοχής» και να

της επιστημονικής αυτής συνάντησης.

Μετά την επίσημη αποδοχή του χριστιανισμού το 988 η Ρωσία αποτελεί πια ένα μέλος της νέας σλαβο - σκανδιναβικής χριστιανικής κοινότητας («la nouvelle chrétienté slavo - scandinave») που μόλις είχε σχηματιστεί στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη. Μια άλλη λοιπόν, κατεύθυνση της έρευνας ήταν η αναζήτηση αναλογιών στις διαδικασίες του εκχριστιανισμού με παραδείγματα της Ουγγαρίας, Πολωνίας κλπ. και στις κοινωνικές εξελίξεις στις χώρες αυτές (G. Györffy, J. Kloczowski).

Ενδιαφέρον υλικό για τη συγκριτική μελέτη με θέμα την ανάπτυξη της επίσημης ιδεολογίας και της αναδιαμορφωμένης εθνικής συνείδησης αντλεί η έρευνα από την ανάλυση των μεταγενέστερων πηγών, συνήθως διαφόρων αφηγήσεων για τον εκχριστιανισμό. Μια τέτοια ανάλυση των τοπικών πηγών για τον προσηλυτισμό και τη μεταστροφή (conversio) στις Σκανδιναβικές χώρες επιχείρησε στην ανακοίνωσή της η Β. Sawyer και, επίσης, ο Α. Porre στην εισήγησή του

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Λευκή Ρωσία. Ως γενικός όρος στη ρωσική και στη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία για τον μεσαιωνικό εκείνο πολιτισμό χρησιμοποιείται η έννοια «παλαιορωσικός». Αυτή την παράδοση θα ακολουθήσουμε κι εμείς. Άλλωστε και οι συγγραφείς του πρώτου ρωσικού χρονικού δεν αναζήτησαν άλλη διατύπωση («Ιδού τα ιστορικά του παρελθόντος, πόθεν το ρωσικό έθνος, ποιοι οι πρώτοι κυβερνήτες του Κιέβου και πως εγεννήθη το ρωσικό βασίλειο»).

Συνεπώς ο λεγόμενος με ένα όνομα «εκχριστιανισμός των ρώσων» περιλαμβάνει το σπουδαιότερο αυτό πολιτισμικό γεγονός ως πράξη καθοριστική για την ανάπτυξη και των τριών αυτών μεταγενέστερων σχηματισμών.

Από τις εργασίες του Συνεδρίου θα προσπαθήσω να δώσω μια γενική σκιαγράφηση.

Την έναρξη έκανε ο Ihor Shevchenko, καθηγητής του Ουκρανικού Ινστιτούτου

γίνει μια βαθύτερη ανάλυση των τοπικών πηγών που αναφέρονται στη βάπτιση των ρώσων. Αυτή η σκέψη του καθ. Shevchenko, που ήταν κατά τη γνώμη μας και η κεντρική του πρόταση, παρουσιάζει αναμφισβήτητο ενδιαφέρον και ασφαλώς μπορεί να καταστεί εξαιρετικά γόνιμη στην έρευνα.

Το θέμα που αναπτύχθηκε σε συνέχεια με μια σειρά ανακοινώσεων θα μπορούσαμε να το διατυπώσουμε με έναν γενικό τρόπο ως εξής: η εισαγωγή και η αφομοίωση του χριστιανισμού μέσα από σειρά διαδοχικών εσωτερικών μεταβολών ως αποτέλεσμα των προσηλυτιστικών προσπαθειών της ανατολικής (αλλά και της δυτικής) χριστιανικής εκκλησίας και των σχετικών πρωτοβουλιών της ντόπιας κρατικής εξουσίας. Τα προβλήματα που απασχόλησαν το Συνέδριο δεν περιορίστηκαν στο χώρο του παλαιορωσικού πολιτισμού ή των ρωσοβυζαντινών σχέσεων, που βέβαια φυσικό ήταν να αποτελέσει έναν από τους κύριους άξονες

«Δυο αντιλήψεις για τον εκχριστιανισμό της Ρωσίας στην λογοτεχνία του Κιέβου». Εδώ αντιπαρατίθενται οι μεταγενέστερες ερμηνείες της ιστορίας του εκχριστιανισμού της Ρωσίας τις οποίες ο ερευνητής ξεχωρίζει σε δυο έργα της αρχικής παλαιορωσικής λογοτεχνίας — στο «Λόγο» του μητροπολίτη Ιλαρίωνα και στο πρώτο ρωσικό χρονικό, το λεγόμενο του Νέστορα. Τα πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα της σύγκρισης αυτής εξηγούνται στα πλαίσια της κίνησης των ιδεών στη Ρωσία του Κιέβου.

Στον «ιεραποστολικό» θεματικό κύκλο ανήκει επίσης και η ανακοίνωση του Μ. Labunka «Τα θρησκευτικά κέντρα και οι ιεραποστολές τους προς το Κίεβο και τη Ρωσία του Κιέβου» — από την Όλγα στον Βλαδίμηρο». Ο εισηγητής παρακολουθεί την «αναπόφευκτη πίεση» που ασκούσαν στην Ρωσία οι δυο μεγάλες αυτοκρατορίες Ανατολής και Δύσης που βρισκόντουσαν και οι δυο τους εκείνη την εποχή σε περίοδο ακμής.

Στις ρωσικές επαφές με το Βυζάντιο πριν το 988 δόθηκε στο Συνέδριο ιδιαίτερη έμφαση. Είναι μια περίοδος εξαιρετικά δύσκολη για την έρευνα λόγω των πολλών κενών και συχνών αντιφάσεων που παρουσιάζουν οι πηγές. Έτσι, ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στις ρωσο-βυζαντινές σχέσεις αυτής της εποχής — η βάπτισή στην Κωνσταντινούπολη της ρωσίδας πριγκίπισσας Όλγας — για το οποίο έχουμε αρκετά στοιχεία από βυζαντινές, ρωσικές και δυτικές πηγές εξακολουθεί να προκαλεί ακόμα και σήμερα πολλές αμφιβολίες και ερωτηματικά. Στο επίμαχο αυτό πρόβλημα αφιέρωσε την εισήγησή του ο Dimitri Obolenski. Ο γνωστός επιστημόνας, από τις δεσπόμενες επίσης φυσιογνωμίες στο χώρο των βυζαντινο-σλαβικών σπουδών, επίτιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, υπέβαλλε σε επανεξέταση τις πληροφορίες που έχουμε στη διάθεσή μας και πρότεινε μια νέα ερμηνεία, εξηγώντας με αρκετά πειστικό τρόπο τις αντιφάσεις των πηγών. Αυτό αφορά κυρίως τη διευκρίνιση ότι η βάπτισή έγινε στο δεύτερο ταξίδι της Όλγας στην Κωνσταντινούπολη, που ο D. Obolenski αξιολογώντας ενδείξεις, ιστορικές και παλαιογραφικές, των πηγών τοποθετεί το 960.

Το γεγονός αυτό συνδέεται άμεσα με την ανάρρηση στον αυτοκρατορικό θρόνο του Ρωμανού Β' και την ουσιαστική αλλαγή του κλίματος στις ρωσο-βυζαντινές σχέσεις που ακολούθησε.

Πολλά προβλήματα της ρωσικής ιστορίας στα πρώτα της στάδια έχουν προκαλέσει έντονες μακρόχρονες συζητήσεις και διαμάχες. Από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα - η περίφημη νορμανδική (νορμανική, Varangian) θεωρία που επί δυο αιώνες ήταν στο επίκεντρο κάθε συζήτησης για την καταγωγή των Ρώσων, την προέλευση της εθνικής τους ονομασίας (Rus', Ρως, Rus) το ρόλο που έπαιξαν οι νορμανδοί στην εδραίωση του πρώτου ρωσικού κράτους κλπ. Πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετά συχνά το πάθος της πολεμικής είχε εν πολλοίς κινήτρα εκτός του χώρου της ίδιας της επιστήμης. Σήμερα η κατάσταση έχει αρκετά εξομαλυνθεί, διαμορφώθηκε μια γραμμή αντιμετώπισης του θέματος λίγο - πολύ αποδεκτή απ' όλους. Ασφαλώς το πρόβλημα δεν έχει λυθεί. Πολλές πτυχές του θέματος παραμένουν δυσδιάκριτες, πολλές ερωτήσεις — αναπάντητες. Σε αυτό το πλαίσιο εγγράφεται η εισήγηση του Ο. Pritsak «Στην αυγή του χριστιανισμού στη Ρωσία: Ίγγερ, Θεοδώρα και η μάχη της Bravalla». Από τις κύριες επιδιώξεις εδώ - η άποψη ότι προς τα τέλη του 8ου αιώνα μια κίνηση, αντίστοιχη με την εξόρμηση των νορμανδών (ή Vikings) στη

Δύση σημειώνεται και στην Ανατολή με εστία την Κριμαία και αργότερα το Κίεβο. Με τις πρώτες επαφές μεταξύ Ρως (νορμανδοί της Ανατολής) και ορθόδοξου κόσμου άρχισε η ατομική ή και ομαδική μεταστροφή στο χριστιανισμό. Αξιόλογη η προσέλευση στην έρευνα μη αξιοποιημένων ως τώρα αραβικών και παλαιορβηγικών πηγών και της σλαβικής μετάφρασης του «Βίου του Αγίου Στεφάνου της Σουγδαίας». Στο ίδιο πρόβλημα της εθνικής ταυτότητας των Ρως αναφέρθηκε και ο V. Peri στην ομιλία του για την αποστολή στη Ρωσία του πρώτου Βυζαντινού επισκόπου, στα τέλη της δεκαετίας του '60 του 9ου αιώνα. Ο W. Treadgold στηριζόμενος σε έμμεσες μαρτυρίες των βυζαντινών πηγών παρακολούθησε την αύξουσα ανάπτυξη της πολεμικής απειλής των Ρως κατά το πρώτο ήμισυ του 9ου αιώνα στα βόρειο ανατολικά βυζαντινά σύνορα. Η εξωτερική πολιτική της βυζαντινής αυτοκρατορίας και ο σλαβικός κόσμος, ιδιαίτερα η Βουλγαρία ήταν το θέμα των ανακοινώσεων του A. Ducellier και του G. Bakalov.

Μια άλλη, αρκετά περιεκτική, θεματική ενότητα αποτέλεσαν οι ανακοινώσεις για θέματα πολιτισμού και επίσης της γραπτής γλώσσας.

Στην επιστημονική βιβλιογραφία για τον εκχριστιανισμό της Ρωσίας και την διαμόρφωση του παλαιορωσικού χριστιανικού πολιτισμού έχει καθιερωθεί ο όρος «μεταφορά», «μεταφύτευση» του βυζαντινού πολιτισμού στο σλαβικό έδαφος, σε αντικατάσταση των αορίστων «επίδραση», «επιρροή» κλπ. Όπως η βυζαντινή ορθοδοξία δεν μπορούσε να «επιδράσει» στη ρωσική ειδωλολατρεία, παρά μόνο να την εκτοπίσει, έτσι και η βυζαντινή λογοτεχνία δεν μπορούσε να ασκήσει επιρροή στη ρωσική λογοτεχνία που απλά δεν υπήρχε. Η εποχή των επιδράσεων ήρθε αργότερα, όταν η μεταφύτευση είχε πια ολοκληρωθεί, ο μεταφερόμενος πολιτισμός προσαρμόστηκε στις καινούριες συνθήκες, ανέπτυξε νέες μορφές, που δέχθηκαν νέο περιεχόμενο κλπ. (Σχετικά με το θέμα αυτό είναι πάντα ενδιαφέρουσες οι απόψεις του D.S. Likhachev. Π.χ.: «Η ανάπτυξη της ρωσικής λογοτεχνίας 10-17 αιώνων», Μόσχα, 1973).

Αποφασιστικό ρόλο σε αυτή τη μεταφορά έπαιξε η Βουλγαρία, η οποία έναν αιώνα πριν είχε περάσει από μια ανάλογη, όχι ταυτόσημη όμως, διαδικασία εισαγωγής και αφομοίωσης της βυζαντινής πολιτισμικής παράδοσης. Η βουλγαρική συμβολή στη διαμόρφωση του ρωσικού πολιτισμού ονομάζεται συνήθως «Πρώτη Νοτιοσλαβική Επίδραση».

Το βασικό αυτό σχήμα γίνεται αποδεκτό στη σύγχρονη επιστήμη. Όμως παρά

Οι βυζαντινοί προσκομίζουν δώρα στον Σφιατοσλαβ

Εξοχή των πολεμιστών του Σφιατοσλάβου στην πατρίδα τους.

Πολεμιστές του Ίγκορ, χριστιανοί και ειδωλολάτρες.

Παίγνια και χοροί των σλάβων της Ρωσίας.

τη σημαντική πρόοδο της έρευνας προς αυτή την κατεύθυνση υπάρχουν ακόμα αρκετά κενά. Σε ένα από αυτά αναφέρθηκε στην ανακοίνωσή του ο R. Picchio θέτοντας το ερώτημα πότε άρχισε η πρώτη Νοτιοσλαβική Επίδραση. Ο ομιλητής εξέτασε την πιθανότητα συμμετοχής ρώσων χριστιανών στην πνευματική ζωή του Ορθόδοξου Σλαβικού Κόσμου (Slavia Orthodoxa) πριν από τον επίσημο εκχριστιανισμό. Υπάρχουν κατά τη γνώμη του R. Picchio αρκετά στοιχεία υπέρ της ιδέας ότι οι θρησκευτικές σχέσεις των ανατολικών και νότιων σλάβων είχαν ήδη κάποια ιστορία όταν ο Βλαδίμηρος ασπαζόταν τον χριστιανισμό επίσημα και για λογαριασμό όλων συλλήβδην των συμπατριωτών του.

Παρεμπιπτόντως πρέπει να σημειώσω ότι ο ιταλός καθηγητής έθιξε στην ομιλία του και τις τάσεις του ρωσικού κλήρου για την αυτονομισή του, πράγμα σοβαρότατο που μας δίνει την αφορμή να τονίσουμε κάτι πολύ γενικότερο στις αμοιβαίες σχέσεις Βυζαντίου - Ρωσίας: από την πλευρά της τελευταίας δεν έλλειψε ευθύς εξαρχής η επίμονη αντίσταση όταν επρόκειτο για την εθνική τους ανεξαρτησία, έτσι όπως οι ρώσοι το καταλάβαιναν κατά καιρούς αυτό το ζήτημα.

«Η συνεισφορά της Βουλγαρίας στην αφομοίωση του βυζαντινού πολιτισμού στη Ρωσία του Κιέβου - οι μύθοι και το αίνιγμα» είναι ο τίτλος της επόμενης εισήγησης του Fr. Thomson. Η διεξοδική επανεξέταση των πηγών και της σχετικής βιβλιογραφίας που επιχείρησε ο ερευνητής οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πρώιμη βουλγαρική λογοτεχνία είχε μεσολαβήσει στη μεταφορά της βυζαντινής πολιτιστικής παράδοσης στη Ρωσία του Κιέβου δημιουργώντας τη «σλαβική εκδοχή» αυτού του πολιτισμού προσαρμοσμένη στις ιδιομορφίες και ανάγκες της βουλγαρικής κοινωνίας. Παράλληλα λειτουργούσαν και άλλα «κέντρα μεταφοράς» όπως το Άγιον Όρος, η Κωνσταντινούπολη, τα Ιεροσόλυμα, όμως η πρωταρχική σημασία της βουλγαρικής συμβολής είναι αναμφισβήτητη. Ωστόσο το πώς πραγματοποιήθηκε η μεταφορά στη Ρωσία του βουλγαρικού «μοντέλου» παραμένει άγνωστο λόγω της πλήρους έλλειψης ιστορικών μαρτυριών. Πρόκειται για μια μακρόχρονη διαδικασία που δεν συνδέθηκε όμως με κάποια επιφανή γεγονότα και ίσως έτσι εξηγείται η σιωπή των πηγών.

Θα αναφέρω εδώ και την αξιόλογη εισήγηση του C. Mango «Η παράδοση της βυζαντινής χρονογραφίας». Παρακολουθώντας την εξέλιξη της βυζαντινής χρονογραφίας ο εισηγητής σημειώνει τις βασικές αλλαγές που γίνονται στη δομή των έργων, όπως και στις επιλογές πε-

ριεχομένου. Η ανασκόπηση φτάνει μέχρι τον 10 αιώνα και είναι μια προσπάθεια συγκεφαλαίωσης των όσων κληρονόμησαν οι σλάβοι από το Βυζάντιο. Όμως, κατά την εκτίμηση του C. Mango το πρώτο ρωσικό χρονικό δεν οφείλει τίποτα στη βυζαντινή παράδοση, σε αντίθεση με την Βουλγαρία, όπου ποτέ δεν αναπτύχθηκε αυτόχθονη χρονογραφία.

Δυο ανακοινώσεις (V. Vavrinek και A. de Vincenz) ήταν αφιερωμένες στο πρόβλημα των δυτικών σλαβικών επιδράσεων στην παλαιорωσική λογοτεχνία και στη γλώσσα της. Πρόκειται για τη λεγόμενη «Βοημιανή θεωρία» που υποστηρίζει ότι μετά την απαγόρευση και διακοπή της παράδοσης του Κύριλλου και Μεθόδιου στην Μοραβία στα τέλη του 9ου αιώνα η συνέχειά της υπήρξε όχι μόνο στην Βουλγαρία αλλά και στη Βοημία. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, το τσέχικο μοναστήρι της Sazava, λίγο μετά την ίδρυσή του το 1032, έγινε κέντρο της σλαβόφωνης εκκλησιαστικής λειτουργίας και λογοτεχνίας και «μεταδότης του σλαβικού πολιτισμού στην Ρωσία» (V. Vavrinek). Η υπόθεση για τη διατήρηση στη Βοημία της Κύριλλο-Μεθοδιακής κληρονομιάς, όπως και η εκδοχή της ιστορίας του μοναστηριού αμφισβητήθηκε, με βάση κυρίως γλωσσολογικές και κειμενολογικές παρατηρήσεις, από τον A. de Vincenz. Κατά τη γνώμη του η εμφάνιση στη Ρωσία του Κιέβου κάποιων κειμένων δυτικής προελεύσεως (από άποψη και γλώσσας και περιεχομένου) οφείλεται στη δραστηριότητα των καθολικών προσηλυτιστικών κέντρων και σε καμιά περίπτωση δεν πηγάζει από την παράδοση των πρώτων διαφωτιστών των σλάβων.

Μεγάλη προσοχή δόθηκε έπειτα και στην εξέλιξη των ρωσο-βυζαντινών σχέσεων. Ο ρόλος των ελληνικής καταγωγής μητροπολιτών του Κιέβου στην προβολή του βυζαντινού πολιτισμού και στην καλλιέργεια της βυζαντινής παράδοσης στο ρωσικό έδαφος ήταν το θέμα της ενδιαφέρουσας εισήγησης του καθ. Α. Αι. Ταχιάου («Έλληνες μητροπολίτες της Ρωσίας του Κιέβου: εκτίμηση της πνευματικής και πολιτιστικής τους δραστηριότητας»). Ένα από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα εδώ η δραστηριότητα του «σκριπτόριου» της Αγίας Σοφίας του Κιέβου που λειτουργούσε υπό την άμεση εποπτεία των ελλήνων μητροπολιτών. Στο «σκριπτόριο» αυτό θα αναφερθεί επίσης και ο J.P. Arrignon («Η Ρωσία ανάμεσα στη Βουλγαρία και τη Βυζαντινή αυτοκρατορία: από το τέλος του 10ου μέχρι τις αρχές του 12ου αιώνα.») επαναφέροντας το θέμα της συμμετοχής της Βουλγαρίας στις μεταφράσεις της βυζαντινής γραμματείας και τονίζοντας την γρήγορη ανάπτυξη της τοπικής ρωσικής

παράδοσης. Ο ομιλητής ξεχώρισε τουλάχιστον δυο μεταφραστικές τεχνολογίες και την μια από αυτές την απέδωσε σε έλληνες μεταφραστές που στο σκριπτόριο της Αγίας Σοφίας εύρισκαν το κατ'εξοχήν κατάλληλο μέρος για την καλλιέργεια αυτής της τεχνολογίας. Το θέμα των πολιτικών σχέσεων της Ρωσίας του Κιέβου και του Βυζαντίου πραγματεύτηκαν στις ομιλίες τους οι καθηγητές A. Carile («Πολιτική ιδεολογία της βυζαντινής αυτοκρατορίας στους 11-12 αι. και η Ρωσία») και A. Kazdan. Ο δεύτερος ομιλητής επιχείρησε μια ανασκόπηση των γάμων μεταξύ εκπροσώπων της ρωσικής και των βυζαντινών δυναστειών, αναφερόμενος στο σύνολο των σχετικών μαρτυριών από τις βυζαντινές και σλαβικές πηγές. Το αποτέλεσμα ήταν μάλλον αιφνιδιαστικό, όπως το χαρακτηρίζει και ο ίδιος. Παρά τις έντονες σχέσεις σε πολλά επίπεδα της θρησκευτικής και πολιτιστικής ζωής ανάμεσα στα δυο κράτη, οι βυζαντινές πηγές αγνοούν εντελώς τις περιπτώσεις της επιγαμίας με τη Ρωσία (με μόνη εξαίρεση την Άννα, σύζυγο του Βλαδίμηρου), ενώ συνήθως φωτίζουν με αρκετή προσοχή τις επικοινωνίες αυτού του είδους μεταξύ της αυτοκρατορικής οικογένειας και των άλλων χωρών. Η επόμενη διαπίστωση είναι ότι κανένας από τους «βυζαντινούς συζύγους» που μνημονεύονται στις ρωσικές πηγές της περιόδου (πάλι με την ίδια μοναδική εξαίρεση) δεν ανήκε σε αυτοκρατορικές οικογένειες. Κλείνοντας την εισήγησή του ο A. Kazdan θέτει το ερώτημα: ως ποιο σημείο είχε προχωρήσει ο «βυζαντινισμός» στην κοσμική ζωή της κοινωνίας του Κιέβου.

Η ισχυρή ιδεολογική και πολιτιστική επίδραση του Βυζαντίου στη Ρωσία κατά τους πρώτους δυο αιώνες του χριστιανικού της βίου και προοδευτική κριτική της αντιμετώπιση είναι το αντικείμενο του A. Avenarius («Ο μητροπολίτης Ιλαρίων για την προέλευση του χριστιανισμού στη Ρωσία. Η μετατροπή της βυζαντινής επίδρασης»). Θα σημειώσω ότι στην εξέχουσα προσωπικότητα του Ιλαρίωνα δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή κατά την διάρκεια των εργασιών του Συνεδρίου (π.χ. από τον L. Müller «Ο Ιλαρίων και "Το χρονικό του Νέστορα"», καθώς και τον A. Porre που ανέφερα πιο πάνω κλπ.).

Μια άλλη ενότητα θεμάτων θα μπορούσε να χαρακτηριστεί: «Ζητήματα ιστορίας της ρωσικής εκκλησίας» — οι P. Sawyer («Η οργάνωση της εκκλησίας μετά την φάση του προσηλυτισμού»), Ch. Hannick («Οι σχέσεις μεταξύ του ηγεμόνα και μητροπολίτη υπό το πρίσμα του εκκλησιαστικού δικαίου»), H. Birnbaum («Πότε και πως το Novgorod δέχτηκε το χριστιανισμό;»).

Στον ίδιο κύκλο εγγράφεται και η ανα-

κοίνωση του J. Pelenski που ασχολείται με τη μεταβατική εποχή όταν η κεντρική εξουσία του Κιέβου αρχίζει να ατονεί ενώ παράλληλα εμφανίζονται καινούρια κέντρα στη βορειανατολική Ρωσία, ένα από τα οποία, το Vladimir, σύντομα θα διεκδικήσει τη «διαδοχή του Κιέβου». Ο ομιλητής εξετάζει την εκκλησιαστική πλευρά αυτών των αξιώσεων που φτάνουν στο αποκορύφωμά τους με την προσπάθεια του τοπικού ηγεμόνα να ιδρύσει τη μητρόπολη του Vladimir, ανεξάρτητη από το Κίεβο και υπαγόμενη απευθείας στο πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

Η εισήγηση του W. Vodoff σχολιάζει το παράξενο πράγματι γεγονός ότι ο Βλαδίμηρος δεν ανακηρύχτηκε άγιος παρά τις επίμονες εκκλήσεις για την αγιοποίηση του «Αποστόλου των Ρώσων» σε ορισμένα έργα της παλαιорωσικής λογοτεχνίας των πρώτων χρόνων. Με τον Βλαδίμηρο ασχολήθηκε επίσης στην ανακοίνωσή του ο P. Tolochko «Η επιλογή της θρησκείας από τον Volodimer Svjatoslavych: Μύθος ή πραγματικότητα;» ενώ ο G. Dell' Agata παρουσίασε στην ομιλία του ένα σατιρικό ποίμα του Havlichek - Borovski (19ου αι.) με θέμα την βάπτισή του Βλαδίμηρου.

Δυο εισηγητές αναφέρθηκαν στις μεταγενέστερες ερμηνείες του εκχριστιανισμού της Ρωσίας στη δυτική γραμμάτεια: G. Brogi - Bercoff «Ο εκχριστιανισμός της Ρωσίας στην καθολική ιστοριογραφία της Μεταρρύθμισης» και L. Gatto «Κάποιοι δυτικοί αντίλαλοι της μεταστροφής των ρώσων στο χριστιανισμό».

Ειδική συζήτηση έγινε γύρω από τα γλωσσικά προβλήματα. Στην ανακοίνωσή του «Η γλώσσα της Ρωσίας στον 11ο αιώνα: κάποιες παρατηρήσεις για τα γεγονότα και τις θεωρίες» ο H. Lunt διατύπωσε την άποψή του για το πολυσυζητημένο πρόβλημα, αν πρέπει να χαρακτηριστεί ως «διγλωσσία» η γλωσσική κατάσταση στη Ρωσία κατά τους 10ο και 11ο αιώνες.

«Τι σημαίνει ο όρος «ινδοευρωπαϊκός» σε σχέση με τις σλαβικές γλώσσες;» ήταν ο τίτλος της εισήγησης του N. Minisi. Αντικείμενο της έρευνάς του οι ουσιαστικές ιδιομορφίες των σλαβικών γλωσσών ως αποτέλεσμα της ισχυρής επιρροής που δέχθηκε η «προσλαβική» πηγή τους από τις πρωτοαλταϊκές γλώσσες των γειτονικών νομαδικών λαών.

Με θέμα την ιστορική εξέλιξη της εκκλησιαστικής γλώσσας μίλησε ο G. Shevelov. Κύριοι σταθμοί της ενδιαφέρονσας έρευνάς του: το γλωσσικό πρόγραμμα του Κύριλλου και Μεθοδίου και η «δημοκρατική» κατεύθυνσή του· η ανατροπή της βασικής αυτής αρχής στην Εκκλησιαστική Σλαβονική γλώσσα, που ολοκληρώθηκε τον 14ο αιώνα. Από αυτή τη σκοπιά ο εισηγητής εξετάζει τη γλωσσική

κατάσταση της Ουκρανίας στο πρώτο ήμισυ του 17ου αιώνα.

Διάφορα θέματα συναφή με την ιστορία του ρωσικού πολιτισμού της εποχής του Κιέβου άγγιξαν τις ομιλίες τους οι A. Djurona («Οι εσωτερικές σχέσεις του σλαβικού κόσμου, 9-12 αι.»), M. Capaldo («Ιδεολογικά και πολιτιστικά προβλήματα και ο εκχριστιανισμός της Ρωσίας του Κιέβου»), M. Colucci («Η εικόνα του λατινικού χριστιανού στην λογοτεχνία του Κιέβου»), A. Gieysztor («Η παραδοσιακή σλαβική θρησκεία και ο εκχριστιανισμός: αλλαγή και συνέχεια») κ.ά.

Ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις για τη ζωή «μιας ενοριακής κοινότητας» στην Ρωσία του Κιέβου πρότεινε στην εισήγησή του ο G. Giraudo με βάση την ανάλυση ενός νομοθετικού εκκλησιαστικού κειμένου του 12ου αιώνα.

Κλείνοντας την ανασκόπηση αυτή θα ήθελα να σταματήσω για λίγο στην πρωτότυπη ανακοίνωση του S. Franklin. Αναφερόμενος στην παλαιорωσική λογοτεχνία της εποχής του Κιέβου ο εισηγητής συγκεντρώνει το ενδιαφέρον του στην εικόνα της βιβλιομάθειας, στη στάση δηλαδή των ρώσων απέναντι στα βιβλία και σ' αυτούς τους λόγιους που τα διαβάζουν και τα διδάσκουν. Με την πάροδο του χρόνου σημειώνεται μια αλλαγή. Τρεις μαρτυρίες που ξεχωρίζει ο S. Franklin (η πρώτη από τα μέσα του 12ου αιώνα) δείχνουν ότι στη θέση του αρχικού απεριορίστου θαυμασμού έρχεται μια νέα άποψη, πιο συγκρατημένη και, κάποιες φορές, πιο καχύποπτη: η δόξα του βιβλίου μπορεί να αποτελέσει ματαιοδοξία του λόγιου, η θεία έμπνευση - κολακεία του διαβόλου. Η εισήγηση ολοκληρώνεται με την προσπάθεια αποκάλυψης των αιτιών αυτής της αλλαγής.

* * *

Από την απαρίθμηση έστω των θεμάτων που συζητήθηκαν στο Συνέδριο φαίνεται ο κύκλος των ενδιαφερόντων που προκαλεί ως σήμερα στην επιστημονική έρευνα αλλά και γενικότερα στην ιστορική σκέψη ο εκχριστιανισμός των σλάβων της Ανατολής που η σημασία του ασφαλώς δεν περιορίζεται στα πλαίσια της ρωσικής εκκλησιαστικής ιστορίας. Παρά το ό,τι επίσης από τη διατύπωση του κύριου θέματος του Συνεδρίου θα μπορούσε να νομίσει κανείς ότι η σχετική ιστορία εστιάζεται γύρω από ουκρανικά κατ'εξοχήν θέματα είναι φανερό ότι το συνέδριο αποτέλεσε βήμα ευρύτατης ανταλλαγής απόψεων πάνω στο σύνολο σχεδόν των οικείων προβλημάτων και, κατά τη γνώμη μας, εγγράφεται σαν ένα σπουδαίο γεγονός στην ιστορία των επιστημονικών αναζητήσεων γύρω από τα προβλήματα της Byzantinoslavica.

Οι μινιατούρες από τον «Κώδικα Ρετζιβίλωφ».

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ένας από τους ποικίλους τομείς που θα περιείχε το περίφημο Τμήμα Θεατρολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, την ίδρυση του οποίου είχε προέτους εξαγγείλει, με τη συνήθη ρητορεία του, ο τότε υπουργός Παιδείας κ. Τρίτσης, ήταν και ο Τομέας Φωτογραφίας. Υψωμένη σε αδιαμφισβήτητο καλλιτεχνικό status η φωτογραφία δικαίως θεωρείται μια από τις καλές τέχνες, και η θεραπεία της, τόσο η θεωρητική όσο και η πρακτική, αποτελεί εκ των ουκ άνευ για κάθε ανώτατο ίδρυμα που σέβεται τον εαυτό του. Βέβαια, το γεγονός ότι τα ανώτατα ιδρύματα, στα διδακτικά προγράμματα των οποίων περιλαμβάνεται η τέχνη της φωτογραφίας, είναι τα καλλιτεχνικά ιδρύματα (οι σχολές Καλών Τεχνών, οι σχολές Κινηματογράφου και τα συναφή), είχε κάνει πολλούς να αναρωτηθούν για τη σκοπιμότητα της δημιουργίας ενός τέτοιου Τομέα σε ένα ίδρυμα κατεξοχήν αντικαλλιτεχνικό όπως το Αθήνησι. Τι γυρεύει η φωτογραφία στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, έλεγαν οι πλέον μοντέρνοι και καλαισθητοί. Ο νέος Τομέας, θα έπρεπε να περιληφθεί στην Εθνική Σχολή Κινηματογράφου, η ίδρυση της οποίας δεν πρόκειται να αρχίσει αργότερα από την ίδρυση του Τμήματος Θεατρολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Την πειστικότερη απάντηση για την ανάγκη δημιουργίας ενός Τομέα Φωτογραφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών την έδωσαν και πάλι οι νηφάλιοι παρατηρητές των πανεπιστημιακών μας πραγμάτων. Η τέχνη της φωτογραφίας, έλεγαν στοχαστικά, έχει μακρά παράδοση, στο πανεπιστημιακό τέμενος της Αθήνας, και η απόφαση του κ. Τρίτση δεν αποτελεί παρά την κορυφαία πράξη, η οποία έρχεται να επιστέψει μια πληθωρική καλλιτεχνική δραστηριότητα που αναζητεί την κωδικοποίησή της. Συγκρινόμενη με εκείνη των άλλων ελληνικών ανώτατων ιδρυμάτων, η δραστηριότητα αυτή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών παρουσιάζεται εμφανέστατα υπέρτερη όχι μόνο ποσοστικώς αλλά και ποιοτικώς. Και είναι κυρίως αυτό το τελευταίο, η ποιότητα της φωτογραφικής παραγωγής του, που καθιστούσε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, έναν φυσικό χώρο για την ίδρυση ενός Τομέα, όπως αυτός της φωτογραφικής τέχνης.

Ο σκοπός αυτού του σημειώματος είναι να δείξει πόσο μεμψίμοιροι ήταν οι ενδοιασμοί των αμφιβαλλόντων ότι το κλίμα του καποδιστριακού πανεπιστημίου είναι πρόσφορο για την καλλιέργεια της τέχνης της φωτογραφίας, και πόσο οι εκτιμήσεις των νηφάλιων θεωριών της πανεπιστημιακής μας ζωής επαληθεύον-

του Βασίλη Σέμογλου

ται και πάλι από τα πράγματα. Προς τούτο, θα παρουσιάσουμε στο ευρύ κοινό δυο δείγματα από τα τελευταία φωτογραφικά επιτεύγματα αυτού του πανεπιστημίου, δείγματα τα οποία πιστοποιούν ότι η εξαγγελία του πρώην υπουργού, ακόμη και πριν υλοποιηθεί, ενίσχυσε το φωτογραφικό σθένος του αρχαιότερου ανώτερου εκπαιδευτικού μας ιδρύματος.

Για λόγους ομοιογένειας θα επιλέξουμε δυο φωτογραφίες από ένα κοινό θεματικό πεδίο. Η πρώτη, που έχει τον τίτλο «Φωτεινό διαχρονικό πρόσωπο σε κιαροσκοῦρο», έχει παραχθεί στο φωτογραφικό εργαστήριο της Φιλοσοφικής Σχολής με παραδοσιακή μέθοδο, όμως, με μια εντελώς νέα αντίληψη για το ρόλο του φωτισμού (εξ ου και ο τίτλος). Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για την προκήρυξη μιας θέσης Επίκουρου Καθηγητή της Νεοελληνικής Φιλολογίας. Οι καλλιτέχνες (πρόκειται για συλλογική δουλειά) έχουν εστιάσει τον φακό της μηχανής τους κατά τέτοιο τρόπο, ώστε την επιφάνεια της φωτογραφίας να την καταλαμβάνει ολόκληρη — σε στάση ταυτόχρονα προφίλ και ανφάς — ένα μοναδικό και συγκεκριμένο πρόσωπο. Στην επιθυμία τους να αποφύγουν το ενδεχόμενο να εμφανιστεί κάποιος που θα καθιστούσε δύσκολη την εκλογή του εκλεκτού της προτιμήσεώς τους, ανάμιξαν κατά την εμφάνιση της φωτογραφίας ορισμένα ιδιαίτερα χημικά υλικά εξειδικεύοντας ως εξής την ονομασία της: «Μια θέση Επίκουρου Καθηγητή στην Μεταβυζαντινή και Νεότερη Ελληνική Φιλολογία και Παλαιογραφία».

Όλοι γνωρίζουμε ότι παλαιογραφία είναι η επιστήμη που έχει ως αντικείμενό της τις αρχαίες γραφές, και ότι η ελληνική παλαιογραφία, σύμφωνα με την κοινό-

τερη παραδοχή του όρου, έχει ως ιδιαίτερο αντικείμενο έρευνας τη σπουδή της γραφής των χειρόγραφων κωδίκων που ανάγονται στην εποχή που αρχίζει τον 4ο αιώνα και φτάνει ως την Αναγέννηση. Γνωρίζουμε επίσης ότι η «μεταβυζαντινή και νεότερη ελληνική φιλολογία» ασχολούνται με τη μελέτη της ελληνικής γραμματείας από την εποχή μας ως την πτώση της Κωνσταντινούπολης. Η λογική με την οποία η παλαιογραφία συνάπτεται με αυτή τη χρονική περίοδο είναι η εξής: Ο υποψήφιος μας έως πρόσφατα ασχολούνταν με τα βυζαντινά και ως τούτου είχε ασχοληθεί και με την παλαιογραφία. Μεταξύ των νεοελληνιστών που θα μπορούσαν να διεκδικήσουν την προκηρυχθείσα θέση δεν υπάρχει κανείς που να έχει διατελέσει βυζαντινολόγος και έχει ασχοληθεί με την παλαιογραφία. Συνεπώς ο μόνος υποψήφιος που πληροί τις προϋποθέσεις της θέσης την οποία προκηρύσσουμε είναι ο υποψήφιος μας. Αν μάλιστα σκεφτούμε ότι το όνομα του εν λόγω υποψηφίου είναι Φώτης, τότε αυτομάτως βρισκόμαστε από την περιοχή της μεταφοράς στο χώρο της κυριολεξίας: η προκήρυξή μας είναι κυριολεκτικά Φωτο-γραφία.

Η δεύτερη φωτογραφία είναι προϊόν του σκοτεινού θαλάμου του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης. Έχει τίτλο «Ασυνήθιστες λεπτομέρειες σε παρένθεση» και υπότιτλο: «Μια θέση Επίκουρου Καθηγητή Νεοελληνικής Φιλολογίας (πεζογραφία και θέατρο)». Πρόκειται για έργο ατομικού καλλιτέχνη. Έχουμε κι εδώ μια τολμηρή προσωπογραφία, με έντονα στοιχεία αναζήτησης που πλουτίζουν την τέχνη της φωτογραφίας. Το γνωστικό αντικείμενο έχει εδώ χωριστεί σε ...είδη (χωρισμός πρωτοποριακός για τα δεδομένα των προκηρύξεων θέσεων νεοελληνικής φιλολογίας) και έχει επιτευχθεί ο ιδεώδης ειδολογικός συνδυασμός, ώστε το αποτέλεσμα να αποκτήσει την επιδιωκόμενη ποιητική καθαρότητα: κατά σύμπτωση, από εκείνους που θα μπορούσαν να διεκδικήσουν μια θέση Επίκουρου Καθηγητή Νεοελληνικής Φιλολογίας και που τα ενδιαφέροντά του τυχαίνει να συνδυάζουν την πεζογραφία με το θέατρο, υπάρχει μόνο ένας.

Η πρώτη από τις δυο φωτογραφίες έχει, όπως είπαμε, εκτυπωθεί: έτσι τίποτε δεν μπορεί να εμποδίσει την εκλογή του, μοναδικού άλλωστε, υποψηφίου. Η δεύτερη έχει σταλεί στο υπουργείο Παιδείας προς υπογραφή και προκήρυξη. Ελπίζουμε ότι ο κ. Γιώργος Παπανδρέου, τα καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα του οποίου είναι γνωστά, θα αποφανθεί επί της ποιότητας του καλλιτεχνήματος. ■

ΛΑΪΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ ΜΕ ΠΟΛΕΜ

Το τηλέφωνο ηχούσε επίμονα, σαν διαπεραστικό κλάμα μωρού μέσα στη ζεστή νύχτα.

«Αει σιχτίρ», βλαστήμησε χαμηλόφωνα ο αντιπτεράρχος, καθώς έχωσε το μαρκούτσι του αργιλέ στο μάτι του, προσπαθώντας στο σκοτάδι να βρει το ακουστικό.

«Συγγνώμη που σας ενοχλώ κ. Υπαρχηγέ», άκουσε τη φωνή του υπασπιστή του, «αλλά ο κ. Αρχηγός σας ζητά να ανεβείτε αμέσως στο επιτελείο. Είναι στην Αίθουσα Ερμηνείας Αεροφωτογραφιών».

Σε 20 λεπτά ο υπαρχηγός της τουρκικής αεροπορίας καθόταν στην πολυθρόνα του πλάι στον Αρχηγό, ενώ οι ειδικοί της αιθούσης ετοιμάζαν τις μεγεθύνσεις.

«Θα πρέπει να του δώσουμε κάποια τιμητική άδεια ή εύφημη μνεία, κάτι τέτοιο», μονολόγησε ο Αρχηγός, εννοώντας τον πιλότο που τράβηξε το φιλμ. «Για να δούμε λοιπόν», συμπλήρωσε, ενώ στην οθόνη ανοιγόκλεινε το νετάρισμα των έγχρωμων διαφανειών σε μεγεθύνση...

Το σλάιντ ήταν τραβηγμένο από τις 6.000 πόδια με μηχανή INFRA-RED ευρείας σαρώσεως και γι' αυτό έμοιαζε με μερκατορική προβολή.

Ο χειριστής προχώρησε τη μεγεθύνση, ώπου φάνηκαν καθαρά τα λευκά καταστρώματα δυο σκαφών επιφανείας.

Ο υπαρχηγός έριξε μια λοξή ματιά απορημένος στον Αρχηγό του και στερέωσε τα γυαλιά του.

Συνέχιζε να μην καταλαβαίνει αυτά τα πλοία έμοιαζαν με αθώα κότερα.

Η εικόνα μεγάλωσε και απομόνωσε το αριστερό, κι ύστερα φάνηκε μόνο το τμήμα του εμπρόσθιου καταστρώματος.

Δυο ανθρώπινα κορμιά φαίνονταν καθαρά, ξαπλωμένα σε πολυθρόνες πλάι.

Μια γυναίκα γυμνή επίστομα (μπρούμυτα) με ξανθοκόκκινα μαλλιά και τα χέρια παράλληλα στο κορμί της.

Ο επισημνίας που χειριζόταν τη συσκευή προβολής νετάρισε με ένα υπόκωφο γρύλλισμα στους γοφούς της γυναίκας.

«Πήγαινε σε παρακαλώ στην άλλη πολυθρόνα», διέταξε εκνευρισμένα ο Αρχηγός, που θύμωσε και με τον εαυτό του γιατί τον έπιασε να ριγεί έχοντας την αίσθηση πως επεμβαίνει στα πολύ εσωτερικά μιας άλλης χώρας. «Θα φταίει», σκέφτηκε, «ότι έκανα χρόνια αεροπορικός ακόλουθος κι απέκτησα ηλίθιες διπλωματικές ευαισθησίες. Ας είναι...».

Η άλλη πολυθρόνα ήταν γεμάτη από ένα άτομο, μάλλον άνδρα, σε ύπτια νωθρή θέση που έμοιαζε σαν να γύρισε μόλις από 18ωρη δουλειά σε ορυχείο και κάποιος το είχε ξεφορτώσει εκεί. Αριστερά και δεξιά της πολυθρόνας ξεχείλιζαν

1

τμήματα της κοιλιάς του σε χρώμα σκούρο ροζ, ενώ το φαλακρό του κρανίο και τα γόνατά του «έφερναν» λιγάκι στο ανοιχτό κεραμιδί μισοψημένης κουτσούρας. Γυάλιζε ολόκληρο πιθανόν από κάποιο αντιηλιακό.

— «Γκρο πλαν στο πρόσωπο» είπε ο Αρχηγός.

Τρία διπλοσάγωνα και δυο διπλομάγουλα φάνηκαν καθαρά.

— «Είναι αυτός», μουρμούρισε ο Αρχηγός. «Ξυπνήστε τον Στρατηγό Εβρέν και πείτε του ότι δεν πρόκειται περί του Κοσκωτά. Είναι ο άλλος Αμερικανγκιαούρης, ο φίλος του Τουργκούτ!».

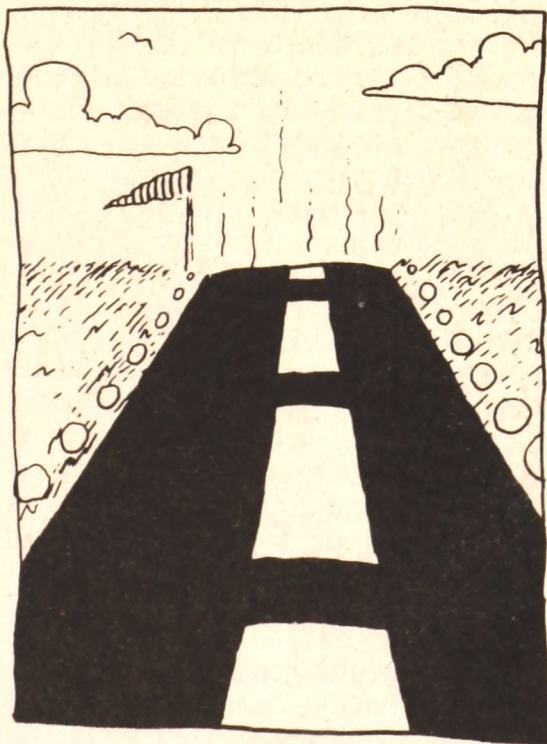
— «Τι αεροπλάνο είναι αυτό; Δεν τους είπες αυτούς στο ΓΕΑ να μην περνάνε από δω;», ρώτησε με νεύρα ο πρωθυπουργός **Ανδρέας Παπανδρέου** τον επισημναγό υπασπιστή του, ενώ γέμιζε την πίπα του με καπνό ERINMORE MIXTURE που έφερε ο κ. **Α. Τακτικός** της προσωπικής του φρουράς.

— «Μισό λεπτό κ. Πρόεδρε να ρωτήσω τον κ. Λούβαρη», είπε ο υπασπιστής, «γιατί αυτός έχει το πρόγραμμα πτήσεων του ΓΕΑ».

— «Είναι συμμαχικό τουρκικό RF-4E κ. Πρόεδρε», είπε δειλά μετά από λίγο ο επισημναγός, «και είναι η πρώτη φορά που βλέπουμε να έχουν τέτοια οι Τούρκοι. Ο κ. Λούβαρης τηλεφωνεί αυτή τη

«Ο διάδρομος 08 στην 110 Π.Μ. στη Λάρισα έβραζε στους 46 βαθμούς».

(σελ. 3)

τάρ στην περιοχή που μας είπαν, προσπαθώ να κάνω λοκ-ον», άκουσε στα ακουστικά του τον υποσημναγό από το πίσω κάθισμα.

— «Να τον εγκλωβίσεις και να τραβήξουμε», στέναξε ο Μήτσος κι ελάττωσε ταχύτητα.

Είκοσι πέντε λεπτά αργότερα το φιλμ πετούσε με ελικόπτερο από το θεσσαλικό κάμπο για τη λεωφόρο Μεσογείων.

— «Μα τι διάολο. Πόντιος είναι αυτός ο Τσιγαρίδας;», αναρωτήθηκε ο Ανδρέας καθώς κατέβαινε για τρίτη φορά από το πρωί στο Κέντρο Επιχειρήσεων, στα εγκατα του κότερου.

«Τι είναι πάλι;», ρώτησε. Η φωνή του υφυπουργού Γεωργίας ακούστηκε έντονη μέσα σε παράσιτα.

— «Κύριε Πρόεδρε κάναμε λάθος, τ' ομολογώ. Εφαρμόσαμε λάθος τις οδηγίες σας. Ενώ είπατε να δημιουργήσουμε μικρή ζώνη καινούργιας φωτιάς προς τη φορά του ανέμου, όπως κάνουν στον Καναδά, ο υπεύθυνος Δασών κρατούσε το χάρτη ανάποδα και την έβαλε προς Ανατολάς. Τώρα εκτός από τα Τζουμέρκα καίγονται ο Σμόλικας και το Καϊμακτσαλάνε και η Χίος!».

— «Ποιά είναι η κατάσταση ακριβώς;», ρώτησε αηδιασμένος ο πρωθυπουργός ενώ ο κ. Σωκράτης του έβαζε τέσσερα

4

παγάκια στο ουίσκυ.

— «Μισό λεπτό να κατεβώ από το μουλάρι κύριε Πρόεδρε», απάντησε ο **Τσιγαρίδας**, «γιατί δεν σας ακούω».

— «Πάρε στην Αθήνα τον Ποτάκη!» ούρλιαξε έξαλλος ο Ανδρέας και πέταξε το μικρόφωνο κάτω. «Γι' αυτό τρέμω να φύγω από την Αθήνα», πρόσθεσε, ενώ ο **Κίμων** διέταξε στα μουλωχτά τον **Τσιγαρίδα** να μην ξανασχοληθεί με τις φωτιές και να τις αφήσει να σβήσουν μόνες τους.

— «Ξέρεις Σωκράτη», είπε μιλώντας ζαλισμένος στον **Λούβαρη** ο πρωθυπουργός, «είναι στιγμές που θα ήθελα να είμαι ένας άσημος άνδρας σε ένα μικρό σπιτάκι με τη **Μαρία** στη Θεσσαλονίκη ή με τη **Ρούλα** στο Τορόντο ή έστω με τη **Βάσω** στο Λονδίνο... Αλήθεια», συνέχισε, «έχουμε νέα από το ΓΕΑ;».

— «Απ' ό,τι γνωρίζω κύριε πρόεδρε», απάντησε ο Γιώργος, «ο Παπανικολάου βγήκε φτυστός ο Τουργκούτ και καλά που δεν ακούσαμε τον Λιβάνη που επέμενε να βάλουμε τον Ακριβάκη. Ο Τσίμας επίσης λέει πως τις δικές σας φωτογραφίες έχουν η Τερζουμάν και η Τζουμχουριέτ αλλά τις κρατάνε εμπάργκο μέχρι νεωτέρας. Φαίνεται πως θα έμαθαν για το κόλπο με τον Γιαννάκη και περιμένουν δική μας πρωτοβουλία...».

— «Ωραία, πάρε το Μαρούδα», είπε ο Ανδρέας και βγήκε στο κατάστρωμα.

ΚΑΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΙΚΑΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ

στιγμή στα γραφεία της εταιρείας του στην Άγκυρα για να μάθει πότε τα πήρε η τουρκική αεροπορία».

— «Μα πάνω από τη Σκιάθο τους στέλνει αυτό το ηλίθιο κοντό πιθάρι;», αναρωτήθηκε φωναχτά ο κ. **Σωκράτης**.

— «Γιατί καλέ, ελληνική είναι η Σκιάθος;», απόρησε με νάζι η **Δήμητρα**.

— «Ελληνική ήταν μέχρι τώρα», της απάντησε ψιθυριστά ο **Κατσιφάρας**, «αλλά με τα καμώματα του Τάμπυ, που τον άφησε ο δικός μας να ξεσαλώσει, κανείς δεν θα ξέρει σε λίγο τι εθνικότητας θα είναι το νησί!». Και γύρισε το αετίσιο βλέμμα του στη θάλασσα με τα μικρά άσπρα κύματα. «Σαν προβατάκια είναι», αναπόλησε νοσταλγικά κι ασυναίσθητα χάιδεψε τη φλογέρα που είχε κρυμμένη στον Stefanel σάκο του.

— «Που είναι οι ασπιρίνες μου;», ρώτησε ο **Τσίμας**. «Και βάλε το **αιρ κοντίσιον** στο τέρμα».

Η γραμματέας του έφερε λίγο νερό.

— «Από την ημέρα που πήγε ο Βαλυράκης στο υπουργείο, ο Αρχηγός της ΕΥΠ είχε τριπλασιάσει τη λήψη παυσιπόνων και υπνωτικών», σκέφθηκε, ενώ καλούσε το προσωπικό τηλέφωνο του κ. **Θεοφάνη**.

— «Έλα Φάνη», είπε ο Τσίμας, «μίλησα πριν λίγο με το αφεντικό σου τον Σωκρά-

2

τη κι αποφασίσαμε να βάλουμε τον Γιαννάκη τον Παπανικολάου στο κόλπο. Γι' αυτό βάλε "ευθείες" σε όλες τις γραμμές του και ιδιαίτερα σ' αυτές που σαλιαρίζει με τον Σπάνος και τον Κασόγκι».

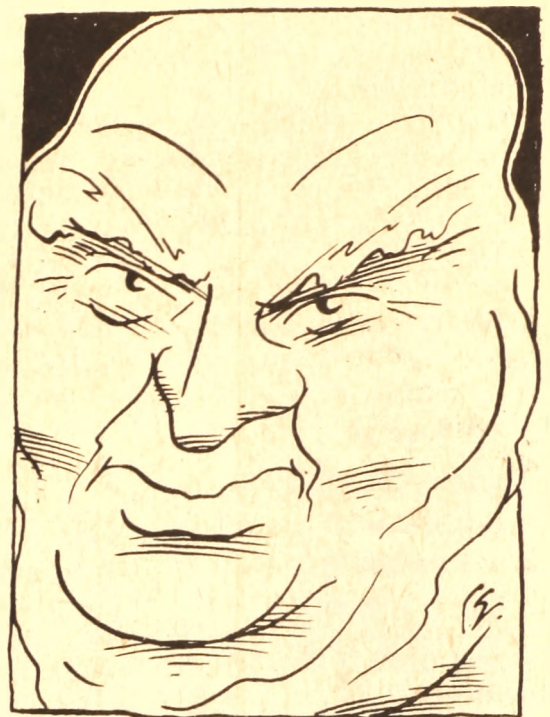
— «Εντάξει Κώστα» είπε βαρύθυμα κι έκλεισε, ο **Φάνης** που στο μυαλό του είχε τον αδελφό του να μαζεύει από τις χωματερές βερικόκα για το χυμοποιείο.

Ο διάδρομος 08 στην 110 Π.Μ. στη Λάρσα έβραζε στους 46 βαθμούς.

Ο επισμηναγός **Δ.Γ.** έβαλε 94% στοιχεία και άφησε τα φρένα. Το RF-4 πήρε σιγά σιγά ταχύτητα, κι αφού ξεκόλλησε κοντά στα μπάριερς χάθηκε γρήγορα προς το μέρος της Αγιάς.

— «Πώς έχω μπλέξει έτσι», σκέφτηκε ο Μήτσος ενώ έκλεινε τα Α.Β. και οριζοντίωνε. «Να μου διακόψουν την εκπαίδευση, να με φέρουν νύχτα από την Αμερική, να μου δώσουν συγκυβερνήτη αυτόν τον ηλίθιο που ο θείος του ψήφισε Μητσοτάκη, και να σέρνομαι πάνω από το Αιγαίο να φωτογραφίσω ένα καϊκι. Πού είναι οι εποχές που υποδεχόμουν τη Μάργκαρετ στον Πύργο της Ηλείας ως «κλαδικός», και τώρα να εκτελώ την πιο επικίνδυνη αποστολή της καριέρας μου εναντίον της».

— «Κυβερνήτα, έχω ένα στόχο στο ραν-

«τρία διπλοσάγωνα και δυο διπλομάγουλα φάνηκαν καθαρά».

(σελ. 2)

3

— «Ποιος κουζουλός παίρνει τέτοια ώρα», μουρμούρισε ο δημοσιογράφος **Νικολής** και σήκωσε το ακουστικό.

— «Ίντα θέλεις;».

— «Νίκο ξέρουμε ότι είναι Τετάρτη βράδυ και ότι βγαίνεις αύριο, ξημερώματα, αλλά θέλουμε την πρώτη σελίδα», άκουσε τη φωνή του **Δημήτρη**. «Μόνο σε σένα και στο Μάκη θα το βάλουμε, που σας έχει εμπιστοσύνη ο πρόεδρος», συνέχισε. «Σου μιλάω ψιθυριστά γιατί είμαι στη Φιλοθέη στο σπίτι του Αλέκου και δεν θέλω να πάρει χαμπάρι, γιατί θα παρατήρει την Τράπεζα Κρήτης από αύριο και θα παραλάβει τη Ζαλοκώστα».

— «Μα υπουργέ μου, έχω Μητσοτάκη εξώφυλλο κι ύστερα έχω να ρωτήσω τόσο κόσμο, στο Ρίο, στους Αμπελόκηπους, στην Ολυμπιακή, αφού ξέρεις ότι δεν είμαι μόνος μου.. Τέλος πάντων πες μου, ίντα τρέχει;».

Σε τρία λεπτά έτρεχε δαιμονισμένα προς το τυπογραφείο στη Βουλιαγμένης.

— «Φοβάμαι πως θα μου στρίψει», κλαψούρισε ο Τσίμας, «δεν καταλαβαίνω τίποτα. Όλος ο τουρκικός Τύπος έχει ολοσέλιδες φωτογραφίες του Προέδρου με τη μνηστή του, ήδη η Χουριέτ πούλησε 15.000 φύλλα στο Σύνταγμα, δυο έγκυρα

5

φύλλα δικά μας έχουν τον Οζάλ με τη γκόμενα κι εγώ έχω μπροστά μου διάψευση του Έμπερτ, ότι δηλ. δεν είναι αυτός στο καϊκι, συγχαρητήριο σήμα από το κότερο του Ανδρέα για την έκβαση της επιχείρησης και ευχαριστήριο τηλεγράφημα του Τουργκούτ. Θα τρελαθώ, θα παραιτηθώ, θα πάω να μείνω στους Σιίτες στη Δαμασκό».

— «Πού διάολο είναι επιτέλους ο Μαρούδας;», ούρλιαξε.

— «Στο δρόμο είναι κύριε Αρχηγέ, αλλά οι λεωφόροι είναι γεμάτες ασθενοφόρα και πυροσβεστικά, γι' αυτό θα αρνεί», απάντησε η ιδιαιτέρα του τη στιγμή που άνοιξε η πόρτα και ενέσκηπτε ο Δημήτρης.

— «Κώστα μου, αν υπήρχε σοβαρότερη κρατική καρέκλα απ' αυτήν που κάθεται ο Πρόεδρος, θα στην απένειμε στη στιγμή για να μην αναγκάζεσαι να καις ο ίδιος χαρτιά σε γιάφκες. Τόσο χαρούμενος είναι ο Πρόεδρος», αναστέixανε ο υπουργός καθώς καθόταν πάνω σε μια τηλεόραση λαχανιασμένος.

— «Μα, μα για τ' όνομα του Γιωργάκη, εξήγησέ μου», παρακάλεσε τελείως φλιπαρισμένος ο αρχηγός της ΕΥΠ.

Ο Μαρούδας άπλωσε το χέρι του στην τσέπη του αστυφύλακα δίπλα του, πήρε το πακέτο κι άναψε ένα τσιγάρο.

— «Είναι απλό», ξεφύσησε. «Φίλτατε

Κώστα, θυμάσαι το Νταβός κι εκείνες τις δυόμισι ώρες που έμεινε μόνος ο Πρόεδρος με τον Τούρκο; Ε λοιπόν, τι Αιγαίο, αγνοούμενοι και τρίχες; Αυτά ήταν για να αφρίζει ο Μητσοτάκης».

— «Καλά, τι σχέση έχει το Νταβός με τις φωτογραφίες; Θα με τρελάνετε όλοι σας», ικέτεψε ο κ. Τσίμας.

— «Αγαπητέ μου χρειάζεσαι ξεκούραση», είπε ο υπουργός. «Δεν καταλαβαίνεις. Σε πληροφορώ λοιπόν ότι πριν μια ακριβώς ώρα και με διαφορά 2 λεπτών η Μαργαρίτα και η Οζάλαινα επισκέφθηκαν τους δικηγόρους τους στην Αθήνα και την Άγκυρα αντίστοιχα και κατέθεσαν αιτήσεις διαζυγίου σε βάρος των συζύγων τους με στοιχεία τα εξώφυλλα του έγκυρου ελληνικού και τουρκικού Τύπου. Και για να νιώσεις πιο περήφανος, σου λέω και να μείνει μεταξύ μας, ότι τις διατροφές των δυο κυριών ανέλαβε μυστικά μια ειδική υπηρεσία του Ζακ Ντελόρ στις Βρυξέλλες. Και για να τελειώνω τα διαζύγια και των δυο βγαίνουν σε λίγες μέρες, στήσαμε ήδη τη σύνθεση, κι ο Σεραφεΐμ ξενυχτάει από σήμερα να τροποποιήσει τους κανόνες του για μη περιορισμούς στους κανόνες για απαραίτητη χρονική διάρκεια ετέρου τελεσθησομένου γάμου. Μπήκες;».

Σ.Χ.

6

Βιβλίο

Ο Γιώργος Δημ. Κοντογιώργης, γράφει για το βιβλίο «Τα ελληνικά εκλογικά συστήματα και οι εκλογές (1926-1985) στον ηλεκτρονικό υπολογιστή», του Αντώνη Μ. Παντελή.

(Τεχνική συνεργασία του Μιχάλη Σ. Τριανταφύλλου, εκδόσεις «Νέα Σύνορα - Α. Α. Λιβάνη», 425 σελ.).

Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον έργο που ασχολείται με ένα καιρίο ζήτημα των πολιτικών μας θεσμών και το αναλύει εξαντλητικά με επιστημονική συνέπεια και σε βάθος, αλλά συγχρόνως και με τρόπο απολύτως κατανοητό, με σαφήνεια και με γλαφυρό ύφος.

Το βιβλίο αυτό είναι προϊόν της συνεργασίας δύο φίλων που θεραπεύουν διαφορετικές επιστήμες. Ο Αντ. Παντελής είναι επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ ο Μιχ. Τριανταφύλλου είναι μηχανικός, καθηγητής στο Πολυτεχνείο ΜΙΤ της Βοστώνης.

Το νέο αυτό βιβλίο προκαλεί το ενδιαφέρον υπό μια διττή έννοια: Αφενός με την πρωτοτυπία του θέματος και αφετέρου με τις δυνατότητες που, όπως μας αποδεικνύει, έχει η επιστήμη της Πληροφορικής και τις οποίες αξιοποιεί.

Η μελέτη ξεκίνησε από ένα ερώτημα: «Ποια θα ήταν τα αποτελέσματα των διαφόρων ελληνικών εκλογών σε βουλευτικές έδρες, αν σε κάθε εκλογική αναμέτρηση είχαν εφαρμοσθεί τα εκλογικά συστήματα που ίσχυαν στις άλλες αναμετρήσεις». Για να απαντήσουν συγκεκριμένα, με αριθμούς εδρών, σε αυτό το ερώτημα, οι δύο καθηγητές κατέληξαν στη μνήμη ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή ένα

αρχείο με τα αποτελέσματα σε ψήφους για κάθε εκλογική αναμέτρηση και ένα πρόγραμμα του υπολογιστή για κάθε εκλογικό νόμο. Ύστερα εφάρμοσαν στα αποτελέσματα κάθε εκλογικής αναμετρήσεως όλα τα εκλογικά συστήματα που έχουν εφαρμοσθεί στην Ελλάδα, δηλαδή εφάρμοσαν δώδεκα συστήματα σε είκοσι μία εκλογές. Με τον τρόπο αυτό αποδεικνύεται η ακριβής επίδραση κάθε εκλογικού συστήματος στη διαμόρφωση των κομματικών δυναμικών στη Βουλή.

Η περίοδος που μελετάται είναι από το 1926 μέχρι σήμερα. Προηγουμένως, στη χώρα μας, μέσο ψηφοφορίας δεν ήταν το ψηφοδέλτιο αλλά το σφαιρίδιο, που έριχνε ο ψηφοφόρος σε μία κάλη για κάθε υποψήφιο βουλευτή (από τότε έχουν μείνει οι εκφράσεις «μαυρίζω» και «δαγκωτό»). Φυσικά οι εκλογές με το σφαιρίδιο δεν ήταν δυνατόν να μελετηθούν. Μελετώνται όμως όλες οι εκλογές από το 1926, ακόμη και οι ευρωπαϊκές εκλογές του 1981 και 1984.

Το βιβλίο αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια και από εισαγωγή και συμπεράσματα. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται λεπτομερώς τα δώδεκα εκλογικά συστήματα (11 για βουλευτικές εκλογές και ένα για ευρωεκλογές) που έχουν κατά καιρούς εφαρμοσθεί. Είναι δύο αναλογικά εκλογικά συστήματα (του 1926 και του 1932 που εφαρμόσθηκε για τελευταία φορά το 1950), το πλειοψηφικό, το λεγόμενο τριφασικό του 1956, επτά παραλλαγές της ενισχυμένης αναλογικής, το ισχύον σύστημα του 1985 (που είναι αναλογικό με στοιχεία πλειοψηφικού) και το σύστημα των ευρωπαϊκών εκλογών. Η ανάλυση αυτή δεν μας αφήνει αμφιβολία για τον τρόπο λειτουργίας των διαφόρων συστημάτων. Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται η μέθοδος εργασίας με την οποία έγινε η μελέτη, ιδίως στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Π.χ. αναλύονται τα προβλήματα της διαιρέσεως της χώρας σε εκλογικές περιφέρειες ή της συμμετοχής αυτοτελών κομμάτων ή συνασπισμών κομμάτων στη δεύτερη κατανομή, όταν εφαρμόζονται στα συστήματα ενισχυμένης αναλογικής. Στο τρίτο κεφάλαιο, που επιγράφεται «η πολιτική σημασία των νομικών ρητρών», αναλύεται η σημασία κάθε επιμέρους ρήτρας των συστημάτων και κυρίως ποια κόμματα

ευνοεί, μεγάλα ή μικρά. Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο αναλύονται όλες οι εκλογές, δηλαδή των ετών 1926, 1928, 1932, 1933, 1935, 1936, 1946, 1950, 1951, 1952, 1956, 1958, 1961, 1963, 1964, 1974, 1977, 1981, ευρωπαϊκές 1981 και 1984, και 1985. Για κάθε εκλογική αναμέτρηση υπάρχει ένας συγκεντρωτικός πίνακας στον οποίο φαίνεται πόσες έδρες θα είχε πάρει κάθε κόμμα με κάθε εκλογικό σύστημα.

Για να δώσουμε ένα παράδειγμα, το ΠΑΣΟΚ στις τελευταίες εκλογές, του 1985, έλαβε 161 έδρες και η ΝΔ 126. Στον πίνακα φαίνεται ότι αν είχε εφαρμοσθεί το αναλογικό σύστημα του 1926 το ΠΑΣΟΚ θα είχε 149 έδρες και η ΝΔ 131, ότι αν ίσχυε το πλειοψηφικό, το ΠΑΣΟΚ θα είχε 215 έδρες και η ΝΔ 85, κτλ. κτλ. Το κυριότερο συμπέρασμα του βιβλίου που συνάγεται από την εργασία στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, είναι πραγματικά απρόσμενο: Κατά κανόνα με όλα τα εκλογικά συστήματα σχηματίζεται η ίδια κοινοβουλευτική πλειοψηφία και έτσι ουσιαστικά από το 1958, δηλαδή εδώ και 30 χρόνια, έχουμε το ίδιο εκλογικό σύστημα!...

Στο τέλος του βιβλίου βρίσκονται αναλυτικοί πίνακες με ποσοστά ψήφων για κάθε κόμμα, αριθμούς εδρών, ποσοστά εδρών και σχέση εδρών προς ψήφους για όλες τις υποθετικές εφαρμογές των εκλογικών συστημάτων. Πρόκειται για ένα βιβλίο που επιτρέπει στον αναγνώστη να εμβαθύνει και να κατανοήσει τα ελληνικά εκλογικά συστήματα, όχι μόνο σε σχέση με τη λειτουργία τους αλλά και τις συγκεκριμένες συνέπειες που έχουν στην κατανομή των εδρών, μεταξύ των κομμάτων. Είναι γραμμένο με ζωντάνια, διαύγεια και καρτεσιανή διάρθρωση και διαβάζεται ευχάριστα και από τον μη ειδικό. Μολονότι το θέμα είναι δύσκολο και τεχνικό η διατύπωση του λόγου συγκρατεί το διαρκές ενδιαφέρον. Είναι ένα βιβλίο που όχι μόνο προσφέρει έτοιμο υλικό στους «εκλογομαγείρους», αλλά και δια φωτίζει χωρίς προκαταλήψεις και με πολλά παραδείγματα. Γι' αυτό και δεν χωράει αμφιβολία ότι θα αποδειχθεί πιο χρήσιμο, όταν συζητηθεί το εκλογικό σύστημα των προσεχών εκλογών, αλλά και για την άντληση συμπερασμάτων από τις εκλογές, της πολιτικής εξουσίας και των κομμάτων. □

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ
Ελληνικά λαϊκά παραμύθια
Α' τόμος: *Ο Φεγγαράς*
Β' τόμος: *Το φιδόδεντρο*
Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1988

Διακόσια εβδομήντα επτά λαϊκά παραμύθια ανθολογούνται σε αυτήν την έκδοση, επιλεγμένα από ένα πολύ μεγαλύτερο αριθμό δημοσιευμένων σε περιοδικά και βιβλία ενώ υπάρχουν και δεκάπεντε ανέκδοτα, που προέρχονται από το Λαογραφικό Αρχείο της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων.

Η δημοσίευση των παραμυθίων γίνεται με χρονολογική σειρά (το πρώτο χρονολογείται στο 1843, το τελευταίο στο 1983), ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να διαπιστώσει την εξελικτική του πορεία —όσο πάντως πλησιάζουμε στις μέρες μας διαπιστώνεται ότι η μαγεία και η αφέλεια υποχωρούν απέναντι σε έναν ορθολογισμό που αποκλείει το συναισθηματικό.

Στην ανθολογία αυτή προτάσσεται εκτενής εισαγωγή του Μ.Γ. Μερακλή, καθηγητής Λαογραφίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
Εκλογή

Μετάφραση: *Ανδρέα Λεντάκη*
Εκδόσεις Δωρικός, Αθήνα 1987

Μια από τις σπουδαιότερες πηγές για τη γνώριμά μας με την αρχαία ελληνική ποίηση είναι η Παλατινή Ανθολογία, η οποία καλύπτει μια περίοδο 17 αιώνων —από τον 7ο π.χ. αιώνα μέχρι το 950 μ.Χ.— και αποτελείται από 3.700 ποιήματα (ή 23.000 στίχους περίπου). Η σύνθεση της ανθολογίας έγινε στα χρόνια της Βυζαντινής Αναγέννησης, στα μέσα του 9ου μ.Χ. αιώνα από τον πρωτόπαππα της Βυζαντινής αυλής Κωνσταντίνο Κεφαλά. Σαν βάση χρησιμοποίησε τις αρχαίες συλλογές των Μελεάγρου, Φιλίππου και Αγαθία καθώς και νεώτερων, προτάσσοντας τα χριστιανικά επιγράμματα περιλαμβάνοντας όμως και την Παιδική Μούσα του Στράτωνα.

Την ονομασία της την πήρε από την Παλατινή Βιβλιοθήκη της Χαϊδελέβεργης όπου το 1606 ο νεαρός λόγιος Claude de Saumaise ανακάλυψε το μοναδικό χειρόγραφο της Ανθολογίας του Κεφαλά.

Στο βιβλίο αυτό ο Ανδρέας Λεντάκης μεταφράζει 500 ποιήματα - επιγράμματα από την Ανθολογία παραθέτοντας και τα πρωτότυπα κείμενα. Το εγχείρημα του Α. Λεντάκη εί-

ναι το πιο φιλοδοξο στην νεο-ελληνική γραμματική, αφού με τη δική του επιλογή και μεταφραστική προσπάθεια έχουν περιληφθεί περισσότεροι στίχοι από άλλες ανάλογης προσπάθειας.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΜΠΕΛΕΖΙΝΗΣ
Η «Νεοελληνική νυχτωδία στην Κρονστάνδη» του Νίκου Καρούζου.

Εκδ. Σπείρα, Αθήνα 1987

Το Μάρτιο του 1921, με εντολή του Λένιν και τη συγκατάβαση του Τρότσκι τα σοβιετικά στρατεύματα κατέστειλαν με αιματηρό τρόπο τους εξεγερμένους ναύτες του φρουρίου της Κρονστάνδης, που απαιτούσαν «όλη την εξουσία στα σοβιέτ». Απ' αφορμή το γεγονός, τις συζητήσεις και τις αμφισβητήσεις που τροφοδότησε, ο ποιητής Νίκος Καρούζος εμπνεύσθηκε το εκτενέστερο και πολιτικότερο από τα ποιήματά του, τη «Νεολιθική νυχτωδία στην Κρονστάνδη».

Ο Αντρέας Μπελεζίνης, επιχειρώντας μια κριτική ανάγνωση σ' αυτό το ποίημα, διαπιστώνει μια «*συνθετικότητα (...) μορφικών στοιχείων που επιτρέπει στην ποιητική ολότητα να προβάλλεται ενιαία και αδιάπτωτη παρά την πολυκεντρικό και ιδιαίτερα ποικίλο κατά τα είδη της χαρακτήρα*».

ΝΙΚΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ
Ποιήματα (Παλαιοντολογικά)

Εκδ. Αγροτικές Συνεταιριστικές, Θεσσαλονίκη 1988

Πενήντα ποιήματα του Θεσσαλονικιού λογοτέχνη Ν. Γ. Πεντζίκη, γραμμένα από το 1930 έως το 1980. Παρουσιάζει την αγάπη του για αυτά που έρχονται και παρέρχονται, αλλά υπάρχουν πάντα, μέσα από την ανθρώπινη πίστη και την ελπίδα για ζωή που δίνει η θρησκευτική προσήλωση.

Γ. ΡΗΓΑΤΟΣ - Κ. ΑΠΑΚΗ - Β. ΣΑΜΙΟΣ
Ελληνικός Ιατρικός Τύπος 1811-1988

Εκδόσεις Ιατροτέκ, Αθήνα 1988

Το βιβλίο αυτό αναφέρεται στον ελληνικό ιατρικό Τύπο της περιόδου 1811-1988. Οι συγγραφείς χρειάστηκαν εκατοντάδες ώρες έρευνας σε βιβλιοθήκες, βιβλιοστάσια και κιβώτια για να μπορέσουν να εντοπίσουν και να καταγράψουν τα παλιά τεύχη ειδικών ιατρικών εντύπων. Το βιβλίο αυτό περιέχει επίσης πληροφορίες για ιατρικά έντυπα που απόδημου ελληνισμού και της Κύπρου.

Στο δεύτερο μέρος περιέ-

χεται αλφαβητικός και χρονο-λογικός κατάλογος των ελληνικών ιατρικών περιοδικών

1811-1988 καθώς και ένας αλφαβητικός κατάλογος των ιατρικών βιβλιοθηκών.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Αν μπορούσε να υπάρξει ένας δείκτης για τις εστίες του δημιουργικού προβληματισμού και των αναζητήσεων στο χώρο του πολιτισμού και της κοινωνίας και για τη στάθμη των αναζητήσεων αυτών, σίγουρα θα έπρεπε να ανιχνευθεί στις περιοδικές εκδόσεις που, παρά το δύσκολο των ημερών, εξακολουθούν να κυκλοφορούν έστω και περιοδικά άναρχα, έστω και χωρίς πολλές φορές να υπακούουν στις ανάγκες της εποχής και στις αντιλήψεις που αυτή καλλιεργεί για το ύφος —συνήθως ευκολοχώνευτο— των προς δημοσίευση κειμένων, για την πλησμονή των εντυπωσιακών τετραχρώμων και για τις επιταγές των «σύγχρονων» αντιλήψεων περί μορφής του εντύπου.

Μερικά από τα περιοδικά που εκδόθηκαν πρόσφατα και έχουν ενδιαφέρον παρουσιάζουμε πιο κάτω:

ΠΛΑΝΟΔΙΟΝ (τεύχος καλοκαιριού 1988). Στην ουσία και μόνο στοχεύει το λογοτεχνικό περιοδικό με το μικρό σχήμα, τους καλούς συνεργάτες και την αποφυγή κάθε στοιχείου εντυπωσιασμού. Το τεύχος 7, που κυκλοφόρησε, περιέχει ένα αφιέρωμα στον Ιταλό ποιητή *Ουμπέρτο Σάμπα*, έναν ποιητή που δεν υπέκυψε «στα κελεύσματα του καιρού του», στη λογοτεχνική επικαιρότητα και που η στάση του υπαγορευόταν από την αποποίηση των ευκολιών της γραφής και από «*μία μεγάλη αγάπη για την ποίηση*». Το τεύχος κλείνουν πραγματικά δηκτικά και καίρια σχόλια και βιβλιοκρισίες.

ΤΟ ΤΡΑΜ (τεύχος Μαΐου, Θεσσαλονίκη 1988). Συνεπής και υπεύθυνη ματιά στη λογοτεχνία, την πρόσφατη κυρίως παραγωγή, με παρουσίαση και κριτική καινούργιων βιβλίων, κρίσεις για το πρόσωπο της πνευματικής μας ζωής, σελίδες αφιερωμένες στη φιλοσοφία, στη ζωγραφική, τη φωτογραφία, τη μουσική κ.τ.λ.

ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟ (τεύχος 3). Το νεότερο από τα περιοδικά πολιτιστικής παρέμβασης της Θεσσαλονίκης, αφιερώνει αρκετές σελίδες στο «*Θέατρο Τέχνης*» και τη γόνιμη σχέση του με τη συμπρωτεύουσα (κυρίως τα χρόνια 1957-1965, οπότε οι παραστάσεις του δημιουργήσαν στην πόλη ένα φανατικό —μολονότι ολιγάριθμο— θεατρόφιλο κοινό). Ένα κείμενο του Κ. Κουν, κείμενα που εξετάζουν από διάφορες σκοπιές την προσφορά του Θεάτρου αλλά και πλήρης καταγραφή των παραστάσεων του στη Θεσσαλονίκη κατά το διάστημα αυτό και κριτικογραφία (καταγραφή και ανθολόγηση κριτικών που δημοσιεύθηκαν τότε στον το-

πικό Τύπο) συμπληρώνουν την κύρια ενότητα του τεύχους.

ΘΘΟΝΗ (τεύχος εκτός σειράς). Το τελευταίο εναπομείναν περιοδικό για την κινηματογραφική θεωρία και την κριτική, εξέδωσε πρόσφατα ένα τεύχος με ειδικό αφιέρωμα στην κωμωδία. Το κωμικό στον κινηματογραφικό, τα είδη της κωμωδίας, οι σημαντικότεροι εκπρόσωποί της, η σχέση κωμωδίας και κοινωνίας είναι κάποιοι από τους άξονες αναφοράς του αφιερώματος, υπεύθυνος για το οποίο είναι ο κριτικός κινηματογράφου Ν. Κολοβός.

ΤΟΤΕ (τεύχος Ιουνίου). Μηνιαίο περιοδικό για την ελληνική ιστορία με μελετήματα για πτυχές της ελληνικής ιστορίας αλλά και χρονικογραφική περιδιάβαση σε γεγονότα που ...νοστιμίζουν, κάνοντας πιο ελκυστική τη σχέση με το παρελθόν.

ΕΝΕΔΡΑ (περιοδικό της Αλεξανδρούπολης, αριθ. 5-6). «*Περιοδική έκφραση για τη σύλληψη του Ενεδρεύοντος Πόθου*», αυτοπροσδιορίζεται η εκδοτική αυτή προσπάθεια που έρχεται από τα βόρεια. Το περιοδικό, που ως τώρα περιείχε κυρίως λογοτεχνικές απόπειρες βορειοελλαδικών κυρίως εραστών του λόγου και που ξεχώριζε για τη ζωντάνια του και το κέφι που φαινόταν στην παραγωγή του, αυτή τη φορά φαντάζει πιο «σοβαρό», πιο λόγιο, αφού δίνει ιδιαίτερο βάρος σε αναλυτικά κείμενα θεωρίας.

ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (τεύχος 3). Η καλλιτεχνική κεραμική, δημιουργία, η ιστορία της, οι σύγχρονες εκφράσεις της όπως διαμορφώνονται από την τεχνολογική πρόοδο και τις διάφορες αισθητικές αντιλή-

ψεις έχουν πια το δικό τους, ιδιαίτερα καλαισθητο περιοδικό. Εκδότης του, ο κεραμίστας *Κώστας Ταρκάσης*.

ΖΑΡΝΑΤΑ (τεύχος 3). Ένα περιοδικό για τη Μάνη, τη ζωή της, τους ανθρώπους της, που δηλώνει πως επιθυμεί να αναδείξει πνευματικές δυνάμεις της περιοχής και που φαίνεται ότι αποτελεί ένα πεδίο παρέμβασης ενάντια στην ευκολία των τουριστικών ηθών που άρχισαν να επιδρούν και στην περιοχή αυτή.

ΔΙΑΒΑΖΩ (Τεύχος 194)

Με ένα πολύ ενδιαφέρον αφιέρωμα στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας κυκλοφόρησε το περιοδικό «*Διαβάζω*». Το αφιέρωμα έχει επιμεληθεί ο Διαμάντης Μπασαντής και την ελληνική βιβλιογραφία για τα ΜΜΕ που, επίσης, περιέχεται στο τεύχος έχει συντάξει η Μελίνα Σεραφετινίδου.

Στο ίδιο τεύχος επίσης γίνεται αναφορά στον Ζεράρ ντε Νερβάλ με ένα χρονολόγιο της Άννας Βουγιουκλίδου και τη βιβλιογραφία του από την Χρυσή Καρατσινίδου.

Η ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Τεύχος 44-45, Ιούλιος - Αύγουστος 1988

Στο τεύχος αυτό της Νέας Οικολογίας υπάρχει μια έρευνα για την ρύπανση στις ακτές κολύμβησης καθώς και μια πολύ ενδιαφέρουσα περιπλάνηση στις ακτές του Αμβρακικού.

Ο Γιώργος Ευτυχίδης γράφει για το δάσος και το περιβάλλον και ο φυσικός Γιάννης Κοπανάς μαζί με την βιολόγο Βέτα Τοτιλίκη παρουσιάζουν το οικολογικό πάρκο Ντονιάνα της Ισπανίας το οποίο έχει έκταση 77.260 εκτάρια.

BIBLIA ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΤΕΛΟΥ

Ο Γιάννης το δρακάκι

Εικονογράφηση: Βάσω Ψαράκη
Εκδόσεις Λωτός, Αθήνα 1987

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

Η παράξενη αγάπη του αλόγου και της λεύκας

Εικονογράφηση: Νίνα Σταματίου
Εκδόσεις Λωτός, Αθήνα 1987

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΑΜΠΟΥΣΗΣ

Η Βέσπα και άλλα 21 επαρχιακά διηγήματα

Θεσσαλονίκη 1988

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Τεύχος Ι του 5ου τόμου

Εκδόσεις Παρατηρητής, 1988

δια λογος

ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ

● Το γράμμα που ακολουθεί μας το έστειλε ο Β. Κ., κρατούμενος στις φυλακές Κορυδαλλού (τα πλήρη στοιχεία του στο περιοδικό).

Αγαπητό μου ΑΝΤΙ.

Κρατούμαι στις φυλακές Κορυδαλλού και σε άλλες φυλακές της Ελλάδας. Πιστεύω στα αναρχικά και συγχρονισμένα κινήματα που από πολύ καιρό εδώ στην Ελλάδα έχω πράξει και πιστεύω πως μια μέρα θα φτάσουμε στην κανονική επανάσταση του Μπακούνιν και εμείς με το σωστό κίνημα της αναρχίας (ούτε θεοί ούτε αφέντες) θα φτιάξουμε μια σωστή κοινωνία. Αγαπητοί μου σύντροφοι της

Ελλάδας και όλου του κόσμου δεν γνωρίζω πόσοι από εσάς έχετε περάσει από τα λευκά κελιά της φυλακής, δεν γνωρίζω αν εσείς γνωρίζετε τι λέγεται Ελληνική Αστυνομία και αστυνομικός (ΜΠΑΤΣΟΣ). Κάπου εκεί φαίνεται ποιο είναι κράτος και ποιο παρακράτος. Αυτή τη στιγμή σαν ευαίσθητος κρατούμενος που ο χαρακτήρας μου δεν ταιριάζει με τον κρατικό μηχανισμό της βίας, διότι το λεγόμενο κράτος είναι ο τρομοκράτης της βίας, ζητώ από εσάς να δημοσιεύσετε αυτή την επιστολή γιατί ένα αθώο παιδί, της Ευαγγελίας Βογιατζή, κρατείται χωρίς αδίκημα στις γυναικείες φυλακές, επειδή έτυχε να γεννηθεί από γονείς με σωστές κοινωνικές αντιλήψεις.

Ζητώ από την ελληνική δικαιοσύνη πραγματική δικαιοσύνη για τη ΜΑΝΑ ΒΟΓΙΑΤΖΗ και για το ανήλικό αυτό παιδί, που προτού γεννηθεί είναι κρατούμενος. Ποιος φυσικός νόμος και ποια ανθρωπινή και ευαίσθητη ψυχή θα μπορούσε να δικάσει αυτό το αθώο παιδί; Κύριε Κουτσόγιωργα, κύριε Παπανδρέου, είναι ντροπή να κρατάτε φυλακή την κυρία Βογιατζή και το ανήλικό αυτό παιδί. Ενώ την ίδια στιγμή

μή στο δρόμο κυκλοφορούν ελεύθεροι εγκληματίες τύπου Ζαφειράτου και πολλών άλλων.

Έχω στοιχεία για τον αξιωματικό Μαρίνη Λαμπρόπουλο, της Ελληνικής Αστυνομίας, όταν με είχε συλλάβει, ήθελε να γίνω ρουφιάνος και να παραδώσω τον Γιώργο Μπαλάφα και σε αντάλλαγμα, έλεγε, θα με άφηνε ελεύθερο. Τον προκαλώ να μου απαντήσει για τη συμφωνία που ήθελε να κάνουμε στο κτίριο της λεωφόρου Αλεξάνδρας στο δέκατο όροφο. Αυτός και πολλοί άλλοι.

Ευαίσθητοι Έλληνες, ξεσηκωθείτε για να δικαιωθούν δύο αθώοι, μία μάνα που έτυχε να είναι φίλη του μακαρίτη Πρέκα και ένα παιδί που έτυχε να είναι της Βαγγελιώς Βογιατζή.

Σαν κρατούμενος και ευαίσθητος άνθρωπος σας στέλνω μήνυμα μέσα από τη φυλακή: πιάστε τους ενόχους τιμωρήστε τους και βγάλτε τους αθώους. Αν κάποιος λέγεται ποινικός κρατούμενος ή πολιτικός, η φυλακή είναι ίδια για όλους. Σήμερα είναι η Βογιατζή, αύριο θα είστε εσείς ο ίδιος, το παιδί σας, ο καθένας.

Ξεσηκωθείτε τουλάχιστον

γι' αυτό το αθώο παιδί και για τη μάνα.

Εγώ, σαν άνθρωπος, το μόνο που νιώθω είναι αηδία.

Ένας κρατούμενος

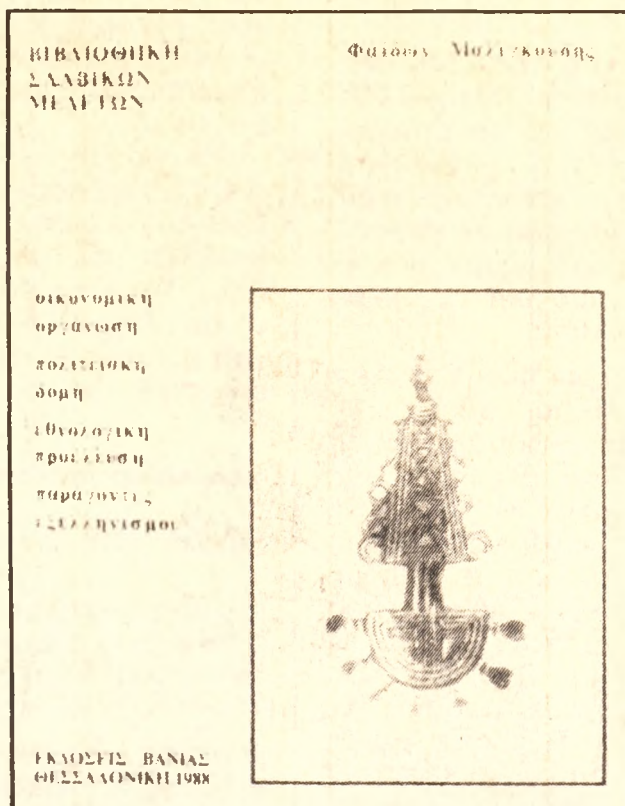
ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

● Από τον αρχιτέκτονα Μ.Γ. Μπίρη πήραμε την επιστολή που ακολουθεί. Η παράλειψη που επισημαίνει οφείλεται σε τυπογραφικούς λόγους και έχει απόλυτο δίκιο.

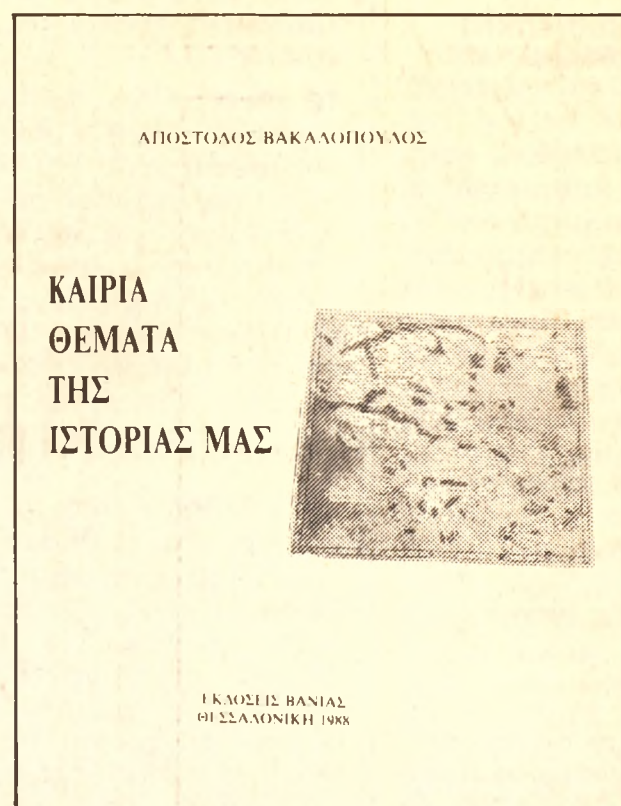
Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Στο τεύχος σου 377 (1 Ιουλίου 1988), σελ. 40, περιλαμβάνεις σε ολοσέλιδο «ορισμένα χαρακτηριστικά τοπωνύμια, που συναντώνται στην περιοχή του Ελαιώνα» υπό τον τίτλο: ΑΠΟ ΙΕΡΑ ΣΕ ΜΙΑΡΑ ΟΔΟ.

Πιστεύω ότι από απλή παράλειψη, δεν σημειώνεις τη βιβλιογραφική πηγή, από την οποία, όλη σχεδόν η σελίδα αποτελεί πιστότατη αντιγραφή. Πρόκειται για το έργο του Κώστα Η. Μπίρη «Αι Τοπωνυμίες της πόλεως και των περιχώρων των Αθηνών» (Αθήνα 1971). Εξάλλου, ο αρθρογράφος σου, περιέλαβε στο κείμενό του και τις ενδείξεις συντεταγμένων, οι οποίες α-

Κυκλοφόρησε το νέο βιβλίο του μεγαλύτερου σύγχρονου Έλληνα ιστορικού Απ. Βακαλόπουλου με τίτλο «ΚΑΙΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ». Σ' αυτόν τον τόμο περιλαμβάνονται έντεκα εκπληκτικές μελέτες για τα πιο βασικά ζητήματα που απασχόλησαν και απασχολούν την πορεία του έθνους μας.

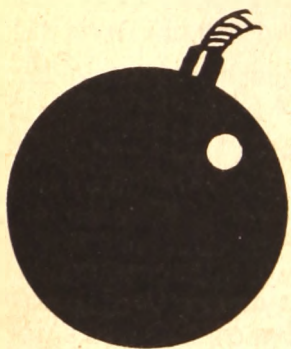

Ο κορυφαίος Έλληνας σλαβολόγος Φ. Μαλιγκούδης εξετάζει ένα από τα πιο καυτά προβλήματα της σύγχρονης πορείας του ελληνισμού και απαντά με τον πιο πειστικό τρόπο στο ζήτημα της καθόδου και της αφομοίωσης των Σλάβων στην Ελλάδα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1988

ναφέρονται σε τοπογραφικό χάρτη του πρωτοτύπου — ενώ για το περιοδικό δεν έχουν απολύτως κανένα νόημα. Βεβαίως δεν αμφισβητώ τη δημοσιογραφική σου δεοντολογία, αφού στην ίδια έρευνά σου αναφέρεις ένα άλλο ανεκτίμητο έργο του ίδιου συγγραφέα, από το οποίο αντλεις υλικό. Ωστόσο σε παρακαλώ να δημοσιεύσεις αυτή την επιστολή.

Με εκτίμηση
Μάνος Γ. Μπίρης
αρχιτέκτων, λέκτορας ΕΜΠ
Πολυλά 46 Αθήνα

ΓΙΑ ΤΗΝ «Ε.Ο. 17 Ν»

• Αναγνώστης μας από το χωριό Αιανή Κοζάνης όπως υπογράφει, γράφει για τη «17 Ν».

Αγαπητό ΑΝΤΙ,
Στο προηγούμενο τεύχος, αυτός που γράφει το πολιτικό 15ήμερο, καταφέρεται εναν-

τίον της «17 Ν», ονομάζοντάς την εφεύρεση αρρωστημένων εγκεφάλων, ειρωνεύεται τη «17 Ν», ονομάζοντάς τους «τιμωρούς», ασυμβίβαστους επαναστάτες, οικονομιστές, παρωχημένους συνωμότες. Φαίνεται ίσως ότι ανήκει πλήρως στην ομάδα των τσαρλατάνων δημοσιογραφίσκων. Καθισμένος στην καρέκλα του δεν μπορεί να αισθανθεί την απήχηση των ενεργειών της Ε.Ο. «17 Ν». Εμείς οι χωρικοί εδώ στην Αιανή Κοζάνης, κάθε φορά που γίνεται μια βίαιη ενέργεια κατά των προνομιούχων, αγαλλώμεθα αφάνταστα. Μην μπορώντας από το «κλειστό» χωριό μας να παρέμβουμε στις εξελίξεις, βοηθούμε νοερά στις ενέργειες της «17 Ν». Τουλάχιστον χίλιοι άνθρωποι εδώ συμπαθούν μέχρι το κόκαλο τους «τιμωρούς». Εμείς, αν μπορούσαμε, θα βοηθούσαμε σ' αυτό τον αγώνα εναντίον της μεγαλοαστικής τάξης. Τα πρόσωπά μας είναι ρυτιδιασμένα απ' τον ήλιο, ο αγέρας σκάβει τα χαρακτηριστικά μας, η μιζέρια της επαρχίας, η αποξένωση, η μοίρα μας εδώ στη γωνιά του περιθωρίου, η πείνα, η εσωτερική μετανάστευση, η παραλυσία μας αγγίξαν μανικά. Διψάμε για

την κατακρήμνιση των αστών, για την τιμωρία των προνομιούχων που μας κατάντησαν ανέστιους και πένητες.

Το χωριό Αιανή θα νιώθει πάντα μια απροσμέτρητη χαρά όταν ακούει ή μαθαίνει κάτι για τις ενέργειες τις Ε.Ο. «17 Ν».

ΥΓ.: Το ΑΝΤΙ άρχισε κι αυτό να τ' αρπάζει χοντρά (να τα 'κονομάει). Παρ' όλα αυτά είμαι συνεχής αναγνώστης εδώ και πολλά χρόνια.

Με ενδιαφέρον
Ένας «ανεγκέφαλος» χωρικός

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Αναγνώστης του ΑΝΤΙ ο κ. Χρ.Ζ. Σαζανίδης παρατηρεί ότι το δημοσιευμένο σε φωτοτυπία έγγραφο που συνοδεύει το άρθρο μου «Τουρκικές Παραβιάσεις κ.λπ....» στο τεύχος 377 είναι ΝΟΤΑΜ της Ελληνικής Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας κι όχι τουρκική, και αφορά την τουρκική άσκηση Θαλασσόλυκος 2/74 «που θα γίνει στο Κεντρικό Αιγαίο από τις 6.7.74 ως τις 17.7.74». Λυπούμαι για την παραδρομή, στην οποία παρασύρθηκα από πρόσφατο δημοσίευμα του περιοδικού «Άμυνα και

Τεχνολογία» αρ. 5, Ιούνιος 1988, και ευχαριστώ τον κ. Σαζανίδη για τη διόρθωση.

Δεν αλλάζει καθόλου τη βασική επιχειρηματολογία του κειμένου μου, μάλλον την ενισχύει, αφού αποστερεί τους Τούρκους ενός αποδεικτικού στοιχείου ότι τουλάχιστον ως τον Ιούλιο 1974 σέβονταν τα 10 μίλια του ελληνικού εναέριου χώρου, και ότι μόνο μετά την εισβολή στην Κύπρο άλλαξαν τακτική. Τα γεγονότα παραμένουν και πολλαπλασιάζονται. Οι παραβάσεις και οι παραβιάσεις αρχίζουν να γίνονται μαζικές και πιθανώς προσχεδιασμένες μετά τον Ιούλη 1974, και συνεχίζονται και σήμερα, 4 μήνες μετά το Νταβός, με αυξομειώσεις σε άμεση συνάρτηση με τη συχνότητα των τουρκικών ασκήσεων και με την ένταση των σχέσεων με την Ελλάδα.

ΕΞΑΝΤΑΣ

Jean
GENET

**ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ
ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ**

Με τη βοήθεια
ΜΙΛΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΞΑΝΤΑΣ

**ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΚΛΑΣΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

Ερμανουήλ
ΡΟΪΔΗΣ

**Η ΠΑΠΙΣΣΑ
ΙΩΑΝΝΑ**

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΞΑΝΤΑΣ

«Νάρκισσος δεν είναι όποιος θέλει. Πόσοι δε σκύβουν πάνω στο νερό όπου δεν βλέπουν άλλο από μια ακαθόριστη επιφάνεια ανθρώπου. Ο Ζενέ φέρνει στην επιφάνεια ένα γοερό και πυκνό πλήθος που μας βάζει σ' αμηχανία».

J.P. SARTRE

Η Πάπισσα Ιωάννα που δημοσιεύεται το 1866. Το έργο αυτό είναι ιστορικό μυθιστόρημα το οποίο, ξεφεύγοντας από τα πρότυπα της εποχής, επιχειρεί κριτική στα έκτροπα του κλήρου.

ΜΕΣΟ ΟΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

● Με εντατικό ρυθμό προετοιμάζει ο **Άρης Βουδούρης** («Ελεύθερος Τύπος») την έκδοση «αδελφού» κυριακάτικου φύλλου. Διευθυντής στην κυριακάτικη έκδοση, ο **Γ. Κύρτσος**.

● Άλλοι όμως προετοιμάζονται για σταθμούς. Η εξόρμηση του «νέου κύματος» των ιδιωτικών ραδιοσταθμών αναμένεται με τα πρωτοβρόχια το Σεπτέμβριο. Άραγε τι καινούργιο θα φέρουν, αφού την «εθνική σταιρ» Αλίκη Βουγιουκλάκη την έκλεισε ο Κυριακού;

**Καλές
διακοπές
με ένα καλό
βιβλίο
και...
2 μέρες
δωρεάν στο
PORTO CARRAS**

ΙΑΝΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7
ΤΗΛ. 277 004

● Ο SUPER FM (Λαγουδώνης) ετοιμάζεται για τις 14 Σεπτεμβρίου. Με ρυθμούς όμως αργούς και οι αντίπαλοι εκτιμούν ότι θα καθυστερήσει.

● Για την ίδια χρονική περίοδο (Σεπτέμβριο) ετοιμάζεται το «Κανάλι 15» (Ρ. Κούνδουρος) που ήδη συγκροτεί το επιτελείο του.

● Ο σταθμός του Κοσκωτά αρχίζει το πρώτο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου. Διευθυντής του σταθμού είναι ο **Τ. Παπαδόπουλος** και υπεύθυνος στο ειδησεογραφικό πρόγραμμα ο **Κ. Γιαννόπουλος**. Από τους πολιτικούς συντάκτες που έχουν κλείσει, εκτός των εντύπων του «δρος», ακούγονται οι **Γ. Σκαρβελάκης** και **Στ. Λυγερός**. Ο «δρ» ετοιμάζει φαίνεται εφελτήριο για εισβολή και στους χώρους των ραδιοηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης.

● Άρχισε την περασμένη εβδομάδα να εκπέμπει ο δημοτικός σταθμός των 5 δήμων του Πειραιά. (Δραπετσώνα, Κερατσίνι, Κορυδαλλός, Νίκαια, Πέραμα). Το «**Ράδιο 5**» εκπέμπει στους 94,4 megacycles F.M. Περιμένουμε μια καλή συνέχεια.

● Ένα μικρό «γκάλοπ» τη Δευτέρα το πρωί, σε 2 υπουργούς και έναν μεγαλοδιευθυντή κρατικής εταιρείας, έδειξε ότι κανείς τους δεν είχε φυλλομετρήσει την «Εξόρμηση» της Κυριακής. Ο ένας από αυτούς, μάλιστα, σχολίασε: «Και τι να διαβάσεις σε αυτή την εφημερίδα...». Αν κρίνουμε από τη στάση αυτή δεν θα πρέπει να αισθάνονται άσχημα τα άλλα κομματικά φύλλα. «Παντού τα ίδια...».

● Η «**Αυριανή**» έσπευσε από την Τρίτη 12/7 να διαφοροποιηθεί ριζικά έναντι των άλλων εκδοτών του φιλοκυβερνητικού Τύπου. Θυμήθηκε τον καλό, συνεπή ανδρείκο εαυτό της, όπως και τις ημέρες του φιάσκου του Κοσκωτά στην Αμερική, πέρσι τον Οκτώβριο, όταν έπαιρνε ανοιχτά θέση υπέρ του «δρος». Τότε ο Μένιος «ήξερε» και μετέφερε τη γραμμή.

● Από το μέτωπο των σατιρικών εντύπων τώρα: Το «**Καλάμι**» είναι μονίμως φιλικό διακεείμενο προς τον Κοσκωτά, άγνωστο για ποιους λόγους... Το «**Ποντίκι**» είναι πάντως «ουδέτερο»: Τρία στελέχη και εταίροι του, οι κ. Κ. Αγγελόπουλος, Κ. Γαλανόπουλος και Αγγ. Στάγκος, έχουν σχέσεις με την Παλλήνη. Οι δυο τελευταίοι είναι και έμμεθοι της «Γραμμής ΑΕ».

Από άλλες πηγές πληροφορηθήκαμε ότι ο πρώτος αντι-

πρόεδρος της Τράπεζας Κρήτης κ. **Π. Βακάλης** και ο γενικός διευθυντής της ΚΥΔΕΠ κ. **Κατής** δούλευαν ή είχαν μαζί κάποια εταιρεία. Οι μεταξύ τους σχέσεις συνεχίζουν και τώρα να είναι ομαλές και, όπως φαίνεται, αποδοτικές. Η ΚΥΔΕΠ, εκτός των άλλων, έχει σημαντικές καταθέσεις στην Τράπεζα Κρήτης (υπάρχουν και πρακτικά της Βουλής) και συμβάλλει, έτσι, στην αποδοτικότητα της Τραπεζής που ατενίζει με αισιοδοξία το 1992.

Πριν κλείσουμε αυτό το σημείωμα θα σας πούμε και κάτι άλλο ακόμα:

● Θα ασχολούμεθα για πολύ καιρό με την κοσκωτοϊστορία, αφού πολλά περιεργα θα βγουν στη δημοσιότητα, μέχρι να «πεθάνει το τέρας»... (όχι, φυσικά, βιολογικά).

Ακούσαμε, ότι έχει απαγορευθεί στις εφημερίδες «Καθημερινή», «24 ΩΡΕΣ» και «Βραδυνή» να δημοσιεύονται άρθρα - έρευνες, που αφορούν σε τρεις —ναι τρεις— εταιρείες, μεταξύ των οποίων η ΚΥΔΕΠ, πριν ελεγχθούν. Από ποιον όμως;

● Ξεκίνησαν οι δοκιμαστικές προσπάθειες στο διαδημοτικό Ραδιοφωνικό Σταθμό Θεσσαλονίκης. Σε αυτόν συμμετέχουν 12 δήμοι και 6 κοινότητες. Πρόεδρος του δ.σ. είναι ο Δ. Φατούρος, πρόεδρος της Επιτροπής Δεοντολογίας είναι ο Στ. Νέστορας, διευθυντών σύμβουλος ο Γ. Καρυπίδης, υπεύθυνος του πολιτιστικού τομέα ο Κωστής Μοσκώφ, ενώ το μουσικό πρόγραμμα θα επιμελείται ο Νίκος Παπάζογλου. Στο τμήμα ειδήσεων και ενημέρωσης, διευθυντής θα είναι ο δημοσιογράφος Φ. Τσακίρης, στη σύνταξη με ευρείες αρμοδιότητες (πολιτικό κ.λπ.) θα είναι ο «δικός μας» Βαγγέλης Γιαχνής καθώς και οι Σμ. Γεωργιάδου και Π. Νεράτζης.

Μετά από διαγωνισμό το όνομα που επιλέχθηκε είναι το «Ένατο Κύμα». Ο τίτλος από το βιβλίο του Ηλία Έρεμπουργκ, διαλέχτηκε κυρίως για να υπογραμμισθεί η διαφοροποίηση με την αριθμομανία (FM 100, 9,84 κ.λπ.) που κατακλύζει αυτό τον καιρό τις ραδιοφωνικές μπάντες. Όπως εξηγούν οι συντελεστές του σταθμού το «ένατο κύμα», σύμφωνα με την ναυτική παράδοση είναι εκείνο που σαρώνει... Ποιητικός ο τίτλος, θα είναι όμως και ποιοτικός ο σταθμός; Τα πρόσωπα πάντως που συμμετέχουν μάλλον εγγυώνται ένα καλό αποτέλεσμα.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος έκδοσης:
ΔΗΜ. ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550
- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
εκφράζει τις απόψεις του
συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 28
ετήσια: δολ. 57

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ» Μια περιήγηση στη νεοελληνική κακογουστιά

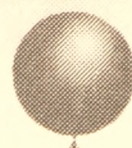
Σχήμα 21 x 28
Σελίδες 360
Τιμή 4.500 δρχ.
Έκδοση των
«Φίλων του περιοδικού
"ΑΝΤΙ"»

Στον τόμο περιλαμβάνονται κείμενα των:
Χρ. Βακαλόπουλου, Χρ. Γιανναρά, Π. Γιαννόπουλου, Μ. Γιουρσενάρ, Γ. Καλιόρη, Χ. Καμπουρίδη, Λ. Κηλαηδόνη, Α. Κολταιδοπούλου, Δ. Κούτσικου, Α. Κυριακίδου - Νέστορος, Π. Μαρτινίδη, Μ. Μποστάντζη, Δ. Πικιώνη, Δ. Ραυτόπουλου, Δ. Σκάλου, Ν. Χατζηκυριάκου - Γκίκα. Πρόλογος της υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών Μελίνας Μερκούρη.

Ο κόσμος του κιτς, η κακογουστιά χωρίς μέτρο, όπως εντοπίζεται στο περιβάλλον μας, σήμερα. Αυτή είναι η περιήγηση, που πραγματοποιείται με αυτό το βιβλίο: περιήγηση στο νεοελληνικό χώρο, τις διανθρώπινες σχέσεις τις νοοτροπίες, τη γλώσσα και ουσιαστικά το ύφος και το ήθος της ζωής μας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΜΙΑΤΟΥ ΣΚΟΥΡΑ ιστορία μιας γραμμής

Ο ΚΥΚΛΟΣ

ΜΙΑΤΟΥ ΣΚΟΥΡΑ ιστορία μιας γραμμής

ΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ

ΜΙΑΤΟΥ ΣΚΟΥΡΑ ιστορία μιας γραμμής

ΤΟ ΤΡΙΓΩΝΟ

ΜΙΑΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ: Ιστορία μιας γραμμής

Ευρηματική σειρά τριών βιβλίων — Ο Κύκλος, το Τετράγωνο, το Τρίγωνο — που με τα πολύχρωμα και ωραία σχέδια του Μ. Σκούρα βοηθούν τα μικρά παιδιά να κατανοήσουν τον κόσμο των μορφών. Ένα βιβλίο που διασκεδάζει και συγχρόνως διδάσκει.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ!

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: ΤΟ «ΠΡΟΤΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ» ΚΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1880)

Ποιες είναι οι αντιλήψεις για το ελληνικό έθνος και τον προορισμό του;

Αυτό είναι το καίριο ερώτημα που θέτει και ερευνά η ιστορικός Έλλη Σκοπετέα. Βιβλίο ιστορικό όσο και ιδεολογικό, που είναι χρήσιμο για την κατανόηση του νεοελληνικού βίου, έως και της σημερινής συγκυρίας.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΖΟΣ

ΕΡΥΘΡΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕ ΜΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΕΚΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η καινούρια ποιητική συλλογή του Νίκου Καρούζου. «Ποίηση αιχμηρή, διεισδυτική, ανατεμνουσα, προκλητική, ηθελημένα ατημελητή έως ενίοτε ασεμνή ή "χυδαία" ποίηση σε κλίμακα πολλών Ρίχτερ...»

— Κώστας Σταματίου, *Τα Νέα*
σσ. 64, δρχ. 350

ΝΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΤΩΔΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ

«Το πιο σημαντικό ποιητικό βιβλίο της χρονιάς που περάσε. Ένας μεγάλος ποιητής, ένας αχάνης νους σε πολεμο με τα σκοτάδια και τα μυστήρια των λέξεων»

— Ευγ. Αρανίτης, *Ελευθεροτυπία*
σσ. 32, δρχ. 250

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΑΘΗΗ

ΙΕκδόσεις Γοργώ, Αθήνα 1982
σσ. 64, δρχ. 300

ΝΤΑΣΙΕΛ ΧΑΜΕΤ

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗ

ΣΥΝΤΑ

ΜΤΦ Τ. ΣΑΜΑΡΤΖΗΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ J. MONTGOMERY FLAGG
Μια αγνώστη γυναίκα με ξενική προφορά χτυπάει μεσα στην αγρία νύχτα την πόρτα του Μπραζίλ.
Ο Μπραζίλ μετά την αποφυλακιστή του ζει αποτραβηγμένος από τον κόσμο.
Η όμορφη γυναίκα φαίνεται κυνηγημένη.
σσ. 80, δρχ. 400

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΠΑΜΠΛΟ ΠΙΚΑΣΣΟ

ΕΝΑ ΚΟΜΜΑΤΙ ΔΕΡΜΑ

TROZO DE PIEL
ΜΤΦ ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΙΑ ΡΟΥΣΣΟΥ

«Υποδειγματική αποδοχή ποιημάτων του μεγαλύτερου ζωγράφου του αιώνα μας από τα ισπανικά στα ελληνικά»
— Ανδρέας Παναγόπουλος, *Ηχος & hi-fi*
σσ. 40, δρχ. 250

ΤΕΟΣ ΡΟΜΒΟΣ

ΠΑΛΑΝΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Το μαγευτικό μονοπάτι που ακολουθούν τα αιλουροειδή των μεγαλουπόλεων Αθήνα, Ζαΐρ, Αμστερνταμ, Τουρκία, Αφγανισταν, Ινδίες.
«Ανέση στη γραφή, Μαστορία. Το περιεχόμενο ανατριχιαστικό. Φωτογραφία του κόσμου μας.»
— Κώστας Σταματίου, *Τα Νέα*
σσ. 112, δρχ. 450

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΛΕΙΡΑ, ☎ 6915365, 6910517

Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα, Τηλ.: 360.77.44

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΚΡΑΧΑΜ ΓΚΡΗΝ: Όριαν Έσπρες
ΓΚΡΑΧΑΜ ΓΚΡΗΝ: Το άκριβο φάρμακο
ΖΥΛΙΕΝ ΓΟΥΕΜΠ: Η αλεπουδίτσα
ΜΑΙΡΗ ΓΟΥΕΜΠ: Συντάρτα
ΜΑΙΡΗ ΓΟΥΕΜΠ: Σκέψεις, Δοκίμια
ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Βροχοποιός
ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Θα φτύσω στον πατέρα
ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Γράμμα μου είναι πιο όμορφες απ' τις μέρες σας
ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Χιουρρέμ
ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ: Ο κυνηγός από τη γλύκα των πραγμάτων
ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ: Οι νύχτες μου είναι πιο όμορφες απ' τις μέρες σας
ΚΑΤΡΙΝ ΚΛΕΜΑΝ: Φυλάξου από τη γλύκα των πραγμάτων
ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΜΠΙΓΕΝΤΟΥ: Αδέσποτα παιδιά
ΡΑΦΑΕΛ ΜΠΙΓΕΝΤΟΥ: Μετά από πολλά καλοκαίρια
ΤΖΟΪΣ ΚΑΡΟΛ ΟΟΥΤΣ: Κίτρινο Κρόουμ
ΑΛΑΝΤΟΥΣ ΧΑΞΛΕΥ: Κίτρινο Κρόουμ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΜΕ ΤΗ ΝΕΦΕΛΗ

Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ: Το βιβλίο της αυτοκρατορίας Έλισαβετ
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ: Φθινόπωρο
Κ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ: Θάνος Βλέκας
Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ: Το ταξίδι μου
Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ: Όταν ήμουν δάσκαλος
ΨΥΧΑΡΗΣ: Το ταξίδι μου
Α. ΜΩΡΑΙΤΙΔΗΣ: Πρώτη ανατή
Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ: Το βιβλίο της αυτοκρατορίας Έλισαβετ
Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ: Διηγήματα Β'
Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ: Διηγήματα Β'
Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ: Πεζογραφία του Θεού
Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ: Το περσικό του Θεού
Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ: Το περσικό του Θεού
Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ: Οι νεκροί της ζωής
Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Οι νεκροί της ζωής